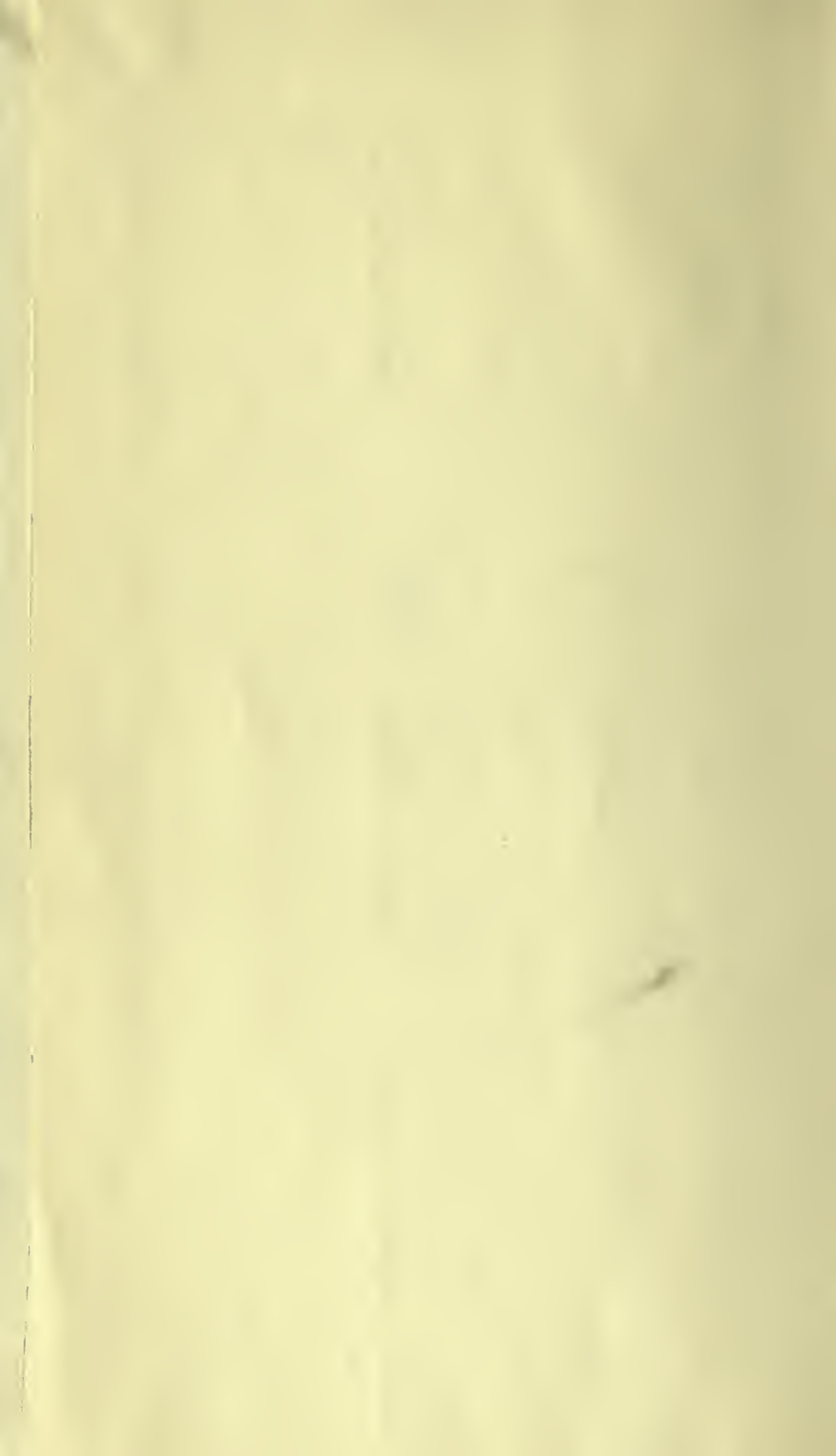

Purchased for the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
from the
KATHLEEN MADILL BEQUEST

K I S D E D

134

SZÓ-TÁR,

ÍRTA

7

B A R Ó T I

S Z A B Ó D Á V I D.

Második ki-adás , meg-bővítve.

K A S S Á N,

ELLINGER JÁNOS' BETŰIVEL.

1 7 9 2.

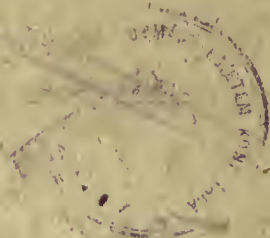
—2617

~~CITJ~~

Multa renascentur, quae iam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet vsus.
Quem penes arbitrium est, & ius, & forma loquendi.

HORAT. de arte Poet.

PH
2625
B3
1792

1918/19

ELŐ SZÓ.

Ki-adtam vólt 1784-ikbenn ezen munkátskát. Hamar el-fogyván a' nyomtatványok; Barátim' kérésekre, jobb rendbe szedve, ki egyengetve, 's meg-bővítve, ujra ki-botsátom a' magyarul értők' hasznára. A' mi tsupán anyai nyelvünket illeti; nem nagy szükségek léssen azoknak ezen, testére kised; de mi-vóltára nézve, alkalmas nagyságú SZÓ-TÁRnak kezekbe nyújtása után PÁRIZ PÁPAI és MÓLNÁR' Dictionariomára. A' mi szebb, és ritkább elő-fordulatú találtatik benne, ide hárogattam. Az eddig ki-jött könyvekből-is ki-szemeltem a' szokatlanabb; de való-ságos magyar hangzatú, és eredetű szavakat. Végre ki-kerestem mind a' két hazából majd-majd feledékenységbe menő sok neveket. Ezen két utólsókból az említett Dictionarium-is (mert egy jó-gazdag Szó-tár nélkül nem boldogúlhatunk) meg-szaporodhatik; kivált ha a' külömb-féle mesterségekre-szolgáló eszközök' rit-

kább nevei-is, némelly Tudós, és anyai nyelveket igazán szerető Ferfiak által, mind a' két Hazában fel-jegyeztetvén a' Ki-adóval közöltetni fognak. Deák szókat csak akkor hozok-elő, mikor a' magyarnak értelmét más-képpen ki nem fejezhetem rövideden. Némellyek mellé * jegyet vetettem; azt akarván azzal jelenteni, hogy az olyanok' bé-vételek felett még talán kérdés támadhatna, ámbár párt-fogóji-is találtnak. Néha ki nem tettem a' magyarázatot, a' hol homályosság nem vólt, elégnek állítván, észbejuttatni a' szépséget. Néha rövidség' okáért előre botsátván a' tö-szót, mindgyárt szoross rend nélkül, utánna írtam a' tölle származókat külömb-féle meg-hajlatásokkal, mellyeket az Olvasó másokban magától-is meg-tehet. Ha hasznot hajtand munkám kedves Hazánknak, jutalmát vettem fáradságomnak.

A.

Aba: alább-való fejr posztónak neme. Nem kell a' skárlátot egybe-vetni az abával: meg kell a' fel rendet az altól választani.

Abajdotz: elegyes, el-vegyes, vegyes, elvegy, elegy, kevertt (p. o. gabona, kétízeres búza) felejtes.

Abajgatni: űzni, kergetni, zaklatni, bolygatni. Vadakat abajgatni. Meg-abajgatni valakit.

Abra*: Abráz, ábrázat, kép, forma, artza, artzúlat, ortza.

Abrázni: ábrálni, ábrázolni, festeni. Az Attyát ábrázza, ábrázollya: ábrázattyábann az Attyára ütött.

Adakozni. Adakozóság: bő-kezűség. Adakoztatni: adakozásra birni, venni valakit. (Adakozódás)

Adász: dühös, veszett, mérges. Adász gyermek. Adáztat. Adázom: dühíttem.

Adogálni: adogatni. 10 forintot adogáltak, nyújtogattak, ígérettek érte.

Afonya: erdei apró, fekete; öreg ferét nagyságú gyümöls.

Afonya: havasi tserefznye.

Ag: eredet. Agról ágra: fiúrói fiúra szállott jószág, örökség. Mitsoda ágból származott. Hitünk'-ága.

Agas: minden a' minek ága van v. szarvas ofzlop. Ház fedelét, kofzorú fákat-tartó ágas. Agaft vetni valaminek. (Ágaskodni)

Agazat: ofzlás, terjedés. Hitnek ágazati, víznek, familiának ágazati 's a' t. (ágazódni)

Agazni: gallyat hajtani, eresztetni, viríttani, zöldelleni, ágakat verni, v. el-terjedni. Sok felé el-ágaztak.

- Ag-bog:** tsemete, fattyú-vessző. Ag nyese: ág-erdő-lő, ág-irtogató. Ag-bogosodni. Agas-bogas. Ágasodni, bogasodni.
- Agg:** vén, élemez, éleletes, régi, koros. Aggdada: agg nő, agg lant, agg kofa: vén -asszony, -banya, -szatyor, -szipa. Agg szó: régi mondás. Agg rege: régi mese, bolondoskodás, eszelőtség. Aggság. Aggottság.
- Aggastyán:** beteges, göthös, bádgyadt, vajudt, el-vénhedett.
- Aggasztó:** vénített, fogyasztó, epeztó, fonnyasztó p. o. bú, gond. Aggódni: epekedni: búslakodni, teprenkedni, búsongani. Ez aggódtatt: keferített, fonnyaszt engem.
- Aggúlni:** aggni, aggani, vénhülni, vajudni. Aggúlás. Aggúltság.
- Agozni:** p. o. a' borsót, ágat vetni nekik.
- Agy.** Híg az agy-veleje, tök az agya: ostoba, kába, tsába. Agya fúrtt: makats. Agya a' keréknek. Agy-szülemény.
- Agy:** Etzet-ágy. Puska-ágy. Meleg-ágy. Meg-vetem az ágyadat: másoknál el-vádollak, le-gyalázlak, meg-kötöm a' koszerúdat. Agyazni. Agyazat: fenék-tétel.
- Agyalni:** ágyat vetni v. Agyba rakni veteményt; búzát a' szérőkön. Agyalni, bé-el-ágyalni valamit, v. Agyazni.
- Agyarló:** fogas, kapó, -maró p. o. eh. Agyarkodó. Agyara a' dísznőnek.
- Agyas:** makats, makatsos, fejes, konok, agya-fúrtt, nyakas, versenyos, perlődő, újjat-vonó, magakéjenn, akaratyánn; esze, feje után járó, induló; általkodott, makrantzos.
- Agyaskodni:** vetekedni, vetélkedni, sok ki-fogással, út vesztéssel, tsalárdsággal élni; tsötselék, haszontalan beszédet indítani; maga ítéletét, állatását, vélekedését vakmerőn támogatni, gyámolítani, védelmezni.
- Áhítottani.** Ohajtani; valamire áhíttozni, ohajtozni, sovárogni. Ujság áhíttás.

- Aj*: nyíl' ága, v. nyíl' aja, melybe az ideget (szíjjat, sinórt) vetik. Túl lötték, 's erre áll az ajával.
- Ajándok*: ajándék. Ajándokozni.
- Ajánlat*: ígéret: fogadás. Ajánlatlan.
- Ajázó*: száj-fel-ajázó, zabola, karmány-kantár, aladzó. Fel-ajázni a' ló' száját.
- Ajtó-szemöldök*: (*limen superum*) felső küszöb, ajtó' szemöldöke.
- Akadék*: akadály. Akadékat, gerebet, késedelmet vetni, v. el hárítani, el-mozdítani. Akadékos: akadályos. Akadékoskodni: akadozni, gántsot keresni, gantsoskodni mindenbenn.
- Akaratos*: makats. Akaratoskodni. Akaratlan. Akaratosság.
- Akartommal*: akaratommal. Akartoddal; akaratoddal, 's a' t.
- Akaszzkodni*: tsimbelkedni, tsipefzkedni, függefzkedni, p. o. a' szekér' farkára.
- Akasztni*: aggatni, kaptsolni, fonni, füzni, kötni valamit.
- Akasztni*: fel-függeszteni, füzni, kötni p. o. a' ruhát. Akasztni. Fel-akasztni a' sár miatt.
- Akna*: só-akna, só bánya. Hordó-akna: hordó' aknája, v. akonája.
- Al*: alsó. Al-ház. Al-rend. Al-nem. Al-hadnagy. Al-tiszt. Al-peres: a' kit perbe fognak, idéznek; valamint fel-peres: a' ki pert indít, támaszt. Alság, valam. Felség. Allyasítani: le-meg-alázni, gyalázni.
- Al*: álnok, ravasz, tsalárd, tsalfa, tsalóka, hamis, tettetett, színlett. Al-artza. Al-artzáson járni. Al-ajtó. Al-pénz. Al-lik v. lyuk a' föld alatt. Al-költs: hamis, tolvaj költs. Al-ablak. Al-verem. Al haj: költsönözött, vendég, haj, fog, 's a' t.) Al-pillogatás, v. katsongatás. Al-szeretet, al-hit.
- Alabor*: kerék-talp alá borított, vészt, válu-szabású fa, a' nagy ereszkedőnn, lejtőnn.
- Alafa*: ki-szabott étel, ital; tartás, élelem; v. tiszt, tisztesség.

Alajtom: állítottom, alítottom, állatom, vélem, ítélem, aléttom. Azt alajtom felölle.

Alak: báb, tsetse, tsetseze, szép. Alak gyermek: szép gyermek. Alak-játék. Alak-játékos. Gyöngy alak.

Alakor: tenkely, tönköly, tzirok, bükköny, büköny, *spelta*.

Alakos: szem-fény-vesztő tsalóka, tündérkedő, tzin-kos, kurittyoló. Alakság v. álakolság.

Alakoskodni: szem fényt vesztetni, játékoskodni, alakozni, tiündérkedni, tiündéreskedni, tsalfáskodni, tsempeskedni.

Alamufzta: alufzékony, álmas, rest, tünva, lajha, lajhó, lanyha, lajhár, renyhe. Alamufztán viselni magát, v. tenni valamit. Alamufztálkodni, alufzékonykodni. Alamufztaság.

Alap*: fundamentom, talp, fenék. Ezenn állapodik a' dolog: ez az állapottya, veleje, alapja a' dolognak. Alapos: fundamentomos. Alapítani: fzerzeni, fundálni.

Alás fa: szil-fa.

Alatsony: Alatsonyúl gondolkodik. Alatsonyítani. Alatsony lelkű. Alatsonyonn ítélni valaki felől.

Alatsonykodni: alatsonymságra. erefzkedni, vete-medni.

Alattonos: alattonban-való, titkos. Alattonos álnokság. Alattonkodni.

Alattság: hajót húzó v. vontató kötél. Bé-fzedni v. ki-vetni az alattságot.

Alázat: álatatolság, kérem alázattal. Alázódom.

Aldogalni: aluddogálni, fokát alunni.

Aldomás: áldás. Hogy aldomást kérne a' magyaroknak a' Pápától. Aldomást ittak.

Alég ha: aligha.

Aléltság: ájulás, szü- (szív-) fogás. Alélkodás. El-alélt: el-ájúlt.

Alítt: tsappantt, sápadtt, halavány, öfztövé p. o. ábrázat.

Alkalmafság: meg-lehetőség, v. illendőség, alkalmatolság. Alkalmas: meg-lehetős, v. alkalmatos.

Al-

Alkalmatlanítottani. Alkalmatlanodni. Alkalmas-ként.

Alkalom: alku, végezés, kötés, eggyezés, szerződés, alkuvás, szövetkezés, szövetség, szegődés, tukma. Alkalomba ereszkedni: Alkura lépni. Alkszom: alkuszom, alkodom. Meg-nem alkhatnak (eggyezhetnek) egymás közt. Öszve-alktatom; békéltetem, őket. Alkhatatlan ember. Alkhatatlankodni.

Alkonyodni: estveledni. Alkonyodás: nap-hanyatlás, már el-alkonyodott a' nap, v. le-áldozott. Alkonyodik életem.

Alkotás: Elmebéli alkotás: elme' szüleménny. Alkotni. Alkothat: mivelhet, építhet, teremthet az Isten más Világot is.

Alkotvány: tsinálmány, építmény. Elme' alkotmánya.

Allapítottom: állapotásba tefzem, meg-állítottom, erősíttem.

Allapom: állapotodom. Semmiben meg-nem állapik, állapotodik, nyugszik, tsendefedik, száll kedve. Allapodottság. Allapás: állapotás. Allapat.

Allatom: állítottom, helyhezem, helyhetem, helyhезtetem, rendelem. Elő-állatom a' kezest. Fel-állatom a' fereget, az özlopot. Allatás. Allatmány: állitmány: fundálás; szerzemény. Ez az én allatmányom.

Allhatatlankodni: valamiben meg-állani, -állapodni, -nyugodni nem tudni. Lásd, Allapom.

Allomány (substantia), létel (existentia), valóság (essentia)

Allongani: álldogalni. Mit állongasz?

Allóság: állandóság, tartótság, nyomosság. Nem lellz allóság, nyomossága.

Ally: valaminek allya. Búza-ally. A' gyümölsnek allyából: hitvánnyából, adott. A' népnek allya, sepreje. Ally-bor: tisztátalan, seprős bor. Ally pálinka. Ally fer: utóly fer.

Allyadék: hulladék. A' rostának allyadék, hulladék, allya, gazza.

Allyasíttani: le- v. meg-gyalázni, alázni. Allyasít-tanak minket; v. gázolni.

Allyasodni: aprósodni, el-allyadni. El-allyasodott a' rostában. A' búza sok rosta allyat hagyott: igen el-ollatt. El-allyasodtak, aprósodtak a' régi híres familiák. A' gazdasága mindég allyasodott: alább szállott.

Allyazat: fundamentom. Festék' allyazattya, v. ágyazattya. Allyazni: allyat vetni.

Alom: fertés', v. fertvélyes' ágya, barom' allya; dísznó alom.

Alom. Alomtalan. Alomtalanítottom. Alom, 's esős idő. Alom-hüvelyezés. Alom-fejtő v. -magyarázó. Alom' hozó. Alom-nyommasztás: betegség, melyet boszorkány nyomásnak hívnak az eggyűgyűek. Álmasann: álmas szemmel, szunnyadtan: fogni a' dolgot, v. dologhoz. Alutlanság: álmatlanság, álomtalanság. Aluddogalni. Aluddogáló: alufékony.

Altalag, v. Átalag: kis hordó, börbönke, v. bärböntze.

Altalán fogva: általán véggel, bizonyosonn.

Altallani, v. átallani: szégyenleni. Altallom ki-mondani. Altalság, v. átalság: szégyen, gyalázat, illetlenség, 's a' t.

Altallyábann: egyenesenn, igyenesen, kereken, rövidedenn. Altallyában szóllani: kerek szóval, hímezés-hámozás nélkül; magyarán ki-mondani, a' mi begyén v. begyében, szívében vagyon. Altallyábann el-adni: öszveséggel, eggyütt, egé-szenn.

Altal szürenkedni: szivárkozni, szürödni, szivárogni. A' víz által-szürenkedik a' zökönyön (lyukatsos kövönn.)

Altatom: el áltatom: ámítottom, szédíttem, tsalom, tsábítottom. A' sok áltatásokkal, jégre, vízre, veszélyre vitt.

Alutom: tsendesíttem. El-alutom. Alutó kórság: mélységes áloommal bolondító betegség. Alutó szert venni. *Lásd*, Alom.

- Amolyogni*: ámolygani, tétovázni, ántsorogni, átsorogni: magát-felejtve múlatozni. Mit ámolyogsz: bambáskodsz.
- Amúlni*: bámúlni, el-ámúlni p. o. valami dolgonn.
- Andalodni*: el-andalodni, andalgani: magát el-felejtteni. Andalgás. Andalgó. *Lásd*, Amúlni.
- Annyányi*: annya magasságú, nagyságú, p. o. galamb, tsirke.
- Antsorogni*: lebfelni, múlatozni, hivalzkodni, helébelni. *Lásd*, Amolyogni.
- Anyadék**: gyöngy' anyadékja, anya-ház.
- Anyag** (*materia*) szer, testmény.
- Anyázkodni*: anyáskodni, anyai gond-vifeléssel lenni valakihez; valam. Atyázkodni: atyáskodni. Anyátlan, v. apátlan gyermek. Anyás gyermek. Anyaságát meg-tagadta gyermekeitől.
- Apály*: apadék, apadás, apadtság. A' víznek apálya, le-szállása, lohadása.
- Apatsó*: apatsú: az öreg háló' végére kötött dorong. Kis apatsó: melly a' száraz felé, a' víz széllye felé jár, mellyet a' laptáros vízfén. Öreg apatsó: melly a' hajó mellett jár a' halászóknál.
- Apolni*: apolgatni, ölelni, tsókolni. *Apolás*.
- Apró*: himlő' neme, v. kised. Meg-aprózott, v. aprósodott a' gyermek. Apró-köte, v. -költe: himlő-helyes. Mindenütt nem szinte apró szégyeneket vallott.
- Apród*: Udvarló, inas, Úr után járó, fegyver-hordó. Apród esztendő: inas, mesterség-tanulásra rendelt esztendő. Apródok: Fejedelmek', nagy Urak' inasai, szolgálói, ör-állóji, udvarlóji.
- Aprónként*: apródonként.
- Aprólék*. Kenyér-aprólék. Lúd'-aprólékja. Aprólékság. Aprólékos dolog. Apróság. Aprólékoság.
- Aprós*: apró. Aprósodni: sok részre oszlani, el-allyasadni. *Lásd*, allyas. Aprósodás. Aprózni valamit p. o. a' rántzot. Aprózás. Aprózat. *Lásd*, Apró.
- Aprózni*: apróra, kitsiny részekre szelni, osztani. El-aprózni a' tántzot, úttját, dolgát: sebessen, hirtelen le jární, végezni,

Ar: Áradás, özön, a' víznek árja. Árasztani. Árasztás. Ár-víz-hajtotta ember; bokorból ugrott, so-honnai, bitang. Áradat. Árasztani. A' sok olvadtt hó meg árasztotta a' folyót. Vagy Ár: varga-tő. Föld' árja: víz' fel-fakadása. Botsással meg árját mérges fegyverének.

Ara: (régí szó) meny, meny-asszony.

Aránt, iránt eránt: mellett, ellenbenn. Arántam, arántad, aránta: mellettem, ellenemben 's a' t.

Arány: irány, erány, által-ellen, v. tárgy. Arányábann (által ellenében) vagyon. Arányozni, a' tzélra, vadra. Meg-arányozni a' tárgyat, tzélt, vadat.

Aranydászok: aranyt szedek, mosok: Arany-műves: ötves, Arany-futtatás, v. fújtatás, v. fútatás: arany-olvasztás. Termés-arany. Arany kalás, arany-olvasztás. Termés-arany. Arany kalás.

Arányzani: vélni, ítélni. Úgy arányzom a' dolgot. Arányzás. Arányzát.

Arbotz: arbutz, árbotz-fa, ör-fa, vitorla-fa a' hajóbann.

Arkolni: fel-árkolni, árkot vonni, vetni, húzni. Arköltt (árkos) p. o. hátár, város.

Armás: armányos, lator, tolvaj, kalóz, v. tsintalan. Armányos gyermek. Ennye árinányos!

Arnyékló: árnyék-tartó. Árnyékával vinni. Árnyék-hadakozás. Árnyék-óra. Árnyékozni. Leárnyékozni. Meg-árnyékozni. Árnyékozás.

Arok-béllés: 'árok' oldalnak fel-hányása, párkányoztatása, pártázattya. Fel-bélleni az árkot, partot.

Aros: El-adó, v. el-adni-való jószág. Aros ember: kereskedő, kalmár, szatócs. Könyv-, Vas-áros.

Árosba tenni: áruba botsáttani, eresztetni. Áruba botsáttás: árulás. Áruba botsátott jószág. Arrú:

kalmár-marha, kalmár-szer v. jószág; Arrúra betsülleni. Arrát szabom, vetem. Arra-fel-verő.

Arrán-kérés. Arrán-tartás. Árúlmány: portéka.

Artani: avatni, mártani, elegyíteni, keverni magát valamibe; v. kárt tenni.

Artólag (*offensive*) óltalmazólag (*defensive*)

Artza:

Artza: artzallat, artzúlat, ortza. Artzátlan: nints artzája, szemtelen, homloka-fel-törlött, szemérmetlen, botskor-bőr artzájú. Artzátlanság. Artzátlankodni. Artzúl tsapás. Artzúl-verem. Artzúl-viaskodni: szembe-szállani.

Arúlni. Vér-árulás. Vér-áruló. Arúlkodni. Arúlatás.

Asvány: ásovány, áfadék: a' mi földből áfatik-ki. Asvány-kő, v. szén. Asványos hely. Asványi tudomány.

Afzag: szemet, trágya.

Afzaly: szárny, v. tóldalék, erefzték a' ruhábann. Afzalya a' köntösnek.

Afzály: aszály, szárazság, aszúság, aszályság. Afzályos föld. Afzályos rövidség. Igen nagy aszály, vala ez esztendőbenn. Aszú szöllő.

Afzat: gyom, hasztalan fű.

Afzók: kantár-fa, láb-fa, hordó alá-való fa.

Afztag: rakás. Afztagba rakni a' fát. Hánnyák-meg (tetézzék meg) az újj afztag-fát. Afztagolni. Afztag búza. Búza-afztag.

Afztalnok: afztal-terített; valamint Tálnok: étek-el-olító, étekkel bánó, fel-bontó. Afztalnokok: afztal körül szolgáló inafok.

Atka*: követses-homok, porond.

Atkozat: átok. A' sok átkozat utól érte.

Ats. Atsi dolog. Atsi dologhoz-való. Ats-mesterség. Atsolás. Atsolok. Atsolom. Atsúl: mester-ségesen.

Atsorgani. Lásd, ántsorogni.

At-út: ált-út, által-út, rövid, kerefzt-út. Által-útra vetni, adni magát. Általabb (rövidebb) úton járni. Általabb úttal, móddal, rövidebb úttal.

Atyafisodni: rokonyosodni. Atyafiságos.

Atyáskodni: Atyálkodni. Valamint, Anyáskodni: anyálkodni, dajkálkodni.

Avar: aszott fű, v. szőr fű, meg-vénhedett fű, v. rét, mező. A' száraz avarbann az harap mindent meg-emész.

Avas:

Avás: régi, ó. Avas háj, -szalonna, -vaj. Avással-főtt káposzta. Avasodni: fenyvedni, fonnyadni. Avasság: óság, régiség.

Avatag: régi, ó; avitt, ovitt, avas, kopott, vá-sott, viseltes, lengeteg, avott, avúlt, ótska, p. o. ruha, ing.

Avatni: p. o. a' posztót meg-nyirkosítani, hogy öszve-vonódgýék, meg-ereszkedgýék. Tisztén kívül másba avatni magát. Avatás: a' gyermek-ágy utánn a' templomba bé-vezetés. Avatkozni valami dologba. A' tzhbe bé-avatni, iktatni, vezetni. Bé-avattatni. Avató pénz.

Avított: el-meg-avított szaggatom, koptatom, vi-selem, nyövöm, tépem p. o. a' köntöft, ruhát. Avitt: avatag, ó, régi. *Lásd*, Avatag.

Avom: öszve-húzódok, vonódom, teperedem, su-gorodom, sürödöm, rántzofodom, avúlok. Meg-avik: avúl, p. o. a' ruhám.

Avúlok: avólok, aggúlok, meg-aggom, véuhedem. Avúltság, aggság, óság, avottság, aggottság.

Azalék: leves-eledel, valamit az ember kenyérrel eszik. Egy kevés ázalékot enni. Azalékos éték.

Azon-helyt: azonnal, azonban, tüftént, mentten, mindgyárt, mindgyaráft, töftént.

Azonság: (identitas.)

Azsag: piszkáló, hadaró, v. hadarázó fa a' sütő kementzébenn. Meg-azsagolni valakit. Azsag-pemete.

B.

B*áb*: baba, bábu. *Lásd*, Alak. Édes babám. Báb-sütő: Mézes Pogátsa sütő. Báboskodni: bábbal játszani.

Bába. Egy bába; 10 láb-mérték a' játékbann.

Bába-kakas: fattyú kakas, fél kakas.

Bába-szilva: Birtoka, birtyóka.

Babirkálni: babrálni, bibirkélni, valaminn, p. o. a' fején motozni, marizsgálni.

Bab-

Babka: apró pénz' neme, baika.

Bábó: Lábatska, valam. Katsó: kezetske.

Babos: tarka, kerek-foltos. Babos ló. Babos fedél:
Affzonyi fej-ékeség.

Babós: bubus. Kis gyermeket ijesztő szó.

Babug: tsets, emlő' bimbója. Babugos.

Babuk: banka, büdös-banka, szalakota, babuta, habutka, szarakota, szarhabuk, szarbug, szarpup.

Babukkolni: ugatni, mint a' kutya.

Bagaria: -bőr, -szíj. Bagaria az ortzája: szemtelen, pirulni-nem-tudó. Vond meg a' bagariát; húzd-meg magad', tsendesebbenn, hátrább az agarakkal.

Bagazia: festett-vászon.

Baglys: boglyás, borzos, símitlan, tsinatlan, etselletlen, rendetlen. Baglyáson, v. baglys fővel járni.

Baj: viadal, viadalom, ütközet, tsatázás. Bajra-ki-híni valakit. Bajt víni, bajt állani az igazságért, v. szabadság mellett. *Innen jő*, Bajnok. Bajnoki gyakorló hely. Bajnoskodás. Baj-vívó. Bajnokság. Bajnokul. Bajlódás: nyomorgás, nyomorkodás, galiba, vesződség, vesződés. Bajos kodni. Bajatlan. Bajmolódni. Bajos (kedvetlen, erköltsős, komor) ember.

Baj-fa: borostyán-fa. Baj-fa-levél kerekíttse fejét.

Báj: bü-báj, boszorkányság. Bájolni, bübájolni, kuruslani, büvölni, varáslani. Bájos: büvös, ördögös, kurusló.

Bak: him. Bak páva: Kakas-, v. him-páva. Bak szaka: bak szakáll: fü' neme. Bak szán, és Bak szekér, mellyet a' gyermekek játékra tsinálnak magoknak veszfőből. Bak a' kotsi elején, 's hátúlyánn. Falaknak bak rontója. Meg-bakolni magát: fel-tenni a' fejét, meg-kötni magát.

Bak-fitty: bukfentz, hengeributz. Bak-fittyet, buk-fentzet vetni: ketske bakot hányni, bákázni, buk-fentzezni.

Bakkants: bokants, bokantz, topánka, deli tsizma, v. tsizma.

Bakogni: bekegni, ekegni, mekegni, akadékosan szóllani, makogni.

Bakó: dob-verő páltza, v. kínzó, hóhér.

Bakolni: a' kotsi' bakjára fel-rakni, kötni holmit, rakosgatni. *Lásd*, Bak.

Bákor: bájor. Szöllő' neme; fekete, és veres bákor.

Baktatni: bakdátolni, mendegelni. Ott bakdátolnak (járkálnak) a' nyúlak. Hol bakdátolsz?

Bál: kötet, nagy nyaláb. Bál dohány, bálba-kötni.

Bálha pohár: álom-ital, álom' fejébe-való ital.

Bálmos: friss sajttal készültt tesztás éték.

Balság: bal-eset; bal v. moszoha, szerentse. Szerentse' balsága.

Balyókás: balgatag, bahó, bohókás, bangó, bódi, dőre.

Bámázkodni: bámúlni, ámúlni. Mit bámázkodol?

Bamba: bámuló, szája-táto, bambázkodni.

Bán. Bánság. Bánát: *Banus*: *Banatus*.

Bandsa: sanda, bandfal, sandal, káposztás kertbe néző.

Bangó: bohó, bahó, bódi, ergojás, fél eszű, füves, hódos, eszelős.

Bankó: fejes bot, bunkó.

Bánni. Bánandó, bánat, bánatos, bánkodom, bánkodom, bánkodtató. Bánom-szabasú: mint-egy félig meg-bánta, fél neheztető. Bántásotska, bánatlan, bántogatás.

Bánya: a' földből ki-asattandó szernek az helye, v. feredő, ferdő. Bányázkodni, bányászat. Bányászna: minden féle értz. Bánya-melter. Bányolni: penzt verni.

Baraboly: turbolya, mihóka: bubulitska.*

Báran: bár, ámbár, ámbátor, bátor, jóllehet.

Barány-bögető, v. ketske-bögető: hoszfű orrú madár, melly bárány, v. ketske módra szől.

Barát. Baratlanság. Barát nélkül valóság. Barátkoztatom. Barátos: Barátságos. Barátos volt a' Királlyal. Barát-fül: derellye, tesztás éték' neme.

Barázdálom: borozdálom, ravom, rövom, vájkálom, véskelem, gerezdelem, hornyolom. **Barázdás**: rótt, hornyolt, vésett. **Barázdás rovátolás** az ofzloponn.

Bárdolatlanság: durvaság, faragatlanság. **Bárd**: nagy széllyes fejsze. **Bárdolni**. **Bárdos**.

Bárgyú: együgyű, szelíd, jámbor. **Bárgyú ember**.

Barka: pimpó, ki-virított rügy. **Ki-barkázni**.

Bárkázni: hajókázni. **Bárka**: hajó, v. hal-tartó.

Barlang-kóró: pótzér, ördög' lova, nyúl-árnyék; nagy gömbölyű kóró' neme, boszorkány-kóró.

Barlangos: rejtekes, setétes. **Barlang**: vadon, magános hely, kő szikl a' ki-vájt oldala.

Barnítottom: barnásítottom. **Barnúlok**: barnásodom, fekete-dem. **Barna**.

Barom. **Barom-állás**. **Barom'** allya, fekvő helye. **Barom-eledel**. **Barom-élő föld**: legellő. **Barom-fi**; **Baromi**. **Baromság**. **Barom-kívánás**: baromi gerjedelem, -izgatás. **Baromiság**.

Bartzogni: Szarvas, v. elefánt módra bögni.

Baszárka: tarifznya, ifzák, v. újatlan ködmön, tzu-tzaj.

Báts: batsa, batsó, szám-adó juhász, juhász gazda.

Bátoron: bátran. **Bátorságtalan**: bátortalan. **Bátortalanság**. **bátortalankodni**. **Bátorgatni**: bátorítani.

Be: de, ugyan. **Be derék legény vagy!**

Bé-adom: bé-árulom, bé-vádolom. **Bé-adó**: bé-áruló.

Bé-ágyazni: *Lásd*, *Agy*.

Bé-avatom: bé-vezetem, bé-iktatom, bé-lajflromozom, p. o. a' templomba, a' tanátsba, a' tisztsbe, tisztségbe, a' polgárok számába. *Lásd*, *Avatni*.

Bedény: erdei Bika, jáhor, belénd, begyény, böliny.

Bedgyeszteti: bidgyeszteti, függeszteti. Nem bedgyesztik az orrára. **Le-bedgyesztli**, pittyesztli az ajakát.

Bé-enyészni: bé-hatni, bé-hatolni, bé-színi, -venni magát valamibe, bé-ivódni valamitől.

Bé-fejezni: -rekefzteti, -zární, -boronálni, -sommálni p. o. a' beszédet, szám-adást.

Bé-férkezni: bé-férlneni, -fűrni magát valamibe, hozzá-férkeztem. Bé-ferkeztetni.

Begy: bögy. Begyes: rá-tartós. Begyes Afzszony. Beggyelzkedni: fel-tartani magát. Jól bé szedett a' begyébe: jól meg-rakta magát. Magyarán ki-mondgva, a' mi begyében van.

Bé-keleptzél: bé-keríteni, -rekefztetni, keleptzébe fogui.

Bé-hajazom: bé-héjazom, -fedem. Ház-héjazat: ház-fedél, v. ház-fedélék, v. ház-fedém.

Bé-heged: bé-forr, p. o. a' tsont, seb. Eb-tsont bé-heged, v. -forr.

Bé-idézni: bé-híni, bé-szóllítani. *Lásd*, Idézni.

Bé-iktatni: bé-vezetni, -szállítani p. o. a' jószágba, a' szentek' lajstromába. Bé-iktató. Bé-iktató Levél.

Bék: béke, békeség, bekefség, békség. Békefségtelen: békételen. Békételenség. Békételenkedni. Békes: békés. Békefség' oltári.

Béklyó: békó. Béklyózni.

Beláka: tó, lák, tóka, morotva.

Bé-langyítani: gyengén, lágyan, lengén, langyoson, lágymelegen, lagymatagon bé-fűtteni, bé-gyújtani a' kementzébe.

Bel: belső. Bel dolmány: mellyre-való. Bel földi; valamint, kül földi. Belsőség; valamint külsőség.

Belé-aggom: belé-rögzöm, -vénhedem.

Belé-hagyni: abba-hagyni, félbe-szakasztani p. o. a' pert. Belé-hagyás.

Belegetni: rengetni, ringatni a' gyermeket a' pólyában, böltsöbenn. Beli-beli, v. bele-bele.

Belé-okni: módgyát fel-venni, belé-okúlni, hozzá szokni, el-tudni rajta menni.

Belé-temem: belé-tömöm, -rakom, -gyúrom p. o. a' gyapjat az harába: ször-zsákba.

Belezná: gánts a' vászonbann, a' bél-fonal' rendetlen esete miatt.

Bél-fonal: mellyék-fonal, által-vető-fonal.

Bél-poklos: (lepra) Bél-poklofság. Bőr-poklofság.

Bel:

Belseje : belső része, v. mássa, (belsője) p. o. az ellő júhnak. **Bel vólta**, (*interna constitutio*) külvólta (*externa*). **Bel vólta** valaminek.

Bengézni : a' meg-szedés, aratás, szűret után megérteni, lőtskelni, tarlózni, gerezdelni, böngézni.

Benge : fa-szem, v. -rűgy. Bimbót nyitító fák' bengéji.

Bengyele : podgyász, tzutzolék, nyaláb. **Bengyelni** : bugyolázni. **Bé-bugyolázta** 's a' t. a' fejét: bé-kendőzte, kendővel bé-kerítettette.

Bé-mondani : bé-adni, fel-adni, vádolni valakit.

Bendő : bél, gyomor. **Meg-tölt a' bendője**. **Ki szakadt**, omlott a' bendője. **Nem tartok a' nagy bendő**, terepes hasú emberekkel.

Bé-orozkodni : bé-osonni, v. -osontani, bé-lopódzni, -sompolyodni p. o. a' kertbe.

Bér : Bérbe-adás, bérbe-adó, bérbe-adom; bérbe-fogadom, v. veszem, v. ki-bérelem, v. -bérlem.

Berbentze : szelentze, v. börböntze; tobák-, v. egyéb-tartó pikszis.*

Berbéts : berbe, ürű, heréltt kos.

Berbetélni : boszorkányosann imádkozni, birbitélni.

Berhe : börhe. vólt néki-is fóltoz berhéje.

Bérledelem : (*feudum*) örökbe adott jószág; a' Fejedelemtől valakinek kötött jószág.

Bernyákolnak a' matskák.

Bértz : hegy-hát, hegy-tető, meredek hegy.

Berzengetem : haragra ingerlem, mérgesítem.

Berzenkedni : agyarkodni, mérgeledni, ingerkedni, bojtorkodni, másba-kapni, -tépelődni. **Bélém**, v. **reám berzenkedett**, v. **berzent**.

Bé-szádlani : bé-tsinálni a' száját valaminek. **Szádló** : dugó, szádló-fa; **dugassza**, v. **dugattsa** p. o. a' hordónak.

Bé-színleni : bé-szerkeztetni, -férkeztetni, -fúrni, -iktatni, -szúrni p. o. valakit a' tisztbe.

Beszéd' hegyei : Beszkédi hegyek, *Karpat*.

Bé-summálni : bé-fejezni, -rekesztetni, p. o. a' beszédet, a' szám-adást.

Bé-sudamlani : bé-szőkni, v. -repülni.

Bé-szorítkozni: szük-helyre venni, zárni magát. A házba bé-szorítkozott.

Beteg. Betégesülni. betegítő. beteg ember' böjti. Beteg-ágy. beteg-ágyas Afzony. beteges állapot.

Bé-tévs: könyv nélkül. Bé-téve-is tudom.

Bets: betsület, betsü, betső. betsmérelni, ótsárolni, betsteleníteni. betsetlen: betstelen. betsesíteni. Betsre emelni.

Bé-tökedni: belé ökledni, -ütközni, -szegezödni. Lá-bamba tökedett p. o. a' fa.

Betüzöm: egyenesíttem, egyengetem.

Betyár: Nötelen, rá- tartós paraszt legény. Betyá-rofan viseli magát.

Betző: betzű, kerti-vetemény.

Bév: bõ. Béves. bévesíteni. bévelkedni. bévelkedtetni.

Bé-vallom: bé-jelentem, fel-adom.

Bévül: benn; belöl. Bévről, belölről.

Bíbe: bíbe, bibi, sebetske, fakadékska. Ott a' bibije. Rá akadtam a' bibijére.

Bibirtsó: bobortsó, sömör, fakadék, tarjag, kelés, kelevény. Bibirtsós. Bibirtsósodni.

Bibets: bibitz, libatz, libotz madár.

Bíbor: bébor, bársony.

Bikkes: бүк-фájú erdő. bikkeseken lakik.

Bílegetni: billegtetni, tsóválni. Róka farkát billegeti, dudás akar lenni.

Billenni: hajolni, fordulni. Meg-billent a' kotsi. Meg-billenteni valamit.

Billikom: nagy ivó pohár a' régi Magyaroknál.

Bimbó: bimbózni, bimbósodni.

Bindáfsz: hoszfú keskeny áts-baltá.

Bingyó: bogyó, bodots, apró gyümölcs.

Bints: pinty, pinyöke, pintz.

Bintzk: pilintzk, játék' neme. bintzkelni.

Bírálni: hatolommal ítélni, v. mást bírónak ismérni, vallani. Meg-bírálni valakit: hatalmat adni valakinek a' törvény-látásra, v. szolgáltatásra.

Birke: Júhnak neme, v. бүрке, берке, berge, dió, v. mogyoró fa' virága.

Bir-

Birkozni: birakozni, küszdeni, küszködni.

Birni. Birom magamat. Meg-birom: -győzőm, az ellenséget. Birni jószágot. Birdogalni: folyvást birni valamit.

Bíró. Bírálni. Bíró-szó: meg-másolhatatlan, vissza nem vonható íge. Bíró' képe. Bíró' szék. Birság: büntetés. birsági. birságlás: valaminek számba vétele, meg betsüllése, v. büntetés. Birságló. Birságní. Bíraltatás.

Birtok: vagyon, vagyomány, vagyonság; v. igazság, v. hatalom. Nekem is birtokom van. Az én birtokomban van a' gyermek. Birtokos: vagyonos, 's a' t.

Birtóka: birtyóka, bába-szilva; ragya-ütött, el fajúlt szilva-szem.

Bislet: koslat, jár alá 's fel.

Biszke: büszke', közméte, egres, pifzke, pözméte.

Bitang: lödör, lödörgő, kóborló, koslató, kurit-tyoló, üllő sillő p. o. ember; v. tolvaj-jószág, bitang ló. Mindenét el-bitangolni. Bitangoltatás.

Bitó: bitó-fa, szobor, melyhez kötik a' le-öleendő, v. fejő marhát.

Bitsak: küsztora. Legrádi bitsak.

Bitskia: varga-kés, v. tsizmadia-kés, bitske.

Bitzenni: fitzamlani, billenni. Meg bittzent a' kotsi; ki-bittzent, ki-menült, ki-marult, ki-tzibaklott a' keze, v. lába.

Bízakodni: bízni, reményleni.

Bizgatni: bolygatni, pifzkálni, háborgatni. Ne bizgasd.

Bízodalom. Bízodalomság. Bízodalmatlan.

Bizony. Bizony-dolog: igaz, való, bizonyos dolog. Bizonyságul fogni valakit. Bizonytalanított: kétséssé, kettségelessé, bizonytalanná teszem. Bizonyába-való: való, nem tréfa, valójában-való. bizonyai: valódi, igazi, ő-szinte való. bizonyítható dolog. Bizonyítható-képpen. Bizonyodni: bizonyossá lenni. Ha meg-bizonyodik, v. ha reád bizonyodik a' dolog. Bizonyos képpen: egy által-lyában, bizonyosan. bizonyohi: valamit bizony-

nyal erősíteni. bizonyosodni. bizonyosság. bizonytalanság. bizonyozni: a' bizonyt el-mondani.

Bizsegni: piszezni, bozsogni, bezsegni, hemzsegni. Az öfzve torlódott lakaságról mondatik.

Bizseregni: sajogni. Bizserereg, sajog a' kezem, te nyerem az ütestől.

Bízto: meg-hitt. Bíztoosan: bízvást, bízottan. Bíztofság. Királyi Bízto.

Bób: búb, bóbita, bugolya. Bóbos: bóbitás, búbos, bugolyás p. o. tyúk.

Bóbiskolni: bóbogatni. *Lásd*, Bókolni.

Bóda: nyele, markolatya valaminek.

Bodak: vakarts, vakarú, vakaró, vakarék.

Bódé: deszkából épült ház, v. hajlék.

Bódi: eszelős, ergojás, bangó, bahó, bódúlt. Megbódítani. Meg-bódúlni, -tébolyodni, -kábúlni, -örülni. *Lásd*, Balgatag.

Bodony: bödöny, dödöny, fából tsínáltt kiseded edény, mellyben fajtót tartnak.

Bodor: fodor, kondor. Bodrozom: fodorított, kondorított, bodorított, pedrem, pederíttem. Haj' bodra. Bodorított: fodorított.

Bódorogni: tévelyegni, kódorogni, kalandozni, léz-zegni, szédelegni, bolyongani, bódorgani. Bódorgó.

Bodots: bingyó, bogyó, apró gyümöls.

Bódúlni: elmében meg-bomlani. Bódulás. Bóduló. Bódúltság.

Bog: tsomó, tsombók. bogozni. bogot kötni.

Bogánts-kóró: bogáts-koró, héja-kút.

Boglár a' féken. Boglárja a' könyvnek. Boglár-perém. Boglár, v. bogláros öv. Boglározni. Boglár munka.

Bográs: vas-üst, vas-fazék.

Bogyó: apró alma, v. más gyümöls. Tsalitton, tsere-bokron termő kopás, buga.

Bogyolni: bogyolálni, takarni, takargatni. bé-egybe-bogyolni valamit, bé-bogyolta, bogyolálta a' fejét. *Lásd*, Bengyele.

Bojt:

- Bojt*: óltó-ág, tsemete, fiatal vessző. *Bojtás*. *Bojtani*. Szőlő vesszőt bojtani; v. rojt, ostor-bojt. *Bojtos* bárszony, v. posztó. *Bojtozni*.
- Bojtorkodni*: másra rohanni. *Belém bojtorkodott*, kötekedett. *Bojtorjány*: bojtorvány.
- Bókolni*: bólogatni, szundikálva le-le ütni fejét.
- Bokolyó*: öreg fa-palatzk, tsobány, tsobolyó, légely, négoly.
- Bókony*: hókony, az hajónak oldalait belől tartó löts-forma fa.
- Bokor*: bokorból ugrott: sohonnai. Szép egy bokor (pár) ember. Száz bokor (pár) kegyesek. Egy bokor- (kötés-, tsomó) bőr, költs, 's a' t. *bokros* ló, erköltös. *bokros* tsillag: tsillagzat. *bokros* hely. *bokrozni*, *bokrosodni*. *bokréta*. *bokros* (halmozott) bánat.
- Boly*. *Hangya-boly*: hangya-fészek, (zsombik) nolygás. *bolygatom*. *bolygó*. *bolyongok*: bolygok.
- Bolyókás*: bohókas, tréfás, nevetséges, v. ezelős.
- Bomlani*: (eszében) tébolyodni. *bomlott*. *bomlasztani*: bomlottság: ész-vesztés. *bomolni*. *bomladozni*. *bomló* épület. *Őszve-bomlott* haj, -fonal, 's a' t.
- Bóné*: póné; háló' neme; valamint véter-, mét-háló.
- Bongás*: zengés, dongás. *bongani*: dongani.
- Bontakozás*: zendülés, venfengés, egyenetlenkedés, meg-hasonlás, zenebona, pör-patvar, vissza-vonás; v. meg-romlás, bomlás. *Bontakozott*; *bo*, *molt*, *bomladozott*. *Ki-bontakozni* (ki ütni-rohanni, -menn) p. o. a' várból.
- Bontani*. *bontakozni*, *bontatni*, *bontódni*, *zavarodni* p. o. az egyyesség' dolgábann. *Ki bontakozni* (ki menni, -költözni) honnyából, a' Világból. *bontakozatlan*. *bontatatlanúl*. *bontogatom* a' törvényt. *Bontó* fész.
- Bonts*: fűrt, tzafrang, rojt.
- Bontz*: nyaki éketség.
- Bonyolódni*: bé-bonyolódott: takaródzott. *Lásd*, *Bo* *gyolni*.
- Bor*. *Bor-kő*. *Kastélyos* (vörhenyeges, fakó-színű sillér *) *bor*. *Bor-betegség*. *Bor-tsíszár*: *bo*

- tsap, bor-tömlő, ízós, rézeges, bor-ízák, -zsák.
 Borozni. Bor-ízerz: bor-gőzölgés, v. bor-szag.
 Boroság: bortól-való meg-utasodás. Bornemíza.
 Bor-víz: bor-kút, savanyó-víz, tsevitze * *acidulac*.
Borda: szövő borda. Goroiz bordában szőtt ember;
 v. a' veres hagymának gömbölyű szára, bordája.
 Borda-nád.
Borditza: a' járom' közepének első részéből ki-álló fa.
Bordó-síp: dűda. Bordó-sípos: dűdás.
Borék: borítotték. Levél' borítottékja. Borítottó kas.
Borna: borona, eke-borona; v. faragatlan gerenda;
 v. szál, szál-hajó, talp, tutaly. Boronából rótt,
 tsináltt fal. Borona' fogai. Boronát fogazni: fo-
 gakat belé verni. Sok hazugsággal bé-boronáltt
 beszéd.
Borogatni: takargatni, borongatni, borítgatni. Bo-
 rogasd-le a' tsirkéket, a' tálat.
Borongani. Borongás. Borongó (homályba, felhőbe
 borúltt) p. o. a' Nap.
Borza: bozza, bodza. Fa-bodza. Gyalog bodza.
Borzadni. Borzadozni. Borzafztani. Borzaditság. Bor-
 zadttotska. Borzongató. Borzas p. o. haj. Tor-
 zas, borzas: nagy-szakállas. Torzomborz. Bor-
 zasodni.
Boszu, v. boszú. Boszonkodom. Azt nagyon boszúl-
 lyá. Meg-boszúllom; boszút állok értte. Boszús.
 Nagyra viszi az embert a' boszúság. Boszúságo-
 san tselekedni valakivel. Boszúság-tévő. Boszú-
 üzés. Boszúllás. Boszúllat.
Bot: páltza, v. hatalom. Botom alatt vagyok. Bot
 alá fogni valakit. Tollas bot: tollas buzogany.
 Meg botozni valakit.
Botkos: tsomós, görtsős. Botkos, v. bötykös lábú,
 nagy bokájú.
Botlani. Botladozni. Botlakozni. Botlékony: tsötlő,
 botló p. o. ló. Botlottóság.
Botolni: ágait le-vagdalni. Meg-, v. le-botolták a'
 fűz-fákat.
Botor: osioba, durva, sültt paraszt. Botorúl. Botor-
 ság. Botorkodni.

Botorkázni: tsötleni, botlani, tántorogni. Bé-, el-botorkázni valahova.

Eotos: lemez kaptza, v. fejes, fejezett. Botikós; botkos, bötkös.

Botránkoztatlan: botránkozás nélkül-való p. o. élet.

Botra-tekerts *: kürtös kaláts, bot-kaláts.

Bots: medve kölyök, medve bots.

Botsánatos: meg-botsátandó, botsáthatatlanság. Botsátatlan; nem-botsáttatott.

Baza: valamelly fából p. o. tser fából ki-szivárgó lév; v. kevertt ital' neme.

Bozontos: lompos, borzas, fürtös, tsepzett szörű, hajú; kótzos, kolontzos, fityegős szörű, p. o. juhász kutya.

Bozót: vizenyős, gazos hely, kaszáló fenék, holott sás, apró nád 's mi terem, kotyor.

Bozsongani: zsibongani, a' nagy sokadalombann. Bozsongás.

Brugatyó: kereszttől fúrtt, és ki-üresített dióból tsináltt játzó eszköz.

Brúgó: gordon, bögő-hegedü, gardon. Brúzós.

Búák: búvák, mindent fel-búvó, v. bújó, minde-üivé búvó.

Búár: buvár, búvár. Buvárkodni. Búár-elme. Búvár kutya.

Búb: bóbita. Lásd, Bugolya.

Buborék. Víz-buborék. buborékos. buborékolni, v. buggyborékolni.

Budgyanni. Ki-budgyant a' vér az orrából, a' víz a' földből.

Budogatni: le-le-merítgetni a' vízbe. Le-bé-bukat, bukdotat.

Bufa: pofás. Bufálni: pofáját verni, pofozni, pofázni.

Búg: madár-tartó hely; galamb-búg; v. bonts, tso-mó, fürt.

Buga: p. o. a' len-magnak tokja. Bugázni: bugájából ki-verni.

Buglya; baglya, boglya: buglya-széna. Buglyálni.

Búgni. Mint a' dísznő, súgni, búgni. Búgnak, gör-rögnek, kanoznak a' dísznők.

Bugolya: búb, bóbíta, bób. Bugolyás tyuk. Bugolyázní.

Bugykházní: güb"lní, vizet zurbolní, turbokolní. Bugy-ka: gübü, zurboló, turbokoló fa, mellyel élnek a' halálszatkor.

Bugykos: bugyka, szük szájú bugyogós-korsó.

Bugyogní: gagyogní, gügyögní, gögítsélní. Mit bugyogsz?

Bugyorogní: bugyborékolní. *Lásd*, Buborék.

Buja: búja, fajtalan; v. nagyon szapora; v. tenyé-sző. Buján; v. bujálkodva terem, terjed a' rosz fű. Buja-szerelem. Bujaság. Bujálkodó.

Bújdoklani: bújdokni, lappangni, lappangani, bujkálni. Bújkáló félelem.

Bújdosóba-menni: el-bújdosni. Bújdosóban lenni. Bújdosóba üzni valakit. Bújdosás, embernek élete. Bújdosomkor, 's a' t.: bújdosásom idétt, v. idejében, 's a' t. El-bújdosni: idegenbe menni. Bújdosó levél.

Bújóska: játék' neme. Bújóscházní.

Bújtani: bojtani, szőlő-vefűzöt homlítottani.

Bújtat: bé-bújtat, bé-dug; v. ingerel, észtekél, ösztönöz, gyúlaszt, nógat, fel-ültet, ferkeget, ferkenget, reá-vefz, - bir valamire.

Bukdokni: bukdoklani, víz alá ereszkedni.

Bukkanni: bukni, ketske-bukot hányni. Le-bukkan-ni p. o. a' vízbe. Bé-bukkant, bé-bukott, bébotlott p. o. a' házba. Ki-bukkant az ablakon. Orrára bukkant, v. bukott. Meg-bukott a' nyúl.

Buliklani: buriklani, burokolni, galamb módra nyögni.

Bulya: Török Afzfzony. Bulya vászon: vékony, 's ritka gyólt.

Bunkó: furkós, tsögös, fejes bot. Bunkós.

Burdó: gyalogok' háti turbájok; tüsző, tömlő-forma turba. *Lásd*, Bútyor.

Burkolni: nyalábba, tsomóba kötözni; valamibe bé-tsombolyítottani, takarni. Burkolat.

Burkosodni: gallyasodni, sűrű ágakat verni, hajtani.

Burnót: tubák, tobák, por-tubák.

Burok: gally, leveles-ág; v. gyermek-tartó lantorna.
burokban születni. burkos: gallyas.

Burokolni: buroklani, buliklani (galamb szó.)

Búsolygás: búsongás, búsulás, bús lakodás, buskodás. bolondnak bú, járása. busongani. bútan-ság.

Buta: tompa, életlen. Buta elme. V. goromba, parasztos.

Butítottom: életleníttem, élet ki-verem, v. -vonom, tompítottam. El-butúlni.

Bútsú-adás: el-eresztés, el-küldés. bútsút-adok. bútsút veszlek. butsú-vétel. Pénzzel járják a' bútsút. bútsúztatás.

Butz: (régi szó) tzomb. Butzkó. Fáj a' buttza.

Butzkó: köptzös, tzombos, zömök, zomok.

Búyor: butyor, buttyor, buyor, batyú, v. batu, butor, motyó, tereh, zajda, málha, tzutzolék, potziha. Nyalábba kötött eggyet más.

Búzátlanság: szűke, fogyatkozása a' búzának. Búza-ally: rosta-ally. búza-drágító. búza-fő, v. fej. búzai. búza-kása. búza-marok: búza-kéve. búza-piatz. búza-virág: liszt-láng. búza-tok: búza-mag-tok, búza-szem-tok. búza-féreg: zsuzsok, zsizsik. búza-kas. búza-verem.

Buzdítottani. buzdulni. Fel-buzdult a' vére, kívánsága. Meg-buzdítottam, meg-buzdulok.

Buzgólkodni: heveskedni, forrónn, mohonn fogni a' dolgot. Buzgóbbság. Buzgódni. Buzgódozni.

Buzgány: buzogány, bozogány, buzdogány.

Buzma: kevély, duzmadt, fel-fúalkodott.

Buzogni: buzongani, forrni, forradni.

Bö: böv, bév. bö-beszédü. Bövönn-adakozás. bö-kezűség. bö-kezűenn adni.

Bödöny: kút-káva, kút-köpü.

Bödülni: magát el-bögni. Kínnyábann el-bödüle.

Böffenteni. böfogni. böfögdögelni. Sok rossz szót böffentett-ki.

Bög: bog, tsomó, tsomólék, bötyke, bötkö. bö-gözni.

Bög.

Bögre: begre, ts por; v. korsótska.

Bögö: gordon, brúgó, v. bögető. Bögetni: bögni, béni. Meg-bögetni valakit: bögesre fakasztani. Bögető madár: huholó; v. huhogó bagoly. Böngetek: bögök. Böngetés: böges. Bégetni: juh módon bégni.

Bögöly: marha-kergető-légy.

Böke: tekergős, fatsaros, kajla, kajáts, botkos, bötkös, tekerődött.

Bökkenni: botlani, ütközni, ütköződni. Belém, reám bökkent. Bökkenő: botló; v. darabos, tsoportos, rögös, gajos, göröngyös, háta-hoporjás hely. Itt a' bökkenője. Bökkenés. Bé-bökkenni (botlani, rohanni) valakihez.

Bökdödni: bökni, szúrni. Bökdösni: szúrdalni, szurkálni. Böködés. Bökö vesszőtske. Bökötzte, tüske bökötzte.

Böltselkedni. Böltselkedés, Böltselkedő.

Bölön-bika: vízi- v. nádi-bika, ordító-madár.

Bömbölni: bika módra bögni, Mit bömbölsz?

Böngeni a' méhek szoktak. Böngés; dongás.

Böngetni: bögni, mint a' tehén. Böngetés.

Bör-egér: denevér, pupdenevér, tendenevér, szárnyas-egér, tündevény, bör-madár.

Bör. Bör-gyártó: bör-készítő, bör-tsáváló, v. -érelő. Bört gyártani. Bör-sisak. Börömbe, v. fejembe-járó dolog. Börömmel fizetek. Megböröllek: korbátsollak. Bé-börzeni: bé-hátyáfordni.

Börtön: fog-ház, tömlözt; v. hohér; v. porkolábja a' tömlöztnek. Börtönös: tömlözt-tartó, rabokra vígyázó.

Böszülni: vadúlni, bolondúlni; a' marháról mondatik.

Bötke: tölgy fa' tsomója, taplója; v. tsomós-fejés fű, mint a' hagyma.

Bötkö: tsomó, görts, göts, bög, botkó, tsomólék, íz a' fű-szálonn.

Bübdj: büvöles. Lásd, Báj.

Büdöske: virág' neme; v. a' lapta ki-verésbenn, a' futóknak meg-alló helyök.

Bükköny: bükköny, tzirok, tönköly. * *spelta*.

Bün. **Bünhödni**: a' vétekben részefedni; v. büntetődni. **Büntetdegelem**: gyakran büntetem. **Büntetetlen**. **Büntetetlenül**. **Büntetetlenység**. **Bünt valami**: tenni; v. meg-vallani. **Bünül** tulajdonítani.

Bürü: gyalog-híd, palló.

Büszke: kevély, negédes, magát fennyen reá-tartó. **Büszkélkedni**, **büszkül**ni. **Büszkíteni**; v. büszke, pifzke, köszméte, egres.

Bütü: vége, v. hegye valaminek. **Bütüzni**: egyengetni, egyenessé tenni.

Bütykö: ki-álló tsont a' bokában, láb' bütyköje. *Lásd*, Botkos.

Büv: otsmány, ondok, rusnya, galád, tajdok.

Büz: rozsz szag, büdölség. **Büzbe-keverni**. **Büze** indult tselekedettednek. **Büzöld-meg**: szagold meg. **Büzhödni**: büszödni, dohosodni. **Büszíteni**: büzt tenni. **Büzlegni**: büzlelni, szagolni; a' Marhá-ról mondatik.

D.

Dada: agg dada, vén banya, agg lant.

Dadogni: rebegni, gagyogni.

Dagály: harag, gyomroskodás, fel-fortyanás. **Dagályosság**. **Dagályoskodni**. **Víznek dagállya**: dagadása.

Dagaszto: puffasztom, fel-fúvom. **Dagadni**. **Tész-tát dagasztok**.

Dágvány: sikeres ragadó sár.

Dajka: **Dajkálkodni**: dajkálódni. **Dajka-bér**. **Dajkás-kodni**. **Dajkáló**. **Dajka** regékhez való.

Dajna: testes, tenyeres talpas, affzony, v. menyetske.

Dákos: rövid kard, handsár*, gyilkos kés.

Dal: ének, v. evező-lapát. **Dalgúzs**: evedző, v. evező-gúzs-ragasztó. **Dal-evedző**: evező lapát.

Dali: jeles, nevezetes, deli.

Dalia: pompás, fényes öltözet. **Daliásonn öltöz-ködni**.

Da-

Daliás: kopjás, lántsás, dárdás katona.

Dal-láb:* *tactus* musikai mérték.

Damasz: nagy kamasz dísznő, v. sertés, v. sertvélyes.

Dandár: egy tsoport, v. tsata, v. tsapat fereg, egy zászló-allya.

Dants: dantsofság, tsúnymaság, fundaság. Nem tűrheti a' galamb a' rút dantsofságot.

Dara kása. *Daráló*: köles-malom. *Daráltt* árpa. *Darálni*: törni; v. bugyogni, gagyogni, teretarázni, trétselni. Ne darálly annyit.

Darab. *Darabotskánként*. *Darabos*, p. o. ember, erkölts, v. hely. *Darabofság*. *Darabos zabolà*: kármány kantár.

Darás-kő: kemény lyukatsos-kő.

Darótz: kankó, zeke, tzedete, szukmány, szür-kankó, kankó-szür.

Darvadozni: valaki előtt forogni, járni, gomolyogni, henteregni.

Datzos: kényes, pajkos (a' lóról mondatik) Másnak datzosan felelni.

Debbenni: döbenni, ijedni, dobbanni.

Debella: nagy magass leányról mondatik.

Deberke: döböny, tonna*, általag.

Dederegni: dideregni, düdörögni, az hideg miatt reszketni.

Dédős: nagy atyának (szép atyának, jobb atyának) nagy, v. szép, v. jobb atya.

Dédük: nagy, v. szép, v. jobb anyának nagy, v. szép, v. jobb annya.

Deget: degenet, dohot, szekér kenő.

Deli: dali, derék, jeles. *Deli tsizma*; bokkants, topányka, topány. *Deliség*. *Deli módra* viseite magát.

Délleni: déllelni: délben nyúgodni, meg-szállni; v. késődni, mulatni. Ne déllelly annyit. *Déllő*, v. déllelő. *Dellezni*: ebédet enni.

Dellest: dél-utánn. *Dellesti* (dél-utánni) órák.

Dél-szak: valamint éj-szak. *Dél-szaki-szél*.

Déltzeg: ménes. K-fogták a' déltzegtől; v. szilaj, szilajkodó, buja; v. makats, engedetlen.

De-

De-maga: de mindazáltal.

Dénfereg: sentereg, dölöntsél, dölöngözik.

Dér-dúr: harag, dörögés, zörgés, keménység, makatsság, morgás, zörgölődés, marizonaság. Mindent dérrrel dúrral vilzen végbe.

Deréb: hát. Derébbe ütni valakit.

Dereglye: hajótska. Dereglyézni.

Derek: (*corpus, systema*) Derekas, derékképpenn.

Derék-fogas: az étkeknek középső fel-adása. De-

rék szekér: nagy parafzt szekér. Víz' dereka.

Derekon fogni. Vas-derek: melly-vas.

Derelyle: barát-fül; étek' neme.

Deres: egér izörü. Deres ló. Deres tsere. Deresedni.

Deríteni: világosítani, v. ébreszteni. Ki-derült nap.

Kedvét fel deríteni.

Dérlelni: fagylalni, merevíteni. - Dér.

Dermedni: gebbedni, halni, fúladni, fúlui, merevedni.

Dertze: korpa, darabos liszt. Dertzés: kemény, darabos, vad, mord, martzona p. o. afzszony.

Dertzétség: Dertzéskedni: durtzáskodni, makatskodni, daraboskodni.

Detzegni: remegni, a' hidegben reszketni, öfzve-detzeg (ketzeg, kotzog, vatzog) az álla. Az öreg detzegve, v. dötözöve megy.

Dévaj: vásott, tsintalan, pajkos, pajzán. Dévajkodni. Dévajság.

Devernálni: mulatozni, éjszakát tántzbann, ivásban tölteni. Nap-estig, v. egész éjjel devernáltak.

Diadal: diadalom, győzedelem. Diadali: diadalmi p. o. vers. Diadalmat nyerni. Diadalmi szekér, kapu. - -

Diat-tartás: Gyűlés, gyülekezet, köz tanátskozás.

Díj: div, váltság, adó fizetés, árra, meg-botsültetése valaminek. Ember' díjja: Urának hívségére fel-esküvés; v. ember' árra. Díjatlan (tehetetlen) ember.

Dikis: a' Tsizmadiáknál simított vas.

Dió. Dió-kopás: dió' kopáttsa, v. kopátsokékja, héjja, bőre. Diót kopátsolni: héjjából ki-verni.

Dió.

- Dió-hártya.** Diói. Dió-olaj. Diós : diós hely.
Diósasa : dióból készült tsemege éték.
- Diribolni :** darabolni. Dirib-darab : ringy-rongy.
- Dísz.** Dízes. Díszeskedni. Álszonyok' díszsze. Magyar nóta' díszsze : hármaztatása. Dísztelenség.
- Díszke :** elztendős p. o. bárány, gedó.
- Dísznő.** Dísznő-alom. Dísznódi. Dísznő-orja. Dísznő-röhögés. Dísznő ül. Dísznő-szaka : torok-gyék, v. tsík.
- Divat :** bets, böts, érdem. Most kezd divattyában lenni a' Magyar Nyelv.
- Dob.** Doblani. Rá doblani : venni, verni, bérteni, bújítani, beszélleni, ösztönözni valamire valakit. Dobni : meg ütni. Dobálni : ütögetni, v. hajigálni. Dob-páltza : dob ütő. Jól meg-dobolták : verték.
- Dobogni.** Lábával dobogni. Dobog a' kotsi a' kemény földön. Dobog a' föld, midőnn a' tábor indul. Dobog a' szívem. Szív-dobogás.
- Doboszka :** döbölzke, fa-iskatulya*, gurgulya.
- Doh :** dohoság, bűz. Dohos bor, liszt, 's a' t. Dohos pára : nehéz, rodhadtt gőzölgés. Meg-dohlik, dohosodik, dohosul, dohollik p. o. a' gabona.
- Dolog :** Dologtalan : henye, hivalkodó. Dolog-tétel. Dolog-tévő, p. o. nap. Dolgolódni : munkálódni. Dolgatlanság. Dolgoztatni.
- Domborodni :** fel-kelni. Domborodik, domborúl p. o. a' kenyér. Domborúság. Domborítottam. Domború. Domborúan.
- Domó :** kenyér púp, dútz, gyürke. Kenyér' domója.
- Donga :** dongája a' hordónak. Vékony dongájú ember : nem igen egészséges. Lásd, Duga.
- Dongani :** döngni, donogni. A' méhekről, legyekről mendatik. Dongó : dongó-bogár, donogó légy. Az ő házat sűrűen dongották a' látogatók, a' vendégek.
- Dorbézolni :** tobzódni, zabállani, zabállódni, dombérozni, devernálni, korkelkedni.
- Doroszolni :** el-irt : ni, a' gyomot a' föld' színéről éles kapával, 's a' t.

Drága *: betes. Drága köves, drágalátos, drágalátosan. Drágáлом: drágának, árra felett-valónak tartom. Drágodni; drágúlni; meg-drágodott a' búza. Drágítottom: árrat fel-verem, szöktetem, ugratom.

Drida: dsida *, lövellő szerszám, kopja. Dridázni.

Drinápoly: Adorján' Várássa. *Adrianopolis*.

Drintz: drints, tsere, tserebere, tserélés, el-tserélés.

Dsindsa *: sáros, iszapos, ingványos hely.

Dudogni: orrából beizélleni; v. magában dörmögni, dunnogni. Dudognak a' Vén Affzonyok.

Dudorodni: düdörödni, döllyedni, düllyedni, kiállani. Ki-dudorodott a' freme 's a' t.

Dudorogni: dideregni, refzketve sziszegve fázni.

Dudva: sáros hely, nagy burján, bozót.

Duga: donga. Dugába dőlt, v. omlott minden dolog: meg-bomlott, fel-fordult; fonákúl, fenékkal fordult.

Dugasz *: rejte. Dugaszban van nála. Dugaszolni, szuszakolni, rejteni.

Dugats: dugó, dugasz. Bé-dugatsolni.

Dugdalni: dugogatni, rejtegetni, dugdosni.

Duggatni: be dugni, tömni p.o. a' likat, hasadékat.

Duhogni: magában morgani, dömmögni. Vissza duhogni, felelni. Duhogó. Mit duhogsz?

*Dúl*ni: fosztani, rablani, kalózkodni. Dúlás. Dúló.

Dúl-ni-fúl-ni: agyarkodni, mérgelödni. Dulló *: Szólga-bíró.

Dunnogni: Dunnogó orrú: orrából szólló. Mit dunnogsz?

Durbontzás-kodni: makats-kodni, makrantzos-kodni.

Durda *: szélyes, vastag, tömött testü p. o. gyermek.

Durrantani: nagy durrogást tenni. Nagyot durrogott. Durrognak a' ki süttött ágyuk.

Durtza: engedetlenség, makattság, makatsofság.

Durtzás: szó-fogadatlan, nyakas, konok. Durtzáskodni. Lásd, Durbontzás-kodni.

Durva: parasztos, faragatlan p. o. ember, erkölts, élet, szokás. Durvítani. Durvaság: vadság.

El-durvadott, parasztofodott, otrombásodott.

Durzadni: borzadni. Durzadt, borzadt, borzos, szőrös, p. o. artza.

Dús: gazdag, nagy-vagyonos, értékes, birtokos. Dúlság. Dúfodni.

Duska: ivó-pohár, serleg, billikom. Du'kat inni: mértéketlenül, ökör modonn inni. Duská'ni: idogalni. Duskát ivott velek. Duskálkodni: fennnyen költeni, vesztegetni, részegeskedni.

Dútz: kenyér púpja, domó, györke. Dútzos kenyér.

Duvadni: szoross üregbenn, hézagon ki-nyomódni, -tolyódni, -tolyatni. Ki-duvad a' füst a' kéményen. Ki-duvad a' bodza-fának béle. Ki-duvafztani. Duvadás.

Duzma: fúadtság, hab, tajték. Duzmaság: fúalkodás.

Duzmadni: fel-fúvódni, habzani. Duzzadni. Duzmádozni.

Dúzni: haragudni. Fel-dúzta az orrát.

Duzzadni: duzmadni, duzzafzkodni, fúalkodni, fel-fortyanni, dagadni. Jó kedvem duzzant, indúlt, duzzadt.

Döbbeni: dobanni, debbenni, remegni, reszketni. Meg-döbönt, v. dobbant a' szívem. Ezen nagyon meg-döbönt, v. debbent.

Döbögni: dobogni, reszketni, remegni.

Döböny: vanna*, dézsá szabású magafs fa-edény, melyben vaját, túrot, szokás tartani.

Döbörögni: dörögni. Döbörög az Ég.

Dödölle: lúsztel fel-eresztett kásának neme.

Dög: Döggel-hóltt. Dög-halál. Dögletes. Döglet. Dögletesesség. Dögletes: dögös. Dögösíteni. Dögösödni: mirígyesedni. Meg-dögilem, meg-dögiletem, -vesztegetem, -rontom. Meg-döglöm: bülszfödöm, rothadok. Dögösködni: betegenn heverni.

Dögönyeg: magábann hegyes tört el-rejtő páltza.*

Dögönyözni: meg-verni, -loholni, -gyomorozni valakit.

Dőjteni: dőlteni, fordítottani. Fel-dőjteni p. o. a' kotsit.

Dölékény: dölni indultt, dölő félben-való, dölésre hanyatlott.

Dölfös: hegyke, büszke, kevély, negédes, fennyenpökő. Dölfösség. Dölfösködni.

Döllyedni: düllenedni, ki-állani. Ki-döllyedett szemek.

Dölő-föld: föld-föld, egy napi szántó. Abbann a' dölöbenn van nekem-is földem.

Dölöngö: ide, 's tova tántorgo, dölő. Dölöngöség.

Dömmögni: dunnogni, dörmögni, morgani.

Dömötskölni: tsomolozolni, p. o. a' szöllöt a' kádban, v. debetskelni, gyomrozni valakit.

Dömötzki*: veres tafota: *damascena materia*.

Döngeni: zörzeni. Nagy döngésben, kyriében* voltak. Nagy zajban, tombolásban, üvöltésben, kiáltásban lenni.

Döngetni: Meg-döngetem, ütögetem, -kongatom a' hátadat.

Döngölni: sulykolni, sulyokkal meg-verni, egyengetni, p. o. a' földet.

Dönteni: önteni. Fel-döntötte: fel-fordította. Ki döntötte a' vizet.

Döre: bomlott eszű, örültt, tsába, kába, botor, eszelős, hódos, füves. Döreség, dörékedni.

Dördülni: zördülni. Dördület. Meg-dördül az Eg.

Dörgölödni: morgolódni, zúgolódni; v. súrolódni; tsifzolódni. El-dörgölödött a' pappiros. Dörgölödes: morgás, v. súrolódás.

Dörmögni: duhogni, morogni, dömmögni.

Dörzsölni: tsizsolni, morzsolni. Kukuritzát dörzsölnek.

Dörömbölni: zörzeni, dörömbözni p. o. az ajtónn.

Dörötskölni: öszve-zúzni, rötskölni; v. tömni. A' zsákba dörötskölni (gyúrni) valamit.

Döztögni: rázódni. Döztögő (rázó) ló, v. kotsi. Döztögős út, szerentse; 's a' t.

Dözsölni: nyelni, falni, töltözni, szüntelen inni.

Düdörödni: ki-állani. Lásd, Düllenedni.

Düh. Dühös. Dühödni. Dühösíteni. Dühösködni.

Dühültt: dühödt.

Düledék: omladék, dölédék, p. o. épület, v. kö.

Dülledni: döllyedni. Ki-dülled a' szeme. Düllesztetni: Düllesztetske.

Dütsös: dítsös, ditsös, dítső. *Dütsöfség*: dütsöség, ditsöfség, dítsöség.

E.

E*b*. *Eb'* agja: kis gyermekek' nyavalyájok: nagy-ehetőség. *Ebész*: kutyász, petzér. *Eb'* helye, mi nem én dolgom. *Ebi*. *Ebség*. *Ebészkedni*. *Ebelkedni*: kutyálkodni. *Ebi napok*: *canicularis dies*. *Eb-tsillag*. *Eb-marásra* kutyaször.

Ebéd: *Ebédi*. *Ebédelni*. *Ebéd utánni*. *Ebéddegelni*. *Ebédletlen*. *Ebédlött*. *Ebédlő ház*.

Ebredni: *Ebrölni*, *ébrülni*: serkenni, fel-otsódni. *Ebren*. *Ebreszteni*. *Meg ébredni*: meg ébrülni. *Ebredtenn alunni*. *Fel-ébrülni*. *Ebredezni*. *Ebrediség*. *Meg-fel-ébreszteni*.

Ebregetés: *ebresztgetés*, *serkengetés*, *nógatás*, *bíz-tatás*, *bújtatás*, *esztekéllés*. *Ebresztő szavak*.

Eddiglen: eddig. *Valam*. *Addiglan*: addig.

Edelkedni: *Allatonbann* *edelkedni*: ólálkodni, áskálódni.

Édes. *Édesded*. *Édesdenn*: *édesdedenn*. *Édesgetni*: tsalogatni, hódítgatni, ketsegetni. *Édesgető*. *Édesgetve*. *Édesítteni*. *Édeske*: *édesetske*. *Édesedni*: *édesülni*. *Hozzá édesedett* szíve. *Édesenyém*, *tiéd*, *övéi*.

Edzeni, v. *ödzeni*: keményítteni, atzélozni p. o. a' szántó vasat. *Meg-edzett lelki-esméretü*.

Ég. *Ég' allya*: fedetlen hely. *Az Ég' allyán*, v. *az Ég alatt* háltni. *Ég' böltya*. *Ég' fekvése*: *clima*. *Ég-forgás*. *Ég-forgási tudomány*. *Ég-forgás-tudó*.

Egerészni: egerek után járni; v. *alatonban* keresgéltni. *Egerésző szemek*. *Más' erszénnye körül egerészni*.

Egertsél a' marha, midönn ágak utánn jár, kapdos.

Egész.

Egészíttem: meg-újítottom, egészszé teszem. **Egészszedni:** újra kezdődni, újjúlni.

Egevényes: p. o. föld, mellybenn az apró követsek, szárazság idején mindent ki-sütnek, égetnek. **Egevény.** Egő szer.

Eggy. Egy testvér. Buda Attilával egygy vala. Ezek egygyek: egy testvérek. **Eggyenlő-ség,** **eggyenlően.** **Egyébünnet:** más honnan. **Egyébütt:** más-hol, másutt. **Eggy álló helyben:** p. o. százat-is hazud. **Eggy általlyában;** egyenesen, magyarosan ki-mondani p. o. az igazat. **Eggy-aránytalanság:** nem egygy-arányúság, **egyenetlen-ség.** **Eggy előbe:** egygy előre: elsődször. **Eggy elsőbenn:** kezdetkor, eleintén. **eggyembenn:** egygy-tembenn, egygyfersmind. **eggyesülni:** egygyefedni, egygybe-alkudni, egygybe-faragódni. **eggyesember:** magános. **eggyezettetem:** alktatom, békéltetem, egygyes-ttem. **Meg-eggyezettetem-a'** perlekedőket. **eggyezni.** **Meg-eggyezni.** Úgy egygyezettünk, alkudtunk; olly kötésre ereszkedtünk, léptünk. **Eggy húzomban mind meg-ítta;** egész úttyát meg-járta. **Húzónos** (ki-nyújtott) ital. **Húzónost,** v. húzomost inni. **Eggyüinnen:** egygy helyről. **Eggyüinnen sem hozhattam.**

Eggyütt: egygy helyt, egygy helyen. **eggyütt azt mondgya;** másutt ellenkezött állat; v. *una.* **Eggyütt dözsöl.** **Eggyütt élnek,** 's halnak ök.

Egybe: mindgyárt. **Egybe ott termett.**

Egybe-álladás: egybe-állás, v. -forradás, -szerkeztetés, -tsatlódás, -kaptsolódas, -faragódás.

Egybe-szerkeztetni, -rakosgatni, -helyhetni, -helykeztetni; **egybe-foglalni,** -átsolni, -tatarozni, **eggyüvé -rakni.**

Egybe-zsákolni: zsákra verni, fel-kötözni. **Zsá-kold-egybe-hölmidet:** költöztesd-el mindenedet, 's eredgy.

Egybe-zajdúlni: -zendülni, -zúdúlni, öfzve-futni; v. egymásba kapni, tépelődni.

Egyéb-ha: különbenn, ha-tsak. **Egyéb:** más. **egyéb jofzága-is van;** mással-is bir.

Egyéb-ként: egyéb-képpenn, egyéb-aránt, más-ként, külömbenn.

Egyeledni: keveredni, keverődni, vegyülni, vegyeledni, vegyődni. *Lásd*, Elegy.

Egyem: mondom, tatt, tudni-illik. Ez egyem, v. tatt, v. mondom, nem igaz.

Egyenetlen: nem egyenlő, igyenetlen. Egyenetlenkedni: háborogni. Egyenetlenség: vissza-vonás, ellenkezés. Egyenes (igyenes) út. Egyenes szív.

Egyengetni: igyengetni, simítgatni, simítottani, rendbe-fizetni, egyenesíteni, jobbítani, javítottani, p. o. az utat. Majd meg-egyengetlek: rád verek, meg-páhollak.

Egyes-egyedül: tsak egy magán. Egyes-egyedül van otthon.

Egy rét: egy rétüleg, egyszeresenn. Egy rét fogni a' kötelet.

Egység: unitas. Egység van a' természetre nézve az három Személybenn.

Egyszeri; mászori. Az egyszeri Affzony. Egyszer-mászor.

Egyvelyes: elegyes, vegyes, elegy, p. o. gabona, búza.

Egyvelezés: keverést, vegyítés, ögyítés. * Egyvelezni.

Együld: talán, igyöld. Ha együld meg-terhesülök, mint lészén dolgozom?

Eg' övezete: zonae. A' meleg, v. hideg övezet alatt lakni. Eg-övezet.

Eh: máj. Eha az embernek. Eha-fájós; v. ah!

Eh: Ehes. Ehenn. Ehen-hóltt. Ehen szomjann. Ehen-halás: éhkel-halás. Ehom: étlen. Ehomra iszik. Eh gyomor.

Ehel: ehen; valamint. Ihol: ihon.

Ej. Ejeledik: bé-szürkül, jö az éjtszaka. Ejeledés, Ejellek: éjtszakállok. Kinn ejellettek: éjtszakáltak. El-ejeledünk: ránk üt, omol, szakad az éj. Ej-félkor. Ejeli edény. Ej-nap-egyenlősége. Ej-tenn éjtszaka (egéssz éjtszaka) készül vala, hogy
Ejtszakázni: virrasztani.

Ej.

Ej-fzak. Éjfraki hajnal: éjfszaki világosság.

Ejtel: mérték' neme, eggy ejtel, v. ejtely bor, -pálinka*, 's a' t.

Ejteni, Ejtés. Szó-ejtés. ejtemény. Ejtődés. A' varrást nem jól ejtetted. Ezt jól ejtéd. Meg-ejteni valakit. Ennek igaz értelmét nehéz ki-ejteni, -fejezni. Meg-ejtett személy. Jól ejti a' magyar szót. Még nem ejthettem semmi izavaibann.

Ék. Éktelenség. Ékség: ékekség. Ékíttem: ékesíttem. Ékesítettlen. Ékekséges. Ékesülni. Ékes szóllás. Ékesen-szólló: beszéd-tartó. *Orator.*

Eke-kabala: eke' lova, eke-ló. Fel-kabalázni az ekét.

Ékezni: éékeezni, tzőveket* bé-verni. Éket verni a' fába, hogy el-hasabgyon. Illyen görtsnek illyen éék.

Ekkédig: eddig, eddég. Ekkédiglen: eddiglen.

El-áll: p. o. a' lélekzete az útbann, a' fáradság miatt. El-áll a' kezességtől, kérésétől.

El-alutom: el-szenderíttem, p. o. a' gyermekeket. Meg-alutom: óltom, a' tejet.

El-avadni: -avúlni, -ovúlni, el-vadúlni, -fajúlni. El-avadtt szöllő.

El-bízakodni: el-bízni magát, magát el-hinni.

Eldödi: első időbéli, régi, hajdani. Az Eldödi Sz. Atyák, v. Keresztények. Eldödink: Eleink.

Elébb-menetel: v. -menet, v. -menés. Elébb menni, -lépni, -hágni, -kelni.

Elébb-verekedem: elébb-iparkodom, -törekedem. Elébb utóbb majd el érem.

Éledek: fel-éledek, ujjúlok. Eresső után élednek a' vetések. Meg-fel-éledni.

Éledes*: élemes, élemetes, koros, éltés. Meg-éle-medni: meg-vénülni.

Elég. Elegenn. Elégítteni: ki-meg-elégítteni. Elégedni. Elégség. Elég vagyok erre. Elegem, eleged, elege vagyon. Elegendőleg: elég-képpenn. Eléglem: elégnek tartom, vele meg-elégíszem, bé-érem. Meg-eléglette a' költést, olvasást, szzenvedést. Meg-elégedett. Meg-elégedetlen. Meg-elé-

gedetlenül. Meg-elégíthetetlen. Ki-elégíttés. Elég-telen. Elegendőenn, Untig elég. Elegendőség.

Elegy: kevertt, v. keverve. Elegyes: vegyes, el-ve-gyes, p. o. búza. Soha sem vólt olly vallás, mellybenn elegy nem lettek vólna a' gonoszok-kal a' jámborok. Elegy-belyeg: hitvány, há-nyott vetett holmi dirib-darab, háji báji, p. o. írás. Meg-elegyedni. Meg-elegyedés. Meg-ele-gyíttem. elegyülni. elegyesleg: el-vegyesleg, vegyesleg.

El-egyesíttetni: el-igazíttani, a' dolgot, a' perle-kedéft.

Elejbem*: előmbé. elejbed*, elejébe. *Dunántúl úgy ejtik.*

Elején: hajdan, régen, eleve, elejénténn, eleinténn, eleinn, előre. Eleinn-érő: hamar-, korán-érő, p. o. gyümölts, ész. Elején nem így éltek.

Eleink: Eldődink. Öseink, 's a' t. El-ütöttünk. Eleinktől.

Elé, v. elő-, v. előre, p. o. látó. Elé-fordúlható dolog. Elé-kehető ifjú: elő-mehető, v. nagy re-ménységű.

El-élni. Azt az időt el-, meg-élem. El-élték a' bar-mak a' mezőt: meg-ették.

Elemedni: öregedni. Elemes ember: meg-élemedett, vénhedett.

Elé-menet: elé-menetel, p. o. a' tanulásbann. Elé-menetes: elé-haladó, szerentsés.

Elemény: élelem, élet, eledel, eleség, gabona. Nem vala már élelmények. Szűk az élet. Ki-fogytak az életből.

El-enni: el-emészteni, meg-enni. El-ett rét. *Lásd, El élni.*

El-eredni: indulni, menni. Jól el-eredt a' dolga. Ut-nak eredni. El-eredés.

Élés-ház: Életes- v. gabonás-ház, tsűr, pajta, pahó, élet-ház, gabona-ház.

Élesztetni: élesztgetni p. o. a' tüzet. Fel-élesztette az halottat. Élesztő. Élesztés. Élesztí a' nap a' vi-rágok' táborát.

Élet,

Élet, *Élet-idő*: élet-kor, élet' ideje. *Élete'* párja: hitvesse. *Életének el-ajánlása*: életének, fejének el-szánása, fel-áldozása, szerentséltetése, kotzkáztatása, kotzkára ki-tétele. *Lásd*, *Elemény*.

Eleve: elévé, eléve, előre, p. o. meg-látom, -tudom -tanúlom, -érem. *Eleve-ítélet*: elő-ítélet, előre-tett ítélet, *praeiudicium*. Nem jól mondatik, *előre-való ítélet*.

Eleven. *Elevenedni*: elevenülni. *Eleveníteni*. *Elevenül*. *Elevenkedgy*: iparkodgy, végy vér-szemet, bátorságot, láts hozzá körmösön, markolán, kézzel lábbal. *Elevenség*.

El-fajzani: el-fajúlui, el-ütni, el-hasonlani, p. o. eleitől. *El-fajúltság*.

El-farkallani: el-tsavarodni, el-szedni a' sátor-fát. *El-farkallott a'* vár alóll.

El-feledem: el-felejttem. *El-feledettem*, mint a' hóltt. *El-feledetlen*, v. -felejtetlen. *El-feledség*. *Feledék*: feledékeny.

El-fizetem: fizetésbe ki-adom, el-költöm.

El-fogadom p. o. az ajándékot, v. a' köszöntést, a' szép szót.

El-fogyatkozni: meg-szükülni, meg-fogyni. *El-fogyatkozott testébenn*.

El-folytatom más felé: más-felé vífzem, vezetem, vetem, fordítom, tsapolom, p. o. a' vizet.

El-gazdagúlni, v. -gazdagodni: dúfsá lenni, mindennek elégét látni, v. elégével bírni, magát kintsre verni.

El-gerezdelni: gerezdekre osztani valamit.

El-hagyatlan: el- nem-hagyatott. *El-hagyathatatlan*.

El-halálozni: meg-el-halni, ki-halni. *Meg-halálozás*.

El-hálólni: hálóval el-keríteni; v. el-dugni, rekken-teni, -fedezni. *El-hálolta a'* tavat. *El-hálolta gonosz tettét*. *Bé-hálozni*; -fedezni az igazságot.

El-hanyattlani: el-térni. *El-hanyattlás*. *Lásd*, *El-fajúlui*. *El-hasonlani*.

El-hárítottani: el-mozdítottani, -fordítottani, -vetni, p. o. az akadályt,

El-hasonlani: el-állani. . El-hasonlott tölle, a' hittől
's a' t.

El-hatalmazni: erőt, lábat kapni, el-harapozni, el-
áradni. El-hatalmazott a' gonoszág.

El-határozni: valaminek határt, mértéket szabni,
vetni.

El-hempelygeti: el-hengeríteni. Hempelyegni, for-
gatódni, v. forogni. Mit hempelyegsz láb alatt?
Hempelyegnek a' sebész víztől hajtott kövek.
Lásd, Hömpöly.

El-hírhedni, el-híresedni, v. -hírülni. El-hírhedett ne-
ve az egész országban. El-hírhetem, v. el-híres-
sítem: híret futtatom, ki-viszem, terjesztem.

El-hitetem: meg-tsalom, -ámítottom, -áltatom, v. *per-
suadeo*. El-hitetés. El-hittség.

El-hitványkozott: meg-tsappant, ösztövéredett, meg-
szakaszkodott, bádgyadt, vajudtt.

El-idegeníteni p. o. a' jóságot; magától valakit.

El-időzni: el-élni, el-érni; v. halasztani, halogatni,
múlatni.

El-igazítani: -rendelni, -intézni, -kormányozni, p. o.
a' dolgot. El-igazított; küldött, tudott magától.
Igazíts jó útra. Igazítsd-el ügyemet, útamat.

El-igazodni: -menni, -indúlni. El-nem igazodhatom
ezen dologban: el-nem mehetek rajta; fel-nem
vehetem mi-vóltát.

El-iktatom: el-lábaltatom, -szöktetem, rejtem, p. o.
a' tolvajt.

El-illantani: el-illanni, meg-szökni, el-ofontani, el-
ifskódní, el-kotródní.

El-indítani; útnak ereszteti. Lásd, Igazítani.

El-ízom: meg-ízom. El- v. meg-itta magát, min-
denét.

El-kámpúlni: káprázni, homályosodni. El-kámpúlt
a' fiemem.

El-késleni: el-késődni, v. el-késni, késedelmezni.

El-kezdegelem: meg meg hozzá-kezek, belé belé
kapok.

El-kóborlani: el-tolvajlani, rablani, -dúlni, prédálni
az országot.

El

- El-kotorni**: el-fzedni, -húzni, -kaparni. **el-kotródott**: el-ment.
- El-kullantani**: el-fillenteni, -hazudni magát. Nagyot kullantott.
- El-költ**: el-kelt, oda van, el-múlt, p. o. az ország-láfa, élete, betsüllete, 's a' t. **El-költ**: el-esett, múlt, tseppent a' Királyság tölle.
- El-költöztetni**: szállítani, -vinni p. o. mindenét.
- El-kötni**: el-kötelezni (*obligo*) minden jószágát. **El-kötése** a' jószágnak. **Kötés-Level**.
- El-következem**: el-menni készülök; v. bútsúgom; v. szabadságot kerék el-menni. **El-következem** a' Gazdától.
- El-lábbalt**: el-illant, v. -illantott, el-szökött, el-ugrott, elébb-állott; lábra, v. lábat kapott; el-fzedte a' lépet; kereket öldött.
- El-lapíttani**: ki-nyújtani, laposíttani, p. o. a' téstát, vasat, 's a' t.
- El-elöre-látom**: által-látom. **El-látni**: *praeuidere*. **El-látóság**.
- El-lappanni**: el-rejtezni, v. -rejtődzeni. **El-lappantom**: el-rejtem, sikkasztom, el-ipallom, el-tüntetem. **El-lappanni** az erdőbenn.
- Elledés**: bújtatás, homlítás. **A' szöllőbenn elledést tenni**.
- Ellen**. **Ellene-tétel**, **ellent-állani**, -tartani. **ellent-tartó**. **Ellen-mondás**. **Ellenére van**. **Ellenkedni**. **ellent-tevés**. **Ellen-beszéd**, **ellenkezéség**, **Ellen-ségeskedni**.
- Ellenés**: ellenkező. **Ellenesenn esett**: **ellenkezőleg**.
- Ellenezni**: ellenzeni, tiltani, gátlani.
- Ellen fél**: ellenkező, ellenkedő, **ellent-tartó rész**, -felekezet, *contra pars*.
- Elleni**: szülni, fajzani, fiadzani, tojni, meg-ellik a' tehén, juh 's a' t. **Tojást elleni**.
- Ellenzék**: ellenzet, soromp, gát, 's a' t.
- Ellenző**: lyuk', v. hasadék', száján lévő darab fzer. **Nadrág' ellenzője**. **A' kotsiban lévő ellenző bőr**, v. elő-bőr.

- El-mállott* : el-kopott, -foszlott, -apadt, el-virágzott.
Mállani : virágozni. Meg-mállott a' Világ szép nevével.
- Elme*. Elméi. Elméskedni. Elmétlen. Elméből mondani valamit: könyv nélkül. Elmélni: val: gondolni. Elmés gyermek. Elme-gyakorlás. El-méség.
- El-mellőzni*: el-kerülni, el-óldallani, p. o. a' törvény-széket.
- El-mérséklenni* : mértékre osztani, le-rajzolni*, mértékre szedni.
- El-meszfzödni*: meszfze esni, távól vetődni.
- Élni*. Meg-élem: el-élem. Meg-élem (el-érem) még azt az időt. Meg-élte, el-élte fogyasztotta mindenét.
- El-nyelleni* : el-fúladni, el-fojtódni, el-tikkadni : ki-égett, -sült, -fönnyadt, -száradott, -aszfzött, el-tepedt. El-nyellet a' szöllő.
- El-nyomodni*: el-taposni, el-nyomdosni. El-nyomódni: nyomattni.
- El-nyommasztani*: el-temetni, földdel bé-fedni.
- El ollalni*: el-allyadni, allyasodni, fogyni.
- El-orozkodni*: lopva, alatonban magát el-vonni, el-olontani, el-olsonni. El-orozom: el-lopom.
- El-parázsolódni*: morzsalódní. Parázs föld.
- El parlagúlni* : el-parlagodni, -vadúlni. El-parlagúlt szöllő.
- El-pártúttani*: el-pártóltatni, más részre, felekezetre tsalni, el-pártolás: el-szakadás.
- El-pazarlani* : el-fetsérteni, -tékozlaní, -vesztegetni, -pazárolni, p. o. a' jofzágát, pénzét 's a' t.
- El-rakodni*: holmit öfzve-rakni. El-rakodott egygyet más. Fel-rakodni: fel-készülni. Meg-rakodni: terhet fel-venni. Meg-rakodott hajó, szekér. Rakodtt szekér 's a' t.
- El-rekedni*: el-szorúlni. El-rekedt a' torka. A' nyáj-tól el-rekedtt juh. Ki-rekedt a' várasból.
- El-rekkenni*: el-nyomódni, -sülyyedni.
- El-rekkenteni*: el-rejteni, szem előll el-takarítottani.
- El-rontsolem*: el-tépem, el-nyövom, -szagगतom.

El-roshadni*: el-rothadni, -senyvedni. Roshadás: rothadás.

El-rofszszólni: el-hitványodni, semmire kellővé lenni, el-satnyúlni. Satnya: hitvány.

El-sikamlani: a' síkonn el-esni. El-sikamlás. Meg-sikamlott a' lába. Sikamló: sík, síkos.

El-sikkadni: el-rejtezni, -lappanni, -rejtekeezni, -tűnni.

El-sikkasztani: el-dugni, -rejteni. El-sikkasztották a' tolvajt, ruhát 's. a' t.

El-sivalkodni: magát el-sikóltani, sírva kiáltani.

El-sorvadni: senyvedni, fonnyadni. Sorvadás. Sorvadozni.

Első. Első-fogás: első rendbéli tál-étek. Elsőség. Elsőbbi, p. o. levelemre válaszolt.

El-szágúldani: sebessenn el-lovagolni, el-nyargalni.

El-szakadkozom: el-szakadok; v. -erőtlenedem, -vajdom, -lankadok, -gyengülök.

El-szakaszzkodtat: el-bádgysázt, -fogysázt, -vászorit, -erőtlenít.

El-szánni magát, életét. El-szántt akarat. Szántt-szándék. Jó szántából tselekedte.

El-széllyedezni: el-szélhedni. El-széllyedett, -szélhedtt hányódott nemzetek. El-széllyezteni: -szélheszteni, -széleszteni. El-széleszthető.

El-szerzem: el-helyhezem, -helyhetem, -helyheztetem, -rendelem. Jó helyre szerzette a' fiát, leányát.

El-szillalni: el-széllyezteni, -terjeszteni, -szórni, -hínteni, p. o. a' gonosz tudományt.

El-szokni. El-szokas valamitől. El-szokni a' dologtól.

El-szompolyodni: el-szontyolodni, el-szomorodni, kedvetlenedni.

El-szunnyasztani: el-szenderíttetni, -alutni. Szunnyasztó ének.

El-szörnyedni: -szörnyülni, -irtózni, el-hülni.

El-távolíttani: el-távoztatni, -kerülni, -mellőzni.

El-tekélni: tekélleni, magában fel-tenni valamit. El-tekéllettség.

El-teltyesedni: teli-telni, el-telni. El-teltyesíteni: teli-tölteni.

El-teltt haraggal, bosszúsággal. *el-telt* az idő: elmúlt.

El-tenyészni: szaporadni, -terjedni, -sokasodni.

El-teperedni: el-töporodni, -fonnyadni, -rántzofodni. *El-teperedett* artza.

El-terpeszkedni: két-felé vetni, térjesztteni lábait, szárnyait. Ne terpeszkedgy.

Eltefedni: öregedni, öregülni, vénhedni, vénülni, idősödni. *Eltes*: élemes, élemetes, koros.

Eltető-ég: levegő ég, melyet szívunk, szívó ég.

El-tsenni: aprólékos jószágot el-lopni, -kaparittani, -sikkasztani, el-tsípni, -markolni, el-orozni.

El-tseplyesedni: aprósodni. *Tseplye*: apróság. *Tseplye-erdő*: haraszt.

El-tsüggedni: hanyattlani, le-nyomúlni. *Meg-tsüggedt a'* kedve, szerentséje.

El-tsünni: el-vánfzorodni, -erőtlenedni, -szakadkozni.

El-tzélzani*: el-tárgyozni, tárgyba venni.

El-tzepelni: tzipelni, el-vinni, el-emelni valamit, p. o. ruhát.

El-vélte: vélte, ritkán. *el-vélte* mond igazat.

El-vetélni: idétlent szülni, v. elleni. *el-vetéltt*, holt gyermek. *el-vetelés*.

El-vetemedettség: el-fajulás, el-vetemedés; v. el-vetődés. Istentől el-vetemedett: el-pártolt el-szakadt. Gonofzságra vëtemedni.

Elvő: Havas elvő (al) földébe ment.

Elő. *elő-bőr*. *elő-kötő*, -ruha, -berhe. *elő hasú* p. o. tehén. *elő-álom*. *elő* (első) arasz. *elő-beszéd*: elő-szó, előre botsátott beszéd. *elő-szozakodni* sok-féle dolgokról. *elő fizetményes munka*. *elő-fizetmény-bé-szedő*. *elő-érzés*. *elő-ment*; *elő-menet*, v. -menetel. *elő-ser*: sernek az eleje. *elő-pénz*: foglалó. *elő-bér*. *elő-látás*. *elő-szoba*. *elő-ítélet* (*praeiudicium*). *elő-állítom*: -adom -rendelem. *elő-állítás*.

Elő: *Elő-állati*. *Elő-állattság* (*animalitas*). *Elő-föld*: szántó-föld.

Előbbi: előbbenni, előtti. *Előbbi* levelemre hallgatott.

Elöl: elől-beszéd, -szóllás, -szülés, -tétel, -vétel, -vetés, -világló. elől-valósága van a' Nemesnek. elől-szólló. elől-ülő.

Előshödni: elődni, tengődni. Sovány vízenn elős-ködtek.

Előzni: előre-szűrni, v. -szüretelni. előzés: szüret-előzés. előzve, v. előre szűrtt bor. előzködni. Meg-előződni: előztetni. előzet.

El-ütni. Nemes eleitől el-ütni: el-fajúltni. Meg-ütni a' mértéket. Igen el-ütött (tsapott, héjános, hibás) p. o. véka.

Ember. emberkedni: emberi módra viselni magát; v. iparkodni; rajta, érette, utánna lenni. Embertelenkedni. Emberiség. Emberekkel meg-rakni, telepíteni, népessíteni, ültetni a' várast. Embert. korra jutott. Ember-társ. Embertelenség. Ugyan embere légy a' dolognak.

Eme: emfe, gölye, kotza, magló, mag-disznó.

Emeltsős: fel-vonó, -húztató p. o. kapu, híd.

Emelygetni: emelyíteni, keverni p. o. a' gyomrot. Emelygös.

Emetlen: vigyazván, ébren lévén. Emett: ímett. Imetten (nem álmamban) láttam.

Eming: sós nedvesség. Lásd, Emök.

Említtem*: jut eszembe, emlékezem, jól említtem, mit tselekeditél (Dunán túl -való szóllás' mód-gya)

Emlő: melly, mejj, tssets, v. gyeplő.

Emök: sós lév, a' melly p. o. a' sajtból ki-nyomatik (Eming)

Endre: Andor, Andorás, Andorjás, András. Szent-Endre: Szent Endrő: Sz. András.

Enek. Énekeldegelek. Éneki tudomány. Éneklésben szavát refzkedtetni: tzipfrázni. Éneklési mesterség. Éneklő kar. Énekzet.

Engesztelhetetlenség: meg-kérelhetetlenség, meg-ál-talkodás az harag üzésbenn, enyhíthetetlenség.

Enn' magam: ennen magam; valamint Tenn', v. tennen magad; önn', v. önnön maga.

Enyegetni: símogatni, palástolni*, fedezni, titkolni, pátyát fogni. Titkát enyegette.

Enyelgeni: enyelegni, tréfalkodva, mulatozni. Enyelgös beszéd.

Enyészet: le-menet. Nap-enyészet. Enyészni.

Enyetskefedni: nyálasodni, síkúlni, tsuszamósodni.

Enyetskés: nyálas síkos, tsuszamós az út.

Enyett: helyett. Enyettem, enyetted, enyette: helyettem 's a' t.

Enyhedni: enyhülni, engesztelődni, tsillapodni. Enyhődni. Meg-enykült haragja, éhsége, fájdalom, szomjúsága. Enyhíteni.

Enyü: enyv. Enyüs: enyves, enyös. Enyvezni. Enyvi.

Epe: Sár. *Epés*: mord, haragos. *Epéség*. *Epekedés*, mordság, fortyanás, nehezség. *Epéséget* hányni: mérgelődni. *Epekedni*: epedni. *Epefzeni*. *Epefztö*. *Epettség*. *Epe-öntés*. Sár bántya.

Epetsédegelő. *Epetselni*: pepetselni, kezeit ki-hányni, *gesticulari*.

Epetzel: epetzkél: bakrát, jár a' nyúl.

Építmény. *Építő* mesteri tisztet viselni. Lábakra építeni. Lábás épület, ház.

Eplény: a' szánnak két kerefst-fája, melyre a' teher tétetik.

Épületes: példás p. o. tselekedet. Épületelen viseli magát.

ÉR: kis folyomány, v. folyadék, forrás, forradék, tsorgó, tsorogvány.

Érdeklenni: érdeklenni, érdesni, érégetni, érénteni, érdegelni tapintani. Érdeklet.

Ere: kantár, zabola, emlő, ajádzó, kapontza*, áladzó.

Eredni. Eredeti munka. Eredőleg: származólag. Eredendőség. Útnak eredni. Jól el-eredett (indúlt) a' dolog. Nagyságos eredetű.

Eregelni: mendegelni tsoportoson. Mezőre eregelnek a' juhok.

Eregetni: botsátgatni. Nyílat eregetni. Ki-eregeni a' nyáját a' mezőre. Sorjábann házakat eregetni: állítgatni.

Erek:

Erek: erkély, eresz, tornázt, folyosó, tsarnok, szín, sétáló-, v. néző-hely.

Ereklye: valamelly Szentnek teteme, maradványa.

Erény*: tökélet. Lelki erő, bel' erő, *virtus*.

Eresz: párkány a' ház feletén; v. pitvar; v. erkély.

Ereszteti. Eresztett hajak. Eresztő száj: kopó-száj.

Ereszt (botsát, rajzik) a' méh. Eregetni.

Eresztvény: terjedő, nevededő, fiatal erdő.

Erkezni: el-jutni, el-jöni; v. üreségének lenni valamire. Nem érkezem az írásra. Már meg-érkezett; v. el-érkezett haza.

Érlelni p. o. a' kelevényt. Meg-érlelni, éréssre hozni. Érlelő. Érlelés.

Erni. Meg-érem, érettségre jövök. Meg-értt elme, v. gyümölt. Érett. Értenn: éretten. Már én meg-érem vele: elegendő léssen. El-érem még azt az időt.

Ernye: *Irenæus Nom. pro.* Szent Ernye.

Ernyő: lepel, borított, terített. Ernyőzni: ernyős kotsi, v. -lzekér. Nap-ernyő. Első-ernyő.

Erő. Erő-hatalom; erőszak. Erőlködni. Erőmbenn: jobb koromban, vagyok. Erősítő beszéd (*argumentum*) Erősülni: erőszödni. Erőszak-képpen. Erőszak-tétel. Eröteleníttem. Erötelenül. Eröt-tétel. Eröt tenni valakinn: erőszakot kövefni-el. Erösködni valakinn: hatalmaskodni. Eröszakoskodni. Erösködés.

Érték: vagyon, vagyomány, vagyonság, erő, tehetség, jószág, birtok. Értekes: vagyonos.

Értekezni: tudakozni, tudakolni. felöllem értekezik, v. értekezősködik, értekeződik, tudakozódik.

Érteti. Meg-érték (egybe-adák, -veték) magokat a' Nemesek: öszve szöllának. Értetlen: értelem-, v. ész nélkül-való. Értetlen beszéd. Értöleg: érthetö-képp' p. o. szöllani.

Értte: érette, rajta, utánna p. o. vagyok: iparkodom, szepelkedem. Értte lézlek, ha lehet. Értte-megyek. Értte szenvedek: miatta.

Érttség: érettség, meg-érés. Éretlen ész, -tanács.

Értt: érett, p. o. gyümölt.

Értz-fonal: drót*, 'darót*. *Értz*: puska-értz, tűz-kő.

Értz-bánya -ásók. *Értz-mives*. *Értz-fonkoly*,
v. *értz-salak*, *értz-ganaj*, v. -ganéj. *Vas-ganéj*.

Erzeni. *Erzékenység*. *Erzemény*. *Erzékeny*. *Erzé-*
kenyítő. *Erzékenyes*. *Erzékenytelen*. *Erzéke-*
nyíttem. *Erzékenységetske*. *Erzés*. *Erzem-sza-*
bású. *Érezhetetlen*. *Érezhetőleg*: érezhetőképp'.

Esdekni: esdekleni, esdekelni, esenkedni, esedezni.
könyörögni; v. húllani, húlladozni. *Lábaihoz*
esdekni, *omolni*, *borúlni*, *húllani*. - -

Esedék: esölék, maradék, folt, metélék, hulladék,
pöfzlék, faradék. —

Esedékeny: gyarló, meg-eső, botló, tántorodó, bot-
lékony.

Eschedni: esenkedni, rimázkodni, könyörögni, sza-
bodni, v. szabódni. *Lásd*, *Esdekni*.

Eskél. A' hol meg-eggyezés nintsen, eskél ott a'
barátság.

Esketem: eskütöm: eskedtetem. *Eszkelezem*: eskü-
szöm. *Esketés*. *Eskető*.

Eslétes*: ovitt, kopott p. o. ruha.

Esmég: esméglen, esmégint, esmétlen, esmét, meg-
est, megint, ismég.

Esni. Ha hozzád esnek a' szegények, adgy. Reám
estek a' tolvajok. Neki estek a' dolgoznak. *Esett*,
meg-esett személy. *Meg-esik* a' lúd egyszer a'
jégenn.

Epély: fa-szeg; petzek, melly a' sátor' borítékjait,
lepelit, ponyváit ölzve-tsatollya, -foglallya.

Eső-félben dőlő félben, roskadtan, roskadó félben
vagyon, p. o. a' háza.

Ess. *Esik* az *esső*. Nagyon *essett* akkorbann. *Ügy*
es, mintha töltenék.

Est: este, estve. *Est-hajnal*. *Est-hajnali tsillag*.

Esteledik: estveledik. *Estvényén*: szürkületkor,
alkonyodáskor, a' Nap' le-haladása, v. le-áldo-
zása után, *estveli*, *estvéli* (homályos) világos-
ságkor. *Estelik*: alkonyodik. *Esteletkor*.

Északi

Eszaki hajnal: Aurora borealis.

Esz: esz. Esze-fordúlt ember: eszelőkös, eszelős. Eszelösködni. Eszelösönn. Eszelőség. Eszeskedem. Eszelkedni: meg-eszesülni, v. -eszefedni. Meg-eszesítem. Meg-esztelenítem. Meg-esztelenülök. Eszét veszteni. Eszre-vétetlenül el-ment. Esz-vesztés: bódulás, bolondulás. Esztelenkedni. Meg-eszmélleni magát: meg-gondolni. Eszmélkedni: gondolkodni. Eszmélleni: eszmélni, gondolni, vélni állítani. Úgy eszméllem. Eszeség. Esz-vesztő.

Eszegetni iszogatni: eddegelni iddogalni, ellegetni illogatni.

Eszkábázom*: Eskábával öszve-szorítottom, foglalom, varrom; vas-kaptsozom.

Eszközleni: eszközölni: valamibenn eszköznek segítködni lenni. Ő eszközlötte a' békeiséget, 's a' t. Ő volt eszközlője: végre-hajtója. Ezt nem eszközölhetem: nem használhatom, hasznát nem vehetem, vele nem élhetek.

Esztekélleni: ösztökélleni: ösztönözni, rá-hajtani, sarkallani. Eszteke*: ösztöke*. Eszten: Ösztön.

Esztena*: juh-kosár, juh-kas, juh-rekesz.

Eszkendőzni: esztendőről esztendőre várni, halasztani valamit. *Lásd*, El-időzni.

Eszterha: eszterhaj, eszterje, szerha, fedél-párkány, melly a' vizet a' faltól el-veti. Eszterházni. Eszterházás. Meg-indult, tsepeg az eszterha: olvad a' jég.

Esztrag: eszterag: gólya, kofzta, tzakó, gagó.

Esztrenga*: Juh-fejő rekesz, -fejő hely, v. fejő kosár. Esztrengára hajtani a' juhokat.

Étek. Étek-áruló. Étek-el-ösztó. Étek-fogó: étek-hozó. Éteki. Étek piatz.

Étel. Étel-ital. Ételi rend-tarítás. *diaeta.* Étlen. Étlenség miatt el-vajudt. Étel-kívánás. Étel-únás. Jó ízt kívánni az ételhez. Étő- (étető) -gyék. Évés: evés.

Étset: ötset. Felső etset. Mészelő etset. Etselleni. Etsellet p. o. haj. Etselletlen. Etsellő.

Év: ev, evettség, genötse, genettség, meg-evesedés.
Evesített: kelés-lágyított, -érlelő. **Evesíttem:** érlelem. **Meg-evesedni:** meg-evesülni. **Evesésgét** ki-nyomom. **Eves** var.

Év: esztendő, idő. **Harmad' évi.** Ez évi: ez ideji. **Ez évenn:** ez idénn. **Harmad', negyed', ötöd' évi.** — —

Evet: evetke, mokus, tzibabó. **Fris,** mint az evet.

Evezni: hajózni. **Evedzeni.** **Evezhető,** p. o. víz. **Evező-lapát.** **Evező gúzs'-raga'ztója.** **Evező'** szárnyai. **Evező legény.** **El-evezni.** **Ki-evezni a'** partra. **Evezés.**

Évödni*: kötekedni, gyúnyolódni, veszekedni. **Mit évödtök?**

Ezennel: ezentúl, ezentől, majd-majd, leg ott, legottan, töstént, azonnal, tüstént, mindgyarást, mindgyárt, mindgyárton, p. o. vége lesz.

F.

F^a. **Fa-derék:** fa-váll. **fa-ágyu.** **fa-féreg.** **fa-gyapjú:** fa-gyapost, pamut, v. pamuk. **fa-gyöngy.** **fa-háj,** v. -héj, **fa-hártya.** **fa-heveder** az ajtóban, v. asztalban; foglaló kapots, öfvszörített-fa. **fái egres.** **fa-láb.** **fa-moly:** szű. **fa-lév.** **fa-kapots.** **fa-szedés.** **fa-talp:** tzókó. **fa-kéreg.** **rától szakadt ember.** **fa-völgy:** fának haj-, v. veríték-likai. **fás répa.** **Meg-fásodni,** v. -fásulni.

Faggatni: ki-venni belőlle valamit; vallatni.

Fagy. **fagyhatatlan.** **fagyható.** **fagylalom.** **fagyoskodni.** **fel-fakad a' fagy.** **Fagyalék:** fagyaltt, hideg, alutt, fagyos étek, kotsonya *. **fagyasztalni:** fagylalni. **fagyosodni.** **fagyát ki-vonszom.** **fagyás.**

Faj: Nem, eredet, fajta, fajzat. **Kutya faj.** **Ebből a' fajból,** **fajtából-való.** **El-fajlani:** el fajulni. **El-fajzani.** **faj,** v. **fajta (specios)** **Ezen faj,** v. **fajta**

fajta leg jobb. Eb' faja, v. fajtája. fajzani :
fijazni, szülni.

Fajd: vízi tík, v. -tyúk.

Fájni: fájdalmatlan-ság. fájlalom: fájítottom, fajnálom, fajnítottom, érzem, fziyellem. fájdalmasítom. fájlatat -os. fájlatlya p. o. a' lábát.

Fakadék: perlesenés, tarjag, kelevény, ki-ütés, kiverés. fakadékos-ság.

Fakadni: eredni, indulni, vetemedni, vetődni. Bura, vígaságra, haragra fakadni. Sírásra, átokra fakasztani, indítani, vinni valakit. Víz-fakadás. fel-fakad a' víz, v. fagy. fakadnak a' fák.

Fakó: barna, seprő-színű. fakó-ló-, ökör-, kutya; v. fakó (valatlan) székér.

Fal. Fal-mázló: fal-színlő, v. -síkárló, fal-fejérítő, -mázoló, -vakoló. fal-mázló mész. fal-párkány. Kereket falazni: új kerék-talpat tenni. Vendég-fal: festett, színlett, vázson-fal, falat bé-vonó kárpit. fal-máz.

Falat. falatka. falatozás. Vatsora* előtt falatozni. Reggeli falat. falatonként. falatdogalni.

Faldoklani: nyelni falni, faldosni, zabállani, töltözni. faldoklás: nyelés falás, nagy-evés.

Falka: darab, csoport p. o. föld, -marha, -nyáj. falkánként, darabonként. falkán járnak.

Fanyalogni: fanyarogni, vánfzorogni, vajudni, epedni. fanyalodni: csak ímmel ámmal fanyalodik reá.

Fanyarú: ízetlen, savanyó, fojtós, tsípős, eleve, éretlenébenn el-tepedtt, el-teperedett, v. töpörödött p. o. gyümölcs. fanyarodni: fanyarúlni, tepedni. fanyarodás.

Fáradni. fáradtt-ságos munka. fáradhatatlan-ság. Sok bezzéddel, -kéreffel fárasztani (terhelni) valakit. Nem fárasztalak (terhellek) tovább. Kifáradtt az orvos minden mesterségéből.

Faragmány: alkotmány, tsinálmány. faragtsálni. Faradék: fargáts, hulladék, faragáts.

Far. farazó: kormány-evedző. far-hám. far-bik: bükkös erdőnek a' fara. far-tő petsennye: * sülemény. far-sutu a' puskáborn.

Fardagály: abrantsos *, kávákra vartt szoknya. fardagályos: abrantsos-szoknyás, tárítuppos, p. o. Asszony.

Farkaláni: tsavarni, tsavarogni. El-farkallott a' vár alóll.

Farkas. farkas nyak: merevültt nyak. farkas-seb: fene, rák, farkas-fene, terjedő fene. farkas-majom. farkas-maszlag. farkas-kaszára * vetni valakit.

Farolni: farával-fordulni. El-farol a' szán, v. hajó.

Fartolni: farát oldalolón fordítani. fartol a' marha. El-fartola a' szán. fartatni: nógatni. Eleget fartattam, de heába.

Fartsik: fartsok, v. fark-tsomó. fartsika: tsípő-far, fartsok, fartsikáját, v. fartsokát le-törni.

Farzsába: tsípő-tsontnak fájdalma. farzsábas ember.

Fásulni: keményedni; v. merevedni, zsibbadni. El-fásult a' teste, a' gyümöls, a' vetemény. fás, répa, dio, 's a' t.

Fatsaré: tekerék. fatsarékos, tekerékes, tekertses, tekergős p. o. út. Fatsarodni. fatsarítani. fatsargás: tsavargás.

Fattyú: zab-gyermek. fattyat vetni. fattyú-vefő. fattyú-ág. fattyú-gyöngy, fattyú-kakas.

Fa-völgy: a' fának vékony lyukai. Por. haj-lik, verítették-lyuk.

Fázóny: könnyen-fázó, hideget nem-tűrő, dedergő. rázódni. rázlatni: fáztatni, fázóvá tenni.

Fa-ally: * fej-ally, fő-ally, párna, putok *, vánkos.

Feddegelni: intdegelni, dorgálgatni, fenyítgetni valakit. Meg-feddegelem. feddeni: feddni, hurogatni, korpázni, gúnyolni, falángatni *, dorgálni, fenyíteni. reddhetetlen. reddetlen életű, erköltsű.

Feddődni: feddőzni, dorgálódni, harfalódni, pántolódni. Dörögni, zörögni. reddődés. reddődő.

Fedet

Fédél * : fedél, rá-fogó gyólt, mellýel, az Afzfzo-nyok fejeket kötik, bugyolázzák. Szem-fedél. rátyol-fedél. fedezni. fedelezni : fedélt tenni. fedezetlen.

Fedelet : fedél, ház-fedelet, ház-fedél. fēdeletlen. fedelezni.

Fedémes : fedeles, fedett, p. o. kert. fedém. Ház-fedém, v. -fedél.

Fedény : ablak-fedény, -fedő, -takaró; fedezmény, fedezet.

Fedőlék : fedélék, fedemény, földemény, fedezet. Lásd, fedémes.

Fegyelem : fenyítették. fegyelem alá vetni valakit. fegyhetetlen : feddhetetlen, ártatlan.

Fegyver. fegyverre kelni. fegyver-derék : melly-vas. fegyver-derékba öltözni. fegyver- v. fegy-veres-haz. fegyveres ló, v. -tántz. fegyver-fog-ható. fegyver-hordozó. fegyvernek : tsifzár; v. helység' neve. fegyverneken született, lakott. fegyver-szünés. fegyver-vonó : hadakozó. fegy-verkezni. fegyverkeztetni.

Fej. feje-fájó, v. -fájós. feje-fúrt : ostoba. fején-keresés. fején-keresni : valakit halálra keresni, ítélni. fejsz : nagy fejű. fejes vetemény. fejes-sős : tsomós, fejes. fejes bot. feje' vesztése alatt parantsolom. fejénként : egyenként közönten. fejénként meg-jelentek : fejetlen láb. fejetlen Ország. Ajándék fejébenn : ajándékbann. Ha valaki az ítéletben fején meg-marad : ha valakit fején keresnek, v. ha valakinek feje veszedelem-ben forog ; hogy peresszeivel meg-szerződhessék, alkhasák, békélhessen... fejedelemség.

Fejében : ként, gyanánt, nevébenn, ingyen, költsönn, újj-adófság', barátság', alamisna', ajándék's a' t. fejébenn adni, v. venni valamit.

Fejér. fejérbéli. Fejérbe öltözött. fejérelleni. fejéres varrás. fejérezni. fejérteni. fejér ön. fejér szabású. fejérésleni.

Fejezet : fejezés, végezet. Az, o'fzlopnak * fejezete, D 4 feje,

feje, hegye. A' beszédnek 's a' t. fejezete. fejezetül még azt kell hozzá adni.

Fejezni: fejet tsinálni; v. végezni; v. magyarázni. **fejlni**: fejet készíteni. Bé-fejezni, rekeszteni, -sommálni * a' beszédet. Meg-fejezni, -fejteni, -magyarázni a' titkot. Ki fejezni igaz értelmét.

Fejteni: bontani, oldani, p. o. a' tsomót. Követ fejteni a' hegyből. Almat fejteni. Meg-fejteni a' dolgot. Fejtetlen maradott a' kérdés. fejteteilen tsomó, kérdés 's a' t.

Fejtő: festett gyapott, v. fonal. fejtős ing: fejtővel varrott.

Fejtődni: ki-fejtődni, -vergődni, -verhűdni ki-men-tekezni, -gázolni, -fejtődzeni a' veszedelemből. Meg-fejtődött az álom. Ki-fejtődött a' titok.

Fék: kantár, zabola. fék-ágy: fék'-ágya. réketlen. rékezetlen. fel-fékezni. fék-zabola. Fék-szár.

Fekete-szök, v. -szög, v. -szek: barna. reketélleni. reketedni: feketülni. reketíteni.

Fel. **reli**: fele, színe, felső része valaminek. Téf-fel. **rel** (elő foglaló-) pénzt adni valakinek.

Fél: rész, felekezet. A' másik Fél azt mondgya.

Fel-állatom; **fel-állítottom**, **fel-emelem**. **fel-állatás**.

Fel-dülni: fel verni; el- v. ki-rabolni, p. o. a' várašt.

Fel-duzmadni; **fel-puffadni**, **kevélykedni**. **fel-duzmadtt-ság**.

Fel-duzzadni: **fel-duzmadni**; v. **fel-fortyanni**, -for-rani, -hevülni, -mérgeledni. **fel-dúzta** az orrát.

Feledék: felejték; v. késem, késelkedem, aluizékony-kodom, ámolypok, lajhálkodom. **feledés**: feledttség. **feledttségemből** történt. **feledttedben** többet adtál. **feledetlenül**. **Meg-feledtem rólla**: meg feledkeztem. **feledő**: lajhó, késedelmes; v. felejtő.

Feledem: felejttem. **Meg-feledtem**: el-feledtem, v. -felejtettem, -feledtettem kötelességemet. **feledék**. **feledékeny**. **feledség**: felejtés, feledékenység.

Féleim, **féleid**, **félei**, 's a' t.: köteles barátim, atyám-fiai, 's a' t.

Féle: ny: félénk. félékenyen: félénken p. o. nyúl-
ni a' dologhoz. félénkség. félénkes. félemed-
ni. *Lásd*, Félemlés.

Felekezeti: rész, párt. Valakinek felekezetén lenni.
felekezni: tizborálni, tarfolódni, szövetkezni.

Fele más (feletlen, egyenetlen) p. o. vagyok hozzá-

Félemlés: ijedés, ijedtség, ijedelem. félemleni.
Meg-félemleni: meg-ijedni. félelmeskedni. fé-
lelmedni*. félelmesítem.

Félen-télszem: féire-télszem. félen-tétel. félen-té-
tetett.

Féles: páros; v. számos; v. kövér, vajas. feles-
feletlent játszani. felesleg-való. Szükségen fel-
lyúl-való. feles jószágot birni. Jó feles téj.
(Téj fel: téj.szín) feles (rész, osztályos, fél-
rész bíró) vagyok ebbenn.

Feleselni: vissza-szóllani. Velem, v. nékem ne fele-
sely: nekém vissza ne felelgefs; velem ne mérj
nyelvet.

Felesíttetni: sokasíttani; v. mását, párját adni, ven-
ni valaminek.

Fel-eszméledni: észre jöni, az aléltságból magához
térni, fel tenyészedni.

Feletlenség: páratlanság, egyenetlenség, különbö-
zés. feletlen, feletlenül.

Felzet: a' mi valaminek feléről, fel' részéről, szí-
néről el-szedetik; v. polyva. Meg-ki-le-felez-
ni a' ki-szórtt búzát. Felező kalán. Felező
seprű; v. pille, hártya, bőrözet. Bé-börzött a'
téj. felezni: felét, fel' részét, színét el-szedni.

Fel-fakasztani: meg- v. ki nyíttani p. o. titkot, sebet,
's a' t. fel-fakad a' víz, az út, a' fagy.

Fel-fit tni: fel-kutatni, fel-kajtatni, -vislatni, -für-
készni, -keresni, -verni valamit.

Fel-fortyanni: néki mérgeledni, fel-buzdúlani. Nagyon
fel-fortyant.

Fel-fúvalkodottság. Fel-fúvalkodottúl bánni vala-
kivel.

Fél-gutta-ütés: kéznek, lábnak el-esése.

Fel-hagyni valaminn, a' munkánn: abba hagyni, félbe szakasztani valamit.

Fél haj: fél hajzat, fél-szín, fél-szer, szekér-szín.

Fél-ház: szakaszokra vett, emelt ház. *Fél-ház* rendi.

Fel-hovadni *: fel-dagadni, -hólyagzani. *Fel-hovad* a' teste, keze.

Felhőzet: homályosság. felhőtelen ég. felhőzik: borúl.

Fel-húzalkodni: fel-serdülni. *Fel-hutyorodni*, *fel-húzódni*: -nőni. *Fel-húzalkodott*, *serdült* ifjú.

Fel-jutni: érkezni, -hágni, -kapni, -verdődni, -verekedni p. o. a' hegy-tetőre.

Fél-kedv. *Fél-kedvvel* (nem igen örömet) tenni valamit. *Fél-kedvűség*.

Fel-kendeni: fel-kendőzni, ál-festékezni, vendégszínezn, ál-ortázni, pipezni, mosdani. *Fel-kendett* vallás, tanítás 's a' t. *Kezet kendeni*. *Kendő*: kezfkenő. *Kendőző* festék. *Kendőzőtt* Állzonyok.

Fel-kerekedni: kerekben fel-menni. *Fel-kerekedett* az ellenség az hegy' tetejére.

Fel-lázzasztom: fel-lazítottom, -izgatom, -fitetem*, -ültetem, -zúdítottom, -zendíttem. *Fel-lázzasztani* a' népet. *Lásd*, *Láz*.

Felleg-vár: magas helyen készült óltazmazó erősség, felső vár. *Ki-szöktek* a' felleg-várból: nints efze.

Fellyebbezni: fellyebb iparkodni. *Ne igen fellyebbezz*. *Fellyebbség*.

Fellengeni: fenn-repülni. *Fellengős* beszéd. *Fellengező*: fenn-járó. *Felleng-ész*: nagy ész, elme. *Fellengő* gondolatok, -okok, 's a' t. *Fellengősen* gondolkozik.

Fellület: fellyület; felső rész, szín. *A'* téjnek, víznek fellyülete.

Fel-serdülni: fel-tseperedni, -húzalkodni, -nőni. *Fel-tseperedett* Ifjú.

Felső. *Felsőbbség*: (*superioritas*) *Felsőség*: felső renden valók. *Felső küszöb*: ajtó-szemöldök.

Fél

Fél-szegíteni : fél-szeggé tenni, tsonkítani valakit, a' munkát. —

Fél-szíjalni : -metszeni, -bontani, szíjonként hasítani p. o. az halat.

Fel-tagolás : el-tagolás, -bontolás, tagonként elolztás.

Fel-tenyészedni : meg-juhászodni : magához, eszére térni.

Fel-tengülni : fel-épülni. Majd fel-tengül betegségéből.

Fel-tisztelni : ékesíteni, tzifrázni. *Lásd*, *Fel-kendeni*.

Felől : eránt, miatt. A' felől nem-félek. A' felől felelek.

Fel-üdülni : fel-ébredni, -otsódni, -ferkenni, -ebrölni.

Fel-verni. *Fel-verni* az ellenséget. *Fel-verni* álmából. *Fel-verni* a' ládát, házat; az árrát valaminek; a' vadat. *Fel-vertt* (kalánnal) leves, galuska*, 's a' t.

Fel-zúdúlni : fel-zendülni, -lázzadni, -zajdúlni, 's a' t.

Fenn-lábbogni ; víz felett, víz' színén járni, lebegni.

Fenekedni : agyarkodni, törni, áskálódni valaki ellen. Reám nagyon fenekedett.

Fenek-félszek : hitvány', nyomorék madár. *Fének-kő* : talp-kő. Meg-vetni az épületnek fenék-, v. talpkövét, fenekmény-ét. *Fének-szappany*. *Fének-tétel*.

Fenekelni : bé-tenni a' feneket; v. fenekére verni. Jól meg-fenekelték ő kemét.

Fenekleni : meg-fenekleni : sillyedni, le-szállani, elmerülni. Meg-feneklett hajó, kerék, 's a' t.

Fennyen : kevélyen, fönnyen, p. o. parantsolni; szólni magáról. *rennyen-dörgő*. *rennyen-szóllás*. *rennyezni* : fennyenkedni, gögösködni.

Fenteregni : henteregni, *Lásd*, *Darvadozni*, és *Gomolyogni*.

Fentő : kölü, külő, kölő, keü, záp, a' kerékbenn, kerék-fentő. A' földnek fentője, v. fenteje. *Fentőt*, *kölüt*, *zápot* erefzteni a' kerékbe. Egy *fentő*-, v. *fogás*-, *fonaték*-, *fuzelék* *veres* *hagyma*.

Fény. Fénye'lő : világító, fény ő. Ki-fényleni. rényes származat, ere'let. rényes magyarsággal írtt. Könyv. rényesített. rényesleges. rényesedni. rényeskedni.

Fenyér: hinár. Fenyeres: hináros, p. o. hely.

Fenyíttek-ház: bünte'ő, javító-ház. Meg-fenyíttem: meg-ijesztem, -dorgálom, -büntetem. Fenyítettlen gyermek.

Fergettyő: fergettyű, fogas belső kerék a' malombann; v. zörgettyű, tsergettyű, korgattyú, mellyel a' madarakat ijeszti a' szőlőben, 's a' t.

Férj. férj. férjhez kíváncozni. férjhez ígérni a' Leányt. férjese'dni.

Férke'zni: jutni, férni. Hozzá, melléje férke'zni.

Fertelem: undokság, fertelmesség. fertelmetlen: ferzetetlen: motsoktalan, szeplőtelen. Fertőzni. fertőzés. fertőzet. fertő: motsár.

Fertse'gni. Fertse'g a' víz, midőn sebess folytában kövekbe, ágakba ütkö'ződik.

Fértzelni: firtzelni, aggatni: akasztolni tzer'nával valami ruhát. Ezen dolgot ro'lszól fértzelte'd, tatarozta'd-ö'szve. Renddel ö'szve-fértzelte, firtőzte a' szókat.

Feszes, p. o. tsizma, dolmány, 's a' t.; mivel szűk vólt; fel-vétele után keményenn álló. Feszefenn áll a' ruhája. feszesség. Ki-feszíteni a' bőrt. feszítő rúd. Követ, mély dolgot feszegetni. Meg-feszült (feszülttenn áll) rajta a' ruha.

Fészkelődni: fészkel'ni, fészket, lakást verni. Bé-fészkelődni valahova; v. nyughatatlankodni. Ne fészkelő'dgy. Bé-fészkelte magát. Meg-fészkelte magát.

Fetsér'leni: tékozlani, pazárlani, pazérolni; vesztegetni, bitangolni p. o. a' jószágot. fetsér'ő. fetsér'lés.

Fetske. Fetske-farkú nyereg, -terítő, v. -tsótár. Fetske-farkú zászló.

Fetskendő: tsév, tsív, tső, tsöv, szivárvány, fetskendező, tűz-óltó, v. -alutó szer'szám. Fetskendeni.

deni. Ki-fétskend a' víz: Valakit bé-fetskendeni, v. -fetskendezni.

Fets-téj: petz-téj, elő-téj: mindgyárt a' szülés, v. ellés után.

Fettsenni: lottsanni. Mindent ki-fettsent, ki-lótsant, ki-böfent, ki-lotsog, dobra üt, ki-tálal.

Fi: ember-, v. barom-, v. tyúk-, v. madár-fi's a' t. Fiammá fogadom. Fiát ki-tagadni t. i. a' jó zágból, örökből. Fiává fogadás. Fiazom: fiadzom. Meg-fiazott, ellett, bárányozott a' jüh, 's a' t. Fiasodni. Ijas-fias: feles gyermekű. Fias-tyúk (az égenn) hetevény. Már fel-jött a' fias-tyúk, v. hetevény. Ablak'* fia. Láda'* fia.

Fias: fiókos, rekeszes p. o. láda, v. asztal.*

Fiatal: ifjú fa. Kár a' fiatal-le-vágni; v. akármi nevedék. fiatal ember's a' t. fiatalkori. fiatalodni; ifjadni, ifjúdni. fiatalság. Ifiantz.*

Figyelem: figyelmezés, figyelmesség. figyelmes: figyelmetes. figyelmezek. figyelmeztetem. figyelmetesség. figyelmetlen: nem-vígyázó, nem-hallgató.

Fika: takony. rikás.

Fikartz: fikarty, rojt, roft, szál. Egy fikartzot sem adok. A' béka' szemen fikartz van. Egy fikartzta sem maradt.

Fín*: finom*, derék p. o. bor. Fínomíttani: újjíttani, javíttani.

Finnya: finnyaság, finnyáskodás, kényeskedés; ételbenn, italbann válogatás, nyámmogás. rinnyálkodni.

Finta: kajla. Finta szarvú ökör. Finta szarv.

Fintorgatni: tekergetni. Tarát, farát, orrát fintorgattya.

Fintorogni: fenteregni, alkalmatlankodni valakinek a' keze alatt. Eredgy, ne-fintorogj mindég a' kezem alatt. Lásd, Darvadozni, és Goriolyogni.

Fintzdrozni: szilajkodni, déltzegeskedni. Testnek fintzdrozása.

Fiók. Fiók-strázsa*: tábor-előtt vígyázó. fiók: fiatal; v. szárnyát még most ereztő madár, ölyv,

galamb, 's a' t. riókja az asztalnak, ablaknak, ládának, 's a' t. riókos (fiás, rekeszes) ablak, asztal, láda, 's a' t. riók tsont: melly a' vállat a' mellyhez kaptsollya. riók Iskolák, Társaságok, 's a' t.: más anya, fő, első Iskolához, Társasághoz hallgató, tartozó kissebb Iskolák, 's a' t.

Firtongatni: firtatni, fartatni, fitatni, faggatni, kényszeríteni valakit.

Fitatni: fűrkészni, nyomozni, szimatolni, vadászni, kutatni, kajtatni, vislatni, keresgélni, fűtyészni; v. kenyszeríteni, vitatni, kínzani, gyötreni; v. fitogatni, fitogtatni, hányni-vetni, mutogatni.

Fitítteni: mutatni. Nem jó ki-fitített kártyával játszani.

Fitos: fitakos, fel-fitúltt, fel-hajlott, horgadt, görbültt orrú. Fitosotska.

Fitserékelni: fetsegni fetske-módra.

Fitserézni: fitserézni, ékíteni, ékesíteni. Fel-fitserézte a' fejét.

Fitsór: edény, mellyel vámot vesznek a' malombann.

Fittyent rajta: tüzes kelése támadott.

Fityerézni: kutatni, kajtatni, vislatni, kasmatolni, szimatolni, hajházni, keresni. Lásd, Fitatni, és alább Fityészni.

Fityészni: fűtyészni. fűtyésző tatskók, lebek. Mindent fel-fityésztek.

Fitymállani: fitymálni, óltsárlani, betsmérelni. Fitymállya az étket. Fityma: hitvány.

Fityölék: fűtyölék, fityegő, figgő, függő, tsilleng, tóldalék, fityelék. Fityölék-baglya: kised, maradék-baglya.

Fityölteni: fűtyölteni; fűtlyel, fűtyöléssel jelt adni.

Fitzamni: fitzamodni, marúlni, menülni, tzibaklani. Fitzamodott tag. Ki-fitzamodás: ki-marulás: ki-menülés, helyéből ki-esés.

Fitzerézni: tzifrázni. fitzerézés. fitzerézkedni. Lásd, Fitserézni.

Fitzkó: ifiú, suhantz*; v. kised fa-kupa; v. sernek az utólya, utóly-ser, test-bér; v. finak:

az az, mérték' neme, mellyel a' Mólnárok* dézmát* vesznek az életből. *Lásd, Fítsór.*

Fizetmény: fizetésbe vett, v. adott valami dolog, pénz, 's a' t.

Fodor. Ing'fodra. Fel-fodrozni: -fodorítani. Fodorozat. Fodros bél. Fodrosított: retzézem, bodrozom.

Fog. Foga' kelése, növése a' kis gyermeknek. Fogai a' D'jtorjának*, v. valaminek. Fogam kél; v. hasad: fogzom. Fog-hasadás, v. -kelés: fogzás. Fogasos: apró fogú valami. Fogas rostély.* Fogas szellő. Fog-vásás.

Fogant: fogantatás, mélibe-fogadás; v. haszon, hathatóság. Nem vólt foganttya, sikere gyümöltse beszédemnek. Foganoság.

Foganodni: fogonni; v. egybe-forradni, v. -forrni. Meg-foganodott a' palánta*, 's a' t.

Foganos: fogantos, tehetős, elő-meneteles, használatos p. o. inté. Fogantlan: sikereilen, gyümöltstelen.

Fogantó: fogató, fogontó, fogontyú, fogatyó; nyele, füle, markolatya valaminek. Fogantós: fogatós, -tál, v. -medentze.

Fogni. Fogás, egy fogás, egy rendbéli -tál, -étek. Első, v. második, v. derék fogás az asztalonn; v. ki-tsapás, út-vesztés. Ki-fogásokkal élni a' beszédben. Valamit másra fogni, kenni, mázolni. Valakit bizonyosságul fogni. Kérdésre fogni, vonni, elé-fogni, -venni; -vonni, -rántani valakit. Jó fogást találni a' dologbann. Fogása a' puskanak, hegedűnek. Jó fogású hegedű, v. puska. Ki-fogni valakinn. Fog-ház. Fog-ház-örzö. Fogott bíró: valamit el-rendelő, igazított, ítélő, köz-bíró. Ő fogott ott lenni: hihetőleg ő vólt ott. Tí fogtátok azt tselekedni: nyilván tí tselekedtétek. Fogdosgatni. Egy fogásbann: egy szakaszban. Foglyos: keleptzés, rabos. Foglyosság: rabság.

Foglalat: foglalvány, mekkoráság. A' könyvnek foglalattya: veleje, tárgya; a' mit magában foglal.

lal. Nints jó fogla'attya: ösve szövése, kötése, egybe-álladása, szerkesztése. A' fok foglalat, v. foglalatoság miatt nem érkeztem. Foglalatot. Foglalatoskodni.

Foglalni: p. o. jószágot, földet, or'z'got. Egybe-foglalni a' jószágot, síveket, a' per'ndákat. Másokat magához foglalni: maga pártjára, rézére hajtani, birni, tsinálni, kötni, vonítani. Foglaltó pénz. Foglaltót adni. Foglaltó zálog. Foglalkozni: fogószkodni. Ösve fogószkodtak a' játékbann.

Fogódzni: tartózkodni. Fogódzatok, hogy le ne esetek.

Fogyasztalni: fogytára vinni, fogyasztani. El-fogyasztalta, fogyatta minden jószágát.

Fogy'ni. Fogyadék, p. o. bor, étel, pénz, jószág. Még van a' fogyadékjából. Fogyatkozás: tsorba, hiánosság, p. o. az ételben, vétésben, pénzben, erőben, tanulmányban, 's a' t. Fogyatkozásos: tsorbás, hibás, hiános. Fogyasztalni: fogyasztani, fogyasztani, meg-emésztetni, el-költeni. Fogyatkozni: fogy'ni, apadni, szűkül'ni. Megfogyatkoztam: szakaszkodtam erőmben, tellemben, v. a' pénz dolgábann.

Fogytig: végig. Fogytiglan. Fogytomig, fogytodig, fogytáig.

Fojlani: fúladni, nyuvadni. A' vízbe fojlott, nyuvadt, 's a' t.

Fojtani. Fojtó, v. szorító-karika. Fojtós gyümölts. Fojtosság. Fojtott étel, v. ital. Fojtott petsenye.* Meg-fojtani (-fúlasztani, fújtani) valakit. Meg-fojtani a' tüzet.

Fok. Vár-fok, bástya*-fok. Fejsze-, kés-, kard-, tő-fok; v. szoros, tsúszos, kerített hely. Ki-felmenni a' fokra. Fok-helyek: vég-helyek, erősségek, várak; v. kereskedő várasok. Fokos: tsákány. *Kadiks* nekik fok gyanánt vólt.

Fókodni*: páralni, ki-gőzölögni. Első után, ha a' Nap sűt, meg-fókodik az út.

Földalék, valam: Tóldalék. Fót: fólt. Fóltozni: földözni. Fóltot vetni valamire.

Fólnagy: Major*, majoros. Major-ember. Fólnagykodni. Fólnagvság.

Folyadék: folyomány, folyó, folyóka, folyány, ér.

Folyamás: folyamodás. *Lásd*, Folyamom.

Folyamom: folyamodom, v. folyok. Hozzád folyamom. A' Tisza a' Dunába folyamik. Folyamat: folyás. Jó folyamattya van a' dolognak.

Folyány: folyó-víz; v. víz-árok. Sok követs terem a' víz-folyánybann.

Folyatni: lovaglani, karingóst nyargallani. Folyatnak: fútosnak, üzekednek a' tehenek. Sárzanak, v. sárhatnak a' kantzák. Folyatás' ideje.

Folyosó: erefzték, tornátz; v. kerengő köszvény, *arthritis vaga*.

Folyton-folyni: szüntelen, szakadatlanúl folyni. Folyton-folyó. Folyóka: virág' neme.

Fonák: visszája valaminek. A' posztónak fonákja: visszás lapja, nem színe. Fonákúl venni, p. c. az inget: visszájára. Fonákúl fordul minden dolog.

Fonadék: bé-fontt, v. fodorított haj, haj-fürt; v. ákármi öszve fonott. Fonatékban hordani haját. Fonás. Fonatban viseli haját.

Fonatos: tekertses, öszve-foglaltt, szőtt. Fonatos kaláts.

Fondor: fundér, morgolódó, alattomban rágalmazó, árulkodó, bé-fúvó, bé-adó, fondorló, áskálódó. Fondorlás. Fondorkodó: perlődő, zenebonát indító, egybe-vefztő. Fondorkodni: versengeni, kötekedni, pántolódni, patvarkodni, áskálódni. Fondor beszéd. Fondorság.

Fontos: velős, tetemes, derék p. o. dolog. Font*ferpenyő; fontoló, mértső, mérő-serpenyő.

Fontsika: a' ruhából szakadék, metélék, pöszlék, fikartz, esedék, hulladék. Egy fontsikája sints.

Fórás: főríts, bötkő, bög, bog, pota a' fánn.

Forgatni: zaklatni, üldözni. A' Nemeseeket igen forgattya vala, kiknek fejeket vétette.

Forgódni: forgolódni, sürögni, sürgölődni, iredni-forogni valaki körül. Forgó-tsont a' hát gerintz-benn. Forgó-tsont' gombja, vápája, fájása.

Fóris *: öszve-tekerit, sodrott, darot *, v. drót *.

Forogvány *: faragvány; kemény, kékellő-föld, forogványos föld.

Forr. Forradék: forrás. Fel-forradni: -forrani, -forrni, -buzogni, -pesdülni, -bugyorodni, ki-forradni, ki-forrani. Tanátsot forralnak vala. Forráságos. Fel-meg-forrasztani. Forrasztó. Forrton forrani: szüntelen forrni.

Fortyanni: fortyankodni, zajdúlni, mérgelődni, forrani, pesdülni, riadni. Ezen nagyon fel-fortyant. Fel-fortyant haragja. Fortyanás. Fortyanó.

Fofzlani: hámlani, szakadni, repedni. El-fofzlott a' ruhája. Fel-fofzlik a' bőre.

Fofztány: fofzlány, újjatlan köntös, gyapottal béllett zubony. Fofzlányos. Fofzlányban járni.

Fris *: Asszonyi mellyre-való. Len-vászonból, v. gyóltsból-való mellyre-való; v. gazdag, jeles, válogatott. Fris éték. Fris lakadalom. Frissen lakni. Fris nadér: ékteket fel-bontzoló (trántsérozó *).

Frisselni *: újjíttani, tisztíttani, fényesíteni, p. o. a' fegyvert.

Fú: vad rétze, vad-kátsa. Fú-tojás: vad-rétze tojomány.

Fúallani: fúni, fújni, fúvallani. Fualló, v. fúvalló puska. Ki-fúallom. Fualkodni: duzmadni, fel-duzmadni.

Fuar *. Fuarozni: szekerezni. Fuarozás. Fuar-pénz: szekér-pénz. Fuar-bér: szekér-bér.

Fuatag: fúvatag, fúvalmány, fúvallás, fúvás, szél-vél. Fúatagos.

Fukar *: árendáló *, bérlő; valakitől vámot, 's egyéb holmi jövedelmet árron meg-vévő.

Fúlák: fúlánk. Fúlákos: fúlánkös. Kígyó' fúlákja. Nyelv' fúlánkja.

Fúlasztani: nyuvasztani, fojtani. A' vízbe fúlasztotta gyermekét.

Füldoklani: füladozni az étel közbenn.

Fundér: fondor. *Lásd, Fondorló.*

Fura: furtsa. Fura legény. Fura dolog, v. történet.

Fura (furtsa) ravalzság. Fura- (hamis) gondolat.

Furtsaság. Furtsázkodni.

Fúradék: lik, lyuk. Fúradékos: likas.

Fúratos: a' közepén ki-fúrtt kerek-lapát, mellyel valakire rá vernek. Jó sort vertek rajta a' fúratossal. Furkálni: ásni, vésni. Ne furkáld a' falat 's a' t.

Furkó: szeges fegyver, görtsös, v. tsörgös bot, fitykes; v. gombótz, gombótza, tsuszkó.

Fúrtt-agyas: eszelős, ostoba, bolond. Fúrtt-agyaság.

Fúrtt-fejű: ravalz, tsalárd, álnok, tsalfa. Fúrtt-fejűség.

Furuglya: furullya, súp, fújora. Furoglyázni: fújorázni.

Futamlani: futamodni, futamni. Futamlás. Ki-meg-futamlani. Ki-meg-futamni.

Futamat: futamás, futamodás. Egy futamatnyi föld: meilyet egy futással meg-járhatni.

Futamatom: futamítottom, futásra vetem, futtatom, meg-fzalasztom, kergétem, üzőbe vezem.

Futározk: futkározk, futkofok, futofok. futosó. futosgálni. futékony: igen futó, könnyen-futó.

Futólag: sebessen (*raptim*). Futólag írtam, v. futó félbenn.

Fő: fej; v. Első rendű, Elöl-járó. Fő-Ats. Fő-Apátza. Fő-Bíró. Fő-Tiszt. főbe-járó dolog, v. vétek. Fő népek. Fő-Gazda a' lakadalombann. Fő-játékos. fő-kezes. fő-pénz: töke-pénz. főség: elsőség. fő-váltság. fő-vesztésbenn járó dolog. fő vagyok benne. fején-keresés. feje-vesztésére járás. Fő-Hadnagy. Fő-Vezér. Fő-Ispány. Fő-Komornok. Fő-Kamarás*. Fő-Harmintzados. fő-kaponya. fő-korpa. fő-korpáság (*porrigo*) Fő-Orvos. Fő-Pap. Fő-Rend. Nagy fő-töréssel jár ezen munka. főbéli munka: elme-béli. főveg: asszonyi süveg.

Föld. Földemi: földim, Honnyomból-való. Föld-ostó, v. -mérő. Föld' képe. föld-bér, v. ház-bér. Bel'-földi. Kül'-földi. földes Uraság, -Ur, földi-alma, -bodza. földiség. föld-mives. föld'-lakos, *civis*.

Fölöttébb., v. feletébb-való: igen sok. felettébb-valóság.

Förtöngeni: fertengeni, fertőbenn, motsárbann hertengeni. *Lásd*, Fertelem.

Főzni. Főzelék: főzni-való p. o. lentse, borsó. Nints semmi főzelékje. főzet. Egy főzetre-való p. o. káposzta. főzemény: valami főtt eledel. fővetlen: főtelen p. o. hús.

Fű. Fű-árros: kertész. Fű-szer: fűszerszám, fűszerzet. fűvelni: mezőn legelni. fűvelő hely: legelő mező. fűvesülni; fűvesedni. fűvezni: fűvel hinteni; v. bájolni, bővölni. fűvész; fűvet-ismérő; v. fűszedő. fű-tudomány. fűves: bájolt, elfelős.

Függedelem: függés, máshoz hallgatás. Szorós függedelem van a' katonaságban. Függetlenség. Függőleg (*dependent*)

Függeni. Függeltek: függelék. Függetyő: függettyő, az órának lebegő tolla.

Fül. Fül' gombája: a' fülnek alsó része. Fül-heggyel hallgatok, v. hallom. Fülönn, v. fülbenn-függő. Fül-tő mirigy: fül-tő' megdagadása. Füle-vására: fülnek belső motska. Fül-tőbe ütni valakit. Fülelni: hallgatni. Fülelly szavamra. Fülelkesdni: hallgatózni. Fülelkesedés. Le-fülelni a' lovat: fülénél fogva levonni. Füllengő: fillengő, fül-függő, fülbe-való, tsertselye.

Fülni: hevülni, párlani, égni. Ki-fült a' nagy szárazságban a' vetemény.

Füremedni: elevenedni, javúlni egészségében, erőre kapni. A' betegség után füremedni kezd. Füremedés: épülés.

Fürge: fürgentz, virgontz. Fürgeni: forogni. Fürge-ész: friss, eleven. Fürgén (frissen) járni. Fürge-leány, mint a' perezlen. Fürgeség: virgontzság.

Für-

Fürgetni: sürgetni, szorgalmaztatni, nógatni, noszogatni, kéngetni. Eleget fürgetett 's a' t.

Fürgettyü: fürgetyő, ajtó-, v. ablak-zár, göröb.

Fürkészni: fityészni. *Lásd*, Fitatni.

Fürt. Haj-fürt. Szöllő-fürt. Fürtös rajta, v. benne a' jó, v. jószág. Fürtöség. Fürtözet. Fürtözni: fel-fürtözni. Fürtönként.

Füst. Füstölő: füstölgés. Füstölgő-hegy. Füstölgök. Azon füst-nyomonn utól érték. Egy füst alatt kettőt ki-házasított.

Füteni: fülteni, fűteni, fűtteni. Igy Nyíltani: nyíltani, nyittani.

Fütyölni: fütyölni, fityölni, fütyerézni. Fütyköréznék a' madarak.

Füves: havas, hódos, eszelős, esze-fordúltt, bolondos, tébolyodott, ergojás, bódi, bódúltt, dőre, dörültt, örültt, tsába, kába.

Füzér: a' mi fel-van füzve, v. füzni-való. Füzérgyöngy, füzött rend-gyöngy. Fel-aggattya a' füzéreket (a' fel-füzött gyümölsöt, szöllő-fürtöket) a' házbann.

Füzni. Füzödni. Füzdögelni. Füző-velesző. Kofarat füzni. Füz-fa. Fűzes.

G.

Gabos: gáborka, gábor-madár, sármány, sármáló, arany málinkó, sármálinkó.

Gagyogni: a' gyermek-szóllás' kezdete. (*lallare*)

Gaj: göröngy, rög. *Gajos*: göröngyös p. o. föld; út.

Gajdolni*: tombolni, örömeben kiáltani, énekelni.

Gajdos*: ittas. *Gajdosodni* *gajdólni*: ittasodni, kotyogósodni. *Gajdolás*.

Galád: tsúnya, otsmány, motskos, gonosz. *Galádúl* viseli magát. *Galád* nyereség.

Galamb*-búg: galamb-ház, galamb-kosár, búg. *Ga-* lombász. valam. madaráz.

Galand: alá-való pántlika*, szatyíng.

Galutser: agyag-golyóbis*, mellyel a' szőlő-pásztorok* parittyából hajigálnak.

Galibázkodni: galibáskodni, velzödni. Elég galibám, vitám, velzödségem vólt vele. *Galiba**: kunyhó; v. velzödség; v. gonosz; v. bordély*. ház' (kurva-ház' Gazdája.

Gallér Szabó-gallér: tesztából hosszú szeletek. Ing-gallér*'s a' t. Tsak galléra-is-alig maradt.

Gallóka: hintóka, hinta. *Gallókázni*: hintázni, hintózni, hintókázni.

Gally: ág. *Gallyas*. *Gallyasodni*: burkosodni; ágat, levelet hajtani, virítani. Zöld gally. Száraz gallyat fzedni.

Galótza: tavi pisztrang, lazatz.

Galyabíttani: szegényen; vékonyan, építeni. Házikót, viskót galyabíttani, gányolni.

Gamat: rút, paraszt, otsmány. *Gamat* (motskos, dísztelen) ember, v. dolog. *Gamattság*. *Gamatúl* bánni a' dologgal. El-egybe-gamatolni valamit.

Gamó: gajmó, kamó, mankó. *Gamónn*, v. *mankónn* jární.

Ganajozni: trágyázni*, ganéjózni. *Ganajzat*: ganéj-lat, ganéj*, v. ganaj*. *Koh-ganéj*. *Vas-ganéj*.

Gánts. *Gántsoskodni*: akadályoskodni, akadózni, fel-akadni. Valamit fitymálni, óltsárlani, betsmérelni, mindenbenn gantsot, hibát, vétket keresni, -fityézni. *Gántsolni*. *Gántsolódni*. *Gántsot* vetett a' lábának.

Gántza*: olyan, mint a' dödölle; de kása nélkül főtt étel; kivált-képpenn árpa-, és tatárka-lisztből szokták a' paraszt Asszonyok főzni.

Gányolni: kertet gányolni: sövényt fonni. *Lásd*, *Galyabíttani*.

Garabó*: kosár. *Garabolykába* takarni a' gyermeket.

Garabontza*: ördöngösség. *Garabontzás* Deák. *Garabontzáskodni*.

Garád*: kerítették, árkolat: a' kertnek szalma*-, v. tövis-gáttya. *Meg-garádolni*: bé-gyepülni, v. -gyöpülni. A' víz majd a' kertek' garádgyait éri.

Garat: örlő láda. Fel-öntött a' garatra: meg-ittafodott.

Garázda: per, versengés, perlődés, perlekedés; v. perlődő, veszekedő, ortályozó, pántolódó, harfoló ó, virrongo, kotzódó, kötekedő, kötődő. Garázdaság. Garázdálkodni. Garázdánn viselni magát.

Gárgya*: párkány, kerítették, korlát, pártázat, övedzet. Kút-gárgya. Gárgyázni: keríteni, kari-mázni, környíteni, övedzeni, kerekíteni, korlátozni.

Garmada*: rakás. Búza-garmada. Garmada búza. Garmadábann van a' búza. Garmadálni.

Gát: gátlás, geréb, akadály, akadék. Gátlani. Meg-gátolták a' munkábann.

Gátor*: pintzének*, bányának eleje, torka, torkolattya. A' pintze-gátorban: -torokban, fekszik.

Gázló: meg-lábolható víz. Gázlóba jutni, -menni. Altal-gázolni a' vizet. Gázló hely. Gázolható víz. Nagy nehezenn ki-gázolt belőlle.

Gázolni: tiporni, tapodni. El-gázolni a' vetést, fűvet, gyermekeket. Öszve meg-öszve gázolták a' veteményt.

Gaz. Gazos. Gazolni. El-gazosodni. Gazosfittani. Gazság. Gaz-szokás. Gaz-gyermek, 's a' t. Gazul banni valakivel.

Gebbedni: gebedni, dermedni, fúladni, halni. Meggebbedt haragjábann.

Gedéltni: tsalogatni. Gedélés. Gedéltetem: ketsegetem, ketsegtetem, hitegetem, bíztatom. Gedéltetés.

Gedő: gidó, gedelye, gödölye, ketske-olló, v. ketske-fi, gida.

Gém: madár' neme; v. sarampó. Kapu-, kút-gém.

Gemberedni: gömbörödni, fázódni, az hideg miatt öszve húzódni, sugorodni.

Gépely: fel-vonó, tekerő eszközü, v. szerfzám, tsiga. Gépelyes ló: malom-hajtó ló.

Geréb: part, gát, akadály. Ebbenn nagy gerebet vetett nékem; v. Majoros, Fólnagy. El-mosta a' gerebet (partot) a' víz.

Gereben *: len-, v. kender-füsű. Gerebelni. Gerebelletlen.

Gerelly: vasas dárda, kópia*, kopja*, lántsa*, szigonyos dárda, tör, nyárs.

Gerend: talp, láb, fenék, fészék. Gerendázat: rendház, padolat: talpa a' rend-háznak. Gerenda*.

Gerendely: eke-rúd, v. eke-tengely.

Gerétz: gerintz, hát-gerintz. El-törték a' háta' gerintzét.

Gerezd: ravátolas, barázdálás*, valaminek völgyelése. Gerezdelni. Ki-gerezdelni. Gerezdes Főködő. Eggy szőlő-gerezd. Ház-gerezd. Gerezdenként. Gerezdelés.

Gerezna: lombos, fürtös, gubás ruha. Pegymet-gerezna: pegymet-bőrrel bélelt affzonyi ruha.

Gerjedelem. Gerjedezni. Baromi gerjedelem. Gerjeszteni: éleszteni, a' tüzet.

Gézen-gúz: tsalóka, sohonnai, tekergő, kofzlobár, kurittyoló p. o. ember.

Giberedni: fázni. Meg-giberedett a' keze. *Lásd*, Gemberedni.

Gím: nőstény p. o. őz, v. szarvas.

Gira: talentom*; v. adomány, ajándék.

Gitze: őszve sodrott darót, mellyel tojást hímeznek.

Giz-gaz: gyom, szemét, minden-féle ki-hányadék.

Glét *: gelét* ezüst-tajték, máz.

Glit*-levél, (régi szó) Hit, és glit alatt hívta őtet. És ezek hittel glitet adtanak egymásnak. Glitet vetni valakivel.

Góg: gótz, melly alatt tüzelnek. Gótz alatt ülni, fűtőzni.

Gógány: vesszőből fontt kémény, kürtő.

Golyhó: ostoba. Be nagy golyhó ember vagy.

Golyó *: ketske-golyó. Szem-golyó.

Gombolyag: gomolyag, tsomó, tsomólék, tekerts, tekerék. Gombolyítani: gomolyítani. Gombolygatni. Őszve-gombolygattya az ajakát.

Gomoly: kerektség, kerekdedség. A' föld gomollya.

Gomolya: gömölye: apró gömbölyegbe gyúrtt*édes sajt; v. gomolyag.

Gomolyogni: fenteregni, henteregni, dénferegni, darvadozni. Láb alatt gomolyogni.

Gond. Gondolatos: gondolkodó. Gondolatlan: gondatlan. Gondolatlanúl, v. meg-gondolatlanúl tse lekedni valamit. Gondot tartok reá. Gondos: nehéz. Gondba kerülő munka. Gondolatlanság. Gondolmány. Gondoskodni. Gondoság.

Gordon: brúgó, bögő hegedű; v. bogáts-kóró; v. vad sáfrány*. Gordonos.

Góré: kerti mulató fel-házatska.

Gór-tyúk. Török-tyúk; v. orvoságra-való tyúk.

Gosztány. Olly szép aranyakat, olly szép szeme. ket, és gosztányokat találá a' fővenyben...

Gótz: kementze, gotzik, kutzik, góg.

Gótza: rétze, rutza, kátsa, katsa.

Guba: szárika; fürtös ruha' neme; v. gubats, galles, gubits, tser- v. tölgyfa-bogyó, buga. Gubás ketske.

Gubantzos: lompos, fürtös, gubás, kótzos, p. o. kutya.

Gubbaszkodni: öszve-vonni magát; tollaibann, szőriben fel-duzzadni.

Gudgyasztani: rakogatni, gányolni, építeni. A' templom mellé kápolnát gudgyaszt az ördög. Lásd, Galyabíttani.

Guga. Dög-halál' idejénn támadó kelevény.

Guggolni: gúnyolni, tsúfolni, hámpolni: valakiből tsúfot, tréfát*, játékot üzni. Guggolás: gúnyolás.

Guggni: gugganni: bukkanni. A' Kállai kettőt, 's a' guggó Tót lejtőt el-járhattyá.

Gugyoló: gurgyolag, gurgyal, visko, vityilló, kunyhó. Lásd, Hurúba.

Gulats: kopasz, kópár, tsupasz, hajatlan.

Gulya: tehén; v. tehén-tsorda. Gulyás: tehén-pásztor, v. tsordás; v. hosszú sűgár alkotvány. Egyiptomi Gulyák: sudaros, hegyes tornyok, hegyes oszlopok; hegyes, tornyos, tsútsos épületek.

Gulya-tyúk: farkatlan, v. igen rövid farkú tyúk.

Gúnya: öltözet, ruha. Nyalábba rakta holmi gúnyáját.

Gúnyolni: guggolni, ki-nevetni. Gúnyolás. Gúnyor: gúnyoló, gyalázó, szégezö, tsípös, óltsárló, betsmérlő beszéd, -írás, -vers.

Gurba görbe: káját, tekergös p. o. fa, v. gyökér.

Gurdély: szurdok, szurdék: rejtek hely, lyuk, földház, hurúba, kunyhó.

Gurdó*: hegy' oldala, lapja.

Gurítani: gördíteni. A' karikát, kotzkát el-gurítani. Gurigálni, v. gurigázni: valamit gördítve, játszani, v. gurdítani.

Gusa: gelyva, gólyva, tálgyú. Nagy gusája (golyvája) van. Gusás: gelyvás.

Gúzsolás: öfzve-tsatlás, költsolás*. Gúzsolódni.

Gödény: vizet ki-merítő halász-madár. Iszik, mint a' gödény.

Gödölye. Lásd, Gedó.

Gödör. Öregség' rántzai gödrözték artzáját;

Hejába tsipkézi sugorodott száját;

Hejába pöltzollya két mejje' tzapáját;

Öfzve-fözte vénség' dere már pofáját.

Gög: fenn-héjazás, negéd, negédség, negédekség, büfzkeség, kevélység, fennyen-rá-tartás. Gögös. Gögösödni. Gögösködni. Gögölség.

Gögitsélni: gügyögni, gagyogni.

Gölödör: gombótz, kölödör, mellyel a' hízó szárnyas állatokat tömik.

Gölye: göje, gönye: eme, emse: kotza-difznó.

Gömbölyeg: egybe-gömbölyített valami. Gomolyag-szabású.

Gömbölyü: kerekded p. o. ábrázat*. Gömbölyíttem, gömbölygetem. Gömbölyüenn: kerekdedenn.

Gömbörödni. Lásd, Gemberedni.

Gördülni: fordülni, hempelyegni, hengeredni. Gördülnek könyvei. Le-gördült a' kö a' hegy' oldaláról. Gördíteni. Lásd, Gurítani.

Görgeni: gurogni, gördülni, perdülni. Görgés: gurogás. Gördüles: perdülés.

Görgö-fa: hömpöly, hömpölygö, hempergö, egyengetö sulyok, döngölö-fa, lapítottó.

Gör-

Görgötse: gömbölyű dorong, melyenn a' terhet hengergetik.

Görhe: görhöny, török-búza lepény, zsírral sült kukoritza * -málé *.

Görnyedni: görzsedni, hajolni. Le-görnyed a' tereh alatt. Görnyedezni.

Gö rögni: rögögni. Görrögnek a' disznók.

Görvény: ölzve-gyült keménység a' bőr alatt, többnyire nyaka körül. Görvényes nyakú.

Göröb: ajtó-rekesz, nás-fa. *Lásd*, Fergettyű.

Göröngy: gaj, rög; darabos föld: Göröngyöt rontok, keverek, morzsolok. Göröngy-rontás, -keverés. Értz-göröngy: értz-darab, v. -kő.

Göte: gyék-szabású állat.

Göthös: dögös, vajudó, nyavalyás, fanyalgó, vajlódó, sínlódó, sindő.

Göts: tsög, bög, bog, görts, tsomó. Götsös-, tsögös bot, fitykes.

Göz. Gözölögni. Földnek gözölgése. Gözölog, füstölög a' feje a' mély tanúlástól. Gözölő lyuk. Gözös. Göz-ferdő.

Gözsörödni: fugarodni, töpörödni, v. teperedni, rántozodni *, fonnyadni. Öszve-gözsörödni.

Gözü: lélekzö-, szelelő-lik, p. o. a' pintzébenn. Lélek-lyuk.

Gübü: turbokoló, zuvatló, bűgykázó, zurboló, tsu-bokló. Gübülni, turbokolni a' padmalyt halálszatkor.

Gügyögni: gügyogni, gagyogni, tsevegni, gögitsélni. Gügyögtetni: édesgetni, gedéltetni, ketségtetni, p. o. a' gyermeket.

Güzü: gözü, pelyh, öreg egér, gabonát öszve-hordó állat; v. hörtsök, hörtsög.

Gyagya: madárnak neme; a' szaváról így nevezetik.

Gyaka: gyaksa, hegyess-fa, szekérből ki-álló fogak, hegyess bél-fák. Gyakdosni, bökölni, bökni, szúrni, döfölni, döfdösni. Gyakós: szúrós, fúlakos.

Gyakor: fokaságos, sűrű p. o. az írásbann, fegyverbenn.

- benn. Gyakorlató: gyakorló tanító, p. o. mester. Gyakorló hely. Gyakorlatos. Gyakor (sűrű) szita. Gyakor vendég. Gyakorság. Igen gyakor voltam nála. Gyakorlatoskodni. Gyakorta. Gyakorlás nélkül nem tanulunk nyelvet. Gyakorta-való. Gyakorlatosság. Gyakoroltatni.
- Gyalázódni*: gyalázkodni, valakit gyalázni, rágalmazni. Meg-gyalázta: tsigázta, a' hideg, általjárta, verte. Gyalázatos.
- Gyalog*. Gyalog út: ösvény. Gyalog híd. Gyalog sövény: által-léphető. Gyalog posta. Gyalogolni. Meg úntam a' fok gyalogolást. Gyalog-ság, valam. Lovagság.
- Gyalom*: szák*, vész-, vonó-, merített-, hal fogo-háló. Gyalmos-tó: halászó tó. Gyalmot vetni a' halnak.
- Gyámol*: tartalék, segéd. Gyámolatlan. Gyamoló-kéz. Gyámolítani: segéttetni. Gyámolt vetni. Gyámoltalanság. Légy gyámolom.
- Gyanú*: gyanó. Gyanítottam: gyanakodva vélem. Gyanakszom: gyanakodom, gyanóra, v. gyanóságra veszek valamit. Gyanú perbe esni. Félni a' gyanú pertől.
- Gyapor*: gyapora, szapora, tenyésző, gyarap. Gyaporaság. Gyaporítani: gyarapítani, szaporítani, öregbíteni, nevelni, p. o. a' jofzágot, kéntset.
- Gyapott*: fa-gyapjú: pamuk* pamut*. Gyapottas, v. gyapottos. Ki-gyapottolni: gyapottal tömni.
- Gyarló*. Gyarlódni, erőtlenedni. Gyarlóság alá vetettünk.
- Gyártani*, jártani, átsolni, faragni, tsinálni. Er-szény-, szíj-, fazék-, szekér-üst-, kerék-gyártó. Gyártatlan: készíttetlen, miveletlen.
- Gyász*: némelly helyeken, Jász. Gyász-padra kitenni az halottat. Gyász-ruhát, v. gyászt le-vetni. Gyászolni. Gyász-váras, v. Jász-váras.
- Gyáva*: erőtlen, eggyűgű. Gyáva ember. Gyáva-ság. Gyávúlni.
- Gyavítottani* mondatik a' paraszt urus (orvos): A' kitanúlt orvos pedig, gyógyítani.

- Gyenge.* Gyengéded. Gyengéltetni ; kényeztetni.
 Gyengéltetés : puhaság. Gyengén (kényén, pu-
 hán) tartott nevelt ifjú. Gyengíttem. Gyengülök.
 Gyengeség. Gyengédedenn bánni valakivel.
- Gyep:* gyöp. Gyep-ágy: gyep-szék, gyepleg*, a' kert-
 ben készített ülő-hely. Valam. Párna szék a'
 szobábann. Fel törni: fel-szántani a' gyepet.
- Gyepű:* gyöpű, fal, garád*, geréb, gát, sövény.
 Bé- fel-gyepülni, -hányni, -árkolni, -hantsikolni,
 -gerébelni, -gátolni, 's a' t. valamit.
- Gyér:* ritka*. Gyér-fog, -erdő, -búza, 's a' t. Gyé-
 renn terem a' vetés. Gyéres. Gyérség. Gyérit-
 tem: gyereksítem, ritkítottam.
- Gyerkötzé*:* gyermek, Inas.
- Gyermekded,* gyermekded, fiatalka. Gyermek-ló.
 Gyermetske, gyermektse; gyermeketske. Gyer-
 meketlen: gyermektelen.
- Gyeveder.* Eggy nagy gyevedert kössenek nyakára.
- Gyilkoló:* gyilkoskodó, gyilkos. Meg gyilkolni vala-
 kit. Gyilkoltatás. Gyilok*: ölés, v. gyilkosság.
 Medve gyilok. Emberölés.
- Gyira:* talentom*. Földbe áfod a' gyirát. *Lásd,*
 Gira.
- Gyomor.* Gyomros: epés, epe-sáros, haragos, mér-
 ges. Gyomroskodni: mérgeledni, bosszonkodni,
 v. boszonkodni. Gyomorból szállani. Meg gyom-
 rozni valakit. Gyomorból gyűlölni, utálni.
- Gyopár-tapló:* fünek neme, melyet ha meg-szárítta-
 nak, könnyenn belé akad a' tűz.
- Gyors.* Gyorsogatom, gyorsítottam, nógatom, nó-
 dítottam, nozogatom, serénykedtetem. Gyorsa-
 ságos. Gyorfalkodom. Gyors, mint a' szél. Gyor-
 saság.
- Gyújtonn:* melegenn, forrónn. Hidegenn, vagy gyú-
 tonn?
- Gyújtovány:* forró, p. o. hideg-lelés. Gyújtó hideg.
- Gyúlni.* Gyúladék. Gyúladékony: gyúló. Gyúlasz-
 tom: gyúj om. Gyúlasztó szer. Bél-gyúladás.
- Gyúrni.* Gyúrovány: gyúrott-, dagasztott szerből
 készült, p. o. kép.

Gyökér: gyükér. Tős, gyökeres Ház. Gyökér' rojt-tyai, szálai. Gyökerezni. Gyökerefedni: gyökeret ereztetni, hajtani, verni, botsátani. Kigyökerezni: gyökerestől ki-irtani, szaggatni.

Gyökkenteni*: fővel hajlongani szunnyadtakor. *Lásd*, Bókolni.

Gyömözní*: gyömörni*, dörötskölni, rötskölni, öszve-gyúrni, -zúzni.

Gyöngy-vér: vas gém; fekete, v. hamu-színű gém; v. vad lúd.

Gyötény: gabonára tekergő gaz, v. fű; folyóka.

Gyűjtemény: keresmény, szerzemény. Attya' gyűjteménnyét el-fetsérlette. Öszve-gyűjtötte népét, 's a' t.

Gyűlni: Gyűlés. A' beszédre, a' látásra gyülekeztetni. Gyűlemény. Gyűlevész: gyűlvész, gyűledék p. o. nép. Meg-gyűlt a' seb: meg-evedett.

Gyűlölni. Gyűlölködni. Gyűlölködés. Gyűlölködő. Gyűlölség. Gyűlölséges. Gyűlös: gyűlöletes. Gyűlölet.

Gyümölts. Gyümöltsösíttem. Gyümöltsteleníttem. Gyümöltstelen' maradt. Gyümöltsös.

Gyűrközni: tőrödzeni. Fel-gyűrközni, v. gyűrekezeni: fel-gyūrni karját; néki készülni.

Gyūrni: öszve-gyūrni, -gyömörni*, -fogni, -fonni, -zūrni. A' féreg-is meg-gyūri magát, ha tapodgyák.

Gyűsző: tűzfő, tűszű, töszű, öv-erszény.

Gyűszű: mellyet újjokra öltének a' Varrók.

H.

Ha*: hanem. Nem itt vólt, ha' (hanem) ott.

Hab. Habon-lábbó, v. -levegő, v. -lebegő. Habostsemet: habos vászon. Habzó elméjű ember.

Habos ruha, -táfota*. Habozni gondolatibann.

Habzat. Hab-, v. tajték-szedő kalán.

Haba-

Habahurgya: szeles, maga-gondolatlan, hebehurgya, zerden-zaj, szeleverdi, szeleburdi. Hebehurgyán. *Habahurgyálkodni*: szeleskedni, hevenykedni, heveskedni. Hebe-hurgyálkodás.

Habarni: keverni, zavarni. Mindent öszve-habar. El-habarta a' beszédet. Ne habarj. Habarló-fa. Habaró-vefő. Habarítottani: keveríteni, zavarítani.

Habarts: habarék; motsár, potsalék, posvány, lots-pots. Habartsos út.

Habda: tsizma-szár, v. láb-bőr a' botskor felett, mellyet a' parasztok a' lábok' száraira húznak.

Habogni: hebegni, akadozni. Habogva beszéllés, -szóllás.

Háborogni: Háborgás. Háborgatni: bol'glatni. Háborítottani. Háboríthatatlan. Háborító. Háborodás. Elméjében meg-háborodott: meg-tévelyedett. Háború idő: fergeteg, szél-vész. Háborúság-szerző, v. -indító.

Habutzkolni: ebitzkelni. Habutzkol, ebitzkel az úszni tanuló gyermek. Habutzkoló-fa halászatkor: zurboló rúd. *Lásd*, Gübü.

Habzsolni: nyelni-falni, mohonn enni, faldoklani.

Had: sereg; v. ütközet, viadal. Egész hadával: tselédivel, v. familiajával*, házi népével el-költözött. Hadat viselni. Had-viselő: Hadakozó. Hadi mentiséges; a' hadakozátsól mentt, szabad*. Hadi-praktika*, v. fortély*. Hadi fenyítették. Had-fő: Fő-vezér. Hadi-készület. Hadi nép, -sereg.

Hadázni: tétova tsapdozni. Hadarázni. A' róka hadáz, v. hadaráz a' farkával. Hadáz a' kardgyával, bottal.

Hágtso: léptső, garádits*, lajtorja*.

Hagyás: parantsolat. *Lásd*, Hagyni.

Hagygyán: hadd legyen ám, bár-is, semmi. Hagygyán, majd meg-fordul a' ketzka. Ez mind hagygyán (tűrhető) vólna.

Hagymáz: hajmáz, bolondító forró hideg, v. hagymász. Szerelem' hagymással el-fogta.

Hagy.

Hagyni: parantsolni, bízni, ajánlani, botsátani. Ez meg-van hagyva: parantsolva. Ezt hagyta halála' óráján. Hagyomány: hagyomás, hagyás. Hagyaték: maradék. Hagyott: ki-rendeltt p. o. nap. El-hagyta a' hideg.

Hahota: zajos, hangos nevettség. Ki- v. meg-hahotálni: -katzagni, valakit. Hahotálás. Nagy hahotát ütöttek.

Haj. Hajadon leány. Hajadon fő. Hajasodom: hajasúlok. Haj-fonó. Hajnak el-koppadása, koppasága. Haj-szín: gesztenye-szín. Haj-fodorított. Haj-fiúrt: Haj-választék: haj-válasz. Hajadon (alá való, nemtelen) pór. Haj-bodorított. Haj bodra, fodra. Haj-kenőts. Haj-köték. Hajadon-ságbann (hajadonan) maradt.

Haj, v. héj. Kenyér', fa', ház' haja, v. héjja. Héjazni: hámtani, hántani, hámozni, hájalni, héjazni. Hajazat: héjazat. Házat héjazó: fedő. Héjazni: bé-kenni, vakolni, tapasztani, fedni. Héjaltt, v. hajaltt borsó.

Háj-báj: hejja-hujja. Haja-hujálgatni: kiáltva énekelni, mint az ittafok szoktak. Haja-hujázni. Heje-hujaság.

Hajdan: Hajdonábann. Hajdaniság. Hajdanoznak mindég az öreg emberek, és Újdonoznak az ifiak. Hajdani munka, öltözet: valam. újdoni öltözet (új módi *).

Hajházni: hajtogatni, kergetni. Fel-hajháztak reggel bennünket.

Hajladni: le-hajlani, el-lankadni, fonnyadni. Hajladtt: ki-száradtt, 's a' t. Hajladttság. Hajladozni. Hajlatlan: görbülhetetlen. Hajlatlanság. Hajlatom. Hajlatás. Hajlatos: hajlós. Hajlat: bólt. Hajlóság. Hajlított. Hajlós vessző. Hajladék: hajlat, v. hajlás. Hajlék. Bé-fogadom hajlékomba.

Hajlangani: hajlongani, hajlogni, hajlagui, ingani, inogni.

Hajlékony: hajlandó, hajlagó, hajló. Hajlékony-ság.

Haj.

Hajnal. hajnal-hasadás. hajnal-tsillag. Est-hajnal. hajnallik: hajnalodik. hajnalodás. hajnalló.

Hajó. hajó-sereg. hajó-bér. hajó' tattyva: hajó' fara. hajói had. hajó' orra. hajózni: hajókázni. hajós-mester*, v. kapitány*. hajó-tartóztató: -kötő, vas-matska. hajó-viselhető víz. hajós-víz: hajózásra való-, v. t-reh-hordó víz.

Hajtani: meg-hajtani, bóltozni, görbíteni. Meg-hajtani: hajlatni a' fát. Meg-hajtani az erdőt: hajtókka! ki-vern! a' vadakat a' vadászokra. Hajtós: lusta p. o. marha. Hajtogatni magát; fejét hajtogatni: fő-hajrással tisztelni.

Hajték. Eggy hajték papíros*.

Hajtóka a' dolmány' újjánn, 's a' t.

Hajtsár: juhót, v. egyéb meg-vett marhát máshova hajtó.

Hákogni. hákogva pökni. hákogás. Ne hákogj. Ki-hákogei magát.

Hal. halaknak ívások: tenyészések. Ivnak a' halak. hal-áros. hal-héj. hal' kopótója: kopólttyúja. hal' ikrája*, teje, szárnya. hal-bárka. hal-tapogató: hal-fogó kas. halászat. halas-morotva, -tó.

Hálá: hála. hálát-adó: hál-adó. hál-adóság. hal-ádatos-ság. hálálni. hálakodni: hálálkodni. hálálkodás. háladatoskodni.

Haladék: kéfedelem. halogatni: halasztani. haladék nélkül tenni valamit.

Haladni. Messze haladott (ment) úttýábann. Másokat fellyül-haladni a' tudománybann. El haladt (ment) az idő. Meg-haladta idejét, elztendejét. Fellyül-haladhatatlan.

Halál. Halálra vetni fejét. halandóság. haldoklani. El-halálozni. halni hagyni a' maga dolgát. halott-temetés. Halottas-ház. haló félbenn hagyni. halál-verítették. halott- v. halotti, v. halottas ének. Már az halál-ház ki-ütött rajta. halál-madár. Fél-hólttann hagyni. Lásd. Hóltt.

Halándék, v. halánték: vak-szem. Az halándékát találta ütni.

Halk: tsendes, lafsú. *Halkal*, v. *halkan* kell tselekedni, járni, szólni.

Hallani. *Hallatom*. Nem akarom mással hallatni e dolgot. *hallatos*: hangos, hangzatos. *hallomás*: hallás. Ezt csak hallomásból tudom. *hallik*: hallatik.

Hallgatni. Valakitől hallgatni: függeni. Hozzám hallgat: tart. Ide hallgass: ezt tselekedd. *hallgató*. *hallgatózni*.

Háló: Háló-szoba. *háló-fő-kötő*. *háló-ruha*.

Hálól. *Hálólni*. Bé-hálólni: hálóba, v. hálóra keríteni. Mesterségesen el-hálolta, takarta gonosz tettét. *hálós* (kötött, retzés) *fő-kötő*. A' hálót meg-vetni. *hálóba* ejteni. Bé-hálódzott a' szeme. *hálót* kötni.

Hám. *Hám-fa-labú*: horgas; löts-, v. lötsös labú, tzipertes, katsiba. *hám-ból* ki-rugni. Addig *hámtsd* a' *hárs-fát*, a' míg *hámlik*. *hámlik* a' bőre, keze. Meg-hámozni, a' kenyeret. *hám-talék*: török-búza-haj. *hámos ló*. *hámatlan*; *szabados p. o. szél*. *Lásd*, *Haj* v. *hej*.

Hamar: *hamara*, *hamarja*. *hamarját* ugrani: ugrásbann vetelkedni. *hamar porú*: hamar tűző, -haragú. *hamarsággal* el-ment. *hamarságos*: gyors, ferény. *hamar-való* nap. Mennél hamarább. *hamarkodni*. *hamargatni*.

Hambár: búzás, lisztes szekrény, szűszék.

Hamis: *hamiság*, *nem-való*, *nem-igaz*. *hamisat* fogott reám. *hamis*, a' mit mond. *hamiskodni*. *hamisítottam*. *hamissodni*. Meg-*hamissolni*. Meg-*hamisítottam*.

Hamu: *hamv*. *hammu*, *hamu*. *hammas szereda* *. *hamvas*: *hamu színű matska*. *hamvazni*. *hamv-vévő*; *hamu-vévő*, *hamv-vévő*, *koppantó*. *hammas*: szőr-koppasztó lóg. *Tímárok* *hammasa*, v. *hamvassa*. El *hamvadni*: *hamuvá* lenni. *hamu-zsír*.

Hang. *Hangitsálok*: énekelek. *hangolok*: *hangzom*. *hang-kötés*, -taglás. *hangodozás*. *hangoskodni*. *hangoság*. *hangozó*. *hangzat*. *hangzatos*. *hangosann*: -

gosann: fenyeenn p. o. parantsolni, énekelni. Összhang: *harmonia*.

Hangyál: hangya. hangya-boly: -zsombék, hangyafészek.

Hangyár *: szekertze *, szent László hangyárja; v. handsár*: dákos: hegyestör. handsáros páltza*.

Hanság: temérdek vízre terültt földből; hináros, gazos, nádas, fás, füves, seppedékből álló hely. Ingovány.

Hántorgatni: hánytorgatni, vítatni, hányni, vetni. Mindenkor azt hántorgattya.

Hantsikolni: hantolni, gyepülni, árkolni. Fel hantsikolni. a' rétet. hant. hantos. hantsik: nagy darabokra szeltt hant.

Hányadánn: hogyan. Azt sem tudgya hányadánn van. hányak: mennyiek. Hányann, mennyinn vannak. hányadánn adgyák az aratást. —

Hányakodni: hányódni, vetődni; fel-alá-vettetni, p. o. a' tengerenn. hányakodás.

Hanyatt. Hanyatt-homlok esni. hanyatt-, v. hanyattá-dőlni. hanyattlok, v. hanyattlom: artzzal elő-fordúlok. hanyattolom. hanyattann találtam.

Hanyattlani. Hanyattlás. hanyattló. El-hanyattlott: el-állott, el-fordúlt. Le-hanyattlott a' nap. hanyattlik élete. Hanyattló esztendők.

Hánykódni: hánykolódni, nyughatatlankodni. hánykodik: hánnya, veti magát. hánytattya magát a' lovonn.

Hányódni: vetődni. hányadék: ki-hánytt v. ki-hányni-való hol-mi. Meg-hányni vetni valamit elméjével. Meg-hányás-vetés szükséges az igaz ítélethez. hánytató orvolság. hányott-vetett ruha.

Hápog: retzeg, kátsog, a' rétze, v. katsa.

Hara: szőr-zsák, mellybe p. o. gyapjat raknak.

Háradék: öszve-hárogatott, -hárított, -hárítgatott, -gereblyéltt * p. o. széna *. hárogatni, hárítani, hárítgatni vonogatni, takarni, gyűjőgetni p. o. a' szénát. háradék széna, v. szalma *.

Harag. Haragodom: haragudom, haragszom. haragoskodni. haraguás.

Háramlani, v. hárámlani: hárulni, kerülni. Nagy rossz háramlott, hárultt, került, következett reá.

El-hárítottani: fordítottani magától a' veszélyt. Másra hárítottani, v. hárítottani valamit. *Lásd*, Háradék.

Harántékos: oldalos. Harántékosann: oldalaslag.

Harap: avarbann, tarlóbann, vagy más gazos helyenn terjedő tűz. Minden-felé el-harapozik a' tűz. harapozás. A' gonofság el-harapozott. harapot gyújtani.

Haraszt *: tsere, kopás, tseprente; tövisses, bokros hely. Harasztos (fodor) káposzta*.

Harátsolni: tékozolni, fetsérteni, pazárlani, vesztegetni. haráts. harátsolás.

Harítska: tatárka, pohánka *, hariska, hajdina *.

Három. Harmad-magával. harmad': harmadik; mint negyed': negyedik. Egy harmad', egy negyed' rész. harmad' fű: harmad' fűre menendő, p. o. ló. Harmad' v. negyed' rendi, v. rendbéli. Harmad' rész' el-apadtáig főzni. Harmadlás. Harmadlani: harmadik szántást tenni. Hármasítottani: hármazni, hármaztatni. Hármazat (trio). Három rétű. Háromszor fogni-el az étket: három fogás étket adni-fel. Hármados; mint tízedes. Háromszorta: *triplo*.

Hars, v. haris: madár' neme. A' harist maga szavánn fogják-meg.

Harsanok: tsattanok; zörgést, ropogást indítok. Harsanás.

Harsány: harsogó, hangos. Harsány szavú.

Hárs-kürt: hárs trombita: Le-hársolni: -hámtni a' fa' hártáját. Hárs-fa: hás fa., szádok, v. zádok fa.

Harsogok: zengek, riadok. harsogás. harsogtatni. harsognak a' trombiták, v. tárogatók.

Harsol dni: vetekedni, harizolódni, versengeni, pántolódni 's a' t. valakivel.

Hártya. Fa-hártya, 's a' t. Hártyázat. Bé-hártyázott seb.

Hartz. Hartzos. hartzoság. hartzhatni: keményen vinni. hartzolni: viaskodni. hartzható. hartzhatós. hartzoskodó. hartzoskodni.

Has. Hasas tehén, v. üdő, v. üfzö. Nagy hasú: potrokos; v. potrohos, has-pók. Hasafság. Előhasú. Has-potroh: potrok, erefttetett kövér has. Hasmányt (hasánn) ment, lievert. Hasaló szíj. Has-menés: has-síkulás. Vér-has. Has-kér: ha-kéreg, a' hasbann a' több bélt bé-fedő, 's környül-foglaló vékony, de erős hártya.

Hasáb: hasított p. o. fa. Hasáb-szöllő. Két hasában-való föld. Hasáb-káposzta, -karó. Hasábolni. Hasábonként.

Hason: hasonló: egyenlő. Hason fél: hasonló fél. Hason fele az enyim. Hason felé osztani.

Hasonlás: el-hasonlás, részre-hajlás, zendülés, bontakozás. Meg-hasonlani: meg-változni; v. elállani, pártot ütni, fel-kelni, -támadni, -zendülni, egyenetlenkedni.

Haszon. Használók: költsönn adók. Használat: költsönn-adás. Használom ezt v. amazt: hasznát veszem; vele élek. Használatos: hasznos, alkalmas, hasznát-vehető, v. haszna-vehető, v. haszon-vehető. Hasznát veddegelem. Használatosan. Haszon vétel. Hasznatlan. Haszontalanság. Haszonolni. Haszon kereset: önn' hasznát keresi.

Hátahupás: háta-hoporjás, követes, kavitsos, gajos, rözs, darabos, tserepezett, egyenetlen, göröngyös p. o. hely, föld, 's a' t.

Hatalom. Hatalmatlan. Hatalmasúl el-foglalni. hatalmatság. hatalmam alá hajtóm.

Határ*: Határ-járás. Határ-vizsgálás. határ-kő. határos vele. határozatlan. határozatlanúl. határt vetni. határozó: egyenlítő öv, kög, abrouts* az égenn. határozok. határozom. határ-jelt emelni. Meg-határoztam magamat. határtalan hatalma, országolása. határnok: határ-katona, határ-örző. határozás (definitio) v. meg-határozás.

rozás. A' beszéd' meg-határozattya. Meg-határozott uralkodás.

Hatni. Bé-hatott az erdőbe. Altal-hatott az erdőnn, szívénn, testénn. Szívra, lélekre-ható beszéd. Meg-hatotta, járta, beszéde szívemet. Hatós. Hatóság. Hathatóság. Hathatósága, ereje, fogantattya a' beszédnek. Ki-hatott: -hatolt, -gázolt, -vergődött, -verhűdött, -fejtődött, -feselt, -mentekezett a' veszélyből. hatás.

Hátráltatni: késleltetni. hátrálni: fartolni, v. hátra-maradni. Ne hátrálly. Nagy hátrálttatást szenvedek: hátra-maradást. Ne hátrálttasd a' munkát, v. a' munkától a' tselédet. hátrálttatás: késleltetés.

Ház. Ház' fedele, teteje, ház' hea v. héja v. hía v. hía; v. ház-hiú v. ház-héazat. ház' oromja, v. ormója, párkánnya.

Hazug. Hazudok. hazudozok. hazudtát mondani valakinek: valakit hazugságról vádolni: meghazudtolni. Ollyan hazugságot állított talpra, hogy maga sem hiszi. Udvar' hazugja. hazugonn (hazugúl) fogta reám.

Hébe-hóba: hétbenn-hóbann (hólnapbann) ritkánn, néha-néha p. o. bé-fordulni valakihez.

Hedereg: forog, hajlog, hajladóz az újdön asztalos Inas' kezébenn a' fűrész.

Hegedni: forradni. Eb-tsont öszve-forr, v. bé-heged.

Hegy. Hegyezni. Bé-hegyzeni p. o. a' kazalyt.

Meg-hegyezni: hegyesíttetni, a' karót. hegyesedni: hegyesülni. hegy' töve, oldala. hegy-hát,

hegyi tolvaj. hegyi lakos. hegyezet-

Hegyett: felett. hegyette: fölötte, rajta, p. o. ül, hegyettem inog. hegyembe ül, 's a' t.

Hegyke: büszke, kevély, nyalka; negédes, begyes p. o. Affzony. hegykeség. hegykélkedni.

Héj. Fa-héj. Héjazni. Héjazat: ház-fedél. Lásd, Haj v. héj.

Héja-kút: bogáts-kóró.

Héjános: hiános, hibás, fogyatkozasos. Héjánofság: hiánofság. Héjánofann. Héjánofodom. Héjánosítottom.

Hc.

Helébelni: hivalkodni, ántsorogni, száj-tátva átso-
rogni.

Hely: Helyhezem: helyheztetem, helyhetem, állít-
tom. helykezés: helyhetés. Hellyel-hellyel: imitt-
amott. helyhezet. helyhezkedni. helytelenít-
teni. helytelenkedni. helytelenség. helyesenn:
jól. helyes, v. helytelen dolog.

Hempelyegni: hempelygeni, hömpölygeni, hömpör-
geni, hengergen, hengeregni. hempelyíteni:
hengeríteni. hempelygetni: hengergetni, for-
gatni, hempergetni p. o. a' követ. *Lásd*, Höm
pöly.

Hemzsegni: nyüzsögni, bozsogni. Hemzsegnék a'
nyüvek a' sebbenn, a' sajtbann.

Hentes: falusi, v. tzh * nélkül-való hús-vágó, mé-
száros*.

Henye: rest, lomha, lajha, túnya, henyéllő, kész-
kenyér évő. henyés. henyénn. henyesség. he-
nyélni. henyé-ember: here-ember.

Here: a' méhek közt; v. hivalkodó, dolgotlan.
herélkedni: hivalkodni, helébelni.

Heregni: hörögni, mejjében hiritelni. hergő:
hörgő mellyü.

Herélni. Meg-herélni: meg-metelni a' méheket: el-
szedni a' lép-mézből.

Herészek: a' kik a' lakadalom után a' vóltt vendé-
geket meg-járják hegedű-szóval; innen mondgyák:
herészbe járn.

Herétselni: horzsolódni. A' fa-levelek egymáshoz
herétselnek: zúgva verődnek.

Hergelni: forgatni, hányni, görgetni, gördíteni. Le-
hergeli a' tojást fézkeből a' meg-ijedit p. o. ga-
lamb.

Hérits: sárga kükörts, -kükörts, -kükörtsén, v. -kü-
körtsin-virág.

Herjó: herjoka; kisdud fogoly madár.

Hermetz-szűj a' nyergenn.

Herold*: Viadal-mester, Bajnok-mester, v. Leventa.

Herregni: morogni. Herregnek a' kutyák. Reá-her-
reg. Vissza-herregni.

Hetedszak: eggy hét. **Hetedszaki**: eggy-héti. Innen jő **Hetedszaka**; valamint nyaratlszaka, teletszaka, esztendőtszaka, éjtszaka; az-az: hétenn-nyáronn által, 's a' t. p. o. dolgozni.

Hétköznep: dolog-tévő nap. **Hétköznapi**.

Hetevény: fias tyúk az égenn. Már fel-jött a' hetevény.

Hév: meleg, forró, posgó, heveteges, heveny, heves. **Hév-hozó**: heves, tüzes. **hévség**. **hevetég**. **hevem** vagyon: melegem, forróságom van. **heves öv**, v. karika az égenn. **heveskedni**: hevenykedni, meg-ütötte (szorítottta, vesztegette) a' hév, heveteg, forró, meleg a' gabonát. **hév-víz**: meleg víz, bánya, ferdő.

Heveder: övedző. **heveder-fa** a' gerendákonn: gerenda-szorító, -kaptsoló. **hevederlő**: nyergelő Inas. **Ló-heveder**: nyereg heveder. **hevederelni**: övedzeni, szorítani. **heveder-fa**: mellyet a' deszkába szoktak kerefszibe eresztetni, hogy ne görbüllyön. Vas **heveder** a' kerékenn, hordónn —

Heveny: heves. **Hevenyébenn**; hevenn, melegébenn, tüzesenn fogni, látni a' dologhoz. **Hevenykedni**: heveskedni.

Hévr *: Bányász, Értz-vágó, Értz-fejtő.

Heverni. **Hevertembenn**: heverőkorombann, -időmbenn, írtam ezt. **hevertedbenn**, 's a' t. **heverészni**. **Le-heveredni** a' gyepre. **heverészdegelni**. **Szüntelen hever**: hivalkodik, túnyálkodik.

Hézag: üreg, üresség, odó, údó, odv, udú, hi, hiú. **hézagos**: üreges, üress. **hézaga**: ürege, odva 's a' t. van ennek a' fának.

Hi: hiú: üress. **hiság**: hiúság v. hiuság v. hívság. **hiságos**: hívságos, hiuságos. **hívság**-szólló. **hiúlni**: ürülni, üressedni, hijolni. **hivonn**: üressenn.

Hiba *: gánts, vétek, botlás, meg-esés. **hibátlan**. **hibázatlan**. **hibáttani**: hibázni. **hibásonn** adta a' pénzt. **hibául** ne tulajdonítsd. *Lásd*, **Héjános**.

Hib-

Hibbanni: tsúszni, fitzanni, fitzamodni. Le-hibbant: -billent. A' lába el-hibbant a' jégenn.

Hibók: híg sár, potsaj, potsalék. Hibókos út.

Híd. Hídallani: hídlalni, padolni, padlani. Ki-hídlalni az Istállot*, ólat. hídlás: padlat. hídas: hízló, hízlaló ól. Fel-vetni a' hídasba a' disznót; v. hídas: komp, kerep-hajó. Hídalló: híd-tsináló. Híd-vám. Híd-mester. Híd-vám-fzedő.

Hideg. Hideg étel: kotsonya*, fagyaltt, fagyalék. Hideg atyafi. Hidegenn fogadni valakit. Nagy hidegséget mutatott hozzá. Hideg vérrel írta gondolatit: tsendes elmével, fel-indulás nélkül.

Híg: folyós, lágy, puha. Hígúlni: higgadni, lágyúlni, puhúlni, erefzkedni. Hígányú: enyves, szívós. Hígányúság. Hígovány. Hígíttani. Híggasztani. Híg-tojás, méz, sár, 's a' t.

Hijános, héános: hibás. Hijánosodás. Lásd, Hé-jános.

Hím. Hímes. Hímesgetni: tövel ki-varrani, -írni. Hím-varrás. Hímmel, v. hímet varrani. Hímzem. Hímzet. Hímzeni. Meg-hímessített. Hímezni-hámozni a' dolgot: mentegetni, szépíteni, szépítgetni, takargatni, 's a' t.

Himbálni: hintázni, lógatni. Himbálás. Himbálódzni. Himba, hinta, gallóka.

Himpellér*: alá-való mester. Himpellér munka.

Hindr: imolya. Hináros: szittyós, semlyékes hely. Ki-fzedték a' hinárból: utól érték.

Hinni. Hihettség. Hihetőség. Hiedelem: reménység, bizodalom. Hiedelmes. Hiendő: hihető.

Hinnyogni: nevetdegelni, nevetkezni, vinnyogni.

Hír. Híres-neves. Híres-nevesség. Híresülni: hírhedni, hírülni, híresedni. Hír-név: tisztelet, dicsőség. Hírt nevet kapni. Hírré-adás. Hír-hordó, -adó, -mondó. Hír-vivő. Hír-harang. Hírlelni: hírdetni, híresztelni, rebesgetni, hírré tenni. Híre-vesztett személy.

Hít. Hitegetés: tsalogatás, ketsegetés. Hítelbe adni, venni. Hiteles ember, -dolog. Hítelt adni min-

dennek. Hitelesenn mondhatom. Hites: hitös, hittes, hitves. Hitet vetni valakinek: hitre, v. hit-le-tételre fogni, meg-hiteltetni valakjt. Hiti-szegett: hiti-hagyott. Hitire jöni: esküvés alatt jöni. Hitlen: hitetlen. Hitetlenség. Hitös v. hites: fogadott atya, v. -fiú, -atyafiak. Hitetni val. kit. Hitezni: esküdni. Hit-levél. Meg-hi-töltetem, v. -hiteltetem. El-vefzti hitelét. Hite-letség. Hitelező (*creditor*) hitegetni. Hitetö: tsalárd, ámíttó. Pénzt hitelezni, valakinek, v. valakitöl: költsönözni.

Hitvány: alá-való, roflz, ösztövér. Hitványkodom: hitványúlok, soványkodom, ösztövéredem. Hit-ványíttom: hitványolom, ótsárlom, sitymállom, betsmérlém, gyalázom.

Hivellő: legyező. Hivíttö edény: bor-hidegíttö kanna.

Hívni. Hívatal: tífzt, szolgálat, köteletség, tífzt-ség. Hívatalos. Hívatatlan: hívatlan. Hívdo-galom: hívogatom. Hívogató-levél. Hívton-híni: igen, váltig, hívni. Hívás (*vocatio*) v. hívatás.

Hízakodni: kövéredni, húsra verni magát. Meg-hí-zakodni. Hízlalódní.

Hízodalmas: kövér, zsíros, hízlaló. Hízodalmas legellő mező.

Hó: hólnap. Hó-pénz. Hó-pénzes katona. Hóig: hólnapig.

Hód: állat' neme. *Castor*.

Hóda: hoda, hódá, hólnap; v. reggel. Hódaf: hóldai, hólnap-reggeli. Hódá kelve: hólval, hólnap reggel. Hódára: hódára, hólnapra.

Hódíttani: birtok alá vetni, hajtani, hódíttani * valakit. Hódolni: hódúlni, hódúlni *, más bir-tokába adni vetni magát. Hódolás.

Hogy? hogyan, mint. Hogy' vagy. Hogy-már: mintha, tudni-illik (mint-eggy gúnyolásúl). De-rék ember, hogy-már.

Hóka: fejeírlő szemü; v. vastag öreg forgáts; v. hól-dos. Hóka p. o. ketske.

Hóld-föld: egy napi szántó. *Hóld-szöllő*: egy darab-, hasáb-, tábla*-szöllő. *Hóld'* újjálta, fogyta, töltte. *Hóldonként* osztani a' földet.

Hóldos: tarka, kefe, v. kesely, ordas, ordats, tarka-szörű. *Tarká*, v. *hóldos-ló*. *Kefe* v. *kesely* v. *kesej* ökör. *Ordas* v. *ordats* kutya, v. farkas.

Hóltt. *Hóltai*: halotti, *hóltthoz-való*. *Hóltt-eleven*. *Hóltt-görts*: merevedés. *Hóltt-tetem*. *Hóltt-al-lag*: halotti bólt, (kripta*). *Hóltt-fene*: vad-hús, rák. *Hólttomig*, *hólttödig*, *hólttáig*. *Hólt-tomiglan*. —

Homlítottani: ültetni, bújtatni, terjesztetni a' szöllőt. *Homlítottás*. *homlított szöllő*.

Homlok. *Homlok-elő*: *homlok-kötő*. *Homlok-írás* valami könyvbenn. *Homlokzat*: ház' *homloka*. *Homlokolni*. *Fel-töröltt homlokú*.

Homorú: kerek-oblósönn alá-hajló, mint a' bóltozat. *Homorítottani*. *Homorodni*. *Homorúság*.

Hónal: *hóny-ally*, *hón'* *allya*. *Hónallani*: fiókolni, fattyú levelet, növést, hajtást el-irtani; v. *Hónallani*: hüvelykelni, hüvölkölni p. o. a' dohányt, török-búzáat. *El-hónalta*: el-vitte, -emelte. *Hónyom* alá fogtam. *Hónnya* alatt van.

Honn: ott-honn. *Honn lakjék* az, a' ki kedvére akar élni.

Honny: Haza. *Honnyából* ki-bontakozni: -költözni, idegenbe menni. *Honnyát* el-árulni. *Honnyábann* gyűlöletes. *Meg-honnyosodni*. *Országunk'* *honnyossa*. *Honnyaink*: *lakossaink*, *Hazánk'* *fiai*. *Eggy Honnybéliek* vagyunk.

Hoppa*: lakadalom, menyegző, menyekező.

Horgadok: görbedek, görbülök. *Horgas-borgas*: te-kervényes. *Horgasodni*, *Horgasítottam*, *Horgadozni*.

Horkantani: hortyantani, hortyogni. *Hortyog* a' ló. *Horty*.

Hornyolni: rovatolni, barázdálni*, gerezdelni*, völgyelni. *Meg-hornyolni* valamit. *Hornyolat*. *Hornyolás*.

Horog. *Horgász*: *horgászó*. *Horgászni*. *Horgászó hely*.

hely. Horgász - vessző. Horgin: horog-sinór v. -sinég. Horgolni. Vas horoggal le-rántani, -vonni az eszterhát. Horogba vetni. Horogra fűzni.

Horpadni: bé-esni, -nyomódni, le-lohadni, tojpadni.

Horpadtt. Horpadttság. Horpadás. Horpadozni. Bé-horpadt az oldala.

Horpász: horpatz, horpész *, tsappant, éhség miatt le-lohadtt. Horpász has, -pofa. Horpászodni.

Teli töltt a' horpásza: fel-domborodott a' hafa. Horpásztani.

Horzsolódni: rőrdődni, vājódni, kopni, korholódni, tsifzolódni. Horzsolni: tsifzolni, koptatni, korholni. El-horzsolódott, 's a' t. p. o. a' kerék-szeg.

Hosszú. Hossza valaminek. Hosszabbú'ni: hosszabodni. Hősszú ember, -tűrés, 's a' t. Hősszábann. Hősszára. Hősszadalmas. Hősszállani. Hősszúka: hosszatska, hosszútska. Hősszaságávaló nézve. Hősszú a' keze: tolvajos. Hősszas.

Huhogni: huholni, mint a' bagoly. Huhogás. Huhog a' kezébe: belé fúj a' hideg miatt.

Húladék: töredék, allyadék, vágaték, faradék, metélék, pőszlek, nyíredék.

Hullám: hab. Hullámos. Hullámozik (habzik) a' víz. Hullámja a' víznek. Hullámozat.

Húllogni. Húllongani. Húlladozni. Hullamodni. Húllni.

Húnyászkodni: meg-húzni, -vonni, -szívni, -húyni, -sunyni magát.

Húyni. Attyának el húnyása (halála) után. Húnyatlan szemmel lenni egész éjjel. Húnyósdí: játék' neme. Meg-húnyta, -suntá magát a' nyúl a' bokorbann.

Húnyorgás. Húnyorgani. Húnyorgó szemek. Húnyorgatni. Húnyorítottani: húnyogatni.

Hurgyálkodni: szeleskedni. Hurgyaság: szelelség. Hurgyán jár. Lásd, Haba hurgya.

Hurítottani: hurogatni, riogatni, rialítottani valakit.

Hurok: urok. Hurkolni: urokolni. Hurokba fogni a' madarat. Hurkot kötni. Hurkolat.

Húros : madár' neme ; v. meg-szakadt , béle-le-járós. Húros ember.

Hurtzolni : idéstova hordogatni. Hurtzolkodni. Hurtzolódás.

Husáng : hosszú vessző. Valakit meg-husángolni : -agvagolni , -asnakolni , -nádrágolni. —

Hutyolló : vékony vessző. Meg-hutyollózta : vesszőzte , suprikálta*.

Hutyoró : sűgár vessző. Fel-hutyorodni : fel-húzódni , -kelni , -nőni , húzázkodni.

Húzakodni : húzni-vonni magát ; v. veszekedni , kötekedni. Szüntelen húzakodnak együtt.

Húzalkodni : serdűlni , hutyorodni , nőni , szálasodni. Fel-húzalkodott , tseperedett Ifiú.

Húzónos-ital : húzomos ital. Egy húzombann (pihenés nélkül) a' bort mind fel-hajtani. Egy húzombann mind el-végezte dolgait.

Húszolni : nyőni , szaggatni , kóptatni , hurtzolni , igen el-hordozni , nyúzni , vifelni p. o. a' ruhát.

Hökkenni : hekkenni , döbbsenni , ijédni. Nagyon meg-hökkent.

Hökölni : hátrálni , hátrább állani , hölködni , visszafarolni.

Höle : üre , léha , héla , el-fajúltt , magtalan gabona ; v. vad-zab , vadótz.

Hölgy : meny asszony , hegyes , nő , né , feleség ; v. állat' ne-ne. (fehér menyét szabasú , *hermelus*) Hölgy-mály. Hölgy-gerezna*.

Hömp : hömpöly , teke , hömpölygő , hempergő , görgő-fa. Hömpölygetni. Hömpölyödni.

Hörpölni : szörpölni , szörtsölni , p. o. a' levét.

Hörtsökösködni : berzenkedni , mérgefenn szembe szállani. Hörtsököség : lúd-méreg , berzenkedés.

Hörtsök , v. hörtsög.

Hös : hüs , nös , nőszö-legény , leendő férj , Leány-kérő , -néző ; vő-legény ; v. * Könnyű lovas. Vitézkedett a' jeles Hösök között.

Höts : hötsik , harkály' neme ; a' diót kedvelli.

Hükk : hiba , hiba-ejtés a' gyermekek' játékábann , p. o. a' lapta-verésbenn , v. tzigere-üésbenn.

Hül.

Hüiteni: hüvítteni, hüvösíteni, hidegíteni, hüíteni, v. hüíteni. **Hüitönn:** hidegenn.

Hütye: siketetske; keveset még-is beszéllő; v. bamba, málé-szájú.

Hüség: hívség. **Hüséges.** **Hüségtelesség.** **Hüségtelelnkedni.**

Hüvely: tok. Kard-, kés-hüvely. Borsó-, -bab*-hüvely, 's a' t. Le-hüvelyezni a' borsót. Eggy hüvely borsó.

Hüvetér * tsöfz, kerülő, ör, vígyázó.

Hüvittezeni: hüttözni; magát hütteni, hivesíteni.

I.

Jámborodni: jámborúlni. **Jámborítottani.** **Jámborúan:** jámborúl p. o. élni. **Jámboreség.**

Jap-jap: díb-dáb, fömmire kellő.

Járs-keles: járat-kelet, jövet-menet. **Mitsoda járatbann** vagy. Nem igaz járatbéli ember. **Járatlan:** töretlen p. o. hely, út. **Járatos keletes:** forgott valamibenn, a' tudományokbann. **Járogalni.** **Járogatok.** **Járok-kelek:** ide 's tova megyek. **Járulás.** **Járúlat.** **Jártt,** költt: fok helyenn forgott, próbáltt*. **Járúlni.** **Járkálni.** **Járatos.** **Jártt út:** törött út.

Jargalok: jargallok, kóborlok, tolvajlok, tolvajkodom; v. szágódom, szágúldok, nyargalok.

Járovány: járvány, ragadó p. o. betegség.

Járló*: járól*. **Járlóra kötni** a' marhát.

Ját: azon-egy nevű, drusza*.

Játék. **Játék-szín.** **Játszó hely.** **Játékoskodni:** ála-koskodni, tzinkoskodni. **Játszodtatom:** tsalom, tsúfolom. **Játékot,** tréfát*, nevettséget, tsúfot tesztek, üzők valakiből. **Játék-kő:** tajték-kő. **Játszó piatz*.** **Játszi:** játékos. **Játszi elme,** -szó, -történet. —

Javallani: tanátslani; v. helybenn hagyni, jóvá hagyni. **Javallás.** **Javalló.** **Javaslani.**

Jávor, v. jáhor: erdei bika, böliny. Jávor szíj. V. fának neve. Jávor-, jáhor- v. juhar-fa, ihar-fa.

Ibrik: tsupor, szöröfs torkú edény.

Iddig: eddig. A' míg idáig érkezik.

Ideg: in, húr, sinór*, ív-húr; v. szíj, mellyel az el-lövő kopját*, v. lántsát* meg-tekerik. Ideges. Idegezni a' kopját.

Idézni: híni, szöllöttani valakit, magához, törvény-be, maga eleibe. Idézés. Idézet.

Idomos: módos*, rendes, tsínos. Idomatlan: idom-talan, rendetlen, tsínatlan, módatlan, faragatlan. Idomos Legény. Idomatlan Ifjú. Idom.

Idvez: üdvöz, böl dog. Idvezítteti. Idvezleni valakit. Idvez légy.

Idő: üdö. Idő-nap előtt el-halálozott. Idétt: ide-jébenn. Az Apostolok idétt. Idétttem, idétted, idétte.— Jókor időnn: jókoronn, ideinn, koránn, jó időbenn. Ideje- (ideinn-) koránn. Idétlen koránn, v. korbann, v. korábann meg-hólt. Idétlen szülés. Meg-idősödöm: meg-korosodom. Idő-jártával. Idő-nyom. Időzni: halogatni. Idő-szakasz. Idő-határ (*Epocha*). Idő-köz, (*periodus*) v. -forgás. Ideinn-koránn való-ság. Ide-jénn-érő.

Jég. Jegelni. Bé-jegellettek a' folyók. Jegesedni: jegesülni. Jég-pintze*, -verem, -tsap*. Jegesítem. Jég-első. Nagyon jegez ott-kinn.

Jegy. Jegyzmény. Jegyzet. Jegybe-adom. Jegyes: Hős, v. Hölgy. Jegy-gyűrű, -ruha. Jegy-ruhátlan: -indotatus, -a, -um. Jegyző-vas: béllyeg-sütő. Jegyző-könyv. Ki-el-jegyzeni. Jegyezni. jegybenn van vele.

Jel: jelezni, jegyezni. Jelelni. Jelt adni. Jeles ember, v. udvar*. Jeléskedni. Jeles nap. Jeléség, *specimen*. Jeles-jól: igen helyesenn, derekalonn. Jeleseenn viselte magát.

Jelen. Jelenség. Jelenet. Jelenés: látás, tünet. Jeleníteni. Jelentő. Jelen-létel, v. -lét, Jelen-létekor. Jelengetni.

Jerke: nőfiény p. o. bárány*.

Jerjünk : mennyünk , indúlyunk. Jer. Jerfe. Jövel: jer-el, jöjj-el.

Jértze: gértze ; nevendék, p. o. tyúk.

Ifjú. Ifjantann: ifjú korbann. Ifjattam, ifjattad, ifjatta: Ifjúságombann, 's a'.t. Ifjittani. Ifiúdni. ifiadni. Ifiúann: ifiú módra.

Iga*: járom*. Igás-marha, -ló, -kotsis. Meg-igázni: iga alá vetni, fogni. Igátlan. Igázás.

Igaz. Igaz jól: igazán jól. Ig-jól: igen jól, helyesfenn Igazat tartani: középenn járni, részre nem hajolni. Igazítottani a' dolgot, v. igazgatni. Jó útba igazítottani. Igazított munka. Az igazítottást jól tette. Igazlani: igazolni, jóvá hagyni, jónak állítottani. Igazlás: helybenn hagyás. Igazlátó: igazság-tévő, bíró. Igazat látni, -tenni: igazságot látni, törvényt látni; igazság, törvény szerént ítélni. Igaztalan: igazságtalan. Igaztalanság. Igazodni: ebbenn el-nem igazodhattam, -mehettem. Meg-igazulni: -igazodni. Igazulás. Igaz úgy van: igazánn, valóbann, úgy van. Igazság' sinór-mértéke. Igazi: valódi. Fő-igazgató. Igazgató-szék, -Tanács.

Ige: izó; v. páfzma*. Eggy ígét sem szóllottam vele. Eggy íge fonal, v. páfzma, három szálával vévén. *Lásd*, *Tints*.

Igézni: meg-kötni. *Lásd*, Bájolni. Igézés-képpen dítsérni. Igézetből meg-gyógyítottás. Igéztt: ígézett. Igéztt ne légyen.

Ig-jó: igen jó. Ig-jól: igen jól. *Lásd*, *Igaz*.

Igyen: így, illy-képp', v. imígyen.

Igyenes: egyenes. Igyenesfedni. Igyenes föld, -szív. Igyenesíttem. Igyenetség. Igyenetlenkedni. Igyenetlenség. Igyenetlenül. Igyengetni. Igyenlőség: egyenlőség. Igyenlő-képpenn. Igyenlővé teszem. *Lásd*, Egyenetlen, és Egyengetni.

Igyöld: talán, ne-talán, együld, egyöld.

Ih: juh, ihó*. Ihász: juhász.

Ihlem: sugom, sugárlom, belső-képp' mozdítottam, meg-zállom, tanítottam. Az Isten' lelke ihlette a' Prófétákat*. Mennyei ihelés v. ihlés. Ihletett.

Ij:

Ij : ív, kéz-*ij*, v. kéz-*ív*. *Ijás*; *íves*. *Ív*-tok; puzdra.

Ijas-fias: sok-magzatú p. o. ember.

Ijedni. *Ijedelem*. *Ijedtség*. *Ijegetem*: *ijesztgetem*, *ijesztő*: váz. *Ijedttébenn*. *Ijedelmes*.

Iker: (régí szó) kettős-gyermekek; egygy hassal lettek, Ez, aval *iker*. Ezek *ikrek*.

Iktatni: vezetni, tenni, állítani, helyhezni, helyhetni, helyheztetni. A' tisztségbe, jószágba, béiktatni. *Iktató*-Levél.

Illani: illantani, osontani. *El-illa*: *el-illana*, *el-lábbala*, *el-ugrék*.

Illat: szag. *Illatos*, *Illatozni*, *Illatozás*. *Illatoskodni*.

Illelni. Nem *illem* hozzá. *Illem* az innepet. *Illőség*; *illendőség*. *Illő innep*; *üllő nap*. *Illetlen*.

Illesztem: alkalmaztatom p. o. magamat. *Illesztés*, *Illesztetlen*: *alkalmatlan*.

Illetem: *illetöm*, hozzá érek, -nyúlok. Egygy újjal sem *illettem*. *Testére illetem* (alkalmaztatom) a' köntöst. *Illetetlen*: ép, fertelmetlen, sértetlen, fertezetlen.

Illetődni: valaminn meg-indúlni; valamit szívére venni. Nagyonn meg-*illetődött* rajta. *Illetődés*.

Illő sillő: egyedül-járó, egyedül-bujdosó; v. kőborló.

Illogni: ballagni, mendegelni.

Illyetén: *illy*, *illyen*. *Illyetén-képp*'.

Ilontza: eszelény, szőlő-levél-sodró bogár, szőlő-féreg.

Imeg: ümög, ing. *Imeg'* mássa: *gatya*. *Ingváll*; vállhoz varrott ing-újj. *Fél ing*: rövid. *paraszt aszronyi ing*, v. *ümeg*.

Imett: émett. *Imettenn*, *émettenn*, *ébren lévően*. *Imettem*, *imetted*, *imette*: *ébren létebenn*, 's a' t.

Imez amaz szetskevész (hitvány) ember.

Immajd: *immajdon*, ezennel, ingyen-majd.

Immáron: már egyfzer. *Immáron* meg-érkezett.

Immel-ámmal: szunnyadtann p. o. tenni, végezni valamit.

Imolya. Lásd, *Hinár*.

In. Inai-fájó. Inai-szakadozott: ina-szakadt. Inatlan. In-pókos: kaptza-tetemes, ina-ütött p. o. ló. In-pók. Inat ütni: inat kapni, inábann megsérülni. Inas-hús; *musculus*. El-inallni: el-szaladni.

Indúlatos: indúlatinak engedő, zabolátlan, hámatlan indúlatú. Indúlatofság. Indúlhatatlanság. Indúlatoskodni.

Indúlot-fúni: jelt adni az indulásra. Induló félbenn.

Ingani: inogni. Ingadozni: lengedezni, hajladozni. Ingó-bingó jószág. Ingatlan jók: helyből ki-mozdíthatatlan jószág, p. o. rét, szántó-föld. Megingatni, -mozgatni; v. meg-verni, -agyabugyálni, 's a' t.

Inger: ösztön. Ő vólt az ingere: ingerelője. Ingerleni: ösztönözni. Ingerlés. Ingerlő-ok. Ingerlet. Az órának ingere: szüntelen lebegő tolla. Óra-inger: óra-toll.

Ingerkedni valakivel: nyughatatlankodni mással; bolygatni, bosszontani, háborgatni; ingerleni mást.

Ingó-bingó: aprólék, apró-tsepű, tsekély árrú p. o. jószág. Ingok-bingok: ide 's tova hajlogok, hajlok.

Ingyen-majd: majdon, töstént, azonnal, leg-ottan. Ingyen sem, v. se. Ingyen se gondold. Ingyenn adom: ingyen' fejébe.

Ingovány: ing'vány, seppedék, semlyék, inogvány, posványos-hely. Ingovány-os: ing'vány-os.

Inség. Inségeskedni: inségbenn lenni; valam. nyavalyáskodni.

Intdegelek: fejemmel, szememmel intek, -húnyorítok, v. integetek. Intdegelés.

Intézni: rendelni. Jól el-intézte dolgát. Intézet: tárgy. Intézetibenn nem mehet-elé.

Inty. Nints ínnyére: szája' ízént v. szája' ízére valami.

Joh: máj, eh, juh. Joha-, mája-, eha-, juha-fájó: a' kinek mája 's a' t. fáj.

Jókor-idönn. Jó-koronn: idein-korán, jó időbenn p. o. érkezni. Jókori-gyümölts, ideinn-érő. Eppenn jó-korbann (jókor) jöttel.

Jós : ördögös, bűbajos, jövődőlő. Jósolni: jövőndölni. Jósoló, aszfony.

Jó-tétel : jó-tétemény. Jó-téteményezni. Jó-tehetetlenség.

Józan : rózan : italbann mértékletes, nem-ittas. Józan elme, -ész, -ítélet, -ember. Józanodni. Kijózanúlni. Józanság.

Ip : ipa, após, *focer* (valam. Nap: napa, anyós) Ipom: apósom. Ipod. Ipja. Ipám, ipád, ipája.

Ipallani : palástolni*, titkolni, el-hallgátni, takarni, enyegetni. El-ipallani a' vétket.

Ir : kenet. Ires ruha.

Iramlani : poroszkálni; gyorsan, kedvesen lépni. Iramló: poroszkáló, szépen-hordó-, nem rázó ló.

El-iramlott: szaladott, el-iramodott, meg-szelelt, v. el-szelelt. Iramtatni, v. iromtatni. Iromlik a' ló: üget, vágat.

Irígy : irégy. Irigylem. Irigykedem. Irigységetske. Irigység-esenn szóllani. Irigy bánat: *zelotypia*.

Irni : írás-tudatlan. Írási mesterség. Íratos: írott, festett. Íratlan. Írdogalni. Írtt: írott. Író-mű. Ízer: íráshoz szükséges eszközök: Író-eszköz. Író-asztal*. Író-ház. Író-Deák.

Író : író-s-vaj, frífs* vaj. Tehén-író, 's a' t.

Iromba-tyúk : olly színű, mint a' petymeg.

Irtovány : irtott-, v. ortott föld, v. ortóvány, ortóvány. Irtok: ortok, orotok. Irtás: ortás, ortás. Ortó-kapa*.

Írtózás : rettegés, íszonyodás. Írtóztató: réttentő, íszonyított, íszonyatos, íszonytató. Írtózatós. Írtózkodni valakitől; valamint, tartózkodni a' rossz nyelvektől.

Islóg *: vékony, phéh*, v. lánna*, köszöntyű, boglár. Islógos p. o. ló-szerszám. Islóg-tsináló.

Isten : Istenleni: istenelni, istenként tisztelni. Istenkedni: Istenre kérni, sopánkodni. Istenezni. Istenítteti. Istentelenkedni.

Ízák : táska*, tarisznya*, által-vető. Bor-ízák: bor-zsák*, bor-tomló.

Ifzalag : jufzalag, oftormény-fa : szíjos, hajló tse-mete.

Ifzomodni : tsufzomodni. El-ifzomodott a' jégenn.

Ifzánkodni : tsufzkálni, tsufzkorálni, sikánkozni, sinközni.

Ifzap. A' víz-áradás bé-ifzapolta a' rétet. Ifzapos ízéna *. Ifzaposodni.

Italos : izos, részeges. Italoság. Minden nap ittas. Meg-ittasodni : italosodni.

Itelni. Bal., elő, -bénna, -tsalfa, -vak -éretlen, -korts-ítélet, v. -vélemény.

Ittegyen : itt, itten.

Izeg : bitzeg, tsötlik, botlik p. o. a' gyenge lábú ember.

Jutalom : bér. Jutalmas fáradttsága : hasznos. Meg-jutalmazni. Jutalmafonna fértém hozzá.

Jutni, szereztséssenn haza, oda, 's a' t. jutottak; érkeztek, értek, jöttek. El-jutni valahova. Jut, juttasd, -elzembe. Jut : adatik neked is, ha marad. Juttass : adass a' szegényeknek is belőlle.

Iv. Ives, íjas, nyílas. Iv gyártó. Iv-módonn-, v. -módra hajlott. Iv-tegez. Lásd, Ij.

Ivedni : kásásodni; v. meg érni. Meg-ivedt a' körtvély : meg-ért, lágyúlt, puhúlt.

Ivni : az halakról mondatik, midőnn ezek nemzeknek, szaporíttanak, tenyésznek. Ivadék : hal-fi. N. N. Ivadéki : fia, fajzati, maradéki, v. maradvánny. Hal-ivás : -tenyészes. Iv : ikra *. Hal' iver : ikrája.

Ivölteni : üvölteni, sivölteni.

Jödögni. Jödögelni; valamint, mendegelni. Jövetel. Jövet menet (jöttébenn, men'tébenn) szerentsés völt.

Iz. Iz a' fű szárábann. Sok izre : ágazatokra terjedett. Izos falat. Meg-izelíteni, izelni, -izelni : kóltolni * valamit. Izelíteni : fűszerezni, v. fűszerfázmozni, ízet meg-adni. Izetlenkedni. Iztelen. Iztagos : erős, vaskos. Sok izben : izrombann, szakaszban, rostban, tsatában vóltam nála. Izellet. Iz. izlet : gustus. Izlelőkép.

képpenn. Íziben: frissibenn *. Jó ízlést (jó appetitust *) kívánok. Édes, vagy keferű íz. Sem íze, sem sava nints. Nints íze: ínnye, kedve, akarattya szerént. A' kéz újjainak íze: ízetskéje. Jó ízlésnek példája ez a' könyv. Szilva*-íz: szilva-lekvár *, liktárium *. Meg-ízlelte a' kutya a' nyúlát: meg-szaglotta. Ízre, 's porrá töröm. Első éték' ízet meg-tartya a' fazék. Íz: szaglás. Ízt adni az éteknek. Rossz ízeletű ember. Bor-ízű alma. V. Íz: száznak nyavalyája, melyet száj-rothadásnak hí a' Német; midőnn az íny elvál a' fogtól. Íz eszi az ínnyét.

Izzodom: nagy melegem van; igen meg hevültem, igen izzadok. *Izzó*: felette meg-hevültt. *Izzódás*. *Izzasztó-por*.

K.

K*aba*: ragadozó madár' neme, vértse, kánya.

Kába: tsába, dőre, eszelős, holyókás, füves. *Kábalkodni*: eszelősködni. *Kábaság*: ostobaság, dőreség. *Kábúlni*. *El-kábúlt* a' feje.

Kabát *: vászon-ruha. Német-kabát.

Kábolgyás: eszelős, füves, maszlagos. *Kábolgyáskodni*, *füveskedni*. *Lásd*, *Kába*.

Kabótza: apró-sáska, szötskő, szütyőke.

Kábúlni: tsábúlni. *Lásd*, *Kába*.

Kádár: bodnár *, pintér *, hordó-tsináló. *Kádárkapots*, *kalapáts* *.

Kaftán *: foszlány, fosztány: köntös' neme. *Kaftánosann* fel-öltözködni. *Kaftánka*: kaftánts.

Kahátsolni: köhétselni, hákogni.

Kahoj: kementze' fája, a' melyre rakják a' kementzét, mely alatt tüzelnek a' házbann.

Kaján *: kajon *, irigy. *Kajánság*. *Kajánkodni*. *Kajánlani*: meg-orralni, irigyleni. *Kaján szemmel* (irigy szemmel) nézi.

Ka,dájzni : kajátani, kiáltani, lármázni, kajalni-bajalni.

Kajl,adni: le-konyúlni, le-hajladni. *Le-kajladtt*: le-konyúlt a' füle. *Kajla-fülü*.

Kajmats: kajmó, kajts, horog. *Kajmatsos*: kajts, horgas.

Kajsza: kajla, görbe, kajtsos, kajáts, horgas, horgadit p. o. szaru.

Kajszín baratzk: verefs húsú baratzk.

Kajtár: kajtor, mindent fel-verő, fel-sítató, -kutató, kártékony. *Kajtárkodni*. *Kajtár*- (pákosztos) matska.

Káka: szittyó, gyékény-fü. *Káka-bot*: bákány, nád-buzogány. *Kákai*. *Káka-bélü*: gyenge gyomrú.

Kakas. *Kakas-taréj*. *kakas-szakáll*. *kakas-gerenda*: *kakas-üllő*. *kakas szókor*. *kakaskodni*.

Kákogni: kákog a' varjú. *Ne-kákogj* már annyit. *Azt kákogják*, hogy — —

Kalafinta. *Jól tudgya* hányni a' kalafintát: igen tud a' ki-fogáshoz, út-vesztéshez; jól ért a' tsel-vetés-hez, ravaszsághoz.

Kaláka: kész-akartva-való, önkénti segéd, v. sege-delem. *kalákát híni*, gyűjteni. *Valakit kalá-kába híni*; abba menni.

Kalákos: tolvajt bé-fel-adó, -jelentő. *Kalák-pénz*: a' tolvaj-bé-adásnak díja, fizetése, bére. *kalák*.

Kalandozni: szédelegni, lödörögni, bolygani, fel-, alá-járni, kelni. *kalandos-társ*: úti-társ, paj-társ.

Kalantyú: sövény-tartó, ágashoz szorító-fa.

Kaláts-pénz: borra-való.

Kalaúz: vezető, út-mutató, kalaúzni. *kalaúz-kodni*.

Kalika*: kalitzka, kalitka, rekesz.

Kalimpázni: félre-fordulni, el-fordulni, tsavarodni. *El-kalimpázott* a' kötél, midönn kezembe akar-nám venni.

Kallani: ványolni, sürítenni a' gyapjú-poztót. *kalló-malom*: ványoló malom. *kallódni*. *El-kallódott*: közép árronn kelt-el p. o. a' jószág, gabona.

Ka-

Kalézolni *: tsatrangolni, kószálni, tsavarogni, kottyilázódni *, keleptzélni.

Kalongya : kalangya, kereft p. o. búza. kalongyálni : kereftbe rakni a' kévéket.

Kalóz : dúló, fofztó, tolvaj, rabló, kóborló, ármás. kalószolni : rablani, fel-verní, dúlni, zsákmányolni, fofztani.

Kamólni : horoggal fodrani, fodorítani. kamó : kajmats, horog, kajts. Tzérnát kamólni.

Kamara-szék : árnyék-szék, putra, v. putra-szék, buda. budára menni : székre menni.

Kampó : kamó, kajmó, horog, vonó, vonyogó, szén vonó.

Kámpúlni : kábúlni. El-kámpúlt a' feje, v. szeme.

Kámsa *: fejer hosszú öltözet p. o. a' mise-mondó Papoknál. A' kámsákból rokolyákat (vázson, gyólt szoknyákat) tsináltak.

Kámva : kútnak kerítetté, pártázattya, gárgyája, kút-káva, bödöny.

Kanaf : szatyíng, pántlika *, galand; v. rojt, rost; szöfz, kanafos kalap. kanafos, rostos, szöfzös, szálkás fa-gyökér.

Kanda : tsóré-étek.

Kandalló : lángalló, lángoló, tüzellő, szenelő, tűzhely a' szobábann; v. kerék-vágás.

Kandarítottani. Lásd, Kanyarítottani, a' végénn.

Kandikálni : kanditsálni, kandítottani, kukutskálni. húnýorgatva, lopogatva tekéntgetni p. o. valaki levelébe, írásába. . .

Kandits : kantsal, bantsal, sandál, bandsa, fanda. Kanditsálni.

Kandúr : kan-matska.

Kankarik : kankalék, víz-merítő eszköz, víz-tekerő, kút-kerék, v. kút-ostor, kankarék. Le-kankarodni : le-fordúlni, p. o. a' vedernek.

Kankó : szür, darótz, tsuha, szokmány, zeke, tze-dele, tzondra, tzondora, szür-dolomány.

Kannia : kanta *, kán, kártya, kárt, kártos, fa-edény, kupa.

Kanót : kanótz, métsbe-való bél; v. agyú-sütő madzag; tüzelgő kötél. A' kanóttza a' gyertyának szertsegős a' vízi nedvelség miatt.

Kanta*: kín, széllyes-szájú korsó. *Lásd*, Kanna.

Kanta-ír: ördögi kenet. kanta-íres: bűvös, bájos, ördöngös p. o. affzony.

Kantár-mester*: kontár*, tzhenn kívül-való falusi mester, ember. kaniárkodni a' falukonn. kantár*: fa: tsántér*, hordó alá-való fa. *Lásd*, Afzok.

Kanyarítottani: fordítottani, félre-vonni. kanyarítsd-meg a' lovat, az ekét. kanyarodni: oldalafonn fordulni. Le-kanyarodni az hídről, hegyről. El-kanyarítottotta a' követ. Meg-kanyarítottani: -tsenderíteni, -sújtani, valakit az ostorral.

Kanyaró: himlő, apró; tséts.

Kanyarodni: tsavarodni, fordulni. El-kanyarodott a' szán*. Néki-kanyarítottotta a' parittyát. *Lásd*, Kanyarítottani.

Kanyó: kamalcz, hóri-horgas. Már elég nagy kanyó vagy.

Kápa*: takaré, szem-fedél. Kápát vetni a' ló' szemére.

Kapálódzni: lábaival rugdolódzni; lábait hányni, vetni.

Kaparázni: kotorázni; keresgélni p. o. valaki er-szénnyébenn; zsebébenn.

Kaparítottani: kapargatni. El-kaparítottani valaki' jó-szágát. Meg-kaparították, kézre kerítették a' tolvajt. kapartsálni: vakartsálni. kapartsál a' tyúk a' földbeenn, v. szemét-dombonn.

Kapats: két-agú kapa*: kapattsal törték-fel a' földet.

Kapkodni: minden-felé kapni, kapdosni, kapdozni.

Kapitány*-víz: mellyet a' háznál tűz ellen tartanak.

Kaponya: kapinya, merítő edény, öblös kerekded fa-kéreg, mellyel íznak valami forrásból; v. tserpa*.

Káprázni: kaprozni. kaproznak szemei.

Kap-

Kaptár : méh-kas, méh-kosár, kelentze, köpü, küpü.

Kaptató : hágó, part. Nagy kaptató van előttünk.

Kapts : kapots, foglaló, szorító. Kapots-köszöntő: palásira* való kapots.

Kapu. **Kapus** : kapunn-álló. kapu-fától, kapu-bálvány*tól búcsúzni. kapu-szám : kaputól, jószágtól-való fizetés, -adó. kapu' szárnya.

Kaptzás : kaptás, kaptza-tetemes, ina-ütött p. o. 16. Botos kaptza: kötött-, v. nemez kaptza.

Kaptzáskodni : garázdálkodni*, kötelőzködni, belém kaptzáskodott, kötelődzött.

Kapzsi : ragadó, v. ragadomány, ragadmány, prédá*, martalék, zsákmány. kapzsi ember. kapzsira vetni a' várast.

Kar. Kar-kötő. Karok, és Rendek. Jó-karhann vannak. karfa. Kar: rang*, tiszt, hivatal.

Kár. Kárallani : károlni, kárnak vélni, -tartani. Kártékony : kár-tévő. károsodni. károsítani. kár-látás : a' tett kárnak meg-látása, meg-betsültetése. kár-mentő : töltésér.

Karaj : karéj, karimás szélly, pártázat. Jó karaj-, v. karéj-kenyeret vágott. kerület. karaja, v. karimája valaminek.

Kárálni : karalni, karitsálni. karalnak 's a' t. a' tyúkok. Ne karitsálly.

Karám : kunnyó, kunyhó, kútya, viskó, vityilló, gügyolló, gurgyolag, kalyiba*.

Karatyolni : tsörögni, tseregni. karatyoló szarkák. Ne-karatyolly annyit.

Kard. Kardoskodni : hásártoskodni*, v. tzivódni, tzivakodni. kardos : hartzos, bajnok. kardosság. kardos tántz*. kard-lapozás. Meg-kard-lapozni valakit. kard' öttse : kard' fia, péterkés. Fel kötötte a' kardikót.

Karék* : (*cathedra*) a' karékból beszédet tartott.

Karima : mente', kép' karimája. karimázat. A' kalapot karimára ütni. Ablak' karimája. karimás kása*. Ki- meg-karimázni.

Karingós: kerengős. karingóst, v. karingóbann, kerengöbenn, kerengöst nyargalni. karingózzunk egyget. karingós-tántz. katskaringós: tekergős, kerengős.

Kar-madár: karoly, karúly, karvoly (minthogy karonn hordózzák).

Karmantyú: bélélt öreg keztyű, mellybe két felöll a' két kéz majd könyökig béfér.

Kármány-zabola: kemény zabola, harapó ló' orrára vető zár, v. róftély*, kapontza.

Karmolni: körmölni, karamzsálni, körömszölni, kartzolni. ki karmolta a' szemét.

Kar-peretz, arany-peretz. kari ékesség. Kar-peretzű golyóbis*: *sphæra armillaris*.

Kárpit: superlát*, serge, függmény. Kárpitos-ágy.

Kartsú: vékony. Kartsú-termetű. Kartsú aratás, 's a' t.

Kárt: kártos, kártya. Lásd, Kanta.

Kartátsolni *: ki héhelni*, ki füsülni a' gyapottát.

Kartsulat: a' nád-kerítésnek hevedere.

Karvas: karra öltött vas; v. apró hegedű, tsuka hegedű.

Kása *. Kása-virág; tavaszi első virág. Kása-gyöngy: apró gyöngy.

Kasmátolni: kajtatni, kutatni. Mindent fel kasmától, -kajtat, -kutat, -keresgél, -füttyész, -fitat, -vislat.

Kástélyos: zavaros, fakó, vörhenyös p. o. bor.

Kafza *. Kafza-húgy: tsillagzat az égenn (orion) kafza-kő. Kafza-szabású. Kafzás-lév. Kafzátverni: kalapálni, élezni. Kafzát: kabalát*, vetni: lábbal mást meg-akasztani, le vetni. Vissza fogni a' kafzát. Kafzás-szekér a' régi hadakbann. Farkas-kafzára vetni, adni valakit.

Kafzabolni: mézfárlani*, vagni, aprítottani, kontzolni. Fel-kafzabolni az ellenséget. Kafzab: mézfáros*, Vágó, hentes, hús-vágó, v. Vágó.

Kafzimbálni: ide, 's tovább húzni, vonni. A' gyermek kafzimbálva ír.

Kázmálódni: szövődni, fonódni, tekergőzni. Ö:zve kázmálódott a' fonal.

Kácsolódni: vergődni, vonódni; bontakozni. Azok, fel kácsolódván, futni kezdenek. Ki-kácsolódni, bújni, vonódni, 's a' t. az ágyból.

Káfszu: fa-kéregből, fa-hajból, -héjból varrott hordótska, döbönke, köpütske. Káfszu-fajt.

Katáng: napra-forduló, v. forgó virág. Katáng-koró: *endivia*.

Katrabotza *: tarhonya, túrós éték.

Kats: katsó, kezetske, katsótska; v. a' szöllőnek kapttsa, bajúlzotskája. Szöllő-kats. Szöllő' kaptsa. Add ide a' katsódat.

Katsiba: horgas, lötsös lábú.

Katskaringós: tekervényes. Katskaringósfann varrani a' szoknyára a' pántlikát *.

Katsongat: húnýorgat, húnýorított, katsont: szerelmes szemeket vet.

Kattogni: fogával tsattogtatni. Fogait ö:zve kattogtatta. A' nyúl után kattogtat a' kutya.

Katza: káza-forma, hosszú, két felől nyeles tímárkés.

Katzagány: katzogány, háti-bőr. Katzogányos.

Katzaj: katzagás, hahota, visíttás, nyeríttés. Nagy katzajt ütni, indíttani.

Katzérkodni: tsintalankodni; bujálkodni. Katzér-ság. Katzér-beszéd: trágár, otsmány, mosdatlan-beszéd.

Katzola: kantza*, kabala*.

Katzor: kotzor, metfző, nyeső, irtó-kés, mellyel p. o. a' szöllőt metfzik.

Kava: tűz-kő, kova, tűz-ütő kő.

Káva: kámva, karika, abrants*, kög. Gyűrűnek, v. kútnak kávája. Löts.káva.

Kavályogni: koválygani; kavarogni, fel-alá-tsavarogni. Esső előtt a' felhőbenn kovályognak, 's a' t. p. o. a' varjak. Hol kovályogsz?

Kavarni: keverni. Kavarek: keverék 's a' t.

Kavarogni: tsavarogni, kovályogni. El-kavarodott: el-tsavarodott.

Kavits: követs. *Kavitsos*: követses.

Kazup: két-fülű kosár, fű'es-kosár.

Kedv. *Kedv* ellen tselekedni. *Kedvemért* kérlek.
Kedvére tartott Ifjú: kedvesül: kedvesenn. *Ked-*
vetlenkedni. *Kedvetlenedni*. *Kedv-nút*atás. *Ked-*
velte hely. *Kedvezés*. *Kedvelség*. *Kedvelletes*.
Kedvező idő. *Kedve* töltt. *Pokol**, komor's a't.
-kedvű. *Kedvem* tartya: tetszik. *Kedvetlenség*.
Kedves dolgot tselekszel.

Kegy. *kegyelem*, *kegyelség* irgalom, malaszt*.
Kegy-szüzek (*gratiæ*). *Kegyeskedni*. *Kegyetlen-*
kedni. *Kegyetlenülni*. *Kegyébe*, irgalmába víz-
 fza* fogadott.

Kegyelet: szivárvány az égenn, *kegyelem-jel*.

Keh: köhögés. *Kehe* van a' lónak. Száraz *keh*.
Keh bántya.

Kéj: kény, jó-kedv, -akarat valamihez. Ön'-kéjénn
 járó. *Kéjére*, kényyére bocsátani. *Kéjenn*: jó kedv
 szerént, tenni valamit. Jó *kéjébenn* van. Nints
 kéje szerént. *Lásd*, *Kedv*.

Kék. *Kék* almás ló. *V. kék*: vereség' helye. *Kék*,
v. kékes a' teste a' veréstől. *Kéket* ütni vala-
 kinn: valakit ütéssel meg-kékíteni. *Kékség*. *Kék-*
szabású. *Kék-szürke* ló. *Ütéstől* *kék*. *Kékülni*,
kékesedni. *Kékellő*.

Kékéntelen: kényszerítve, kedve ellen p. o. tselekedte.

Kekse: suba, goromba ruha, pokrócz*.

Kelengye* (dos) jegy-ruha, ajándék. *Lyány-negyed*.

Kelentze: lép-, v. méh-ház. Terhelve meg-térnek
 (a' méhek) honn-kelentzékbe.

Kelep: kelepelő, tsörgettyű, zörgettyű. *Kelepelni*.
Lásd, *Kerepelni*.

Keleptze: tör, tzeke. *Bé-keleptzél*ni. *Keleptzés*
 hely. *Keleptzébe* keríteni, ejteni, vetni.

Kelevény: kelés. *Kelevényes*: keléses. *Kelni*: fa-
 kadni.

Kelevet: szőnyeg, kilim, festékes, terítették, mellyenn
 a' Törökök ülnek. *Kelevetet* vetni: a' ház' pad-
 lattját szőnyeggel meg- v. bé-teríteni.

Kelevész: lánt a*, dárda, kép, kópia*, kopja*, hosz-
szú-fegyver. Kelevészes vitéz.

Kell: Kellemetes: kellemes, kellemő, derék, deli,
v. kedves. Kellemeteskedni. Kellete korán: jó-
kor, annak idejében. Kelleti magát mindenek-
kel. Kelletinél többet, v. keveslebet adni. Kel-
letlen dolog. Kelleténn felgyűl. Kellemes dolog.
Kellőség. Kellete koránt-való.

Kelni. Meg-kelés. Meg kel; gyűl, -evesedik az újja.
Meg-kel, v. kél a' tészta*. Nap kelet. Munkára,
hartzra kelni. Kel, v. kél a' vetemény. Jó pén-
zenni kel a' gabona: jó kelete van. Nints kelete:
arra, betse.

Kelü: köllő, fentő, a' kerékben. Kelü' közepe. Köl-
lős - v. kellős - közepett: éppen közepett.

Kém: kím, allattonos vizsgáló, kémelő, kémlelő. Ké-
mél, kémelni. Ki-kémelni: ki keresni. Meg-
kímteni. Kéme-kedni: kémlelődni. Kémelés.
Kémles. Kémlelő hajó-sereg 's a' t. Kémletlen.
Kémlett: kémletett, kémletettett. Ki-kémelni.

Kémény*: akna. Így nevezik Dunántúl fok Vár-
megyékben. Kémény sátora: fedője, fedeléke,
-kupakja.

Kemény. Keménybed: keményebbed, keményebb.
Keménykedni. Keményedni: keményülni. Ke-
ménynek lenni valakihez. Rajtam eleget ke-
ménykedett. Meg-keményíteni magát, szívét,
a' ruhát. Keményítő. Kemény (kegyetlen)
ember.

Kendeni: törteni, törölni. Meg-kendi a' kezét, ar-
táját. Kendd meg a' kezéd'. Kendő: kezfkenő.
Kéz-Kendő.

Kenderike: kendelitz, kendelitze, kenderke-madár.

Kendőzni: magát felteni. Kendőző: görög-fejér,
fellek. Kendőzött Afzonyok. Kendőzgetés. Ken-
dőzködés. Kendőztetni.

Kenigi: pedik, penig, kedig, pedig.

Kenni. Keníttem. Kenegetem. Kenet: ír, kenő,
kenőts, ken-tek. Kenetlen. Kenetes: kenet-
tsináló. Haj-kenet. Kenet-áros.

Kénszeríttetlen. Kénszergetni. El-kénszeredett.

Kentefitélni: kenni-fenni, p. o. az artzáját.

Kény: kéj, kedv, tetszés. Kénnyére élni, tartatni. Kenyeskedni. Kényeztetni a' gyermekeket: kedve, kéje szerént jártattya. Kényesíteni. Kényénni tartott Ifjú.

Kép: ábrázat *, forma *. Képes. Képtelen. Képezés. Képzelődni. Képezni. Képzelní. Képet mutatni: magát tettetni. Alló kép. Képezet: bálvány*. Képezgetni. V. Kép: dárda. Kép' vasa: lántsa, v. dárda-vas. Kép-szál. Ki-képezni. Képzélet. Képzemény. Képzem magambann. Képezése valaminek. Képződni.

Kepe: kalongya, rakás, tsomó. Kepe-búza, v. széna. A' kepek meg-alkudták a' tséplést.

Képes: illendő, jeles; v. lehetséges. Képes jószág, v. erkölts. Nem képes erre magamat adnom: nem tselekedhetem. Képes jó móddal: illendő-képpen. Képes vagyok: tehetős.

Képtelen: tsúnya, illzonyú p. o. dolog. Képtelenség, undokság, illzonyúság.

Keplitzhelni: kezét, lábát hányni, vetni p. o. a' sárba, vízbe esvén.

Kérdezni: kérdés-képpen. Kérdezkedni, kérdezősködni. Kérdeződes. Kérdőre fogni valakit: kérdésre vonni. Kérdőbe jöhet ezen dolog.

Kerdülni: szédülni, böszülni, kergetegesedni. Megkerdült a' marha 's a' t.

Kéreg: haj, héj, fa-haj, fa-héj. Kérges. Megkergeledett seb, nyelv, 's a' t.

Kerek. Kerek-fal, v. talp. Kerek, fentő, v. küllő. Kerek sing*-vas. Kerek-kötő. Kerek-agy.

Kerek: kerekded, v. kerekdéd. Kerekdedenn. Kerekedni: elő-kerekedni, -fordulni. Elő, v. megkerékíttem. Kerek pais. Kerek-szám, -válasz. Kerekdedség. Fel-kerekedni p. o. a' hegyre. Lékerekedni a' dombról. Kerekbe ülni a' beszállgatásra. Kerekenn: kerekese, kerekdedenn faragni valamit. Kerek beszéd. Kerekenn ki-mondani valamit: hímezés hámozás nélkül.

Kerekedni: kerekké lenni. Abból mi-kerekedik: mi jő-, -következik-, sül, ki. A' beszédbenn az-is elé-kerekedett, -fordúlt, -hozatódott. Már egyszer haza kerekedett.

Kérelni: engesztelni. Meg-kérelte az Urát.

Kerengék: körül-fordulok. Kerengető. Kerengetem: keringetemi. Kerengő p. o. út, v. grádits*. Kerengős. Kerengösönn.

Kerengem: körül-járom. Meg-kerengem, v. meg-keringem a' váraši. Kerengés.

Kerep: kerepes, kerep-hajó, komp, hídás, mellyenn által járnak a' vízenn.

Kerepelni: kelepelni, zörgetni, zergetni, tsergetni. Kerep: kelep, zörgettyű, tsergettyű.

Keresni. Kereset. Magát-keresés. Keresdegelem. Keresetlen. Keresgélni. Keresgetni. Keresmény. Haszon-keresés.

Kereszt. Keresztes-had: *Cruciata legio* (innen, Kurutz) Kereszt-út. Keresztül-vágni magát az ellenségenn. Kereszt-járó nap. Kereszt-köma-ság. Kereszt-vendégség. Keresztül kosul. Keresztény. *Keresztyén* tótosann mondatik *Kresztyán*-ból. Kereszt: kalongya. Sok kereszt búzája van.

Keretsen: ragadozó madár' neme: Keretsen-szárnyból-való forgó.

Kergeteges: szédültt, keringős p. o. juh. Kergetegedni. Kergetegesség bántya.

Kerítés: körül-vétoetés. Meg-kerítettette az ellenség a' várašt; v. árkolás, gyepülés, hantsikolás, kertelet, sövényezet; v. édes hitegetés. Kurva-kerítő. Kerítő Állzony. Lépre, hálóra, kézre keríttem.

Kérkedni: kérkedezni, ditsekedni. Kérkedékeny. Kérkedség: kérkedés. Kérkelezem: kérkedem. Kérkedékenyül.

Kérlelni: kérelni, engesztelni, enyhíteni p. o. valakinek haragját. Meg-kérlem: meg-kérlelem. Meg-kérlelödött, -kérellelödött, -enyhedett, -enyhődött, -engesztelödött. Kérlelhetellen-ség. Kérlelhető.

Kér-

Kérni. Kérdegelni. Kéremény (kérelem) szerint adni valamit valakinek.

Kerra : kerra-héjjá, kánya, ölyv, ölyű.

Kert. Kertelni. Kertelés. Bé-kertelem : sövényezem. Kert-sövény.

Kérő a' sebbenn: nyíredék, tölteni-való lágy pelyh, tépett ruha.

Kérődni: kérődni, bőfogni, kérőt rágni. Azt kérődi, hogy. — — Kérőznek (a' le-nyelít ételt fel-adgyák, újra meg-ráglák) az ökrök, juhok, ketskék.

Kerülni. Haza került. Meg-került, -fordúlt, -térült a' kár. Meg-került, v. -kerítettett hazugsággal. Kerülő-, v. kerengő beszéd. Kerülő: tsösz. Strázsa*-kerülők. Kerülő pohárt inni. Kerület. Majd kézre kerül sz. Reám-került, a' for.

Kés. Meg-késelni valakit: késsel által-verní.

Kés-allya-fa : óltó-ág; v. szőlő-töröl metszett vessző, fattyú-ág, v. -vessző.

Kése-fa : a' mellyre akasztatik a' kotsit-vonó lovak' kötele.

Kesely : kesé, tarka, vörhenyeges, vörhönyő színű p. o. ökör. Kesé lábú ló, lertés, 's a' t.

Keselyű : keselyő, sas-keselyű.

Késni : késedelmes-ség, késedelmezés, késelődés: késelődés. Késedelmezni: késelődni. Késlelem, Késlelés. Késlelő. Késleltetett. Késő sütvé: az eset után tanátskozní. Késődni. Későtske. Kesőre hára meg-érkezett: valahára meg-jött. Meg-késlelem. Meg késleltetem.

Keserv : kesergés, v. keserűség. Keservébenn meghólt. Keseredni. Azonn kesereg. Attya' hálalát kesergi. Kesergetni valakit: keseríteni. Meg-keservezte Hazája' romlását. Ovidnak keservi.

Kesernyész : keserűtske, savanyó, v. savanyú. Kesernyész gyümöls. Kesernyészég.

Késértetni : próbálni *, tapasztalni. Meg-késértetni a' várat hadi tsellel. Késértett dolog. Késértetlen. — Késértgetem.

Kesérű. Keserülendő : szánandó. Keserülés : megszánás. Keserűlly rajtunk : szánny-meg minket ; essék-meg szived bús vóltunkonn. Keserüleles : nyomorúltt, el-epedt. Keserűséges. Keseríttem. Kesergetem.

Késni. Késő-sülve : késő-tanáts. Késő vénség. Késő maradékink, onokáink. Keső nyom : késő jövőendő.

Készantag : kész-akartva, v. -akarva, szántt szándék-ból, kéjenn, kész-szánttából. Kénnyénn p.o. tseledni valamit.

Készítteni. Készítmény. Készítdegelem. Készítettlen. Felibenn (felébenn) v. feliből már kész.

Késznö : készkenő, kéz-kenő.

Késztetni. Lásd, Kíztetni.

Készöltze : készöltze, kizil *, savanyó tzi-bre, v. -tzi-bere.

Készülni. Készülőt fűni : jelt adni a' menésre, indulásra. Szépenn fel-készültt. Házi- v. konyha-készület. Készületes. Készületlenség. Készülgetek. Késztség.

Kételkedeilen : kétségenn kívül vettetett p. o. dolog. Kételkedhető.

Keteputa : potziha *, butyör, holmi házi egyyet-más.

Kétes : kétséges. Kétség. Kétesenn. Kéteskedni : kételkedni, kétségeskedni, elméjét meg-nem határozni, függőbenn lenni. Kétségesítiem.

Kettős beszéd (Dialogus) kettős arany. Kettős gyermekek : ikrek. Kettős-út -ú. Kéttős- v. két-úttal : két ízben, -tsátábann, -rossbann, izrombann, vóltam nála. Kétszerte nagyobb. Kétszer-gerezna *.

Kettősíttem : kettőzöm, kettőztetem, kétszerezem. Kettősíttés. Kettőzik a' izeme. Kettősben ját-szani.

Ketzcl * : ketzeje, ketzelye, ketzelyő, nyári vékony aszronyi ruha.

Keverni. Keverék : keverők, forgatok, göröngyöt rontok, másodszor szántok. Keverés. Keverem a' szöllöt : másodszor kapálom *. Keverttet (tótsát.

tsát, malátát) mósleket adni a' fertésnek. Kevertt: elegyes gabona. Kevertt morzsalék. Kevertt- (fövennyel elegyített) mész. Keverék: habarék, zagyvalék.

Keves: kevés. Kevesellem: kevésnek alajtom, keveslem. Keveses: kevesetske. Kevesenként: kevesként. Kevesebbíteni.

Kezdegni. Kezdegetés. Kezdő beszéd. Kezdet-től fogva végiglen.

Kéz. Keze' feje. Kezesség-alá vetett bűnös. Kezes társ. kezelt vészek. kezest-vetek, v. -állítok. kezest-vétel. kéz-hányás: kéznek mesterséges viselése. kézi köszvényes. kézi munka' árra, bere. kez-ij- v. ív. kez-íjjal- vívó. kezkenő. keztyű. Kéz-vonó. Kezes: kézhez szokott, p. o. madár. Kéz-vetés, *manuum impositio*. Kezet vetni valakire, v. valami jószágra. Kézi malom. Kézi mives. Kézi kaloda: fa, melybe záratik a' kéz. Kéz-elő: az ing-új' rántzba-fzedett elejének be- szegése.

Ki: mi, mint. Vaj-ki szeretném. Ki, mi nehéz mindennek eleget tenni.

Ki-adni valakinn- Ki-adatlan p. o. munka.

Kiáltós madár p. o. ölyv, karuly: a' kiáltásra visszarepülő.

Ki-bontakozni: -költekezni, -költözödni, -költözködni p. o. Hazájából, a' Világból.

Ki-bugyogni: ki-folyni, ki-buzogni, -forrni. Ki bugyog, -bugyorog a' vér az orrából. Mindent ki-bugyog: ki-fetseg, ki-lotsog, ki-bőffent, ki-var-tyog.

Ki-eresztteni: meg-állani, -szállani, ki-fogni, étetni p. o. lovakat: Eresztenek: rajzanak a' méhek.

Kies: keddes, szép, gyönyörű. Kiesenn. Kiefség.

Kietlen: éktelen, vadon, tsúnya, undok, pulzta*.

A' kietlenbenn vóltak az Isráel' fiai. Kietlenség.

Kietlen nagy. Kietlen rút.

Ki-fejezni: ki-fejteni, ki-magyarázni. Ebből azt fejezte- (hozta) -ki. *Lásd*, Fejezni.

Ki-fejtekezni : -bontakozni, -fejtődni p. o. a' veszedelemből.

Ki fel, 's ki alá: nem mindennek egygyaránt szolgál a' szerentse.

Ki-fiatallom: ki-tsirázom, ki-hajtok, -virítottok.

Ki-fitzamlani: ki-fitzamodni, -fitzamni, -marúlni, -menülni. Ki-fitzamlott keze, lába.

Ki-fogni valakinn. Ki-fogásokkal élni a' törvénykezésbenn, 's a' t. Ki-fogván (ki-vévén, egynehánytól meg-válva) mind rossz.

Ki-hányadék: -sepredék, seprődék, giz-gaz, szemét, seprelek.

Ki-hatolni: ki-rohanni, ki-rontani, -törni, -tsapni, -zúdulni p. o. a' várból az Ellenségre.

Ki-hatolni: -gázolódni, -gázolni, ki-feselni, -kapni 's a' t. p. o. a' veszélyből.

Ki-hírhedni, v. -hírefedni. ki-hírhedés. *Lásd*, Hír.

Ki-írni: el-botsátani. p. o. a' seregből. Ki-írom: más-sát, párját, vészem.

Ki-kapó: feslett, szabados, tsavargó. Ki-kapni valakinn: ki-fogni rajta, meg-tréfálni. Ki-kapás.

Ki-kérdegelem: ki-keregetem, ki-kóldulom, ki-kunyorálok, ki-nyirbálok.

Ki-kérdezni: ki-tudakolni. Kérdés alá, kérdőre fogni, venni valakit.

Ki-koppanni: -kopni, -hülni, -fordulni, hijúlni, mindenből.

Ki-kukkanni, v. -kukkantani p. o. az ablakonn: ki-tekénteni hamarjában.

Ki-küszöbölni: ki-verní az házból, a' külföbön ki-vetni.

Ki-kütni valakivel: szembe szállani. Fel-ki-fogni, -tenni.

Ki-kötő hely: rév, hajó-rév, rev-part *, v. -mart.

Kilim: festékes, szőnyeg, hímes terített.

Kilintselni: zárni, le-kilintselni p. o. az ajtót.

Ki-lotsolni: -lottsantani p. o. a' vizet.

Ki-marúlni: ki-menülni, -fitzamodni, -ifzamodni, -rándulni, -tzipaklani. Ki-marúlt, -menyült p. o. keze, v. lába.

Kíméllni. Kímélletlen. Kíméllet. Kíméllés. Megkímelleni magát, pénzét. Kímélve költeni. Kímélletlenül.

Ki-nagyolni: ki-bárdolni, naggyából ki-faragni, p. o. a' gerendát.

Kintetem: kéntetem, únszolom. Eleget kintettük ötet.

Kintorna: lant, koboz, kobz. Kintornálni: kobzolni, lantolni, hárfázni *.

Kints. Kintsesíteni. Kints tár: kintses-ház, tár-ház.

Kints-táros: kints-tartó.

Ki-padolni: fával, deszkával * rakni, talpalni valamit.

Ki-pányvázni: hosszú kötélenn ki-tzövekelni * p. o. a' lovat.

Ki-pelengérezni: ki-tsapni, -hajtani, -rúdálni, -veffzőzni, -korbátsolni, eb-rúdon ki-vetni valamit. Pelengérbe * zárni, vetni, valamit: szégyen-köre állítani; nyak-vasba tenni.

Kifzil * zab-kefzöltze, savanyó tzipre.

Király *, Országgló, Uralkodó, Ország-fő. Királyi Bízatos. Királykodni. Király' képe: Király' személyét viselő.

Ki-rándúlani valahova. Egy rándulást tettem. kirándítottam.

Ki-ríni magát. ki rí közüllök; nem illik közikbe.

Kirrogni: kirrantani, kurrantani; a' tyúk' szava, ha héjját lát.

Kis: küs. Kisdedség. Kisdedke: kitsinyded. kissebbség: gyalázat. kissebbedés. kissebbítés. kissebbíteni. kissebbségére jár..

Ki-szegem: ki-töröm p. o. a' szárnyát, nyakát. Szárnya-szegett lúd.

Ki-szeglelem: szegletekre osztom.

Ki-színelni: Ki- meg-festeni valamit.

Ki-színleni: ki-gyalúlni; v. -színelni; v. -vakolni, mázolni. Ki-színlik: tetfzik, ábrázattyaából is a' roffz indulat. Ki-színlem (sajdítottam) ábrázattyaából-is, mit akar. Ki-színleni bárdal (színlő bárd) a' gerendát; méffzel a' falat.

Ki-Szolgáltató: *Administrator.* Ki-szolgáltatni a' törvényt, igazságot.

Kísztem: kísztetem, bátorítottom, nógatom, nódíttom, fel-ültetem, serkegetem, ösztökéllem, ösztönözöm, bíztatom, fel-bújtatom.

Kita*: marok, páfzma*, zseréb, tints, matring. Kita kender. Kitába fontt haj. Ször-, selyem-kita.

Ki-sütni: előlni a' puskát, ágyút. . Majd ki-sütöm v. el-sütöm ezt a' dolgot.

Ki-tsapó: fenyítetttelen, vásott, ki-kapó.

Ki-tudni: ki-forgatni, valakit igaztalanúl julsából*, vagyonnából.

Ki-telelni: ki-vinni a' telet. A' kevés takarmánnyal nehezenn telelnék-ki a' marhák.

Kitsiny. Kitsinded. Kitsinyíttem. Kitsinke. Kitsinyedni.

Ki-tsútsorodni: ki-döllyedni, tsútsosonn ki-állani.

Ki-törni: ki-rontani, ki-rohanni; v. -nézni, -látítani.

Ki-törtek (rohantak) a' várból. A' szemiből-is ki-tör: ki-néz, a' hamiság, gonofzság.

Kívánni. Kívánatosfá tenni valamit. Kíváncsi: mon hon kívánó.

Ki-változni: ki-váltatni, -szabadíttatni. Ki-válik: kiszakad, el-áll a' többi közül; v. meg-külömbözteti magát a' többitől.

Ki-válva: ki-véve, ki-fogva. Ki-válni. Mindgyárt ki-váltt, ki-színlett belőlle, minémű ember leszén.

Ki-válni a' nyájból: attól el-vált. Hárman ki-váltak, ki-vállalkoztak mind a' két részről az egyes ütközetre, viadalra.

Ki-veddegelem: ki-ki-vefzem, ki-szedegetem. Ki-veddegelés.

Ki-vánszorogni, v. vántzorodni: magát alig bírván, ki-menni p. o. a' mezőre.

Ki-vaszkolódni: -bújni, ki-vergődni p. o. az ágyból.

Ki-végezem: el-végezem, meg-határozom. Már ki-végezték, hogy — — Végezett törvény; v. végét vetem. Ki-végezni valakit a' Világból.

Ki-verekedni, -veredődni, -vergődni, -szabadúlni, -keleptzélni, -kapni, -fejtődni, -menni, p. o. a' veszélyből, az udvarból.

Ki-vögyelni: ki-ravátolni, -hornyolni, -gerezdelni valamit, fát, ofzlopot.

Kivüllem: kívüllöttem. **Kivülled**, kívüllötte. , senkit sem szeretek úgy.

Ki-zúdulni: nagy zajjal ki-omlani, -rohanni.

Kodkolni: kovákolni. A' kitsinded gyermekekről mondatik, midőnn firnak böltsőjökben.

Kobak; tök-palatzk a' juhászoknál, 's a' t.

Kóbor *: kosár, kosolya. Kóborotska *.

Kóborlás: dúlás, fosztás, rablás. **Kóborlani**. **Kóborlói**. V. **koborlás**: nyargalás, kószálás. **Koslatás**, tekergés. Hol kóborolsz olly sokáig?

Kobortzolni: lába' vonásával; nehéz, 's akadozó járásával zörögni. **Kobortzolva** jár a' nagy tsizmábann.

Kobox. **Kobz**: lant, kintorna; v. hegedű' szege. **Kobox'** pallója.

Kodátsolni: kotkodátsolni. (Tyúk' szava.)

Kófitz: pép-forma sűrű lév.

Koh: kohó, értz-olvasztó kementze. **Koh-ganój**: falak. **Koholni**. **Kohlott**: koholt. **Koholmány**: költemény, koholó.

Kóhós: Babós, kivel ijesztik a' gyermekeket, hogy meg-eízi.

Kokó: (gyermek' szava) tojás, tojomány. **Ló-kokó**, v. **ló-kukó**: -ganéj.

Kókonya: Húsvét' napján meg-szenteltetni szokott holmi eledel.

Kolomp: ökör' nyakára való harang. **Fel-kötni** a' kolompot: hírt indítani; v. lánná *, pléh *, bádog. **Kolompár** *: kolomp-gyártó, lánná *-mives, Bádogos. **Kolompolni**; kolompozni.

Kolosma *: a' Kereft-anyáktól ajándékba adott ing, v. ümög.

Kollang: galand, kanaf.

Kolos: *Scholastica* nom. propr. **Kolestor** *, **monostor** *: *Claustum*, *monasterium*.

Költs *.

Kó

Kólts *. Kóltsnak a' tolla, a' szára. Öfzve-kóltsoltt kézzel állani. Fájére kóltsolta kezeit. Kóltsos város. Arany kóltsos. Öfzve-kóltsolás (foglálás) az asztalos műbenn.

Kolty : koltz, göb, v. gob-hal.

Kólya : kótsi, hintó, szekér. Hat lovas kólyával meg ajándékozá.

Komázás *: tréfázkodás *. Komázni ; tréfázkodni. Nagy koma ember.

Komoly : kemény-szabású p. o. tekintet. Komolyodni. Komolyság.

Komondor : kamasz, nagy juhász-kutya.

Komor. Komorítottom. Komor kedv. Komoronn nézni. Komorság. El-komorodni.

Komornok : komornik *. Valamint Tálnok, Udvarnok, 's a' t.

Komp : kerep, hidas, rév-hajó, kerepes.

Komplár *: bor-áruló, tsaplár, bor-mérő, kortsmálló, kúfár *. Komplár-ház : tsap-fzék. Komplárkodni ; kortsmároskodni *, kufárkodni.

Kompona *: mérő serpenyő.

Konáfszni *: juhászkodni, engesztelődni, le-hagyni heves indulattyából. Már meg-konáfszott, v. konáfszodott : nem olly tsúfos természetű.

Kondás : disznó-páfszor, kanáfsz.

Kondor : fodor, göndör. Kondorodni : göndörödni.

Kondorítottom : göndöríttem. Göndör haj.

Konogni : kongani. Kondittani. Jó kondíttója van : hegyefs torkú, jó szavattyús. Kondúlui. Kongok, bongok.

Konok : makats, makatsos, makrantzos, nyakas, meg-általkodott. Meg-konokolta magát. Meg-konokodni : meg-általkodni, meg-makatsosodni.

Konya : le-hajoltt, fülű p. o. ló. Konyítt a' ló, v. izamár, midőnn fület le-hajtya. Le-konyúlui : le-hajolni valaminek.

Konyháfsz : konyhához-való. Köz-konyha *: Latzf konyhája, város', v. falu' konyhája; fogadó, tsap*-fzék. Konyháfszkodni.

- Kopár**: kopály, sovány, meddő, síma, kopasz, gu-
lats. Kopár-föld. Kopár helyeán kereskedni.
Kopárodni. Kopározom: éhezem, koplalok.
Kopár: éhes, p. o. eb.
- Kopáts**: erdős, bokros hely, tsere, haraszt; v. Dió-
nak héjja, haja, kopáttsa, kopátsolékja. Ki-ko-
pátsolni a' diót.
- Kópé**: bohó, tréfás. Nagy kópé vagy. Kópéskod-
ni. Kópéság.
- Kopja** *: kópia*, hegyefs tör. Kopja-gyártó. Kopja-
vas: lántsa*.
- Kopolya**: sár-fenek, sár-gödör, sár-félszek.
- Kopóltýú**: kopotója, az hálnak.
- Koppenni**. Fel-koppant az álla, étlen maradt, Kop-
pant a' szeme: nem nyert. Meg-koppantom (-kot-
szantom) a' kezét.
- Koppadni**: haját, szőrit, tollát veszteni, mellyedni,
kopaszodni, kopaszúlni, tarúlni. Koppasztani;
mellyesztetni. Koptatni, Kopni. Koppasztó*-hegy:
kálvária* hegy. Kaponya-hegy.
- Koppantó**: ham-vévd. Meg-koppantom; meg-kotzom,
v. -kottzantom a' körmödet.
- Kór** *: bádgyadttság, betegség, v. Beteges, vajudó.
Kór: beteg. Kórság. Kórságos. Kór-ágy: hosz-
szas betegség. Víz-kórság. Száraz kórság. Sze-
relem-kórság. Kórság-törés: nagy, v. nehéz
nyavalya-törés. Mi kórság kíszt a' tsigára,
kínra.
- Kor**: idő, üdö' folyása, élet-idő. Mikorbann jöttél?
Fiatal korbéli. Koros: idős. Korosodni. Korá-
tsú *: eggyenlő, eggy-aránysú. Egy korátsúak,
- Kora**: idő, v. alkalmatolság. Mekkora? Ekkorra
megjött, kórán érkezett. Koránt sem úgy van.
- Korba** *: kóbor *, kas. Kotsi' korbája.
- Kordéra**: kardéra, ímmel, ámmal, szunnyadozva,
tsak múlolag, el-futva rajta. Kordéra szóllani,
tenni, valamit. Kordéra (könyv-bé-téve) ki-ta-
núlom. Kordé - beszéd: tsötselék, hiába-való
szó. Kordéság. Kordébann hagyta jószágát.
- Korgattyú**: tsergettyü, zörgettyü, kereplő.

Kor-

Korholni: koptatni, súrolni. A' kerék a' lötsöt el-korhollya, -horzsollya*. korholódni: rörödni, tsiszfölódni. korhodtt-fa. El-korhodni.

Kóritzálni: szellyel, alá, 's fel-járni, keringeni. Hol-koritzáltál?

Korlát: Károly; v. kertelet, zárat, rekefz. Korlátítottok: korlátozok, kertelek, gárgyázok, kerítetek, sövényezek, rekefzelek. ki-ugrani a' korlátból. korlátos.

Kormány* az hajón. kormány-defzka az ekébenn. kormány-hajtó: kormányos. kormány-hajtás. kormányos mester.

Kornyadni: kornyadozni, sinleni, sinlődni, sindeni, vajudni.

Korog: morog, zörög, p. o. az ürehs has.

Koroglya: patikai szelentze; v. pikfzis*, berbentze, köpötze.

Korong: fazekas-, v. malom-kerék. korong-vas a' malombann, v. Fazekasnál. El-vitték a' korong-vasát.

Koronként: örökké, korosként, szüntelen, folyvást, szakadatlanul, végtelenül; v. időnként.

Korontár-repa*: kerekded öreg répa.

Korosma: akarmi éték, melyet a' gyermek ágyban fekvő asszonynak visznek az ő barátnéji. Lásd, Kolosma.

Korózás: ki-hajtás, -sarjazás, -sarjadzás, -tsemetezés. korózoom. ki-korózoom. koró: tsemete. Nyers-, száraz-, 's a' t. koró.

Korpa. Korpa-hüvely: dib-dáb p. o. ember. korpája a' főnek. korpás a' feje. korpázni: pirongaini. Lásd, Hurogatni.

Korzzovat: kortzovát, elő-kötő, elő-ruha, elő-bőr, bőrhe.

Korts: különböző nemből származott; v. el-fajzott, el-fajúltt. El-kortsofodni. kortsos-vér. korts kutya. kortsosítani.

Kortsolya: szánka-forma eszköz, mellyenn a' jégenn, hóhann húznak valamit; v. le-ereszkesnek télbenn a' dombról a' játszó gyermekek. kortsé-

lyázni; v. eszköz, mellyen p. o. a' terhet, hordót, fel-taszíttyák a' szekérre, v. le-eresztik rólla; v. mellyenn kezekbenn visznek valami tehert. kortsolyások.

Kortyogni: nyálat, v. italt zörgéssel nyelni: az éh gyomör-is, kivált a' kutyáknál, gyakrann kortyog. korty: hörpentes. Addgy egy korty vizet. kortyantani: hörpentesi. Jét kortyantott egyget. kortyosodni: kortyogósodni, részegülni, pikósodni. El-kortyolta magát, mindenét, esztét-is.

Kortz: rántz*, gatyá'-kortza: a' mellybe húzzák a' madzagot. Nadrág' kortza.

Kos: mellyel karót le-vernek. kossal való egyengetés. Fal-bontó kosok. kos a' juhok között. kos az égi jelek közt.

Koslatni: futosni, kószálni, fel-, alá járni, nyargalódzni. koslató kutya, -fizerelem.

Kosolya: kosár, kóbor. *Lásd*, Korba.

Kóst*, *koszt**: éledelel, élelmény, asztal-tartás, táplálás. Szük a' kóst. Nintsea kóstyá* (élelme) a' baromnak. Jó kosztunk (asztalunk) van.

Koszlobde: hitvány, semmire kellő p. o. ember.

Koszmó: kosz, var. koszmós fejű. koszmósodni: koszosodni. koszmótság.

Koszogó: tsetlő, v. tsötlő, botló, lábát-vonó, tsoszogó, kobortzoló. Koszogni: tsoszogni, kobortzolni: tsötleni, botlani.

Koszorú. Koszorú-fa. Koszorú fok.hagyma. Koszorút üzni: néki indíttani a' lovat az ajándék' el-nyerésére. Meg-kötöm koszorúját: le-festem, meg-vetem az ágyát. Koszorúzni. Koszorútlan. Koszorúzattya, tetézettye, valaminek.

Koszpitolni*: butíttani, tompíttani, életleníteni p. o. a' kést; v. viselni, rongyolni p. o. a' ruhát.

Koszt: hollú vessző, pózna, husáng, lész. Kosztal le-verni a' fáról a' gyömölsöt, v. le-kosztolni.

Kosztá: eszterag, esztrag, gólya, tzakó, gagó.

Kótis: ütő, verő. Mozsár' kótiffa. Harang' kótiffa,

Kótogni: zörgegni, kopogni, kőzogni. Kótogás. Kótogatni: kőzogatni, zörgetni. Kótogatom. . . p. o. az ajtót. Kótogatok. . . az ablakonn.

Kotolni: kotlani. Kotló- v. kotlós tyúk kotyolása. Kotlik az esze: esztelenkedik. Ki-kotlani (-költeni) a' tojást.

Kotorázn: keresni, kutatni, fürkészni.

Kotorni: kotrani, ásni, üríteni, meríteni. Ki kotrani a' földet, a' kútait, a' fazakat, a' pénzt az erfényből. Kororázn: keresgélni. Ne kotorázz a' zsebembenn. Ki- el-kotródott: -kopott, -váltott. El-kotródott: el-vakart, el-ment.

Kotorj: vakarj, vakarodgy, takarodgy.

Kótságos-agy, eszelős; tsábúlt, bomlott fő. Kótságos: kőzragos, ittas, jól fel-hörpentett. Meg-kótságosodott. Lásd, Kotyogós, és Kőzagitani.

Kottyanni: hangot adni p. o. pofája' fel-fúvásával, v. fel-fútt hólyag' repestésével. Mindenbe belé kottyanni, szottyanni. Meg-sem kottyant, olly kevés vólt.

Kottyantani. Ki-kottyantani p. o. a' levest a' fazékból. Kottyant el-vélte (néha, ritkán) igazat-is; de ezzel fel-forgattya maga saját tudományát.

Kotty-fitty: fittyentés, újjal pattantás.

Kótya-vetyét hányok: kótya-vetyézek, kótya-vetyére hányok valamit. Kótya vetyés: árrát fel-verő. El-kótyálni: -vesztegetni, valamit.

Kotyó -lév: szilva -tzibere, v. -tzibre. Kotyó: szilva*.

Kotyogni: kotyolni. Tyuk' szava. Ne-kotyogj; ne vartyogj annyit. Kotyog a' rosszúl le-szegzett patkó*. Kotyog a' kard a' tágas, hüvelybenn.

Kotyogós: ittas, jól fel-öntött, pikós, füstös. Meg-kotyogósítani. Kotyogódni. Kotyogós-, bugyogós, korsó, bugykos. Lásd, Kotyogni.

Kotyor: bokros, tüskés, gázós-hely. A' kotyorbann fekszik a' nyúl.

Kotyvasztok: kotyvalok, kotyfolok, valamit egybe-főzök sietve. Mindent őszve kotyváltak. Koty-fol

- fol a' Gazd' affzony, mikor magának különöfönn
főzni akar.
- Kótz*: tsepű, szőfz. *Kótzos*: gubantzós, lombos p. o.
kutya.
- Kotza*: eme, emse, mag-disznó. *Kotzázni*: követs-
késsel játszani.
- Kotzér*: kapa *- tisztító fátka a' sártól, földtől,
fa-kés.
- Kótzipór*: görömbátska, parasztotska.
- Kotzódni*: veszekedni, perlekedni. *Ölzve-kotzódtak*,
-harfolódtak.
- Kótzogíttani*: részegíttetni, bolondíttani. *Meg-kótzogí-
tíom*. *Meg kótzogodni*.
- Kotzom*: kottzantom, ütöm. *Meg-kotzom a' kezét*.
Kotzás: kottzantás.
- Kovályogni*: kavarogni, fel- alá- körös- körül- szé-
delgeni. *Kovályognak a' felkőbenn a' varjak*,
darvak, 's a' t. *Az-is kovályog, a' ki az utat el-
veszti*.
- Kováts*-bolha**: tzigány-bolha; vas-fizkra. *Kovátsi*.
Kováts-műhely. *Kovátsolás*. *Kovátsoldogalom*.
Kovátsolok. *Kovátsolom*.
- Kozma*: égetéstől-, v. füstől-való szag. *Kozmás*
étek. *Meg-kozmásíttani*. *Kozmásodni*, v. koz-
másólni.
- Kránitiz Ország*: *Charintia* valamint: *Karnyol Or-
szág Carniolia*.
- Kudartz*: kuvartz, szégyen, kissebség, gyalázat, pi-
ronság. *Kudartzot vallani*.
- Kuf**: kupa*, hordótska, edényke. *Kufár**, kuffan-
tó, kúfár: aprósággal kereskedő, *Kúfárkodni*,
Kúfárkodó.
- Kuhar*: hegy' dombjának kavarodása, fatsarodása.
A' kuharonn van Udvarhelyenn az akasztó-fa.
- Kuhit* mondani: meg-adni magát.
- Kukatz*: kukasz, pondró, nyű, nyiv. *Belé-esett a'
kukatz*. *Kukatzos-odni*.
- Kukk*: kuk, semmi. *Eggy kukkot sem ér*. *Eggy kuk-
kot (fikartzot) sem adott*.

- Kukkantani*: kukotsálni. *Lásd*, Kandikálni.
- Kukorogni*: guggni, kutzorogni, gugyorogni. *Kukorodni*: kutzorodni, gugyorodni. *Le-kukurodott*, 's a' t: hátát öfzve húzván le ereszkedett.
- Kulats*: fa-palatzk, vere-s gyurkó, tsutora.
- Kullants*: erdőnn termő, és ember', barom' testébe magát mélyyenn bé-rágó bogár.
- Kullánts*: ragadály, apró bojtorjány, ragály.
- Kullantani*: fillenteni, hazudni, görbét, horgást mondani.
- Kullintani*: el-tsípni, el-tsenni, lopva el-venni valami aprotékságot.
- Kulyak*: kulyok, ököl. *Meg-kulyakolni*, -öklözni, valakit.
- Kún-kötés*: igen erős kötés.
- Kunnyó*: kunyhó. Kútya, gurgyal, 's a' t.
- Kuntsorogni*: kuntsorgani, állongani, rimázkodni.
- Kuntzogni*: kuntsogni, kuntsorogni; v. kunyorálni, valamiért mint-eggy ríva esedezni, rimázkodni, szabodni, v. szabódni. *Ki-kuntzogta*, ki kunyorálta, ki-rítta, -nyirbalta az Attyától a' pénzt, a' szabadságot, 's a' t.
- Kunya*: Katus-, Apalin-szívű, -természetű; puha, magát asszonyi módra viselő férjfi.
- Kunyorálni*. *Lásd*, Kuntzogni.
- Kup*: kupatz*, gelztentze, kötés, rakás. *Egy kup*, v. gelztentze nád. *Kupatzba rakni a' ganéjt*, nádat, 's a' t.
- Kupak*: pipa' fedele, kupakcs pipa. *Hordó-kupak*.
- Kurholni*: korpázni, szidni. *Lásd*, Hurogatni.
- Kurjantani*: kuriontani, kiáltani. *Kuriongatni*: kiáltozni, kurjogatni. *Kuria*, Horvátul, farkas.
- Kurítottól*: kóborló. *Kurittyoló*, koslató, tekergő, lödorgő, lézzegő, szédelgő, szara-hora, keringő p. o. ember.
- Kuriantani*: tyúknak szava, midőn kányát lát.
- Kurtány*: ágyú' neme, rövid ágyu.
- Kurtítottani*: rövidíteni. *Kurtaság*: kurtítás. *Kurtán*: rövidenn, szóllani, szabni, valamit. *Kurta* *.

Kurtulás: a' ki az hajó előtt az alattságot hánnya doronggal, hogy el ne akadgyon. *Kurtula*: dorong.

Kuruglya: ifállóí * eszköz; olyan: mint a' szénvonó.

Kuruslani *: büvölni, bajolni. *Lásd*, Báj.

Kuruttyolní: regelni, rekegni. Béka-szóllás. *Kuruttyolnak*, regelnek, rekegnek a' békák.

Kussadni: kutzorodni, le-hajlani. *Lásd*, Kukorogni.

Kút. Kút-tsiga. Kút'-fő. Kút' gárgyája. Kút' öble. Kút ostor. Kút-gém. Kút-káva; kút-bödöny.

Kutak, v. kutag: kised, törpe, terpe, tempe, tömpe, pogonya, pulya, p. o. ember v. fa. *Kutak* hajó. *Kutakság*.

Kutatni: *Lásd*, Fitatni.

Kuttogni: magát öfzve - húzva hallgatni. *Sunnyogni*.

Kutsma: merő bárány bőrből készített hosszú süveg.

Kutyó: kutyótska, kutyátska, ebetske.

Kutzik: kúzkó: sut, kementze' mege, futton, pest' mege.

Kutzorgani: magát öfzve húzva állani; v. fázódni. Ott-kinn kutzorog.

Kuvász: köz fajából-való közép termetű kutya.

Kuvats-kő: faragatlan termés kő.

Kő. *Kő-bántás*: fővényben sínlődés. *Kő-bántya*.

Kő-fészek: azon hely, melybe bé van szorítva az alsó örlő kő a' malombann. *Kő-faragás* után-való forgáts-kövek. *Kő-fal'* ormózatya, övedzete, párkányozatya, hevedere. *Kő-lábak*: mellyekenn az épület, v. gerenda áll. *Kő-láb*: kő-öfzlop*. *Kő-metfő*. *Kő-vágó*. *Kő-fejtő*.

Követ fejteni (feszegetni) a' hegyből. *Kő-omladék*: kő-romlás. *Kő-zápor*: kő, v. jég-efző.

Kövész: Bányász. *Tűz-kő*. *Fénkő*: fény-kő, v. fen-fenő-kő. *ajték-kő*: láb-vakaró, könnyű likatsos kő. *Tajték kövel tsifzolom*, simítottom.

Köves: drága kövel ki rakott. *Köves kard's a't*.

Kő-padolat: kő-padlás, kő-padlat. *Kövel ki-rakni*, -padlani, meg-teríteni az útát, utját.

Kö-szál: kö-szikla, v. -szir. **Kö-szıklás** hely. **Kö-olaj.** **Köveis-es.**

Kög: kerek udvar*. *Circus.*

Köhenteni: köhétselni, köhögni. **Köhentés.** **Köhétselés.** **Köhögéske.**

Költeni. Másra valamit költeni. **Költő:** Vers-költő, Vers-szerző. **Költemény:** koholmány, ki-gondolmány. Ez merő költemény. Pénzt költeni. Nagyon költo: pazárló. Tojást költeni. Költséget tenni. Költségi (költségről - való) szám-adás. **Költeményes** munkák.

Költés: költemény-, v. édeske, edes tsemege, málé*.

Költözködni: költözödni, költözösködni, el-hordozkodni, hordozóskodni. **Költözködés.** Máshova költözködött.

Költsön. Költsön pénz. Költsönös szolgálat. **Költsönözni:** költsön' kérni, v. adni, valamit. **Költsönözés.** Költsönözni valakinek; v. valakitől.

Kölödör: *Lásd,* Gölödör.

Kölöntz: akadályoztató fa, melyet. a' koslató marha' nyakára kötnek.

Kölü. *Lásd,* Külü.

Könnyü. Könnyedenn: könnyenn. Könnyíttem: könnyebbittem. Könnyűség. Könnyedni: könnyebbulni: könnyebbedni. Meg-könnyíttem. Könnyebbség. Könnyebbedés.

Könyöklő: a' minn könyökölünk; valamint a' minn térdepelünk, térdeplő, v. térdellő, v. térd-szék, térd-ally.

Könyörülés: keferülés, irgalmazás, szánakodás. *Lásd,* Keferü.

Könyv' mássa: könyvnek le-íratása, párja*. **Könyvház:** könyv-tár. **Könyv-áros.** **Könyv-póltz.** **Könyv-póltzok'** rekeszjei. **Könyves** bolt.

Könyöleg. Gyűrött könyeleg-sár.

Köppenteni: hörpentgetni, iddogalni. **Köppentés:** ivás. Jót köppentett.

Köptöz: vaskos; zömök, zomok, íztagos, izmos, tenyeres talpas, p. o. Hajdú. **Köptözés:** köptözödni.

Köpöly: vér-szívató tök. Köpölyözni.

Köpötze: patikai edényke; hofszuka, 's mindenütt egyyenlő öblü korsótska, bögrétske.

Köpü: küpü. Víz-, v. kút, v. -méh köpü. Téli-köpü.

Köpübe: kávába, bodonyba, bödönybe, venni a' kútat. Vajat köpülni, v. köpülleni. Addig köpüllött, míg ki-köpüllötte szándékát.

Kör: ker, körny. **Köré**: keré. Innen já: körül, környül, körösleg, környösleg, kerül, kereng, kerek. . . A' körbe renddel ültetve valának. *Lásd*, **Környék**. — Körültem, -ed, -e: körülöttem, -ed, -e, 's a' t.

Körmedni: fagyni. Az éjjel jól meg-körmedett. Meg-körmedett a' sár. **Körmedés**.

Környék: környület, kerület, kör, ker, hajlat, körny. **Körös**: környjös, kerületes. **Környék** fal. *Lásd*, **Kör**, és **Környözni**.

Környözni: környékeezni, keríteni; körül, v. környül-venni. **Környékezés**: környözés. Környözetlen. **Környözhetem**. Környözhetetlen.

Környüle: környülötte. **Környülem**: környülcd. **Környülék**. **Környék**.

Köröm. **Köröm**-faragó szerfzám a' lovat patkóló kovátsoknál. **Köröm**-méreg bántya. **Körömszölni**: körmölni, karmolni, kartzolni. **Körmösködni**: markoskodni, erőlkedni, szepelkedni, emberkedni, iparkodni. **Köröm**-vas: fas-köröm a' puska vesszőnn.

Körte: körtvély, körte-fa, körtvélyes kert.

Köszméte: fái egres, pöszméte, pifzke, böfzke.

Köszön. **Köszöntés**. Bé-köszöntő beszédett tartott. **Köszönés**. Nints köszönet benne. köszöntési: köszöntéshez való. **Köszönöm** valakire a' pohárt. **Köszöntsd** (idvezlyed) nevemmel.

Köszöntyü, kölsöntyö, palásfra *, köppenyege-re-való öreg- (nagy) kapots.

Kötekedni: kötödni. Belém kötekedett, kötődött, kapzásokodott, akadt.

Kötél. **Kötél**-ugró: kötélen-járó. **Meg-kötelezem**: meg-kötöm, -akadályoztatom, le-kötelezem magam.

gamnak hív szolgálatommal. Köteles meg-tselekedni. Köteletség. Kötél-gyártó: kötél-verő. Kötélék (*ligamen*) kötölék, kötéek. Egy kötet, v. kötelék, v. kötölék széna. Kötölékettske. Kötelődni: köteleződni, kötelődzeni, urkolódni.

Kötni. Kötemény (valam. szövemény) kötözet. Kötözetlen. Kötögetni. Kötény: elő-kötő, elő-ruha; v. pánlika*.

Kötés: kötözés, kötet; v. alkü, szerződés. Alkura, kötésre lépni, jöni, szállani, ereszkedni, állani. Kötés-levél. Kötés-beszéd: *argumentum*. Kötés-arany. Kötés a' fa' épületbenn. Kötés papiros. Kötő fa: tsatló-fa. Kötő fejsze: széles, két-élű fejsze. Kötő vessző. Kötő-fék. El-kötöm (*obligo*) a' jószágom'. 'El-kötése a' jószágoknak. Meg-kötni magát: meg-konokodni, meg-keménykedni, fejét fel-tenni, nem engedni. Ki-kötni (fel tenni) valakivel. V. Kötés: bájolás, nyavalya. Meg-kötni (-bájolni) valakit. Meg-kötötték a' pus-káját.

Kötsög: ketség, hosszú nyakú fazék, tejes fazék.

Követni: *imitari*, v. *comitari*. Követés. Követhetlenség. Követhető. Következni: valaki után jöni; v. történni, lenni; v. el-menetelre szabadságot kérni. Már én következem. Ebből mi következik: mi sül-ki. Következem a' gazdától. Követdegelni: *sectari*. Ebből azt következtette: azt hozta-ki. Ezt nem jól következtetted.

Kövedni: hámlani. Tavaszkor könnyenn köved minden fa-héj.

Kövezteni: hántani. Tavaszkor fűz-fa sípot köveztenek a' béresek. Meg-kövezteni só nélkül a' sódort: tiszta vízben meg-főzni.

Köz: közönséges; v. hitvány, alá-való; v. két fél között való hely. Köz-bíró: ítélő, fogott bíró. Köz-jó' el-lopása. Köz kéznél, v. bíró' kezéhez le-tenni. Köz-konyha*: latzi' konyhája, váras' konyhája: fogadó, tsap-szék. Köz-házson. Köz-társaság. Köz-nap. Köz-nép. Köz-rend. Köz-kenyér. Köz-fal. Köz-kert. Köz-határ*. Közöts-

ke: szorofs köz, sikátor *. Semmi közöm vele, hozzá. Közönség: *communitas*. A' közönségnek tudtával esett. Köz-anya: mindenk' attya. Köz-ség. Köz akarat. Köz végezés: eggy, eggyező, közönséges. . Községes dolog: *plebeum*. Község-béli.

Köz-köpü: patvaros, rágalmazó, szó-hajtó, v. -hordó; tsalárd. Köz-köpülködni.

Közbe-vetőleg (*mediate*). Közbe-vettetlen (*immediate*)

Közleni mással vagyonyát, tanáttsát. Közli a' jó kotsis a' mély kerék-vágást; közbe-vefzi. Köz-löttség. Közlés.

Közlödni: közöltetni. Velem nem közlödött a' dolog. Közlödés. Közlekedni: közölködni, nem közölködtem . . vele.

Közel. Közelső: közel-való. A' közelsőt add ide. Közeledni: közelítteni. Közel nap: hamar nap. Közelség.

Közép aránt: középen. Közép aránt járni. Közép táj. Középség (*mediocritas*). Közép út. Középrendet, útat, tartani

Közös: résztes p. o. társ. Közölség. Közösleg birni valamit.

Közösödni: közösülni p. o. valami ajándékbann.

Küklött: vedlett, vetkezett, tollát vetélte, melyedtt, új tollba öltözött p. o. ölyü, karuly. Küklenni: vedleni, vetkezni, tollát újjítani.

Kükörts: kükörits, kükörtsin, kikirts, virág' neme.

Kül. Külség. Külsőség. Kül' szín. Kül' volta valaminek. Külsőségre: külső tekintetre, nézve. Külföld. Kül-földi. Kül-tartomány. Kül' váras: külső váras, fiók váras: hóstyá *. Külső szín: *apparentia*.

Küldögelem: küldözgetem.

Küllő: parti fetske.

Különödni: válni, szakadni, külön esni. Az Isten' kegyelmétől megkülönödni.

Különözni: külön tartani. Különség: különöfség.

Külü:

Külü: kölyü, kölű, mosár törő, kása-törő.

Künn: kinn. Künn állani. Künn ülő (ki-álló, du-dorodott) szemek.

Kürt. Jász kürt. Kajla kürt. Ki-kürtölni valamit.

Kürtő: paraszt kémény, gógány, füst ki ereztő, fogó.

Ki-gyúlt a' kürtő. Kürtős kaláts: bot-kaláts.

Küszöbről köszönteni a' tudományt. Alsó-, felső-küszöb. Ki-küszöbölni: ki-kergetni.

Kütsög: üstök-nyomtatója a' lónak. Szép medályos kütsög a' lova' fejében.

Kyrie *: láрма *, zivaj, kiáltás. Nagy kyriébenn voltak. Kyriézni: lármát indítani.

Küzdeni: birakozni, birkozni, víni, küzködni. Küzködő. Küzdő hely.

L.

Lá: lá, ímé. En voltam la.

Láb: Lábas. Lábakonn álló p. o. ház. Lábas marha. Lábas marha lopó. Lábát kapni: lábra állani, elő-menni. Láb-mosadék. Láb-nyomnyi hosszúság. Egy lábnyi-, talpallatnyi földgye fintsen. Láb-szíz p. o. a' karuly-madár' lábann. Láb-kert: porgolát-kert, vetés' kerítetté. Láb: dölő-, hőlő-föld. Egy lábát bé-vetni. Lába (allya) p. o. a' szöllőnek. Meg-lábolni a' vizet. Lábalható: tsekély, által-gázolható p. o. víz.

Láballó: láb-szék, láb-ally, zsámoly *.

Lábbalni: lábbolni, lábbadni, kelni. Fel-lábbalt, -lábbadott a' betegségből. El-lábbalt: el ment, -illant, -illantott. Meg-lábbalható betegség.

Lábbani: fenn-úszkálni, -lebegni. Az olaj fenn lább a' vízenn. Könybe lábbott a' szeme. Lásd, Lábbogni.

Láb-beli: a' mit lábra vonnak p. o. tsizma, 's a' t.

Lábbó: talp-fa, tutaly, szál-hajó, talp.

Lábbogni: úszkálni, lábbni. A' víz' színénn lábbogni. A' köny szemibenn lábbog. Lábbogok.

- Láb-hintó*: hinda, hintázó, mellybe belé állanak.
Lábítottó: lábbal-nyomó eszköz a' szövő-székben.
 Sám, sámoly, és zsámoly helyett lehet tenni.
Lábtó: lépítő, hágtó, garádít *, létra *, lajtörja *.
Ladik: hajótska. Ladikázni.
Laftolnak a' kutyák, midönn möhonn ifznak, v. efznek.
Lágy: puha, lomha. Lágy bőr. Lágyan fogni a' dolgot. Lágy meleg. Lágyítani. Meg lágyúltt. Bé-nőtt már a' feje lágya: lehet már efze. Lágy-ság, puhaság.
Lágyék: lágyad rész, fej' lágyéka, lágyada.
Lagymatag: lágy-meleg p. o. víz. Lagymatagonn itta-meg.
Lajha: lajhár, lanyha, rest, lajhó, túnya, here. Lajhaság. Lajhodni. Lajhúlni. Lajház, v. lanyház az első.
Lajt: hofszú hordó, mellybenn halat visznek el-adni az emberek, kiket Lajtókknak neveznek.
Lák *: tó, motsár, potsolya, potsaj, potsalék, posvány, morotva, morotvány.
Lak-hely: lakó-hely, honny, lak. Szép-lak. Farakas-lak. Új-lak. Lakos. Föld' lakósi.
Lak-kormány *: pölgari rend; váras-, v. nép-igazgató. *Politia*.
Lakmározni: szüntelen dözsolni, dorbézolni, lakni, lakozni, vendégeskedni, lakadalmaskodni, torokskodni.
Lakolni: büntetödni. Ezért meg-lakolfz, v. lakolni fog'z.
Lakozni: lakni. Mi helységben lakozik; v. vendégeskedni. Lakozó. Lakozás.
Lakzi: Lakadalom, vendégség. Lakzit, konyhát, vendégséget ütni, tartani. Lakzis: lakadalmas.
Lám: nám. Lám te sem vóltál ott. Úgy de lám.
Láng: lang. Lángított: gerjesztem, gyújtom p. o. a' haragját. Lángolni: langot vetni, lángodozni. Lángoló szeretet. Lángolás. Lángozás. Lángos: lángnál süttött lepény. Lángozat. Lángodozás.

Langy:

Langy: lágý-meleg, lagymatag. Langyosan fűtteni. Langyos víz. Langyodni: langyúlni, gyengénn, lágyann melegedni. Langyosodni. Langyítottani. Bé-langyítottani a' kementzébe.

Lankás: lankasztó, nem hamar-menedékes p. o. út.

Lankasztani: bádgyasztani, fárasztani, erejéből ki-venni. Lankasztó: zibbasztó. Lankadtság. Lankadozni.

Lánna *: ki-nyújtott, ki-verett bádóg, pléh *.

Lant. Lantolni. Lantos vers. Lant-húr. Agg lant: vén banya.

Lantorna: bél-hártya valami állatból; igen vékony, 's ált világosító bőr. Lantorna ablak*.

Lanyházni: tsepegni, tseperegni, permetezni, szemzeni, szemerkélni. Lanyházott, permetezett 's a' t. az első.

Lantz: magafs, sűgár, hosszú, szálas, nagy-szál. Lantz ember, v. fa.

Lántz: lántzolni. Lántzos bot: ón-gombos, bőrös hadi-bot, buzogány. A' szemeknek lántzolását tudja. Lántz-szem. Lántzolat: kötet.

Lap. Késnek, kardnak, könyvnek lapja. Meg-lapítottom; v. laposság, lép, laponya, orgovány, lapály, lapány, lapadék, lápa, lapátz. Laponyag*; völgy. Lapúlni. Le-, meg-lapúlni.

Láp: nád, szalma, széna-töredék, melyet az ár-víz hordani szokott. Sok lápot hányt-ki a' víz; v. lápos, ingoványos, seppedékes, semlyékes hely.

Lapátolni. Lapát-*; fúratos alá fogni. Lapáttal jó bort verni a' faránn: szóró lapát 's a' t.

Lapátz: tér, egyenes, sík mező, téres hely.

Lapítottó: tészta-nyújtó, nyújtó-fa, sodró-fa.

Laplag: árkos*. Hány laplagra terjed a' könyv.

Laplika: pántlika*, kanaf. Laplikás. Laplikázni.

Laposka: tészta-patzal, laposra metélt tészta.

Lapotzka: első tag, v. tímer a' marhábann, szűgy, szegy. Adgy a' lapotzkájából: eleiből, szegyből; v. lapátotska. Lapotzkásdit játszani. Lapotzka-játék. Lapotzka alá fogni.

Lappagni: lappangani. Lappanni. Lappagva, lappagva jött hozzám.

Lappants: madár-fogó deszka * fel-petzkelve a' lebillenésre; v. keleptze.

Laptáros: a' kis apatsót-vonó halászf-legény. *Lásd*, Apatsó.

Laska: hofszúra metéltt, levesbe-való tészta; v. túrós béles, vajas, fajtós pogácsa.

Lasnak: tserge, fűrtös-, lombos pokrótz.

Lassodni: La súlni, lassúdni. *Lásún*: lassan. *Lassodás*: lassulás, lassúdás. *Lassúság*. Meg-lassúdom. *Lassú táncz*: nemes táncz.

Lát-határ: látás-határozó karika *Horizon*.

Látni. Látatlan, látatlanúl. Látható-képpen. *Latomás*. Szem látomást rohanni. *Látomány*. *Látatmány*. *Látzatlan*. *Látzatósán*. *Látzható*.

Lator-kert: sántz *gyakás, v. gyaksás árok. *Lator-kert környitti* a' várat.

Latorkodni: tolvajkodni, gonoszkodni. *Latorkodás*. *Latorság*. *Lator**: tolvaj, gonosz, parázna férfi. Ott volt a' latra. *Latrúl* tselekedte: gonoszúl.

Látott-hallott: jártt-keltt, sokat próbáltt *, tapasztaltt p. o. ember.

Láttat: látat, szín, tekéntet; v. haszon. Semmi látattya, látzattya nintsen dolgának. *Láttatos*: jeles, fényes.

Láz. Lázítottó, lázasztó, ingerlő, fel-ültető, bújtató, gyúlasztó, vezér, fő indítottó. Te vóltál erre láz; v. ritka-, gyér erdő. Imitt-amott lázinganak, v. lázonganak p. o. a' fák 's a' t. *Lázzadás*: zendülés.

Laza *: ritka levelű káposzta*. *Laza* (gyér) erdő; v. léha, hőle, magtalan gabona. Merő laza az egéfsz vetés.

Lazatz: loszos, semling *, hal' neme, *Salmo*.

Lazsnakolni: asnakolni, agyabugyalni. Meg-lazsnakolták: -verték. *Lasnak*: tserge, fűrtös pokrótz*.

Le-ábrázolni*: le-képezni, -festeni, képét adni, le-árnyékozni, v. szakasztani: *innen*, szakasztott képe az Attyának.

Leány.

Leány. Leány-negyed': leány-rész a' jószágból.
 Leány-sarja: étek' neme. Leánytsa: lánka, Jánka, leányka, leányótska leányzótska. Leányzói szemérem.

Leb. A' láng lebegéfe. A' tűznek lebeje: a' tűz ereje.

Lebegni: ingadozni. Lebegdegelni. Lebegés. *Lásd,* Levegni.

Lebelegni: gyermekeskedni; nem annak rende szerént; kordéra, ímmel-ámmal, mint egy játszodozva tselekedni, valamit.

Lebzselni: hivalkodni, ántsorogni, időt egy helybenn vesztegetni, helébelni. Lebzsi: hivalkodó p. o. ember.

Lédér: tsélsap, váfótt, pajzán*, feslett p. o. ifjú.

Lednek: lendek, vad borsó. Lednekes-föld; v. vad zab 's a' t.

Le-felezeni: a' téj felt le-venni. Le-felezeni a' ki tséplett búzát: a' felező seprővel tisztogatni.

Legelő: barom-tápláló mező, határ, rét. **Legel:** mezőn jár, eszik a' barom. Legeltetni: mezőn étetni. Barom-legelés: barom-legeltetés. Szem legeltetés.

Légely: négely, tsobolyó, tsobány.

Le-guggni: -guggodni, -kukorodni, -kutzorodni.

Legyinteni: gyengénn sújtani.

Léha: rosda, ragya, rogya, üfzög. V. Leha: hitvány dolog. Léhas gabona.

Lehek: lehök. Lehés: lehelés, lélek-vevés. Leheldegelni. Lehellet', lélegzet' nehézsége. Lehellő hely v. -lyuk. Lehés' nehéz volta, v. lehegők, lehelek, pihök, pihegek.

Lehetőség. Lehetőfenn. Egéssz a' lehetőségig végbe vitte.

Le-heveredni: le-dőlni, -fekünni. A' fűre, gyepre ágyra le-heveredtek.

Le-hibbanni: le tsuszmodni, -fordulni. Le-hibbantom: le-tsuszamítottom.

Lé-hűtő: hafzontalan, heába-való, lebzsi, tafzi-bankó, koplegyes p. o. ember.

Lejebb: alább. Lejebb szállni a' vízbe.

Lejó *: lejű *, leő *, liű *, léhő *, töltser, fa-töltser.

Lejtő: ereszkedő. Szép menedékes lejtő. Lejteni: ereszkedni; v. tántz *, ugrás. Lejtek, v. lejtőt járok: tántzolok, ugrálok, ugrándozom, szököm, urom, tombolok. Lejtőfenn: alá-felé, al-felé. Lejtőfenn áll: meg-hajolva. Lejtőzni: ugrálni le, 's fel. Pajkos mének (mén lovak) lejtőznek alattok. A' hegy' lejtője: ereszkedője.

Lék: haladék, nyíladék a' jégenn. Léket vágni a' jégenn. Meg-lékezni a' jeget. Meg-lékelni a' dinnyét. Lékes semlyék: lábat meg-nem tartó ingoványos hely.

Le-lappadni: le-apadni, -lohadni; v. le lapúlni.

Lélek. Nyersen-tartó-vegetativa; érzékeny-sensitiva okos-rationalis, lélek. Lélek-tsap az hordónn: lélekzö-lik. Lélekzöt hagyni. Lelket, lélekze et venni. Lélekbe járó dolog. Lélekzö gége. Lélekmény *: lelki-tudomány. Utolsó lélekzésbenn vonaglani. Lelkiség. Lelkesedni. Lelkesíteni. Lelkéhez nem fér: nem olyan. Lelkes állat. Lelketlen test. Lelki-erő. Lelkére szólani; kötni; hagyni.

Lélekzeni: léledzeni; valami gonofzságba elegyedni, keyeredni, abbann részesülni.

Lelemény: inventum, találmány. Lelni.

Lelkendezni: nehezenn lehelleni; v. lehegni; alig venni lelket.

Le-meltyedni: le-koppadni, el-tarúlni. Szőre, tolla, haja le-meltyéd.

Lemez vas: lemes-vas, szántó-vas, eke-vas.

Lendíttetni: lassann mozdíttani, indíttani. Tsak alig lendíttettem-meg.

Lengedezni: levegni. Lengeni: inogni, mozgani.

Lengedező: harmatozó, füzemző, lanyháló, per-metező, szítáló, p.o. első. Lengedezve, lengedő-leg, lengedezőleg folyó víz. Lengedezek. Lengedező szellő. Lengő: inogó; v. függő. Tsak alig teng-leng: nehezenn bírja magát.

Lengeteg: fityedék, lengő. Köntös' függő perémje *; v. viseltes, kopott, vásott, ó, avitt, ótska p. o. ing; v. tsekély, nem sokat-nyomó; p. o. lengeteg ajándék.

Le-nyakozni: fejét venni, el-tűtni, le-vágni. **Le-nyakazás**.

Lép. Lépe fájó. **Lép**- v. lépes-méz. **Lépre**-, vagy lépes vesszőre fogni, keríteni, a' madarat. **Lép-fark**.

Lepel: leple, lepleg, lepedő, serge, superlát *, takaró, kárpit. **Agy-lepel**: ágy-takaró. **Agy-menyet**: ágy-superlát, ágy-fedél. **Fal-kárpit**: falborék, fal-bé-vonó festett, v. varrott szőnyeg. **Ablak*-elő**: ablak-lepel: ablak-fedél, ablak-fedő. **Serge**: teátrumi* (játzó színi elől-függő) lepleg, v. leple, v. kárpit. **Fel-vonni**, v. le-eresztteni a' sergét, elől-függőt. **Agy-fal**: spanyol-fal. **Lepezni**. **Agy-lep**: ágy-fedő. —

Lepentyű: szoknya*-fark, ruha-fark, ruhának eresztett farka.

Lepenyeg: leppentyű, le-függő bőr az ökör' nyakán. Nagy lepenyegű ökör.

Lépés. Eggy két lépést ne sajnálly töllem. Jó lépéseket téfzen a' tudománybann, 's a' t. Nagy lépésekkel, v. óriás lépésekkel jó. Félre-lépett hívatallyábann.

Lepezni: fedezni takarni, lepözni valamit. *Lásd*, **Lepel**.

Lepni. Meg-lepni (meg-nyomni) az ellenséget. Meg-lepték (körül vették) a' várast. Meg-lepte (elborította) a' víz a' föld' színét. Ott léptek a' tolvajt. A' lepkék, a' méhek meg-lepték, el-lepték a' virágokat.

Lépni. Léptső: garadits*; a' minn fel-lépnek. Léptezni, rövid lépéseket tenni. Léptetni: lassan, léptetve járni. Léptíteni: lassan lépni. Bé-lepintett a' házba.

Léptsenni: nagy zuhanással hullani. A' létzet a' vízbe; a' gyermeket az ágyba vetette, ugyan meg-leptsent. **Léptsenés**.

Leptseskedni: rútalkodni: Leptses ember. Leptses szájú: rút szájú.

Le-rogygni: le-roskadni, le-dőlni. Le-rogyott, rogyant p. o. ház.

Le-róni: le-törölni, le-metszeni; v. le-fizetni p. o. az adósságot, költsönt.

Les. Lefelkedi: lefeskedi, ólálkodik, leskődni, leskelődni. Lesni a' vadat. Tsak az ő halálát lesi: várja. Meg-leste az útonn. Lest vetni valakinek. Les-háló. Lesdekleni. Lesdeklő szemek.

Lész: hosszú rúd, pózna.

Le-szállítani: p. o. a' lóról; v. meg-enyhíteni, engedni, kérlelni, tsendesíteni haragját. Arrát le-szállítani: le-szabni, le-verni, le-ünni.

Le-szegem: le-töröm p. o. a' szárnyát; az ágát; a' kenyeret; v. le-hajtom; le-szegem a' kalapot. Kenyeret szegni: szelni. Az inget 's a' t. bé-szegni. Félre-szegett kalap. Szemére szegni (sütni) a' kalapot. Le-szegődni: le-kötődni. Meg-szegődött a' szekér. Bé-szegődni: bé-kötelezni magát. Meg-szegni a' tilalmat, törvényt: által-hágni.

Lészka*: az aszalónak sövényre, melyre a' szárítandó gyömölsöt töltik.

Le-sütni: le-vetni, le-hajtani, le-szegezni p. o. a' fejét, szemét, 's a' t.

Le-telepedni: le-ülni, -szállani. Le-telepedtek a' vendégek; a' sáskák a' rétenn. Le-telepíteni az aszaltalhoz a' hivatalosokat.

Le-teperni: -tiporni, -tiprani, -gázolni, p. o. a' füvet.

Lév: lé, jus, succus. Leves-ség. Levesíttem. Levesedni. Szőlő-lév. Fűnek fának leve.

Levegni: lebegni, inogni. Levegő-ég. Szemed előtt leveg. Félhőbenn, vízenn levegni, v. lebegni, ingadozni, mozgadozni. Levegtetni valamit.

Levél. Haladék-, határ-, bizonyosság-, tilalom-, osztály-, menedék-, adósság-, iktató, óltalom-, alkut-, tsere-, vásár-, idéző-levél. Levél-arany. Levél-czüst. Levelezni mással. Leveles: ludas, szám-

kive-

kivetett, gyalázattal béllyegeztetett. Levelesítem: levelesé téfzem, számkivetem, idegenbe küldöm, -hajtom, ki-tsapom. Levelke: leveltse, tzedula *. Levél' mássa.

Levél. Levél-szín. Leveles szín. Leveledzek: levelezek, vástolok. Szöllőt levelezni: vástolni, levelét ritkítani, le-szedni, -fosztani.

Le-vetni a' süveget; v. süveget vetni. Süveget vetve, v. süveg-vetve, köszönteni valakit. Le-vetni tisztéből: ki-vetkeztetni. Kézest vetni: állítani. Nagy fő-hajtást vetett.

Lézegni: lézengeni, lézzegni; szédelgeni, tekergeni. Hol lézegn?

Libatz: libotz, bíbitz, libatz, bibets, madár' neme. *Vanellus.*

Lidérizes: havas, hóló' járása szerént bolondoskodó.

Liget: ritkúltt erdő. Ligetes. Ligeti. Liget-örző: erdő-kerülő, v. tsősz.

Lipitzkelni: tipitzkelni, tzipbekelni. A' vén, v. beteg lipitzkel (tipog) a' járásbann.

Líft-láng, v. -lang: a' líftnek virága, eleje, színe, széke.

Ló. Ló-állás: ló-ól, ló-istálló *. Ló-darázs. Lói Ló-here. Ló' marja: szügyének tsútsfa. Ló' tsiklóján-való ször, v. fűrt. Ló-heveder. Lovász. Ló-vakaró. Ló-tsere. Ló-vásár.

Lobbantani: gyújtani, gerjesztetni; v. vetni. Azt lobbanthattám szemibe, v. szemi közé: azzal támadhattám-meg; azt vethetném szemire. Lobbanni: gyúlni. Lobbanás.

Lóbálni: lógatni, hintázni, himbálni magát, valakit.

Lobogó: áfzló, záfzló. Lobog a' láng. Lobognak az erefztett záfzlók. Lobogtattya a' szél a' záfzlókat. Lobogós ing, ruha, 's a' t. Lobogok: minden-felé forgódom, villogok, szerénykedem. Lobogatás. Lobogós újjú (síp - újjú.) p. o. ing.

Lóding: por-táska *, por-tok. Puska-por-tok. Ló-dingos.

Lódíttani: vetni, hajtani. El lódíttom (el-vetém, -hajtom) magamtól. Ki-lódíttani. Majd meg-lódítlak: -ütögetlek, -indítlak, -kergetlek. El-lódíttotta magát.

Lódúlni: szaladni, sietni, futni. El-lódúlt: el-vitte sátor-fáját. Lódúilly.

Lógni. Lógatás. Lógathatatlan. Lógázni: hintázni. A' padonn ülve lábait lógázza. Lógós ló. Lógóra fogni a' tsikót. Lógós: keveset do'gozó. Lógólokat-is (Latrokat, szeretőket-is) tart férjénn kívül.

Lohadni: apadni, szállani. Le-lohadt erszénnye, haragja, dagállya, a' víznek árja. Lohadás. Lohadhatatlan. Lohasztani: apasztani.

Loholni: verni, asnakolni páholni, nád-páholni, pallani, fenekelni, dögönyözni, taglani, agyabugyálni, agyagolni. Jól meg-loholták.

Lom: fagyos zúzmara, v. zuzmaráz * a' fa ágainn. Lomos. Lomozni.

Lomb: zöld gally. Zöld-ág. Lombos. Lombosodik az erdő.

Lomhálkodni: helébelni túnyálkodni, lajhálkodni. Lomha. Lomhaság. *Lásd*, Lajha.

Lompos: bugyogós nadrág, bugyogó. A' lomposba rezelt. Lomp: kalap, modra öfzve-veritt posztó neme. Lomposkodni. Lompolság.

Lonts: szenny, rusnyaság, motsok. Lontsos: motskos, potskos, potsos, lustos, vízenyős, sár-vizes. Lontsofodni. Lontsosítottani. Lontsoskodni.

Lopály: lapály, alaton térség, tér mező; v. kéznek, lábnak lopállya, vápája. Lopályos v. lapályos hely, víz, 's a' t.

Lopni. Lopadék: lopott, el-tsentt, -kaporított jószág. Lopó: szívó-, lopó-tök. Lopódzni. Lopódzkodni. Bé-lopódzott: magát bé fúrta, -lopta; p. o. a' házba, orozva, lopva bé-ment. Lopotgatni: alatonbann másra nézegetni. Szerelmefenn lopogattyák egymást szemekkel.

Loránt *: özsonna*, uzsonna*, Dellesti falat.

- Lots:** pots. Lotsolni: potsolni. Lotsogni: fetsegni. Lottsantani. Lotspolni. Lotsoskodni. Szemibe vizet lottsantani. Lotsosodni: lotspolódni. Lotska: nyelves, fetsegő.
- Lottyantani:** vetni. A' szájába lottyantani valamit. Alig lottyánt- v. kottyant-meg a' szájábann. Mi-dőnn le-ült, ugyan meg-lottyant.
- Lotyó:** szájha, ringyó.
- Lotyogni:** lötyögni: lotyog p. o. a' kevés víz a' rá-zódó nagy ed nybeenn.
- Lótza*:** lóka, hosszú fa-szék. Pad*, padka, szék. A' lótzána üi.
- Lovag:** lovagos: lovag fereg: lovas fereg. Lovag-taska*. Lovag-vindal. Lovagság: lovaság. Lovagolhatatlan. Lovaglani: lovagolni.
- Lúd.** Lúdas, v. ludas: hite-szegett, szám-ki vette-tett, gyalázatos, leveles. Lúd fi. Lúd-mony, valam. tyúk-mony, madár-mony 's a' t. (tojo-mány) tojás.
- Lúg*:** pár, párlúg. Lúgozó: lugzó-szapú, szapuló. Lúgozni a' szennyes ruhát. A' lugzóba tenni.
- Lusta:** rest, henye, túnya, lajha, 's a' t. lustaság. Lustálkodni. Lustítani.
- Lustos:** lotsos, motkos; v. mosdatlan, galád, ots-mány, lontosos, tisztátalan.
- Lutz*-fa:** lutz*-fenyő, luz*fa: luz*-fenyő, v. fe-nyv, v. -fenyű; fejer fenyő.
- Lödörögni:** lödörögni, kódorogni, kalandozni, kó-szálni, kóborlani, ofrikálni * 's a' t.
- Lök:** lapátz, egyenes föld. Lökkenteni: térségre, térre, sík mezőre, orgovány-földre erefzkedni, lejteni, szállani, botsátkozni. Lökni: vetni, ta-szítottani, löni. Valakit ki-lökni az ablakonn. Ha néki-lökkentem, (vetem) magamat.
- Löni.** Lödözni: lövöldözni. Lödözök: lövöldözök valamire. Lövött: lött. Lövet. Egy lövetre-való por. Adgy port egy lövetre. Lövelleni. Ki-lövellettek (-repültek) a' vitorlás* hajók. El-lövellettek (sebefenn el-szárnyaltak) a' madarak. A' kányák, le-lövellenek ragadományokért.
- Löny:**

Löny : *Ens* ; minden az, a' minek léte, v. létele van.

Lönye : lepény' neme; v. lomha ember. Te nagy lönye.

Lötyögni : v. lötyögni, fityegni. Tsak lötyög-fityeg rajta a' ruha.

Lövöldék : lepetke, lepke, pille, pillangó.

Lözer : lödör. Lödörgő, lézzegő, tsél-tsap. *Lásd*, Lödörögni.

Lükögni : levegni, lebegni, inogni, ingadozni. Lükög a' víz. Lükög, v. lökög az ember' úja - is belől, ha nagyon öszve-szoríttatik.

Lyánka-madár : barázda *-billegető.

Lyány-füz : füz-fának neme.

Lyukatsos : lyukatos, likatos, likas-bikas, lyuggatott, furdaltt, furtt. Lyukatsolni, lyuggatni.

Lyüki : tempe, törpe. *Lásd*, Kutak.

M.

Ma. Ma nem-ett: éhes. Ma tellyességgel: ma egész nap. *Mai* : mái. Maságtól fogva: mától kezdve.

Mag. Magzani. Már magzik: magba indúlt. *Magfa*: közönséges magról termett fa. *Magló* (szaporított-) dísznő. *Magva*-szakadt jószág. *Magalá* szántás: harmadik szántás, harmadlás. *Magvas* kender. *Magtalanság*. *Magva*-sz kadttúl. *Magvetés*. *Magvát* venni. *Magvető* hely. *Kimagvazni*. *Magló*: mén-ló. *Magvasodni*: magba menni.

Maga : ámbár, noha, bátor, ámbátor, jóllehet. Reám fogták, maga ártatlan voltam.

Maga. *Maga-bíró*. *Maga-bíroság*: Uradalom. *Magabízott*. *Maga-el-hittség*. *Maga-gondatlanság*. *Maga-gondatlanúl*. *Maga-gondolt*: szemes, vigyázó, elzén-járó. *Maga-hányó*, -vető: kérkedény. *Maga-kellő*: magát szerező, hegyke, ke-

kevény. Maga kényénn nőtt gyermek. Maga meg-
úntt ember. Maga-mentő felelet. Magan-lakó,
-háló. Harmad-, negyed- 's a' t. magával. Maga
(kelmed). Maga-szeretés, *egoismus*.

Magánózni: magánn, v. külön tartani. Magánofság-
bann élni.

Mágla: tseber; bor' 's egyéb hignak mértéke, mint
eggy 30' ejtel v. 30 ittze.

Magzatozom: szaporodom, tenyészede, gyarapo-
dom, tsemetéledem. Magzat.

Máholni: tele tömött poszával enni.

Májaló *: születése' napján-való vendégség.

Majd-ugyan: tsak-nem, színte, p. o. harmintzan
vóltak.

Majmolni: majom, módra követni másokat. Maj-
molás.

Major *-ember: Főlnagy, majoros. Majorság. Major-
ház. Majoroskodás. Majorkodni.

Májos-ajakú: nagy-ajakú.

Majtzok: majtz, kantárnak drágább szerből készült
szára.

Makatsság: nyakasság, makatsofság, konokság. Ma-
kats; konok. Makatsos. Makatskodni.

Makkanni: mukanni, matfzanni, motfzanni. Eggyet
se makkanny, ne piffzenny.

Makogni: vakogni, sírva dunnogni. Ne makogj.

Makrantzos: durtság. Makrantzoscodni. Lásd, Ma-
katsság.

Malaszt *: kegyelem, ajándék; kegy.

Maláta *: meg-örlött gabona, mellyet sernek minek
ki-főztek.

Málha-nyereg: fzekszena, tereh-hordozó nyereg. Mál-
ha: zajda, bútör, 's a' t.

Malom *: örlő, törő. Malom-gát, -ház, -hely, -kő,
-vas, -por, -kerék' lapáttjai *. Törő-, örlő-,
ványoló-, kalló-, daráló-malom.

Mállani: virágozni. El. v. meg-mállik a' fa. Meg-
mállott hírével a' föld' kereksege.

Malogya: tölgy-fának neme; valam. magyal, mo-
tsár, 's a' t.

Mam

Mammogni : nyűnyögni; magábann dunnogni; v. lassan enni; v. tselekedni valamit. Mit mam-mogsz rajta olly sokáig.

Mángor : mangur, fillér. *Mángornyi* : négy árpa-szemet-nyomó; v. tsekély dolog.

Manó : rossz lélek. Mi manó hozott ide.

Mants* : lapta fa-gyökérből, melyet fel-vetnek, 's botokkal hajigálnak a' levegőbenn. Mantsozni.

Maradni. Maradék. Késő maradékok, onokák. Semmi maradéka (magzattya, maradványa) -nintsen. Étél-maradék, 's a' t. Maradék-széna, 's a' t. Maradozni. El-maradozni. Nints maradása: nyughatatlan. Maradandóság. Rajta maradt: rajta száradt, a' mit kapott.

Maradtság : birság, birságolás, büntetés a' törvénybenn. Fején maradni. Lásd, Fej, és Marasztalni.

Máran : majd-majd, majdég. Lásd, Ezennel.

Marasztalni : marasztani, meg-tartani, tartóztatni; v. büntetni. Meg-marasztalták a' Papot. Marasztalás: marasztás. Marasztthatatlan-ság. Marasztthatatlanúl. Marasztás: maradtság: törvényes büntetés. Fejénn marasztalni, v. marasztani valakit.

Marha : Minden-féle jószág, kints, örök, árú, portéka. Kalmár-, ezüst-, lábas-marha. Marhahús (tehén hús). Marha-hajtás: marha-ki-béüzés, v. marha-lopás. Marha-hajtó.

Marni. Marakodnak: veszekednek. Szüntelen maradozsák egymást. Maradosva: harapólag.

Marok. Marok-széna*, -vessző, -had, -fereg, -gabona. Egy marok nép. Markom' pököm: hozzá ké-szülök; v. magam' biztatom. Marokba kötni valamit. Jól meg-markolni: fogni. Markos-legény. Markosann hozzá látni a' dologhoz, kard-markolat, v. -maroklat, 's a' t.

Mart : part, geréb. Martos. Marti lapu.

Martalék : zsákmány, ragadmány, kapli, nyereség. Nagy martalékkal jöttek haza. Meg-olítottá velük, v. közikbe olította a' martalékot.

Mar-

Martalótz: ember-, v. marha-lopó, -áruló. *Lelkek'* martalóttzi.

Mártani. Mindenüve bé-mártya az orrát. mártogatni. mártó-edény. Gyertya-mártó. Kenyeret mártogatni. Vízbe, sárba, mártani valakit.

Martzona: mérgefetske kis állat. martzonaság: kis vadság.

Marúlni. Lásd, Fitzamni.

Más. Másolni: másítani. másolás: másolás. meg-másítani: -másolni, -máslani az alku, a' törvényt. másolom: másra változtatom. másolás: löre, tsiger, v. tsügör. más (másod', második) nap. másod' fű: második esztendőbéli fű. másod' fűre menendő borjú: második esztendőbéli. másod' rendbéli. másunnét: másunnan, máshonnan. másod-magával.

Másza. Mását nem láttam. Szülő affzónynak a' másza.

Mászdogni: mászkálni, tsúszdogni, tsúszni-mászni. A' fára-mászónak körmös legyen úja.

Mászlag: halaknak vettetni szokott bolondító, mérges falat. mászlagos: veszekedő; v. bolondító. mászlagoskodni. mászlagos szerelem.

Mászuta: alatonbann - való tsalárd, alázatos matska.

Matász: készítettlen, nyers selyem, v. béka-selyem.

Mátka-tál: szeretők' ajándéka; v. húsvéti piros tojás' küldözgetése. meg-mátkásodni.

Matring: tekerts, fonaték, pászma, tents, tintis, zseréb. Egy matring tzérna. Far-matring. matring-haj.

Matskásodni *. meg-matskásodott (összve fugorodott) a' keze.

Mátsonya: gaz fünek neme, búza közt termő tövifs.

Matza *. Matzája: szeretője, ágyassa valakinek.

Mávogni: nyávogni; matska-lzó.

Máz. Mázlás: mázolás. mázolat. mázas. mázlott fal. Szép mázolatokat tett. mázolatnya a' falnak.

Me : ne. *mesze* : nefze, fogd.

Meddly * : jel-pénz, emlékeztető-, emlékeztetre vere-tett pénz *, v. lánnára * nyújtott értz *. medályos kütsög.

Meddö : meddű, terméktelen, gyümöltstelen, fo-vány, kopár, magtalan. *meddöl*ni : meddül-ni, magtalanodni, vadulni, kopárodni, gyümöltste-lenedni, fajulni. *meddö* tehén, föld, szöllő. *meddőség* : meddőség. *meddö* fejemből csak az tölt-, költ-, sült-ki.

Meder * : a' víznek, leg mélyebbje, a' medre.

Meg : utánn. Hátam' megé bújt. A' fa megé vonta magát, 's a' t. megém ne jöjj. Péter' megé (megi) áll.

Meg : megint, megintelen, ismét, ismétlen. Ezt, meg' azt mondta. meg meg' el-ment.

Meg-aggom : meg-vénhedem, meg-aggúlok. meg-aggás. meg-aggott. *Lásd*, Agg.

Meg-áldozom : fel-áldozom. meg-áldozta a' fiát.

Meg-állani szavát, ígérétét. meg-állani : -állapodni, rajta, valaminn. meg-állani a' fát : erőssenn tartani magát. meg-állatni : állapítottani, állítottani valamit.

Meg-bakolni magát : meg-kötni; nyakasködni, ma-katskodni.

Meg-béllem : -béllelem. Béliést adok, tefzek p. o. a' mentébe.

Meg-bérlem : ki-bérlem, bérbe veszem p. o. a' házat.

Meg-bírálni valakit : bírál fogadni, ismérni valakit.

Meg-bírságot : pénzben meg-büntetni.

Meg-bontakoztak : -bomlottak p. o. a' húrok, szívek.

Meg-botolni : -nyesni p. o. a' fűz-fát; ágait, hajtá-sit, növést, el-irtani; le-vagdalni. meg-botozni : -verni.

Meg-bökn : meg-döfni, -szúrni. *Lásd*, Böködni.

Meg-eggyesedni : meg-eggyezni valaminn. *Lásd*, Eggyesülni.

Meg-erészteni a' gyeplőt. meg-erészteni az országot : szabadságát meg-adni. meg- v. ki-erészteni a' jó-szágot 's a' t.

Me-

Meggett: mögött utánn, hátúl. Hátunk meggett lakik. megettem, -ed, -e-, megettünk, -etek, -tek nem vólt.

Meg-fejelni a' köpüt: a' meg-tóltt köpüt más üressel meg-tóldani.

Meg-feneklett: süllyedett, süllyedett, el-ültt, el-üllepedett, -merültt p. o. hajó.

Meg-fogafolni: boronával a' gyepes, gajos, rögös, göröngyös földet meg-rontsolni, -törni. Fogasborona. Vas-fogas: vas-fogú borona *. meg-fogafolni (gerebelni *) a' kendert.

Meg-futom az erdőt, a' várast, v. meg-futosom.

Meg-gazolni: meg-ganéjózni, -köveríttteni. Gaz: ganej *, tarágya *. V. meg-motskolni, gyalázni valakit.

Meg-gerjedni: -gyúlni, -gyúladni. meg-fel-gerjedett a' tűz. meg-gerjesztem: — gyúlasztom. Tűzet, haragra, gerjeszteni.

Meg-hahotálom: meg-ki-katzagom; pakotsáfann, portzogófann ki-nevetem.

Meg-halasíttani a' tavat: abba halakat vinni, botstátani, eregetni.

Meg-hamífolom: -hamífsíttom, -vesztegetem, -rontom p. o. valaki' írását; v. meg-tzáfolom, -hazudtolom p. o. a' reám fogott dolgot.

Meg-hartzolni: meg-víni, válakivel, az ellenséggel. meg-hartzolás. *Lásd*, Hartz.

Meg-hírdetni: meg-izenni, hírül adni, hírré tenni valamit. meg-hírdettem akarattyát.

Meg-el-ki-hirefédni. *Lásd*, Hír.

Meg-hívom: villa-húzó, meg-tagadom, p. o. be-lzédemet, vallásomat. meg-hívás. meg-hívatlan. meg-hívhatatlan.

Meg-hozom: villa-hozom, p. o. az el-vitt jószágot.

Meg-jöni: villa-jöni. meg-jövele utánn.

Meg-ízgatni: fel-indíttani, meg-háboríttani. meg-izgató. Ne izgass; ne ösztönözz. *Lásd*, Bújtat.

Meg-kegyetlenítteti: meg-vadíttani, *esserare*. meg-el-kegyetlenedett. Kegyetlen: szelídség nélkülváló, Kegyetlen gyermek. *Lásd*, Kegy.

Meg-keferíttem: meg-boszonítom; v. keferüvé télszem. meg-kefergetem. *Lásd.* Keferü.

Meg-gyűltt: meg-evesedett, genettséget vett p. o. a' kezemenn a' leb; v. meg-szaporodott. meg-gyűltt a' bajom.

Meg-következni: meg-történni, -esni. Ez meg-is következett.

Meg-kövezteni p. o. a' sodort: só nélkül tífzta * vízben meg-főzni.

Meg-különödni: el-válni, -választatni, el-hasonlani.

Meg-különözöm: meg-választom; v. külön-fogom, -veszem.

Meg-húnyta magát: meg-hunnyászkodott, le-lapúlt, le-gugorodott, -kutzorodott.

Meg-pukkanni: halsadva nagyot szóllani, v. pattanni: pukkan a' hólyag. Pukkantó. Pukkantani szájjával, hólyaggal, 's a' t.

Meg-szédülni: -kergetegesedni, -örülni, -tsábúlni, -ká-búlni, -elzelösködni, meg-bódúlni, -tébolyodni. meg-szédíttetni (meg-bolondíttani, vakíttani) valakit.

Meg-torlott, halomra gyűltt; v. bosszút állott. meg-torlottam ellenségemet: rakásra vertem. meg-torlottak a' habok. meg-torlotta, v. -torolta az Attya' halálát: meg-kerefte, meg-bosszúllotta.

Meg-töltözni: magát meg-tölteni, -tölni, -rakni.

Meg-vagyok: élek, nem veszttem-el. még meg-vagyunk. meg-van a' pénze. Ugyan ki-vóltak a' Barátokéból.

Meg-válva: ki-véve, ki-fogva, kívül. Eggytől meg-válva, v. ki-válva, eggyet ki-fogva, mind ott vóltak.

Meg-ühög, meg-ühödik: meg-senyved, -purhásodik, redvesedik p. o. a' fa.

Megye: határ *, vidék. meg-megyezni: -határozni. megyés-dolog, -levél. megyénkbeli. megyebéli. megyés Püspök, -Pap. Püspök-megye. Vár-megye.

Méh. Méhes. méh-tartó. méhész. méh-kosár, -köpü, -kaptár, méh-kas, méh-kelentze.

Me-

Mekegni : ekegni; (ketske-szó) v. hebegve akadozni, habogva szóllani. Mit ekegsz, mekegsz?

Meleg. Melengetni, hevítgetni, melegítgetni. melegülni. meleg tájék. melegedni. Agy., étek-melegítő. meleg-ágy. meleg-vérű.

Mellék, v. mellék: oldal. melléki. mellékes: oldalas. mellékesleg: mellesleg, oldalaslag. mellékesfenn. mellék szó: *adjectivum*.

Mellőzni : kerülni p. o. a' rossz társaságot. El-mellőzni a' dolgot, az igazságot. Mellőzhetetlen.

Melly, v. mejj, emlő. melly-vas: vas-derék. melly-vasas: vas-derekas. melly-vasba öltözni. mellyes-vállas: tenyeres-tálpas.

Mellyeszteni : mejjeszteni, koppaszteni. meg-mellyesztették. mellyedt. mellyedni: koppadni.

Méltó. Méltatni. méltóztatni: méltóvá tenni, v. -ítelni. Asztalához méltatott téged'-is. Tifztságre méltatni valakit. méltóságosítottam. méltatlanul bánni valakivel. méltatlanság. Nagy Méltósága.

Menedék : mentségre-való. menedék-hely: szabad-hely, óltalom-hely. menedék-levél: *quietantia*.

Menedékes : könnyenn-járható. menedékes grádits*, v. léptső, v. hágtsó, 's a' t.

Menekedni : szabadulni. Ki-menekedni a' veszélyből. meg-nem menekedhetett tőlle.

Menni. Menelni: mendegetni, járkálni. Ott menel. men'tébenn; menetébeon. A' víz' mentébeon.

Menny-ütő-kő : menny-kő, villám.

Menten : mentést, mindgyárt, azonnal, leg-ott', leg-ottan, mindgyárást, töstént, mindgyárton, ottan, ezentúl. menten meg-indúlt: menten (leg-ottan) ment. mentől, v. mentül-hamarább.

Menteni. Mentő-írás, v. -beszéd. mentséges. menthetetlen. mentség-hely: menedék-hely 's a' t. mentegetni: szabadkozni. mentődni: mentekezni, ki-fejtődni, 's a' t. Mentőleg. mentt; mentett, szabad. mentt a' büntetéstől.

Menülni. Lásd, Fitzamni.

Menyekező : menyegző. menyekzősködni. Meny.
Meny-Affzony. Menyem-Affzony. menyekezni :
 házasodni, párosodni *.

Menyezet : mennyegzet; v. bólt, bóltozat, padlás-
 al-része. menyezetelem; meg-hajtom, bóltozom,
 menyezelni.

Meredett : meredett, merevedtt. meredett nyak : nyak-
 nak merevedése, hajthatatlansága. Ki-meredett,
 -dülledtt, a' szeme. Ki meresztette a' szemét reám,
 meredni. meresztetni. meredezni. —

Meregetni : meregélni, merítgetni. merítő edény.

Mereklye : merengye, petrentze; v. egygy hosszú ágú
 széna*-villa*.

Mérész. Mérészelni. mérészség. mérészske. mé-
 részkedni. mérészenn neki-állott.

Mereszkedni : húzalkodni, nyújtózni. meredni. me-
 redezni. meredett : fel-egyenefedett. Ki-meresz-
 tette a' lábait.

Mereven : hajlatlan, kemény. merevenítteni : mere-
 víteni. merevenné, merővé, -tenni. merevenenn :
 merőnn, állani. merő : mereven. merevedtt :
 meredett, nyakú. merevedttség.

Mérkélmi : mérsékleni, mértékleni valaminek hoz-
 szát, mellységét, nehézségét.

Mérkezni. Meg-mérkeztek egygy mással : egygyik a'
 másikhoz mérte magát. meg-mérkezhetik vele.

Mértékleni : tartóztatni, kímélleni. mértékeld ma-
 gadat mindenbenn. mértéklet. mértékletes-ség.
 mértékletlen-ség.

Merő : kemény, nem hajló; v. tsupa, mind, egésszenn.
 merőnn áll a' kö-fzál. merőnn (merevenenn) áll
 a' keze. Ez merő (tsupa) hazugság, hamiság.
 merőség : keménység.

Mesgye : izántó-földek, és szőlők között hagyatott
 gyep.

Messze. Messzeség : távól-valóság. messzül : messzün-
 nen, messzünnnet p. o. jött. messze-föld.

Mester*-remek : mesterségesen készültt munka. mes-
 terséges álnokság. mestertelen hazugság. mester-
 gerenda * : melly a' többbit-is tartja.

Métely: júhnak nyavalyája. mételybenn el-húllottak a' juhai. mételyesedni. mételyesíttem: döglelem. mételyes tudomány.

Méts: apró tserép-, v. üveg-világító. Métselő.

Metset *: Török templom*.

Metszek* vele.: mit teszek, v. tegyek vele. *Met-szünk* *: mit teszünk. *Metfzenek* *, mit tesznek p. o. vele. Ezen szóllás' módgya igen szokásbann vagyon, kivált Dunánn túl. Pázmány-is gyakorta él-vele.

Mez *: valami ruha, takaró. *Innen meztelen*: me-zíttelen. me-zíttelen-ség. me-zítteleníttem. me-zít-láb. me-zíttelen kard, 's a' t. me-zíttelenedem. me-zíttelenenn: me-zíttelenül.

Méz-ser: méh-ser. Sejtes (viaszos) méz. méz-szüret. meg-mézelní. mézes mákos. mézelnek (mézet hordanak) a' méhek.

Mézelke: mézge, mézga. *Lósd, Mezge*.

Mézga *: matska-méz, matska-gumi *, kóldus tsipa.

Mezge: fának édes leve, nedve. me-zgélí: fát hám-tani édes levéért. me-zge-hántók: me-zgérlok.

Mezgérlení: bengézni, gerezdelni, lötskelni, a' szöllő-szedőktől el-hagyatottat keresgélí. me-zgérlés: bengezés.

Miá: miatt*, mián*.

Miért-hogy: mivel-hogy.

Mihelyt: mihelyest, mihent.

Mihóka: turbulya, baraboly, bubulitska*.

Miksa: Maximilian.

Mile: földdel bé-fedett fa-kupatz*, mellyből a' ko-vátsok szenet égetnek.

Milly: millyen; valam. illy: illyen; olly: ollyan.

Millye: szelentze, tok, téhely*, pixszis*.

Mina *: álnok fel-vető lyuk a' föld alatt. mináz-ni: minat ásni.

Mind. Mindenés. mindenesség, *Univerfitas*. minde-niség. mindenesse vagyok nekie, p. o. a' jofzá-gábann. minden-ha: mindég, folyvást, örökké-tig. mindenhol: mindenütt. mindenként: minden módonn. mindenség: *Univerfum*. mindenszer: min-

- mindenkor, mindenkoron, mind úntalan. mindgyárton: mindgyárt, mindgyarást, azonnal, 's a' t. mind-két-fél, v. -rész: mind-kettő, mindkettenn. mind-két helyenn. mind-nap-estig: egész reggeltől fogva nap-nyúgottig. mindenink: mindenikünk, kiki közüllünk. mindenünk (minden jofzágunk) oda lefz. mindnyájunkat érdekel ez a' dolog.
- Minemű*: minő, minémű. mineműség: minéműség, minőség.
- Minta*: ábrázó * formája * valaminek. Szép mintába öntött.
- Miogatni*: nyávogni, miogni, mint a' matska.
- Mire-hogy*: mivel-hogy.
- Mirigy*: kelés, tályag, kelevény, szökés, guga. mirígyes. mirígyesség.
- Miség*: mitsodaság. misége: mivólta, valaminek.
- Mód* *. Módos. módosítani. módosodni. Okkal, móddal végbe vitte. mód felett. Módosonn.
- Moh*: mohó, hirtelen, gyors, sebefs, nagyon-kívánó. mohonn enni, -falni. mohonn kezdeni, fogni valamibe. moh (mohó) kívánság. mohonkodni, mohonság. mohonn evés.
- Moh* *: muh, moha: muha a' fánn, 'kövönn. mohos-odni: mohosólni. mohozni. mohosság.
- Mokány*: durva, vad, goromba, idomtalan, paraszt, otromba p. o. ember.
- Mokog*: vakog, nyí a' nyúl.
- Mondva*: kész-fizetésre p. o. parantsolni tsináltatni valamit.
- Monastor* *: kalastrom * *monasterium*.
- Mont*: törköly. Szöllő-mont.
- Mór* *: téglá * formára * tsináltt vályag. mór-ból rakott fal. mort vetni: téglát vetni. mór-teglából-való: égettlenből.
- Mord*: kedvetlen, vad, komor, kemény indulatú. Mordias: mord kedvű ember. Mordólni. Mordon néz: komoron teként. Mordonos. Mordon-ság: mordság. Mordonkodni.
- Mordály*: kis pifoly *. mordály-puska, v. mordány. v. mordi *: alattbann rágó, maró, rágalmazó.
- Mor-*

Morgok. Morogdogalok. morgás. morgolódom. morgódom: együtt-morgok. morgódás. A' kutya-is morog, ha az orrát meg-ütik. Zörgő-morgó.

Mórikalni *: farát rizálni. Tsak úgy móríkálya magát előttem.

Morkoláb *: tsuda-állat, lidértz, 's a' t. Ha a' morkoláb a' napot tellyefenn meg-enné.

Mormolni : mormolás. Mormolva mennek a' patakok.

Morotva : morotvány, tó, halas-tó. El.morotvásodni. morotvás: morotványos hely.

Morváy : kalás' neme.

Morzsalék : hulladék. morzsálni: morzsolni. morzsolódní. morzsás. Kenyér-morzsa. morzsás-föld. morzsalékkal hízlalni a' tyúkokat, 's a' t.

Mosni : Mosadék. moslék. mosalék p.ó. mosni-való ruha. mosatlan. mosdatlan kézzel nyúlni valamihez. mosdó medentze. mosdatlan-száj, be-fzéd. mosódás: mosdás. mosogatni. mosakodni. mosódní. moslékos edény. Azzal mosza szüntelen a' száját: azt emlegeti. —

Most. Mostankor. Mostani. Mostanig-lan. Mostanság-ban. Mostantól fogva. Mostanábann.

Mostoha. Mostohálkodni. Mostohálkodás. Mostohai. Mostohasság. Mostoha idő, -szerentse. —

Moszt : mosztika: a' gyümölsnek bel'-tsutkája, tor-sája.

Motozni : matatni. Ki-motozni: ki-tapogatni, keresni, nyomozni, valamit.

Motsár : tós hely, tótsa, víz-állás, tó. Motsár-tölgy: motsáros helyenn termő tölgy-fa.

Motsok. Motskandani. motskítani. motskosítani: undokítani, otsmányítani. motskolódás: pifzkolódás. motskoska. motskosulás. Igen nagy motskot (gyalázatot) tett rajtam. Bé-motskolni magát. Ki-motskoltam: pifzkoltam a' házból.

Motzfanni : matzfanni. Meg se motzfanny: meg se pifszenny.

Motyó : bagázsia * pefz meg. Lásd, Bútyor.

Motyogni : tötyögni, piszmogni, piszmozni, piszmatolni.

Mozdítottani : mozdíthatatlanság. mozdíthatatlanul. Mozdúlni. Mozdúlat. Mozdúlatlan. Mozdulatotska.

Mozogni. *Mozgadozni*. mozgadozva. mozgathatlan. mozgatlan : ingatlan, jószág. mozgásba hozni a népet. mozgóság. mozgató.

Múlatni. *Múlatni* magát. *múlatni* : halogatni a dolgot. *El-múlatom* (múlattsággal tartom) p. o. a vendéget, gyermekeket. *Dolog-múlatás*. *Magát múlatás*. *múlatni* a dologgal : késődni. *múlató ház*, *hely*. *múlattság*. *múlatozni*. *múlattságból*. *múlattságos* : víg. *Múlattató*. *Múlatozva*. *El-múlatztani* köteletségét. *Múlandó-ság* : el-múlás. *El-múlhatatlan dolog*.

Múlólag : által-futva : kis korig. *Múlólag* lásd-meg. *Múlólag* bé fordúltam hozzá.

Munka : muka *. *Munkálkodom*. *Munkalódom*. *Munkálatlan* : kézfittetlen p. o. föld, értz *. *Munkálatos* : munkás. *Munkás-ház*, v. *műves-ház*, *fabrica*. *Munkátlanság*, *dologtalan-ság*. *Munkátság*. A' munkátságot meg-kell a' föld-népénél indíttatni, ha az Ország böldeg akar lenni.

Murtzos : szurtos, szurkos, piszkos, tziertos, mint a' lakatos inas.

Murva : fű neme ; v. széna-, szalma-murva : töredék, v. törek.

Murugy : muruggya : polyvából miből álló rothadt gyűlevény.

Mustrálni * a' sereget, hadat : számba venni, megvizsgálni. *Meg-mustrálni* valakit : loholni. *Egész nap' mustrállya* magát a' tükröbenn. *Mustora* * polító : mutatni-való.

Muszozni : tsomoszozni, rontsolni p. o. a' szöllőt a' kádbann. *Muszólo* : tsomoszólo-fa.

Muszlitza * : bór-légy.

Mű : miv. *Kézi-műves* : kézi-munkás. *Művelmény* : *artefactum*. *Művész* *. *Művelni* : mivelní.

Műszer. (materiale) a' mi valami mivnek, üzésére meg-kívántatik.

N.

N*adály*: pióka *, piótza *, vér-szopó, vér-szívó. *Nadályozni*. V. *nadály*: fekete gyökér' neme; hafznos a' tsontok' forrasztására.

Nád-méz: tzukor *. *Nád-mézeleni*. *Nád-mézetlen*.

Nádolni: vasat edzeni, ödzeni, keményíteni; atzé-
lozni *. (Atzél: tűz-vas) Egélliz-, v. fél-ná-
dolás.

Nádor. *Nádor-Ispány*: *Comes Palatinus*.

Nádra: nátra, méh, uterus.

Nagy. Nagy fába vágta a' fejszét. nagy fát moz-
gat. Követ vetni nagyobb maganál: a' tudat-
lan ki-hívja a' tudóst. nagy-szívűség. nagy-
akarat: gög, kevélység, fenn-héjazás. nagy dol-
gokat felfezget. nagy-ehetőség. nagy-embersé-
gesenn: igen emberségesenn. nagy-hét. nagyot-
hall. nagy-alható, -alvó, -aluvó. nagy-tűrhetés:
nagy-tűrhetőség. Nagy-Meltóságú. nagy-lelkü-
ség. nagyobbka, v. nagyobbatska. nagyobbod-
ni. nagyolni. Ki-nagyolni: naggyából ki-faragni.
nagyozni: nagyzeni: nagyobbítani, nagyítani,
magasztalni. nagyollom: nagynak tartom p. o.
az árrát; valamint, sokallom, kevesellem, hosszal-
lom, kitsínlem. nagyságotolni. nagyító-üveg.
Nagy-, Fő Hertzeg *.

Nám: lám, ám. *Nám* meg-mondám, hogy úgy
jársz.

Nap: napa: feleség' annya. *Napom*, -od, ja. *Na-
pám*, -ád, -ája.

Nap: (*sol*, v. *dies*) nappal. nap-enyészeti (nyúgati)
szél. nap-szállat: nap-eset, nap' le-mente, le-
áldozattya. nap-haladatkor: nap-alkonyodáskor.
nap-estig: -fogytig. nap-közbenn. nap-kor; va-
lam. éj-kor. napot illeni, v. ülleni: szentelni, v.
inne.

inn pelni. Üllő-nap: üllnep, v. ünnep. naplás: napozás, halogatás. naplok: napot, időt, töl-tök. napozok: valamit halogatok, hólnapozok. napot, órát, szabni, tenni, rendelni. nappaloz-ni. nappali szoba. napló könyv, *diarium*. nap'-éj' egyenlősége. nap enyészet. Egy nappalt töltött. nappalig. nap szabás. nap-szám. nap-szálla. naptár*: *Calendarium*. napot nap-eltig: egész nap, p. o. dolgozni. Az napságtól fogva: az naptól kezdve. nap-szökő esztendő: Mátyás' ugrasa. nap-támadati népek. nappallani. nap-palás. nappalodni, valam. hajnalodni. Reánk nappalodott az idő. napló. nap számos. napon sült: naptól feketedett; v. nap' hévségétől, nap' szúrása, sütéle miatt betegedett. nap-bér: napi bér, v. -fizetés. nap-verő*: verő-fény.

Nás-fa: retesz, kilints, fa-zár.

Nasz: a' menyeközök' szülője. Nász nagy: Fő-gazda a' lakadalombann. Nász' népe: lakadalmaók.

Nászád: folyó, könnyű, karisú, sűgár, ludar hajó. Nászádos: Fő-hajós, hajós kapitány*.

Né: nő, feleség, asszony. Nös: házas férjfi. Nőtelen: feleségtelen. Nőzni: házalodni.

Ne: me. Nelze: melze: me, 's a' t. a' könyv, ka-lap. —

Negéd: kevélység, büszkeség. Negédség: negédes-ség, nagy-akarat. Negédes-enn. Negédeskedni.

Négoly: négely, légely, tsobány, tsobolyó. Hozz egy négoly vizet.

Négy. Negyedes. negyed': egy negyed rész: fer-tály*. négyelni. Fel négyelni. negyedlő. négyesíteni. négy esztendőiség: négy-esztendői kor. négy-rétű. négy-szegű-ség. négy-szegesíteni. negyvenes hordó. négy-nyüstös vászon. négye-zet *quadratura*. négyezem: négy-szegesíttem. négyesbe, kettősbe 's a' t. fogni, -venni, -járni.

Néha. Némellykor, néha-néha; v. valaha. Néha-nap. Néha-napba. Néha-napiánn.

Nehéz. Nehezülök. nehezedem: bádgyadok, öreg-szem. nehezellem: nehézlem. Neheztelni. Nehe-

zenn veszem, -vi elem. nehezíttem. nehéz-kedvű. nehéz-szabású. nehézkesíteni. nehézkes: vife-
lős, terhes. Egy nehézék: 10. lat.

Néhon: néhon-néhul, néhol, imitt-amott p. o. lehet találni.

Nélküled *: nálad nélkül, 's a' t. Dunánn túl úgy ejtik.

Nem. Faj: fajta, nemzet. Mitsoda nemből-való. Nemnek rendi: Familiának* ágazati. Nemzettségi ágazat. Nemzeni. Nemtéli. Ferjsúi Nem. Asszonyi Nem. IJegen Nem. Szép, v. szebb Ném.

Néma. Meg-némítottam. El-némúltni. Nemaság. Néma állat, -erdő, -barlang, -magánosság. Néma gerjedés.

Néma: pénz-tartó tserép edényke.

Némelly: egy-ki, valaki. Egy ki azt mondotta.

Nemes. Nemesi Rend. Nemes jószág. Nemes örökség: udvar ház. Nemesenn. Nemesedni: nemesülni. Nemesíteni. Nemesített: nemesített. Nemes ülés: Nemes telek, -jószág. Nemes szív. Nemes Nemzetes.

Nemez: öszve veretett, avott p. o. posztó, v. gyapjú, kalap-posztó.

Nemmen: tsak-nem, v. szintén úgy.

Nemtő: természeti Isten; *Genius*. Nemtői: víg, örvendetes, kényi, kéji, kedvi, természeti, *genialis*.

Nemzet. Nemzetenként. Nemzetes-ség. Nemzettségi ágazat, v. -nyavalya. Nemzetiség, *nationalitas*. Nemzeti béllýeg, *nationalis character*. Nemzeti erkölts, ruha, szokás, nyelv, törvény. Nemzeni. Nemzetni: származni.

Nép. Népség: körség, köz nép. Népesedni: népesülni. Népes város. Népesíteni. A' népesítés leg-főbb tárgya a' Fejedelemnek. Köz-néphez eretzkedés: *popularitas*. Népi.

Nértz *: háló, reize; asszonyi munka. Nértzelni: kötni. Nértzelés. Nértkezés: kötés.

Nevedék: növedék, névendék, nevedékeny, gyermekded, fiatal. Nevendékeny új: gyűrűs új.

Nevelni a' gyermekét, jószágot, kintset. . . Neveletlen gyermek. Nevelkedni: nevekegni. Nevelőház. A' Gyermek' nevelője.

Nevetni. Nevetkezni. Nevettiséges szabású. Nevettség-szerző. Nevetős dolog.

Nevezni. Nevezdegelem. Nevezetesség. Nevezetelen: névtelen, v. nevetlen. Neveztetés (*denominatio*): Nevezet szerént: nevezetefenn. Név' máslla: *pronomén*.

Nevők: nővők, v. növők. Nödögelek ferdülök, felhúzalkodom, hutyorodom, szálfodom, fudarodom.

Nézni. Nézdegelek, nézgélek, nézellek: valamit vizsgállok, jól meg-tekintek. Nézetett: jól meg-próbáltatott. Néző. Leány-nézőbenn volt. Nézőszín: játék-szín. Néző tső: meszfe-látó, nagyíttó üveg. Néző: jós, jósló, varásló, jövődőlő. Nézőhöz menni valamit meg-tudni. Néznéje: nezné; valamint: tudnája, tudná, 's a' t. Illyen hajlatásokat gyakrann találni a' régi könyvek-benn.

Nikápoly: *Nicopolis*. Nikápoly-várossa.

Nódítottom, indítottom, nógatom, noszogatom, nofzítottom, bíztatom, ösztönözöm: serkengetem, 's a' t.

Nofza: nofzsa, no. Nofza rajta; utánna.

Nufzt: szoboly. Nufzt-gerezna*: nufzt-börrel béllett asszonyi palást*.

Nő: né. Házas asszony. Nős: házas férjfi. Nőzni: házasodni. Nőtön-nősző vén menyetske. Nőtélenség. Nőtelen maradni. Nősző legény. Nöstény.

Nöni. Nödögelni. Növetény: (*vegetabile*) növény. Növés. Növedékeny.

Nyáj: sereg, csoport. Nyájanként: csoportonként.

Nyájas: kellemetes p. o. beszédű. Nyájas a' tűz: kedves v. sűrű. Nyájasítottom. Nyájasodni. Nyájasság. Hozz a' nyájassából: sűrűjéből. Nyáji. Nyájász*: nyájt-örző.

Nyak.

Nyak. Nyakára kötötték (erővel reá nyomták, nyakán hagyták. nyakas : makats, makrantzos, konok, p. o. gyermek. nyakas- (hózfú nyakú) tők, körtvély. Nyakba-vető török kard. Nyakba-vető arany lántz. Nyak-kaloda* : nyak-káva, nyak-vas. Nyak-merevedés : farkas-nyak. Nyakonn fogva, v. -kötve el-vitték. Nyakra főre hányni, vetni, hányatni. Nyak-vágó : hóhér, sejtévő, le-nyakozó. Nyakló : ló-nyakba-való. Bé-nyaklózni. Nyak-szirt : főnek hátúlsó része. Nyaka - szakadttábann. Nyakaskodni. Nyak-lántz.

Nyákás* : nyálás p. o. út. Sikamos, sikamló, tsuszamós, ragados. Nyáka. Nyákásodni.

Nyál. Nyálás -fonal : mellyet még ki nem mostak. Nyálafság. Nyálaskodni : ízetlenül, sajttatlanúl, v. sőtalanúl enyelgeni, v. enyelegni, leptseskedni, hívságot belzéllen. Nyáladék.

Nyaláb : kötet, kötözet, tsomó. Nyalábba kötni, valamit : nyalábolni. El-nyalábolni.

Nyalka : hegyke, büfzke. Nyalka legény. Nyal-kaság.

Nyalni. Nyalakodni. Nyalánkság. Nyalánkodni. Nyalánk : nyalakodó, nyalóka. Nyalintani. Tányer- v. tángyér-nyaló : tséltsap, hízelkedő. Nyalogató orvólság. Fel-nyalatom. —

Nyámmögni : immel ámmal enni.

Nyár. Nyáralok : nyaralok; nyárat, v. nyarat, töl-tök. Nyáarak v. nyáarak; val. sáarak v. sarak. Nyári, -ház, -palota, -múlattság-szoba. Nyári takarodás v. takarás v. takarás : a' nyári gabonának bé-takaríttása. Nyár' közepe : derék nyár. Nyárlani : ki-párlani. Nyárlott bor : nyaras, meg-fordútt, ki-gőzöltt, el-mentt szefzű, -ersjű bor.

Nyárs-gerelly : rövid hegyefs tör, nyársoló, spēkelő*, szalonna*-füző; v. -öltő, v. -tő.

Nyáskálódik* a' gyermek az annyánn, mikor ölébe kéredzik v. fel-kapafzkodik.

Nyafsánn *: pörénn, öltözetlen. Faludi.

Nyavalya: nyomorúság; v. betegség. Meg-tanított a' nyavalya: a' szükség. Nyavalygok: nyomorkodom, kefegek, fanyalgok. Nyavalygás. Nyavalyáska: szegényké. Nyavalyáság -os: nyomorúság-os. Nyavalyás-úl élni. Nyavalyátska.

Nyavodni *: nyomorodni. Egésszenn el nyavodt.

Nyavogni a' matskák szöktak.

Nyeggetni: valakit nyomni, gyomrozni, hogy az színt' úgy nyegjen, nyögjön. Lekefenn megnyeggette.

Nyekegni: nyegni, nyögni, nyifogni, nyöszögni, nyikogni: a' sívó rívó gyermekről mondatik.

Nyel: maroklat, markolat. Nyelbe ütni, v. nyelből ki-ütni valamit. Kés-nyel. . Ezüst-, fanyelű 's a' t. Nyel-szöllő: szöllő-gerezd, szöllő-fej, v. -fő, szöllő-fürt, szöllő nyel. Nyelezni. Meg-nyelezni: nyelet adni, tsinálni valaminek. Nyeletlen. Nyelet ütni valamibe.

Nyelleni: húllani, fonnyadni. . . El-nyellet a' szöllő: el- le-húllott a' szöllőnek szeme.

Nyelni. Nyeldeklő: nyelv tső, nyelv-tsap. Nyel-dekleni: nyalni-falni. Nyelő-faló: torkos.

Nyelv. Nyelveskedni. Nyelv-váltság: szóért büntetés, nyelv' díjja. Nyelv-hafadás: nyelv eredés, meg-szóllamlás, v. -szóllalás. Nyelvelség. Nyelvtanító. Nyelv-tudós. Nyelve-szakadtt Nemzet. Nyelvetlen. Nyelvetlenség. Nyelveskedés. Nyelv' bé-kája. Nyelve a' sípna. Nyelvet mérni valakivel: vissza-felelelni. Nyelv járás. Nyelv' tulajdona, v. tulajdonsága. Nyelv, köntös, természet, -ősi szokással hegykénny barátkozik. Nyelvezés *. írás' módgyá: írás- v. beszéd-éjtés.

Nyereg. Nyereg' vápája. Nyereg-heveder. Nyereg' kápája. Nyereg-gyártó. Nyerges-ló. Nyergelő. Meg-nyergelte urát a' feléseg: fel-tette a' süveget.

Nyeretes: nyertes, v. nyereséges. Nyertelség. Nyerekedésre adni magát.

Nyers:

Nyers : kézfűtetlen , ki-nem-miveltt ; v. izmos ; v. eleven , friss * ; v. parasztos. **Nyers-bőr** , -gyapjú ; -erő , -ifjú , -víz ; -erkölts. **Nyersfenn** szólni. **Nyersülök** : újjúlok. **Nyerseség** : nyersség.

Nyesni : gallyat irtani , vagdalni , botolni ; v. azon egyet szokszor mondani. Szüntelen azt nyesi : azon bakot nyúzza. **Nyesölék** : (*farmentum*) nyesdegelni.

Nyifogni : nyivogni , nyafogni , nyikogni. *Lásd* , **Nyekegni**.

Nyikkanni. **Meg-nyikkant** (nyikogni kezdett) p. o. a' gyermek. Ne nyiggasd (nyikogtasd 's a' t.) a' gyermeket. *Lásd* , **Nyifogni**,

Nyihelödni * : vakaródzni.

Nyikorogni : nyölkörögni ; úgy ríni , mint a' disznó. **Nyikorog** az ajtó ; a' hájatlan kerék-is.

Nyíl. **Nyíl-ág** , mellybenn az ideg jár. **nyíllálás** , **nyílat** vetek : sorlot vetek. **nyíl-vetés** : sors-*, v. kotzka*-vetés , **nyíl-vonás**. **nyílas** : rének , v. erdőnek osztálya. **nyíltra** , **sorsra** , **szerentsére** , **szerentséltetésre** adni , **erészteni** ; **hagyni** , **vetni** valamit. **Meg-nyíllazni** a' lovat ; a' patkó*-szeget elevenébe **erészteni**. **nyíllazott-ló**. **nyíl-vas**.

Nyílni. **Nyílok** , **nyíldogalok**. **nyílvánság** : **nyílvánvalóság**. **nyílvánságosítottom**. **nyíladás** az erdőnn , 's a' t. **Ki nyílt** az idő. **nyílván** szólni. **nyíltt szívű** , **eszü**. **nyílatkozás**. **nyílvános** *. **nyílvánodni** *. **nyílván** te vóltál ott.

Nyír. **Nyíres** : a' hol sok **nyír-fa** terem. **nyírség**. **nyír-virits** : **nyír-víz**.

Nyírbálni : **nyírfálni** ; **mintegy nyúzva** , **tsíszolva** , **vagdalni** , **metfzeni** , **szegdelni** , v. **szeldelni** p. o. a' kenyeret ; v. **rofszúl nyírni**. **El-meg nyírbálta** a' posztót , **pappiroft**. **V. Kuntzogva** , **rimánkodva** , **kérni** valamit. **Ki-nyírbálta** , **ki-kuntzogta** , **ki-kunyorálta** az annyatól a' pénzt , 's a' t.

Nyirettyű : **vonó** , **hegedű-vonó**.

Nyírni. **Nyírdegelem**. **nyíredék** : **tölteni-való pih** , **pöfzlék** , **metélék** , **vágaték** , **húlladék** , **esedék** , **szeldelék** **nyesedék**. **nyírtt** , v. **nyírett** **posztó**.

L

Nyírtt

Nyírtt haj. nyírem. nyírés. nyíró. nyirom*.
nyírás*. nyíró*. nyíretlen.

Nyírok: nedv, nedveség. Nyirkos p. o. föld, ruha,
's a' t. Nyirkosodni. A' nyírok meg-senyvesz-
tette.

Nyíttani: nyítani, nyitni. Nyíttás. Szőlő-nyíttás.
Nyítvák (nyílttak, réfenn vannak) fülei. Nyit-
togatni. Tátva, nyitva az ajtó; akár alá, akár
fel.

Nyívatni: nyivogtatni, nyifogtatni, rikkatni. Ne
nyivasd, 's a' t. a' gyermeket. *Lásd*, Nyekegni,
és Nyifogni.

Nyívek: nyífogok, sírok, nyívogok. nyívás. nyi-
vátskol, nyívákol, koákol a' tsetsemős gyer-
mek. Nyívna, a' kutya-, v. matska-köly-
kek-is.

Nyom. Nyomát sem láttam. Talp-nyom. nyomába
sem hághat. nyomába lenni, v. lépni. nyomá-
dék: nyomdok, nyomás, nyomozom: nyománn
keresem. Tsak hideg nyomát, helyét, hagyta.
Nyomonn büzlelve (szaglalva) keresni. nyomát
fel-találni, v. -venni. Ki-nyomozni a' titkot.
nyomás: szabad legeliő, falu' szabadgya. Két
nyomásbann (határbann) van földgye. nyomá-
kodni. A' vár ellen nyomúlt, nyomakodott, az
ellenség. nyomos: fontos*, velős p. o. okok. Az
emberi nyomtól fogva: a' miolta emberek van-
nak. nyomos: tartós életű. nyomozó Szék (*in
quisitio*). Késő nyom (*posteritas*).

Nyomni. Nyommasztom: el- meg- le- nyomom.
nyomkodom: nyomdosom, tiprom, tapodom, ti-
porom, gázolom. nyomtatvány: kötetlen nyom-
tatás. Ki-nyomni a' képet. nyomtató ló. nyom-
tatás. Még búzáat nem nyomtattak; azt ki nem
nyomtatták. nyomtatás' idejénn. nyomadék kép:
mellyet ki-nyomnak. nyomogatni.

Nyofzolyó Afzfzony: Öröm Anya, Meny-afzfzonyal
bánó. Nofzolyó Leány.

Nyúgalom: nyúgodalom, nyugság. * nyúgalmas,
nyúgodalmas. nyúgotom: nyugtatom, nyúgoz-
talom.

talom. nyugfzom: nyugofzom. nyugott Katonák, földek, lovak. . . nyugovás, nyughatatlanítottm. nyughatatlankodtatom. nyugtalanság. nyugtomat sem találok.

Nyújtani. Nyújtó: sodró-fa; lapított, mellyel téztát nyújtanak, lapíttanak a' tészta-mivefek. A' Szegényeknek nyújtani, nyújtogatni. . . Már a' nyújtó padonn fekszik: ki-terítettett, már ki-nyújtóztatták, v. -nyújtották. Igen nyújtva (hosszafonn) befélllett. nyújtózik. nyújtózás. nyújtózva nem keresik a' kenyeret.

Nyúl. Nyúl-árnyék: spárga *. nyúl-kék: nyúl-faláta *. nyúlas kert. nyúl-szívű: félénk. nyúl-nyom. nyúli.

Nyúlni. Meg- el- ki-nyúlni. El-nyúlt az ágyonn. Ki-nyúlt élete. Meg-nyúlt a' kötél. Nem nyúl a' dologhoz. Mindenbe belé-nyúl. Hozzá nyúlok. Ki-nyúlttság. nyúlánk: nyalánk, mindenhez hozzá-nyúló; v. vékony-hosszú. nyúlánk természetű, testű, 's a' t. nyúlós bor. nyúlóbann van a' bora, v. nyúló félbenn, v. nyúlósodni kezd.

Nyuvadni: fúladni, fojtódni, fojlani. Már meg-nyuvadt. A' vízbe nyuvadt. Meg-nyuvafztom: fúlasztom, fojtom.

Nyuzga *: nyúzar, vézna, vanyiga, pimasz, élhetetlen, erőtlen, tehetetlen; kivált arról mondatik, a' ki magánál erősebbe kap, kötelődzik, 's a' t.

Nyökörögni: nyegni, nyögni. A' marháról mondatik.

Nyöszögni, nyöszörögni, nyöfögni, nyökögni. A' dunnogva síró gyermekről mondatik.

Nyöni: tépni, szaggatni, húzni. Kendert nyöni. A' lent, kendert ki- meg-nyöni. El-nyötte (szaggatta) a' ruháját.

Nyü: minden-féle hús-féreg. nyüves. nyüvesedni. nyüzsögni. *Lásd,* Hemzsegni.

Nyüg. Bé-nyügzöni a' ló' lábát. Elég nyüg (baj) rajtam. Téged' nyügmre adtak. Le-kussad a'

nyüg alatt, v. le-görnyed, görnyedez a' teher alatt. nyügös. Nyügbe vetni a' lovat. Nyügülödni: alkalmatlankodni. ne nyügülödj rajtam. Nyüg-zött: nyügmentett p. o. ló.

Nyüst a' szövő székben. Nyüstös: négy nyüstös vászon.

O.

Odor: udú, odó, odú, hiú, üreg, hézak. Az Odorbann van. A' tsürnek odorja, mellybe ki-nem tséplett gabonát raknak a' Székelyek.

Odvas: odós, üreges, hézakos. . . Fának, fognak odva, ürege, 's a' t.

Ok. Oktalan-ság. Oki. Okos ravasz-ság. Oktondi: ostoba. Fő-ok. Okozni. Okos-ság-otska. Okotska. Okvetetlen: minden biztonnyal, minden mentség, ki-fogás nélkül. Okvetetlen-ül meg-tselekszem. Okúlni: okosodni. Belé-okúl: belé-tanúl. Meg-okúlni. Oka *: mérték' neme; eggy oka kávé.

Ol: rekesz, akol, pajta. Az ólbann vannak a' tehenek, lovak, marhák. Disznó-ól, tyúk-ól, 's a' t. Olozni: ólbann (nem pedig mezőn) tartani a' marhát.

Olaj* seprelékje: fenekére szálló sepreje, sankja, gazza. Olaj-seprelékes. Olaj-szín: sárgáló ízín. Olaj-szüret. Olaj-malom: olaj-fajtoló, v. -fajtó, olaj-ütő. Olajat üttetni.

Ólálkodni: olálkodni, leselkedni, leselkedni, leskődni, leskelődni. Ólálkodás: leselkedés. Ólálkodva.

Óldal. Óldala-fájós. Ó'dal-küszöb. Óldal-petsenye*: disznó-óldal. Óldalaslag. Óldalra szegve. Óldalva jár. Óldallani. El-óldallott: elébb állott. Óldalgós tántz, dolog, 's a' t. Óldaloslag: mellesleg. Óldal-borda*: oldal' tsontyai. Óldal-szoba: mellyék szoba.

Oldani. Oldozat. Oldható. Oldhatatlan.: fejthetetlen-tsomó, -kérdés. Oldatlan maradt a' kötés. Meg-el-öldozni.

Ollólni *: ollóval, nyírni, tarolni.

Ollyatén: olly, ollyan, ollyas.

Óltalom. Óltalmatlan. Óltalmazatlan. Óltalmazkodni. Óltalmazgatom. Óltalmazólag; *defensive*. Óltalmas.

Óltani. Óltoványos: gyümölts-fa oskola. Agat, tüzet, gyertyát, meszet, óltani. Óltó: alutó. Táj-óltó. Óltó-ág. Óltvány: óltovány.

Óltsárolom: ótsárolom, kissebbíttem, fitymállom, betsteleníttem, gyalázom, betsmérlem; árrát, betsét le-szállítottam, ótsállom, ótsárlom. Óltsó: ótsó. Óltsóság, óltsónn, 's a' t.

Ólt-vár: ót-var. A' kis gyermekek' fejénn, ábrázattján ki-ütni szokott fakadék.

Olvadni. Olvadék: olvasztott p. o. zsír*, háj, 's a' t. Olvasztó kementze, -mester, 's a' t. Olvadozni, olvadni, örömebenn.

Ollykor: néha. Ollykor-ollykor ír valamit.

Omlani: hullani, esni, rogyini. Omladék, val. hulladék, p. o. kő. Omlítani, omlasztani, dönteni, döjteni. Omladozni. Omladni. Omló félbenn lenni: omlásra hanyattlani. Kő-omlás.

Ón. Ónazni: ónozni. Ónozat. Ón-mives. Ónos. Fejér-ón: tzin*.

Ondó: korpa. Köles-korpa. Ondója a' kölesnek.

Ontani: önteni, vér-ontás. Ki-ontom a' bélit.

Ontok: bél-fonal.

Or: orv, orozó, lopó. Orozni. Or-gazda. Orság: lopás. Orzásbann érték, Orozok: lopok. Orzás: orzás. Orozva: (titkonn) el-rántom. Orozva-maró kutya. Orozva-ütés. Orozkodni: bújni, titkolódni, alattombann tenni valamit. Orzott: lopott, p. o. jószág.

Orbántz: testnek véres hév kelése. Ki-ütötte az orbántz, v. Sz. Antal' tüze.

Orbonás. Epirusbéli. Orbonás-ország. *Epirus*.

Orda *: lágy édes sajt, édes túnó.

Ordas : ordats. Fekete-tarkás szörű, p. o. kutya ; farkas.

Orgona-fa : szelentze-fa, borostyán.

Orgovány : tér, v. sík hely, lapátz ; lapos, igenous mező, v. föld.

Orj : hát-darab a' disznóbann. Disznó' orja : disznó-hát-gerintz. Orjas kápószta*.

Ormán-gallér : mente- v. dolmány-gallér*.

Orom : ormó, hegy, tető, tsúts, ormózat, ormozat, párkány. Ormos : hegyes, tsútsos, tetős, ormos, p. o. koporsó ; láda. Ormózott v. ormozott fedele az háznak. Ormozni : ormózni. Ház' orma : homloka, oromja, ormója.

Orotni : ortani, irtani. Orotvány : ortovány, irtovány. Ortás, orotás, irtás : ortás által kezített föld. Ki-ortani a' bokrokat. Ortást tenni.

Oroz : kapunn-, v. ajtónn-alló, őr-álló, hajdathatzer*, darabant* ; v. lop, tolvajol, tsen. *Lásd, Or.*

Orr. Orrábann, v. orraból szöll. Orratlanítottom : orrát le-metszem. Orr' tsepegéfe. Orra-tsepegős. Orrbann-való süly : orr-keles. Orr-keleses. Orrolni : borszfonkodni. Nagyonn orrolta hátra-hagyatását. Orrolás. Orroló. Orros : nagy-orrú. Orros kanna : boros kanta. Orrozó : kisebb kormány az hajó' orránn. Meg-orrolta szerentsém'. Orra' tzimpája : portzogós tsonttya.

Orrozat : pitvar, tornázt, erkély, erefz, 's a' t. A' ház' orrozattya.

Orsó-fa : a' tsigának, présnek*, sajtonak orsója.

Ország. Ország-úttya az égenn : tejes út. Országos betegség. Ország-szerte p. o. ki-futott híre. Országlás. Országló. Ország' bírāja. Országonként : országról országra. Ország-gyűlés : diat*-tartás. Országatlan. Országosítottom.

Ort : forintnak, v. tallérnak* negyede, negyed' része. **Ortályozni**, harfankodni, perlekedni, perlődni, ver-sengeni, harfolódni. **Ortály** : pör, patvar.

Ortza. Ortázom : pirongatom, szégyeníttem. *Lásd, Ariza.*

Oskolázni *: oskolába fogni, vinni, vezetni, tanítani, valakit. Oskolázta (Iskolába járatta) a' fiát. Eleget oskolázott, letzkézett*, rajtam: eleget intett, dorgált, fenyített, 's a' t. Ló-oskola. Nevedék-fa oskola.

Osonni : osontani, illanni, illantani, el-lábbalni.

Ostor. Ostor-adó : ostor-ravás, birság, büntetés.

Ostoros : ökör-hajtó Inas. Ostorral tsättantani : rittyenteni. Isten' ostora. Ostor-pénz; mellyet a' posta-kotsifok kérnek. Ostorozni: Ostoroztatni.

Ostормény: szíjos hajló tsemete.

Ostrom : ütközet, hartz, tsata, viadal, meg-támadás, vívás. Ostrommal meg-venni a' várat. Ostromnak menni. Ostromolni. Ostromozás : ostromlás.

Ó-szer : régi, háji-báji, kopott, vásott, avitt, avott, viléltes, rongyolott, ótska szerfzám, -portéka, holmi eggyetmás. Ó-szeres: ó-szer- v. -szerfzám-áruló. Menny az ó szer- v. ó-szeres piatzra.

Ofzlani : ofzolni. Ofzlatni. Ofzlódni. Ofzoltann ofzolni. Ofzlató. Köz ofzlató: értzek* ofzlatására-való (menstruum) Ofzlottság. El-ofzlottak a' vendégek; a' vízbenn a' só; a' tűzbenn a' bányáfnák.

Ofzlop *: kő-, v. fa-láb; v. ágas; v. fudar (súgár) alkotvány. Ofzlop' feje, -póltza, -teteje, -talpa, -dereka. Ofzlop-köz.

Ofztánn : ofztonon, ofztán, azutánn, ofzton, p. o. tud-d-e (tudod-e) mi? valam. Lat'd-e: látod-e.

Ofztani. Ofztály: ofztozás, ofztozat. Ofztály-föld, v. -jószág. Ofztályos atyafi: jószágbann ofztozó. Egy v. több ofztály lovagság. Ofztályonként. Ofztogatni. Ofztozódni: ofztozkodni. Ofztatlan. Ofztozatlan: a' ki még meg nem ofztozott a' jószágbann. Meg-ofztoztak a' pénzben. Ofztott, fel-meg-ofztott hatalom. Meg-ofztani a' marta-lékot. Velem ne ofztozz: ne kötekedgy: nekem ne feleselly.

Ofztováta *: szováta, szövő szék. Talán ofztó-ból, és váltó-ból ered, mintha mondanád: ofztó-váltó, 's a' t.

Otsmány. Otsmányított. Otsmányítás. Otsmányított. Otsmánykodni. Otsmány (trágár) beszédű. Otsmányonn: otsmányúl p. o, bánni valakivel.

Otsó: otsú, utsú, utsó, gabona-törek.

Otsódni. Fel-otsódni: -ferkenni p. o. álmából.

Ottan: ottogyon, ott; v. mindigárt, leg-ott. Tsak keresd; ottan, 's a' t. meg-leled.

Ottan ottan: néha-néha; v. gyakorta p. o. bé-tekémteni valakihez. Ottan-ottan jót-is tselekszik.

Ott-honos: otthonn-maradó; házát, honnyát őrző, magános. Otthonoskodni. Otthonosság.

Otromba: szörnyű, iszonyú, felette nagy. Otrombaság. Otrombátska. Otrombúlni.

Ótz: (régí szó) utfza, útfza. Ezen utolsó talán így eredhet: ótz fza, v. út-fza.

Óvni: őrizni, védeni, védelmezni; v. kerülni. Óvjad: óvd, ódd, őrizd, ószfzad magad' a' gonofztó!, 's a' t. Óvjad; kerüld, a' gonofz embert, v. gonofzságot. Óvást: óva, vígyázva, kímélve bánni valakivel, v. valamivel. Óvás.

Ovúlok: avúlok. Ovúlttság. *Lásd,* Avas, Avatag, Avúlok.

P.

Pad*: lótz*, padka, pad-fzék; v. padlás; v. hiú. A' padonn ül. Menny-fel a' padra; padlásra, hiúba, v. hiúba. Pádimentom*: megveritt, döngöltt, fulykoltt, fulyokkal paskoltt föld, -fzérű; padlat. Ház-padlat. Padlani: padolni, deszkázni, ki-rakni kövel v. más egyéb. bel. Padló. Kő padlat. Száj' padlása, v. padlattya. Padlásolni: menyezetelni; menyezetre venni az épületet. Padlás-gerenda köz: menyezet, padlás' gerendázattya. Padlat: padolat. Kő-padlat, v.-padozat. Két padlatra: szakaszra, forra, sorozatra, rendre (*contignatio*) emelte, vette,

vette, viete a' házát. A' második padlatonn, szaklatonn, 's a' t. lakik.

Padmaly: part' ürege, pandal. Nagy padmalyt mosott a' víz. A' padmalyt turbokollyák (gübülik, zurbollyák) a' Halászfok.

Páhó: tsür forma épület, mellybe sok féle-jószágot, életet raknak. Valakit meg-páholni: -rakni, -döngönyözni, a'yabugyalni, abajgatni, 's a' t.

Pája: pálya, portéka' neme. Fekete pája szoknya.

Pajkos: hamis, gonosz, pajzán *, tsintalan, vásott, pajkos lfiú, -beszéd, -ló, -tántz. Pajkoság. Pajkoskodni. Pajkosított. Pajkosodni.

Pajta: ifálló *, ól; v. tsür. Pajtársok: pajta-társak, egy pajtából-valók. —

Pajtársaság: baj-társaság: pajtárság. Pajtárskodni, pajtársalkodni; együtt tartani, -tzimborálni.

Pakelents: pakilints, бүдös féreg, lapos féreg, palaszka *, poloska *, palaszka*-féreg, tsimmaz *, tzimaz *.

Pakosztos *: nyalánk. Pakosztoskodni: nyalázkodni. Pakosz, pákász, v. pákosztos, kajtár, kajtató, kutató, fazekat meg-kereső, kártékony p. o. kutyá, v. matska.

Pakotsás: guggoló, gúnyoló, pajkos, tsúfoló. Pakotsásónn ki-nevetni a' bűnhödtet (bűnöst). Vásott pakotsálását patzkok *, patzkák *, lapotzkák, ferulák * nélkül nem kell hagyni.

Palánk *: széllyes 's lapos gerenda*; v. erősíték, kerítették. Palánk-karó. Palánkozni: palánkolni, keríteni, kertelni, környözni; erőtséget, latorkertet tsinálni.

Palánt *: plánta *, palánta *. Öltvány, öltovány, ültevény, v. ültetvény, vetemény, v. vetény, rálza, 's a' t.

Pálha: oldali ragaszték. Az íngnek pálhája.

Pallani: szelelni, rázogatni, rostálni. Ki-pallani a' búzát; zsákot*. Pallás. Majd ki-meg-pallanak meg-ütögetnek, palló-rosta*.

Palló : paló, gyalog híd, bürü, vízenn által-vontt szál-gerenda; v. koboz'; v. hegedű' pallója, petzkelője; v. pad, padolás, padlat, hídlás. Az házat ki-pallózni : ki-pallolni.

Palmantom * : borítottom, fedem, takarom. Le-palmantom, 's a' t.

Páló : pólya, polyha, pólika. Pálóloom : pólyázom, pólálom.

Pállya : 150. lépésnyi föld. Pállya-futás. Pállýázni : pállýát futni.

Pamats * író, festő-etset. Pamatsolni : kenni, festeni, mázolni.

Pamlag * : kanape *, vánkös szék, ágy-szék, párnaszék.

Panasz. Panaszlás : panaszkodva bé-adás, -vádolás. Panaszlok : panaszt teszek. Panaszolás : szemre-hányás, -vetés. Fel-panaszolta jó-tétet-nénnyit. Panaszos falat, -étel, -kenyér. Ezt meg-panaszlom : ezért panaszt teszek, p. o. az atyádnak. Panaszolkodni.

Pandal : partbann, óidalbann áfott lik, p. o. a' nagy sírnak óoldalábann áfott kitsiny koporsónak-való hely. Lásd, Padmaly.

Pangani * : hijába állva romolni. Az étek el-pangott, 's a' t.

Pank : pók *. Pank-háló : pók-háló, pók-szövet, v. -szövevény. Pókos lábú : daganatos. Meg-pókolodni.

Pánkó : tsörege, fánk, siska *.

Pánt * : ling * vas, talp-vas, heveder-vas, kerék-heveder, abronts * -vas. Kerék-abronts *, kerék' talpára való -vas. Pántos kerék. Pántolni. Pántvessző : vitla, szirony, kötő- v. fűző-vessző.

Pántolódni * : (Pázmány gyakorta él vele) veszekedni, kotzódni, visszázkodni, garázdálkodni, 's a' t.

Pántzél *, melly-vas, vas-derék. Pántzél-gyártó. Pántzél ling : vas-ing. Vas-inges. Vas-ingbe öltözni. Lásd, Vas.

Pányva: hosszú kötél, lovat ki-tzöveklő * kötél.
Pányvára kötni: ki-pányázni, -tzövekelni a lovat.

Pap: szalma-alkotvány a' ház' v. asztal', kazaly' tetejénn. Fel-tenni a' Papot. Papi szék: szent szék. Pap matska: fa-levelet emészto szőrös féreg, pap' matskája. Pap-sajt. Papolni. Papolás.

Papits: pipats, vad mák virág.

Paprika: török-bors, verefs bors.

Pár: tzök, savanyító, pár-kovács *. Kenyér-élesztő: korpából, dertzéből, 's a' t. készített élesztő. Pár-lúg.

Para: az háló' széllyére aggatott, 's a' víz' színénn lebegő könnyű fa.

Pára. Párállani: gőzölgöni, v. füstölöni. Párállik a' föld. Meg-párállom a' testét: párgolom. Párlani: sülni, sülöni. Ki-párlík a' fű, test. Párlag (*atmosphæra*).

Párolgás: párazat, *exhalatio*: gőzölgés, füstölgés. A' bornak minden ereje, szesze, ki-párállott, elment. Ki-adta (a' barom) a' páráját. Szegény pára! —

Paraj: paréj, paré, laboda *, *olus*. Kerti, v. dísznöparaj. Paré-étek. Parej-áros. Paréjos kert.

Parants *: parantsolat. Parantsolat-adás. Parantsoldogáló. Fő parantsoló.

Parányi: pitziny, pirinyó, pitzinke, morzsa, szikra*, kitsinded.

Paraszt. Parasztolkodom: mezei munkát üzők. Parasztolkodás. Parasztkodni: parasztul viselni magát. Parasztos tselekedet. Parasztul bánni. Paraszt-fzabású. El-parasztolódott. Sültt paraszt. Parasztság. Paraszti eszköz.

Paratskó: visla; fűtyélfő, élelenn fzagló eb, tatskó; vislató, gyevér-eb.

Parázs: parázsa tüzes hamu, -pernye, apró tüzes szén. Parázsbann, parázsábann süttöt pogácsa. Parázsolni: pergelni *, parázsoltt. Parázs borsó. Parázsonn főtt. Parázs föld: fél-kemény, porhanyó.

hanyó. parázs, kő : morzsalódó. parázsló: pírító, pergelő *, porzsoló edény. Kávét parázsolni.

Párgolni : füstölni. *Lásd*, Pára.

Párkány : párkányozat, pártázat, övedzet. A' kementze párkánnya. Fal-k, kút' párkánnya. párkányozni: kárimázni, pártázni.

Parlag : pallag, parrag: miveletlen, el-hagyatott heverő föld. pallag-szöllő. parlagodni. parlagonn maradt szöllő: el-parlagúlt, el-parlagodott, el-fajúlt, -vadúlt. parlagi rózsa *.

Párna*-szék : pámlag *, kanape *.

Párologni : gőzölni. Ki-párolog a' föld' nedve. párolgás. *Lásd*, Pára.

Párosodni. Meg- v. össze-párosodni, össze-kelni, házasodni, menyeközödni *, párosodás. pár *.

Párt *: fél, rész, felekezet. Az én pártomonn van. pártomat fogja. párt-fogó: *Patronus*. Segéd, védő, ügy-fogó. Így a' *clienst*, fogadottnak, v. fel-fogottnak nevezhettyük. pártos: más részre szakadt. pártoskodni. pártolni. El-pártított. pártot ütni. pártolkodás: zenebona, zendülés, össze-esküvés, támadás, párt-ütés, szakadás. pártolkodva: pártosul.

Part : mart. Víz-part; víz-mart. V. part: domb. partos: dombos.

Párta: M. Leány-főnek ekeisége. pártá-öv: boglár-v. bogláros-öv. pártázni. En fejemenn a' pártá kontyát heába várta. *Lásd*, Párkány.

Paskolni: ütögetni, tenyerezni. paskolás. Jól meg-paskolták, piritkéltek.

Pást *: Pázsit *, pázsint, gye, gyöp, hant. Kiverni a' pásra a' borjút. pástos: pázsitos, pázsintos. pázsitozni.

Paszita *: puzdarék *, puztrik *, keresztelő, születes napján-való vendégség, Asszonyok' vendégeskedések. puztitába menni.

Paszkontza : apró magú, nőstény kender.

Pászma. Egy pászma: egy íge fonál. *Lásd*, Kita.

Páfsza*: darab*, szakadék. páfszásonh: darabonként.
páfszás felhő, -eső. Két páfsztát szedtek-meg a'
Szedők (a' szállóbenn)

Páfszor*: Legeltető, barom-, nyáj-érző. páfszorlás:
legeltetés. páfszorkodni. páfszortalan nyáj. páfs-
tori bot. páfszorság.

Pata: tzigere; v. tsapé-tsigá, tsüörök, pige, pi-
lintzk; játék' neme.

Patakzani: patak *módra *folyni.

Patats: pipats, papits, vad mák*. pipats-szín,
-ábrázatú.

Patelló: sulyok, mosó-fa. Ki-patéllani a' ruhát.
Meg-patéllani (verni) valakit.

Pating: foglaló szíj.

Patils: Parafzt haz' oldalának vessző-fonatékja,
mellyet olztán bé-tapasztanak.

Patok: kotty-fitty, fitty, fittyentés, újjal-való pat-
tantás.

Patsmag*: pamats*, festő-, mázoló-etset. Bé-pats-
magolni; -mázolni, -kenni, -festeni.

Pattanni. El-pattant, nagyot pattant a' hólyag,
puska. Nagyot pattantok, tsattantok, rittyen-
tek az ostorral.

Pattanás: fakadék, kelés, bibirtsó, ki-ütés, ki-há-
nyás, a' teltienn. Ki-pattant, pattogzott egész teste.
Pattogatni: tsattogatni. Fel-pattant ellenem.

Pattantyú: ágyu. pattantyú-öntő. antyús: ágyú-
ki-sütő.

Pattogni. Pattogófann szólani. pattogva felelget.
pattog a' fenyő-fa a' tűzönn. Újját pattogtattya:
ropogtattya. Ne pattogj: ne zörögj, ne felefeelly.
pattogatni az ostorral. —

Pattogzani; hólyagzani, perfedezni. Ki-pattogzott
a' teste.

Patvar: játszodás. patvarkodás: tsúfolás, tsúfoló-
dás, játszodtatás, meg-guggolás. Törvénybéli
patvarkodó ki-fogások. patvarkodni, patvarság.
patvaros. patvar ember. patvar vigye. pör-
patvar: per-patvar: veszekedés, kotzódás, ver-
sengés, harfolódás, marakodás, 's a' t.

Patyolat: konty-fedél. patyolatos nép: fejer nép.
Pazarló: pazárló, tékozló, bitangló, vesztegető,
 pazéroló. Mindenét el-pazarlotta, 's a' t. *Lásd*,
Fetsérteni.

Pegymet. Pegymetes p. o. mente: pegymet-gerezna*,
 asszonyi mente.

Pehely: pölyh, pelyh, pih, moh*, téj-ször; v. gyen-
 ge toll. pehelyesedni: pelyhesedni, pölyhösödni,
 pihesedni, mohosodni. Már pelydesedik az álla:
 már szakálla kezd indulni, serkedezni. pelyhes
 dunyha*. Pelyhes madár fi.

Pélá. Jó példát adni. példája: mássa, p. o. a'
 könyvnek. példázni. példázat. példálódzni.
 Példa-beszéd. példázgatni. példa-metsző: forma*-
 öntő. példázva. példázom: képezem.

Peleh: patkány, pelye, gözü, pölyő, hegyes orrú
 egér.

Peléh*: pléh*, lán*, lánna*, bádog, bätog, ko-
 lomp. peléh-gyártó: bádogos, kolompáros.

Pelengér: kaloda*, nyak-kaloda, nyak-vas, tsintsér,
 szégyen-ofzlop*, szégyen-kő. Meg-ki-pelengérezni
 valakit.

Pelenka*: póka, pólya, melly a' gyermek alá te-
 rítettik.

Pelyp: selyp. relypegni: selypegni, rebegni a' szől-
 lásbann.

Pemete*: penete*, kementze-tisztító. Kementze-
 -seprő, tűz-seprő.

Penderíteni: perdíteni, hamar végezni valamit. El-
 penderíttém a' beszédet; hamar által-esém rajta.
penderedni: penderülni, perdülni. El-pendere-
 dett az orsó, szerentse. —

Pendülni: pengeni. Nagyot pendült a' köre esett
 pénz, kard. pendíteni: pengetni. Meg pendít-
 tem a' pénzt. Vasba pendíteni (vasra verni)
 valakit.

Penészni*: penészedni, penészedni, penészes. pení-
 szes: penész-büz. penészesedni.

Pengetni. Pengő: karika a' tengelyen; v. taréj a' far-
 kantyúna. pengeti hárfáját*. Tseng-peng. pen-
 getek

getek valamit. Nem péngeti íjját, a' ki mada-
rat akar löni. Mindég azt pengetik: azt nyelik,
azt nyúzzák. —

Penig : pedig, peniglen, pediglen, kedig, kediglen.

Penyhedni : peshedni, possadni, penélfedni. Meg-
penyhedt a' kenyér.

Pénz *. Pénzesedni: pénzre verni magát. El- meg-
pénzesedett. pénz-bírság: pénzbeli büntetés. pénz-
verő ház. pénzül fizetni. pénz' példája. Emlé-
keztető pénz. pénz-kívánás. pénzelní: pénzt
költetni; v. valakit pénzzel segélyteni. pénzre
betsüllöm. penzeség. pénz-halászfő: -horgászó,
-gyűjtő. pénzi. pénz-tártó: pénznek-való edény,
-fiók, -láda. pénz-váltó. pénz-váltással keres-
kedni. pénz-váltó hely. pénz-verő hamis
példa.

Pepe: papa. Így szól a' kis gyermek, kenyeret kér-
vén. Ne, fiám, pepe, v. papa.

Pepetselni. Alkalmatlankodni, lebelegni, gyerme-
keskedni. Lásd, Epetselni.

Per : pör. perbe fogni, idézni: *convenire actione*.
perelek. perlekedem. Meg-perelek valakit. Meg-
perelem, v. -perlem őtet, v. őt. Al-peres. Fel-
peres. perlődöm: pörlődöm. perlődés. perlődő.
per-patvar: veszekedés. pert indítani; folytat-
ni. per-folytatás. per-folyás.

Perdíteni : kerengetni, környül forgatni, karikálni
valamit. El-perdíteni a' kotzkát. Meg-perdíteni
az orsót. El-perdült a' szerentse. Perdíthető.
perdíthetetlen.

Pereg: vas-koh, falak, vas. ganaj. *, vas szar.

Peregni : szaparán forogni; v. húllani. Jól pereg a'
nyelve, a' kotzkája. Ki-pereg a' búza' szeme.

Pereputy: perepúty, magzat, maradék; v. vérség,
rokonság. Minden pereputyostól (apróstól tse-
püstől, ebestől matskástól) oda ván: nem ma-
radt semmi perepúttya.

Perezlen : orsó' allyára függesztett karika: nehéz
gomb, orsó-pergető. Fürge, mint a' perézlen.

Perge : apró nyű, -féreg a' szalonnábann *.

Pergelni * : perkelni *, pörgölni *, parázsolni , pirítani.

Pergetni : görgetni, forgatni. Orsót pergetni. El-pergetem, el-peregtetem a' magot.

Pergettyű , v. pergetyő : zörgettyű, tsörgettyű, kor-gattyú.

Perje : roszz fű neme. *Filix*. perjés-hely, föld, -szőlő. Igen fel-verte a' földet a' perje. Egészízen meg-akasztja a' perje az ekét.

Permetezés : lanyha eső, apró tseppeknek hullása, tsepergés. permetezni : tseperegni, tsepegni.

Pernye : tüzes hamu. *Lásd*, Parázs.

Perfedék : pörfedék, perlenés, pörfenés, bibirtsó : fakadék. Ki-perfent egész teste. *Perfedezni*. *Perfenni*.

Perfel : malom-kő' vasa.

Pertz : tepertyű, tepertő. Szalonna pertz.

Pertzegni : pertzeg az óra *. Utolsó pertzentésre jutott élete. Óra-pertzenés.

Perzs-bűz : perzseltt, égett szőrnek, hajnak, 's a' t. bűze. perzselő : perkelő, porkoló. Meg-perzsel-ni a' dísznót.

Pes : pös, húgy, vizellet. *Peselni* : hugygyozni, hüd-dani, vizelleni, piselni, pösölni. Hüd-dó edény.

Pesfely * : pösöly *, persfely *, pösöly *. Pénznek-való szelentze, -berbentze, pénz-edény.

Peshedni : pesszedni, senyvedni, posvadni, pessed-zni.

Pesgeni : pösgeni, pösögni, pozsogni, pesegni, pos-gani. *Pezseg* a' víz; a' vére.

Pest * : kementze, melly alatt tüzelnek. A' pest megé-vetették. *Pest'* allya : kementze' allya.

Peszegni : piszegni. *Piszfzeni* sem mer. *Piszeg* magá-bann a' sírás után.

Peszér : tzenk, inas, szolga. Katona-tzenk, v. -pe-szér.

Peszmeg : motyó, bagázsia *. *Lásd*, Bútyor.

Peszmet : kétler sült hajós kenyér.

Pefzterkedni : késsel mivel hadázni. *pefzter* * : német kard.

Pefztonka * : gyermeket hordozó leány.

Pettegetni : pettegetni, babozni, pontozni *, tarkázni. Piros pettegetés : pettegetett bőr.

Petrentze * : mereklye, rakás p. o. széna, melyet egyszerre el lehet vinni.

Petzenteni : gyengénn éríteni, újjal illetni, mozdítani.

Petyegni : gagyogni, tsevegni. Leg-inkább a' kis gyermekekről mondatik.

Petymeg : prémre *-való egérnek neme.

Pezsegni : pözsögni, pozsgani, pezdülni, forni; v. nyüfzögni. Szint' úgy pezseg, nyüfzög, a' sok ember az utzánn.

Petzek : pötzök, szegetske. Tsat.petzek. Sátor* petzek. A' kis gyermekről-is mondatik; szint' úgy a' törpéről, kutakról. — Fel-petzkelní az állat. Ki-petzkelní a' bőrt. Petzkelödni : mozgolödni. Ki-bé-petzkelödt.

Petz-tej : fets-tej, elő-téj, melly mindgyárt a' szülés után szivárog.

Petzér : ebélfz, vadálfz - kutyákra vigyázó.

Pezderkedni : kakaskodni, szembe szállani. *Lásd*, *Berzenkedni*.

Pige : piga, pilintzk, pilintzke; két végénn vékonyabbra faragott fátka; gyermek-játék; más-ként petzek. Pigézni: pigázni, petzkezni, pilintzkezni.

Pih : pelyh, pölyh, pehely; v. tollatska; v. nyíredék, pöszlék. Pih a' fa-bimbönn (bojt). Madár* pihes fia. Pihes: mohos, -artza. Pihetske. Pihesedni: pelyhesedni. Pihét el-koptatom. Pihetlen artza.

Piha ! tsúfság!

Pihe : pihegek, lehök, pihengek, lelkendezek, lehegek. pihegés.

Pihenni : pihenteni. pihenve várta. Ki pihente magát. Pihenő hely, -óra, nap, 's a' t.

Pikós : ittas, füstös. *Pikósodni*. *Lásd*, *Kotyogós*, és *Kótzogíttani*.

Pili : pelyhe; az eleven szénről el-fútt apró részetskék.

Pilinga : nyeletlen kés, v. -bitsak.

Pilla : szem' hártája. *Pillogni* : pislogni, pislogni. *pillogás*. *pillogatni*. *Szem' pillája*. *pillantani*. *pillantatlan szem*.

Pillagni : tündökleni, tsillámlani. *pillogás*. *pillago*.

Pillangó : pille. *Lásd*, *Lepke*; v. *pillantyú*, fényes kereketskék, melyeket ruházatokra akasztgatnak; *kösöntyű*, *islóg* *.

Pille : lepke; v. vékony hártya, bőrötske; p. o. pilléje a' téjnek, víznek. *pillézni*. *Bé-pillézni* : bé-hártázni. *pilléfedni* : hártáfodni. *pillézödni* : hártázödni.

Pimasz : piszma, bibasz *, bászli, szufzi-mufzi, szufzma, ragyivátlan, lé-hűtő, p. o. ember.

Pimpó : barka. *pimpót*, v. barkát szentelni.

Piom : kő-mivesnek ónos finórja.

Pintz : pinty, pintyőke. *Havasi pinty*.

Píp : pípité, nyelv-hártya, melly miatt a' szárnyas állat rekétsel, szortyog, és meg-betegszik. *pípje* nőtt. *pípegni*.

Pipats. *Lásd*, *Papits*.

Pipe : liba, pipőke, zsiba, kised lud-fi. *ripegnek* a' kis madár-flak, v. *tsipegnek*, *tsipognak*.

Pipere * : fűszer, trágya *. *riperézni* * : trágázni *, (*riper*, *tragma*). *riperézett* * éték. V. *pipere* : ék; ékemény, tzifraság. *riperés* : ékes, tsetsés, tzifra, kendett, tzikornyás. *riperézni*. *riperézkedni* : ékeskedni. *Ki-maradt minden pipere* (tzifraság) írásából.

Pipeskedni : tzifrálkodni. *pípes öltözet*. *pipes Aszszony*.

Pippany : lenre futó fű.

*Pirítskél*ni : meg-tenyerezni az al-felét, meg-paszkolni.

Pirongani : szégyenedni, pirúlni, pironkodni. *pironság* : szégyen. *Szégyenedés*, *szégyenülés*, *pirulás*,
ku-

kudartz, kuvartz, pironkodás. Meg-ki-piron-gatni valakit.

Pirosf. piroslik: pirúl. piroska: pirossotska, v. magános Név, *Nomen propr.*

Pirúlat. pirúlatlan: pirúltt. Ez pirítottá ötét. Szalonnát, kenyeret . . . pirítani.

Piszegetni: pisogatni; piszegetni, sziszzegetni; piszegetni, piszögetni; lovat; v. egyéb állatot tsalogatni magához.

Pislogni: húnyorítani; v. gyengénn fényleni. pislognak, a' tsillagok, szemek, métsélek; pislantani: pillantani. pillogni. pillogatni.

Pistyogni *: hemzsegni; mozgolódni. pistyognak a' nyüvek a' sajtbann.

Pisze: tempe-, lapos orrú.

Piszegetni: zokogni a' sírás után. Ne piszegetj. piszeszeni. *Lásd;* Matfzanni.

Piszmogni: motozni; motyogni; szuszmalzkodni; tötyögni; totyogai.

Pita *: pite*; tejjel-, tojással készült sütemény.

Pitmdlani *: villámlani; v. döbögni, dörögni.

Pitmallani *: virradni. Már meg-pitmallott.

Pittog: pislog, a' roszszúl égő gyertya.

Pitty: szájjal pattantás. pittyegeti, v. pittyelzti az ajakát. Le-pittyent, v. pittyedt az ajaka.

Pitvar: füst-ház.

Pityegni: pipegni, (a' kis madár-fiakról) pityeg, v. petyeg a' kis gyermek-is.

Pityeregni: pityogni*; petyeregni, sírva fakadni; sírni kezdeni. pityergehi. pityergés. pityergő.

Pizse: piselye, pislen; apró tsirke.

Plájdás *: vég-hely -örző, vég-örös, Ország' vég' szélinn vígyázó, ör álló, ört-tartó.

Podgyász: tzele-tzulá, keteputa; bútior, holmi egyget-más.

Pofók: pofás, nagy-pofájú.

Pogonya: *Lásd;* Pulya.

Pohárnok: pohár-töltő, valamint: Tálnok, Afztálnok, Udvarnok. pohár-szék. pohár*: bögre.

Pójika: nád-buzogány, káka-bot, bákány.

- Póka***: pólya, póla, pólha, polyha, páló, polyán.
 Pólálni: pókázni. Pókás . . gyermek. V. póka:
 pulyka.
- Pokla**: vízi burok. Ellés' idejénn a' poklát hánnya,
 p. o. a' tehén, juh. —
- Pólgári** alkotvány (*Jus publicum*). polgári Rend-
 tartás: Lak-kormány* (*Politia*)
- Polozsnak***: fenék-tojás, tsal-tojás, melyet a' fészek-
 benn hagynak a' végre, hogy megint odá járjon
 tojni a' tyúk.
- Póltzik**: a' ház előtt sárból rakott ülés, pótzik, töl-
 tzik.
- Póltzolni**: fel-póltzolni. Póltzolat. Nagy póltzra
 vágyódni. Erdem-póltzok. Póltz, v. pótz.
- Pompos**: borfos mézes pogácsa.
- Polyhos**: szöllő-tő' neme.
- Pondró**: nyü, nyiv, v. nyív, kukatz, féreg. Pon-
 drósodni: nyüvesedni, férgefedni.
- Póné**: háló' neme. Meg-veini a' pónét.
- Pongyola***: fel-öltözetlen. pongyoláskodni: pörénn
 hordozni magát. pongyolaság.
- Ponk**: kerekded dombotska. ponkos hely. A' ponk-
 ról láthatni. ponkofság. ponkofodni: dombo-
 rodni. ponkosítani.
- Pontyó**: ponty, potyka, pozsár.
- Pontz**: pontzoló-vas. pontzolni: vésni, vájni, ra-
 vátolni, róni, gerezdelni valamit.
- Ponyva**: nagy vastag lepedő, melyre búzát mit
 terítenek. ponyva' hada: Tzigányok' ferege, fa-
 miliája*.
- Por**. Porlani: porzódni, porrá oszlani, v. -oszlani.
 porzik az út. Szentek' nyomdoktól porosúltt,
 v. porosítottatott út. El-porlik a' kő, föld. : por-
 ló föld, kő. . . Por-köpenyeg: por ellen-való
 fedezmény.
- Pór***: paraszt, nemtelen. póri. pórotska. pórsá-
 gos (*plebeum*). pórság: parasztság.
- Póráz***: kutya-szíz, kutya' nyakára-való szíz, (tzvor-
 ka*). pórázonn vinni, hordozni az agarakat.
 Egy pórázonn foly. Hosszú pórázra, ereztetni.

Porgolát : vetést őrző sövény, porgolát-kert, láb-, határ-kert. A' vetés körül porgolátot tenni.

Porgoló; porkoló, pergelő, pörkölő lábas, -serpenyő, 's a' t. porgolni, 's a' t.: parázsolni. *Lásd*, Parázs.

Por-hajas : szöllő' neme; v. borzas, borzadt-hajú, szőrös.

Porhonyó : porhonyú, lágy, puha p. o. föld, gyümölcs, 's a' t.

Porkoláb : kastély*-őrző; v. tömlőtzt*-tartó, börtönös, foglyokra-vígyázó.

Porond : apró követses fővény, porong. Minden porongot (poróndot) el-öntött a' Tisza; v. apró fűz-fának neme, tsigolya, melly fűző vész-fzőt ad.

Poroney : fiatal Fogoly-madár; v. Inaska, szolgáltska.

Poronygó : jó ízű p. o. falat.

Porontó : pattantyús, a' ki puska-, ágyu-port ont az ellenségre.

Poronty : fok apró magzat, tsötselék gyermekek' fokasága.

Poronyánn : díztelenül, ízetlenül, sajttalanul, sóttalanul p. o. szállani.

Poroszká : iramló, iramodó; gyorsan 's kellemetesen; nem-rázva ügető p. o. ló, v. teve. poroszkáló ló. poroszkálni: lábait gyorsan, 's dagasztva, nem rázva szedni. V. Poroszká: a' malom-kő' hátánn rengő ravátolt fa, melly a' garatból le-rázza az életet (gabonát) a' kő alá.

Poroszló : váras' hajduja, szolgálja; v. verő, gyötrő, ostromozó, kínozó. poroszlózkodni: hóhérkodni, valakinn.

Portázni * : tsatázni; vinni, ütközni, hartzolni.

Portéka : partéka, arú, szer. *Lásd*, Marha.

Portzika : íz, tag. Minden portzikája fáj.

Portzogó : ropogó. - portzogtatni. Hal' portzogója. *Faján* *portzogója*
portzogós tserefznye*.

Porzsoló : lábas, szilke. *Lásd*, Parázs.

Posdúlni : pösdúlni, pezsdúlni. Meg - pozsdúlt a' vére.

Posgani: pözsögni, pezsegni, pozsogni, buzogni. posgó víz. posgás: pesgés, buzogás. posga-város. posgai.

Poshadni, posfadni, posvadni, posvadozni, savanyodni, lenyvedni. poshadtt víz: savanyó víz. poshasztani; savanyítani, kovásztatni*, páztatni*. posvány. poshasztó: posvasztó, poshasztó: savanyító, kovász*, pár. V. posfadni's a't.: dohosodni, szagosodni, büszhödni, bűdösödni. poshadtt álló víz. poshadék: büszhödő tótsa.

Poskos. piros, poskos, kövér barány.

Poszáta: nyomorék, ügyetlen. poszáta gyermek, malatz, 's a' t.; v. olly nyamorék madár, mellynek fiait más neveli-fel.

Posztó. A' posztó, 's vászon között az a' különbség, hogy azt a' szövés után meg-szokták kallani, ványolni; ezt pedig nem. Így minden öltözet-re-való szert vagy posztónak, vagy vászonnak nevezhetünk némelly hozzá-adással. — Egy vég posztó. posztó' fonákja: fonakúl-való fele. posztó' színe: -színére-való része. posztó -szély, -nyíredék. posztó -nyíró. posztó -ványoló, v. kalló-malom*.

Pót: hozzá-adás, meg-szerzés, (rá-dás) tóldalék. Az hijánofságot ki-pótolni. pótolgatni. pótolhatatlan. pótoltatni.

Pota: tser-, v. tölgy-fa -bogyó, v. tapló; v. tsög-bög, forás a' fánn. rotás fa.

Potor: lézzego, v. lézengő, kóritzáló, kurittoló, tsél-tsap, tsél-tsapó, bitang, lödörgő, lözér, Izara-hora, illifillő, Ország-Világ-kerülő. *Lásd*, Lödörgeni.

Potroh: potrok, ereftett has, has-kövérség. potrohos: hasas, potrokos, potzokos*. potrohofodni.

Pots: lots, potsalék, posvány, potsaj, potsolya, tó, motsár, tótsa, kátyó, híg-sár. potskolni: motskolni, lustozni, lotskolni. potsos. potskolódni. potsolni: a' vizet széllyel ütögetni. Lots-pots. Le-potskolni: gyalázni, valakit.

- Potyolni**: zúzni, nyomni p. o. a' nyers gyümölcstöt.
Mind egybe-potyolódott a' zsákban az alma.
Öfve-potyolt körtvély.
- Pottyanni**: esni. Le-pottyant a' tojás. Ki-el-pot-tyant a' kezéből, 's a' t. pottyantani: ejteni.
Ki-el-pottyantá az öléből. —
- Pótzér**. *Lásd*, Barlang-kóró.
- Potzik**; potzok, egér. potz: potzán-féreg, patkány;
v. potzik: putzok, tűz-helyetske a' kementze
alatt. potzikkann, v. futbann-ülő: hamu-hugyka,
kementze-örző. —
- Potzokos**: hafas, nagy-hasú, meg-kölykezendő p. o.
matska, kutya. potzokos (vemhes) ló.
- Pózna**: rúd, v. hosszú vessző, mellyel p. o. le-nyom-
ják a' buglyát, kazalyt, hogy a' szél meg-ne bon-
togassa. A' tsóvát-is póznának nevezik sokann.
Ki-tenni a' póznát jelöl. Bé-póználni a' széna-
kazalyt.
- Pozsár**: ponty, pottyka, pontyó.
- Pozslár***: pallos * forma * fegyver.
- Puffaszkodni**: magát fel-fúni. puffadozni: pöffedez-
ni. puffasztani. puffadás: pöffedés. puffadtság:
pöffedtség. Fel-puffadt.
- Pufog**: püfög p. o. a' ködmön, mikor reá-vernek.
Meg-pufogtatták: -itögették.
- Puha**: lágy, gyenge. puhálkodni. El-puhúl: -pu-
hadni. puhaság. puhítani: lágyítani.
- Puhatolni**: vizsgálni, kémlelni, lesni, nyomozni. pu-
hatolódni: vizgálódni. Ki-puhatolta titkaimat.
Heába puhatolódott utánnam.
- Pukkanni**: fel-szakadni, pattanni. Fel-pukkantották
a' hólyagot. pukkantó.
- Pulya**: törpe, terpe, pogoña, tömpe, tempe, ki-
tsinded, kutak. pulya ember. Hol vannak a'
pulyák: a' kis gyermekek.
- Púp**: tsúts. púpja a' kementzének. púpos hátú.
púposkodni: kevélykedni, negédeskedni, gögös-
ködni, puffadozni, duzmadni, duzmadozni, ke-
vélykedni. púpja (dúttza, domója, gyürkéje) a'
kenyérnek.

Purha *: (*putredo*) redv, rev, rohadtság, rothadtság, senyv. purhás fa. purhaság, purhásodni.

Pusmogni : suttogni, fufogni. Mit pusmogtok?

Puf.i *: akármelly tsóré (tsupasz, meztelen) madár-fi.

Putra * *szék*: potroh szék, buda, *pervata* * (*privata*) árnyék-szék.

Putok : párna, fej-ally, vánkös.

Putri *: hurúba, földbenn áfott hajlék. *Lásd*, Kútya.

Putyókázni : puttyantani. Sárból tsinált putyóka, melly nagyot szóll, ha el-pukkan.

Puzdra : nyíl-tök.

Puzdrék *. *Lásd*, Pafzita.

Pödöríteni : pederíteni, sodrani, tekerni. Meg-pederíteni a' bajúlszát. *pödreni*: pedreni, sodorni.

Pöfeteg : pefeteg; kerekded, 's midönn meg-érik, porló gombának neme; v. fakadék, kelés. *pöfetes* : fakadékos, keléses.

Pöffedék : tsomótska. *pöffedni*: tsomósfodni.

Pöfögni. *pöfög* a' kása*; *rotyog* a' káposzta*.

Pök : nyál. *pökedelem* minden dolga. Ki-pökte (mondta) a' mit tudott. *pöködni*. *pökédet*ze*: *pökni*-való edény, *sputabulum*.

Pölyh, *pelyh*. *Lásd*, Pih.

Pölyö, *pelye*. *Lásd*, Peleh.

Pör. *Lásd*, Per.

Pöre : alsó öltözet. *pöre* gatyá. Még *pörébenn* : alsó ruhábann, pangyoláson, talaltam ötet. *pörére* vétkezni.

Pörnye. *Lásd*, Pernye.

Pörtz : *pörkötze*, *tepertyü*, *töpörtö*. *Lásd*, Pertz.

Pöfze : *selyp*, *selypes*, *pelyp* a' beszédbenn.

Pöfzlék : akármí metélek, hulladék; szöts, szabó, varga után. *Lásd*, Nyírni.

Pötködöm : *böködöm*, *szúrdallom*, *tövel* mivel általligatom. *pötködés* a' vásznonn, pappirosonn. *Lásd*, Petegtetni.

Pötze : *pötze*, *petze*, *putra*-, *kamara*-, *árnyék-szék*-ből ki-folyó víz, moslékos folyomány.

Pötzk : tsutora-, v. tenta*-tartó- dugats, v. -dugó.

Lásd, *Petzek*.

Püfzögetni *: fitzerézni, piperézni, tzifrázni. *Lásd*, *Pilegethi*.

R.

R*ab* *: fogoly. *Rabló* : dúló, fosztó, raboló. *Rabolni* : rablani. . . *Raboskodni*. *Rabságos* p. o. élet. *Rab-vas*. *Rab-szolga*, (*mancipium*).

R'á-bérteni : pénzzel, ígérettel, reá venni. *Lásd*, *Bújtat*.

Rá-adás : meg-szerzés (szerezd-meg) nyomtató.

Radina *: keresztség; v. gyermek ágyi tsemegézés, vendégeskedés. *Lásd*, *Pafzita* *.

Rag : a' paraszt hajlékokonn szaru-fa helyett szolgáló fa, ragasztó létz.

Ragadni. *Ragadály* : ragadó-fű. Sárba ragadok. *Be-lém* ragadt, kapott, kötekedett, kötélődzött.

Ragadmány : ragadomány. *Ragadvány*.

Ragadó : ragadós, enyves p. o. kéz, sár. *Ragadoóság*.

Ragadozok. *Ragadozom*. *Ragadozóság*.

Ragály : bojtorvány, v. bojtorján' neme. *Lásd*, *Bojtorkodni*.

Ragaszkodni valakire, -valakihez, v. valamihez. *Fű-höz* fához ragaszkodni.

Ragaszték : a' mit valamire raggatnak, ragasztanak; ajtó-ragasz, v. -ragaszték.

Ragasztó : kötő-fa. *Ragasztolni* : raggatni, enyvezni, fértzelni, 's a' t.

Rágni. *Rágódni*. Mit rágódol, v. rágolódol. A' tsontonn rágódni v. rágolódni. *Rágódó* : rágolódó, nagy-ehető. *Rágogatni*. *Rágtsálni* : valam. p. o. faragtsálni. *Bé-rágta* : -ette, magát. *Has-rágás*, v. -tekerés.

Ragya : rogya, rosda, üfzög a' gabonábann. *Ragyás* : ripatsos, szeplős, himlő-helyes, apró-köte p. o. gyermek. *Ragyásodni*. *Ragyáság*. *Ra-*

- gyázni. Ragyázás: ragya-esés. Ragya-bari* (ragyas gyermek).
- Ragyiva*: borhát*, serény, derék, deli, díszes. Ragyivátlan: túnya, dísztelen, faragatlan, idomatlan p. o. Legény.
- Ragyogni*: tündöklenni, fényleni. . Ragyogás. Égi, kerü, ragyogványok: tsillagok, virágok.
- Raj**: raj-méh. Rajozni: rajzani, rajt erefzteni. Rajzás. Első, második. . raj (a' tanúságra nézve) az Iskolákban. Raj- (apró) Iskolák.
- Rajta*: utánna, ér'tte. Rajta lenni. Rajta menni, 's a' t. Lásd, Értte.
- Rajzolni**. Rajzolat: ábrázolat*, le-képezet, rajzolvány. Szép rajzolatok.
- Rák**: terjedő fene; v. állat. Rák-hátonn jár. Rák' ollója.
- Rakás*: ki-tzifrázás. Rakott: ki-rakott, tarkán, tzifran készített p. o. munka, asztal*, 's a' t. Rakással tzifrázni. Rakáslani: rakásolni, rakás-ra gyűjteni, halmozni, verni. Rakó darabok valamelly tzifrázott munkában. Rakott (kövel terített, béllett, flastromozott*) út. Rakotmány.
- Rakni*. Meg-rakni (keményenn meg-verni valakit. Rakott székér. Fel-meg-le-rakodni. Rakott bört. Rakogatni. Rakosgatni. Rakvák a' pin-tzék*, utszák emberekkel. Ut-rakó. A' lábát rakogattya. Lásd, Rakás.
- Rakokoz*: haj-húllás, ollottság.
- Rakottya**: rekettye*. Siler. Rakottya-vefzöd.
- Raló**. Ralója: tzimborás tárfa.
- Rándítottani*. Rándúlni. Ki-rándúlni: valahova menni. Ki-rándította a' lábát. Rándulás esett a' lábán. Rándúlat. El-ki-rándúlt a' kezemből.
- Rángatni*: rántzigálni. Rángatva énekelni. Az inak' rángatása.
- Rapontz*: rápontz, vad-répa.
- Ráró*: ragadó madár' neme.
- Rása*: fél vászon' neme. Rása szoknya. Fél-, egéllz-rása.

Ráspó *: ráspoly *, részelő, ráspoló *.

Ráfsza: minden-féle ültetni-való paréj, palánta *. Ültetvény, valam. óltovány.

Ráfszt: razt, lép-dagadás. A' ráfszt bántya: lépefájó, v. -fájós.

Rá-tartó. Rá-tartás. Rá-tartóság. —

Ráts: akár-mitsoda rostély * az ablakonn *; a' pitvar-ajtó előtt, hogy a' barom-fiak bé ne meheszenek. A' rátsba hányd' a' szénát * a' lónak. Vas ráts: vas rostély *. Rátsonn sütni a' húft.

Ráttani: rátani, rántani. Ráttott: rátott, rántott p. o. tojás. Ráttó serpenyő; szilke. Rátotta: vaj rénye.

Ravasz. Ravasz-fogás; -hízelkedő, -okosság. Ravaszka: ravaszotska. Ravaszzkodni. Ravaszonn: ravaszúl. Ravasz-ság-talan.

Ravom: róvom. Ravás-pénz: adó-pénz. Ravásra nem hazudni: igazat szólni. Ravátolni: felmetezni. Ravátolt, v. rótt (adó alá vettett) helyek, házak. Ravátékos: ravátos. Ravó: jegyző, számba-vévő. Ravása a' kútnak: kút gárgyája *.

Rázni. Rázakodni: rázkodni. Rázó, hányó ló. Rázogatni. Meg-rázogatni a' dolgot.

Reá-adom. -Amúlok, v. -bámúlok. -Asítottok. Reá-bérlem. Reá-bérlő: les-vető. Reá-böfögni. -Bögni. -Bökkenni. -Felejtkezni. -Igazodni.

Rebesgetni: futtagva beszélni, -hírelni, -hírlelni valamit. Rebegni. Rebegő nyelv.

Redős: rántz*-os, fodros, bodros, retzés, fürtös, p. o. szoknya *. Redő. Redőzni.

Reg. Reggeli idő. Reg-mise: reggeli mise. Reggeledni. Reggelezni: fölöstökömlőni *, falatozni. Reggödön: reggel, reggeli időnn.

Rég. Rég-idő. Rég-írás. Rég, hogy itt van. Már rég, hogy el-jött. Régentenn. Réges-régenn. Régtől fogva. Régiség. Régolta.

Rege: régi mese, agg kofa-beszéd, költemény. Regélni: regézni. Azon regét dúdolni.

Regelni : regni, rekegni, retyegni, kurutyolni. Regelnek a' békák. Vartyognak, vartzognak (a' varas békák). Azt regelik: kákogják, vartyogják, kárognak, mondgyák p. o. a' rossz emberek. Regő (regelő) béka.

Regzeni : rendelni, választani. Regzett, ki-meg-regzett. A' regzett napra öszve-gyültek.

Rejteni. Rejtek : rejték. Rejtek-kamara *. Rejtőzködni : rejtekezni, rejtődni, rejtezni. Szív' rejteke. Rejtegetem. Rejtek- v. rejtekes, rejtevény-es hely. Rejtezve.

Rékas *: mosatlan, szennyes konyhabéli eszköz, -tál, fazék. Rékmány *-ember: szennyes, szurtos.

Rekedni. Rekedttség : rekedezés. Rekedt torok. El- ki- meg-rekedni : záródni.

Rekesz : rekeszték, -kerítették, zárlott hely. Rekeszbe hajtani a' marhát. Rekeszteni : rekeszt tsinálni. El- meg-rekeszteni a' vizet, ellenséget. Rekesztő (bé-fejező, sommáló *,) beszéd.

Rekéslni : rekegősen. rekegve szólni.

Rekenni : fojtódni, fúladni, nyuvadni. Rekkenés. Rekkenő (el-fojtó, fúlasztó, v. meg-fúladt, -fojtódott, -rekedt) hévség, meleg.

Rekkenteni : dugni, tsukni, fikkasztani, zárni, titkolni, ipallani, takarni. El-rekkenteni valamit.

Remegni : reszketni. Remegnek a' fánna a' levelek.

Remek : jel-munka, jel-miv, mester-remek, mester-munka. Ez egész remek.

Remény. Reménylhetetlen. Reménytelen. Reménytelen-ség. Reméltetem : bízatom. Ország' reménnye.

Rémlelni. Úgy rémlik előttem : úgy tűnik elmémbe.

Rend. Rendeletlen. Rendetlen-ség. Rendetlenül.

Rendeltt : rendeltetett. Rendeltt (rendbe vertt) sereg. Rend' közü. Rend kívül-, rend szerént-való p. o. hivatal. Rendes Katonaság. Rend-tartás. Várasi-, Királyi-, rend-szabás Rendeltt idő.

Rendő : apró deszka, mellyel a' fajtó (fatú) segélytetik a' jobbann szorulásra.

Rengeni: rezzenni, rendülni. Rengeteg- (nagy, sűrű, roppant) erdő. Rengő habok. Rengető: bőltő-ringató. Rengetni a' gyermeket.

Rénye. Lásd, Ráttani.

Renyhe: túnya, rest, lusta. Elrenyhedni. Renyhélkedni. Renyheség.

Repesni: repdesni, repdezni, röpdösni. Repesés: repülgetés, repülőgelés. Repeső- (repdeső) öröm.

Repíteni: szárnyára keltetni, el-szárnyaltatni; v. szalasztani, botsátani. El-ki-repítette félszékéből. Ki-repítte kezéből szerentséjét.

Reppenni: röppenni, repülni. El-ki-vissza-reppenni. Ki-reppentek a' tengerre a' vitorlás hajók. Repülgetek. Repülőgelek.

Reptébenn: reptüben, repületében, repültiében, p. o. a' madarat le-löni.

Reptsin: hernyó; v. reptze, vad retek *.

Rés: nyíladék, nyílás, repedék, hasadék. Rés a' sövényenn. Résenn vagyon a' füle: mindenre fülel, hallgatódzik. Résre (hálóra, szorítottóra, lesre) hajtani valakit. Nagy réseket (üreségeket) hagyni.

Rest. Restelkedni. Restíteni. Restülni. Resteleni.

Rész: párt*, fél, felekezet. Részelkedni: részesülni, részesedni valamibenn, v. valamiből. Részetlen a' jószágban. Rész-vétel. Részeltetem: részesé teszem. A' jóban másokat is részesíteni, részesíteni. Részre-hajlani.

Részént: rész-szerént. Nagyobb részént: nagyobb rész szerént.

Részketeg: részkedtség. Részketeges: részkető. Részkedtetem. Részkető szóval-való éneklés. Részkető láng.

Részkető: tő, v. boglár az Állzonyok' fejénn.

Rét: legelő; v. rend, szer* (series) sor. Rétság. Hízodalmas réten legelnek barmai. Három, négy rétbe fontt ostor, -haj. Sok rétbe hajtott vázson, -posztó, -pápiros. Két retüleg fogta.

Egész

Egéssz rét-, vég-polztó. Rétes béles. Kápolztás-,
túrós-, téj-feles rétes. Rétes: fok rétből álló.
Nyoltzad' rétbenn álló könyv. (*in octavo*). Ré-
tezni.

Réteg: rétek, fok rétből-állóság, 's a' t. hasadék,
hézak, nyíladék, repedés; 'a' vasnak gántsa. Ré-
teges, v. rétekes vas, melyet jól öfzve nem
verték.

Retéz: ajtó-szegező, retesz, fa-zár, kilints. Bé-re-
terelni, v. reteszelni az ajtót.

Retsegni: ropogni, portzogni. Retseg a' foga között.
Retsegtetni.

Rettenni: döbbsenni, debbsenni. Rettenetlen: meg-
nem rettenő. Rettenetlenség. Rettenthetetlen.
Rettenteni. Rettenetes dolog: szörnyű. Retténe-
tesség. Rettentőség.

Retye-rutya: perepúty, rokonság. Ki-vízset minden
retye-rutyástól.

Retzegni. A' törött fazék retzeg, v. rezeg.

Retze: hálótska, tsipke, redő. Retzés fő-kötő,
-szoknya, -ing. Retzét, fodrot, tsipkét, -kötni.
Apró szemű retze. Retzés tsipke. Retzézni. Re-
tzézet. Retze-kötésre tanította a' Leányokat.

Rev: rothadtság, purha, redv, senyv. Reves; red-
ves, korhadott, rothadtt, rohadtt p. o. fa, tőke.
Meg revedni: revefedni, -korhodni.

Rév: által-járó hely a' vízenn. Rév-bér. Réves
hely: ki-kötő. Révéfz. Révéfzi. Rév-hajó: komp,
kerep, kerepes, hidas. Rév-part*: part-rév.
Rév-pénz. Révtelen: rév nélkül való. Rév-
vám-os.

Réz. Réz-öntő: -míves. Rezelni. Rezes hámok a'
lovakonn. Rezes: égett bornak eleje. Réz-met-
sző. Réz-metszés. Réz-kandér, -fazék. Rézi.
réz-rosda.

Rezegni: valami hanggal reszketni. Rezeg a' meg-
mozdított húr, — a' törött fazék. Reze'ni.

Rézsutt: rézsent, óldalaft, óldalaslag p. o. metszeni
a' polztót, fát —

Rezzenni: rázódni, rendülni; v. ijedni. Meg-rezzennek a' széltől a' fák. Ezen szóra nagyon meg-rezzent, -döbbsent. Ezen mozdúlatra fel rezzent álmából, és talpra pattant (hirtelen fel ugrott.)

Ré: rüh, rü, sennyedék. Rihelödni: rühelödni, vakaródzni. Rihas...: sennyedékes.

Riadni: jajgatni. Rivalkodni: sivalkodni. El-riadni: el-jajdúlni, el-sivalkodni. Riasztani: rívasztani, ríjasztani, riogatni, hangosann fenyítteni. Nagy-riadás lön.

Ribantz: rongy. Ribantzós: rongyos, toprongyos, tzudar.

Rideg: hitvány, sovány, ösztövé p. o. disznó, marha; v. egyetlen, egyes, magános, egy maga; v. olly lakos, a' kinek semmie sincsen. Ridegség: *singularitás*.

Rigójás *: veszekedő.

Rigya: dió-, mogyoró-, v. magyaró-, eger-fa-virága; v. az erdőnn valamelly útnak bé-vágatása. Rigyázni: fának ágait le-vagdálni, le-botolni, nyelni. Rigyázgatni: botolgatni, nyesdegelni.

Rikátsolni: rikóltva, sikóltva sírni.

Rikkantani: rikóltani, üvölteni, kiáltani. Rikkantsd (rikóltsd) ide. Nagyot rikkantott, v. rikóltott. Meg-rikkant (el-jajdúlt) a' gyermek.

Rikkatni: sírásra hozni, fakasztani. Ne rikkasd a' gyermeket. Sokszor meg-rikkatta.

Rikkants *: ritkonts *, őrző, tsösz, kerülő, plájás *, ör.

Rimánkodni: esedezni valamiért. *Lásd*, Eszekedni.

Ringatni: rengen p. o. böltsöbenn a' gyermeket.

Ringó: lotyó, szajha, tzafra.

Riogatni: ríasztgatni. *Lásd*, Riadni, a' középen.

Ripatsos: darabos, tserepes. Ripatsóság: tserepes-ség; darabolság; v. himlő-helyes. Ripatsos föld, v. út.

Riskó *: szánkó *, kortsolya, tsuszkaló.

Riszálni: tsóválni, mozgatni. Tarát, farát riszállya.

Riszszantani *: késsel nagyot vágni, rándítottani. Egyet riszszantott.

Rit-

- Ritka** *. Ritkaságos p. o. lelemény, -szerzemény.
 Ritkított: kevesíttem gyéríttem. Ritkúlnak a'
 felhők. Ritkaság még mosi. Ritkálni.
- Rittyenek**: tsattanok, pattanok. Rittyenteni: tsat-
 togatni, tsattantani, pattogatni, pattogni, p. o.
 oltorral.
- Rivallani**. Nagyot rivallott: -kiáltott. Néki rival-
 lotta magát. *Lásd*, Riadni.
- Rivants**: jég-, v. kö-első; régi szó; fenn van még
 imitt-amott.
- Rodgyadni**: rogyni, esni. Lábáról le-rodgyant,
 v. le-rogyott. Le-rodgyantom.
- Rogosz**: száraz gyékény, mellyel az hordót bé-tsi-
 nályák.
- Roh** *: fekete ló.
- Rohadni**: rothadni, rothadni, fenyyvedni, forvadni.
 Rohasztó (rothasztó) hideg-lelés.
- Rojt**: függő, falang, fűrtözet. Rojtos, fűrtös, boj-
 tos p. o. pófztó. Ki- meg-rojtozni. *Lásd*, Bojt.
- Róka-mály**: hasa' bőre a' rókának. Róka-mállyal
 bélelt bunda.
- Rokkanni**: szállani, le-ülni, -nyomúlni; v. sérülni.
 Rokkant ló. Meg-rokkant az eleje. Rokkantt,
 szállott, le-nyomúlt épület.
- Rokolya**: vászon szoknya*, bikla. Ezen utólsó szó-
 val Dunántúl több Vármegyék élnek; azért fel-
 lehet fogni a' tót szuknya (szoknya) helyett.
- Rokon**: atyafi. Rokonság: atyafiság, vérség.
- Román** *: költött játszí eset, -történet.
- Rombolni**: darabolni, törni, rontani. Rombolás.
- Romlani**: romolni. Romladék: kö-fal-romlás. Rom-
 ladékját ki-hányom. Romladékos. Romladé-
 kony: töredékeny, romlani indúltt. Romlan-
 dóság. Romlandóúl. Romlatlan. Romlatlanúl.
 Romlottság. Romolhhatatlanság. Romló félbenn
 van. Romladozás.
- Ronda**: galád, fusnya, rusnya, túnya, tsínatlan,
 paranda*, v. poronda*. Rondáúl; porondáúl,
 víseli magát.

Rongálni: ütni, verni, sanyargatni, kénzani, gyötreni.

Rongyollani: ronggyá tenni, el-nyöni, szaggatni; v. gyalázni, óltsárlani. El-rongyollotta a' ruháját. Némellyek rongyollani fogják munkámat. Mit rongyollanak benne?

Róni: gárgyázni*: keríteni; v. adót vetni. Fel-róni: fel-párkányozni, övedzeni, pártázni, a' kútat. Négyyszer rójja vala az országot: négyyszer vet vala adót reája.

Rontsolni: özve-rontsolódott a' ruha. Rontsolt: törődött.

Ropogós: portzogós p. o. teresnye*. Fogával valamit ropogtatni.

Roppadni: ropogva horpadni. Bé-roppantom, ropasztom, bé-horpasztom a' vas- v. réz üstnek oldalát.

Roppanni: nagy-ropogva szakadni, -törni; nagyot pattanni. Meg-roppant az emelő rúd. El roppant kezébenn a' puská. Roppant (temérdek nagy) épület, -erdő, -váras, 's a' t.

Roskadni: rozzanni, omlani, dölni. Roskadtt, rozszant, rogyott, -ház. Roskadtt, rogygyanó, dölékeny, dölő félbenn van. Roskadozni. Le-roskadni. Le-roskasztom: le-rokkantom, -omlasztom, -döjtöm, v. döntöm. Lásd, Rodgyanni.

Rosnok: konkoly*, vadótz.

Rost: íz, szakasz. Három rostbann, ízbenn, izrombann, tsatábann, vóltam nála, v. Rost: roj. A' fának, szönyegnek, tüdőnek rosttyai, rojtyai. Rostos: szőlős, kanafos, szálkás fa-gyökér. Rost*: ráts, rostély*. Rostonn sültt.

Rosta*: resta*, palló-, szelelő-rosta. Rosta-ally: rosta-húlladék. Meg rostálni, (meg hányni, -vetni, -ítelni,) valamelly dolgot, írást. — Rosta-vetéssel-való jövődölés.

Rostélyozni: rátsolni, rostolni. Rostélyozat, rostély.

Roszf. Roszf adós. Roszf órábanu. Roszfáság: rozszas: rongyos, foltos. Roszfázított: hitványított. El-meg-rosfázúlok. Roszfzabbúlok. Roszfzabbotom.

- dom. Rosszabbodás. Rosszalkodni. Rosszallom: rosznak tartom.
- Rota* *: tsoport, oszta, egy sártorbann lakó tízed allya. Egy rotabéli vitézek.
- Rothasztani*. Rothasztó forró hideg. Rothadandó: rothadó. *Lásd*, Roshadni, és Rohadni.
- Rotska*: dézsa, botska*. Hozz egy rotska vizet.
- Rottyanni*: roppanni, durranni. Nagyot rottyant.
- Rotyogni*: ropogni, 's a' t. rotyog a' fővő káposzta*. *Rotyogatni*: fel-ferralom. *Rotyogatni* valamit a' torkában (gargarizare). *Rotyogatás*.
- Rovom*: róvóm, metszem. *Fel-rovom*: fel-metszem. *Rovogatni*. *Rováolni*. *Ravátolni*: (meg-vonni, -húzni, -fejér ónnal) a' pappiroffat. *Lásd*, Ravom.
- Rózan-ság*: józan-ság. Rózanonn gondolkodni. Rózan fővel lenni. *Ki-rózanodni*.
- Rúd-arany*: rúd-formára * olvasztott arany. Vas-rúdak. Rúdas ló. *Ki-rúdálni* valakit. Szekér-, tseber-, széna-hordó-rúd. Rúdas szék: ember-hordozó szék. Rúdasokba (petrentzékbe) rakni a' szenát.
- Rugni*. *Rugódom*: rugódozom, rugóldozom, rugdolózom. *Ellene rugóldozni*. *Ki-rugdosni*. *Rugott* (tsetstől el-szakadt): borjú. *Rugott* (letétetett) Bíró, Ispány, 's a' t. Néki-, utánna-rugaszkodni. *Rugó toll*: elaterium. *Rugdosni*.
- Ruha*. *Ruha-áros*, *ruha-áruló*, *ruhás*. *Ruha-piazt* *. *Ruha-réz*: ruha-nyövé, -szagató, -rontó. *Ruházodom*. *Ruha-tartó*. *Ruha-kefe*. *Ruházat*. *Fel-ruházni*. *Ruhátlan*.
- Rusnya*. *Rusnyálok*. *Rusnyított*. *Rusnyúlok*.
- Ruskó*: sonkoly, sank, falak.
- Rút*. *Rútalkodni*: otsmánykodni. *Rútalmas*: rusnya, otsmány, galád. *Rútított*: undokított. *Rútolom*: szidom, gyalázom. *Rúttság*.
- Röfögnek*: görögnek, a' dífnók.
- Rög*: gaj, göröngy, tsoport, tsoport, görts, göts, darab. *Rögös*: gajos, göröngyös, görtsös, út. *Rögözni*. *Rögösödni*. *Rögösíteni*.

Röhögni: zajosann nevetni, hinnyögni, Röhög a' ló.
Röhögő: szöllő-pásztori kelep, mellynek fejénn sok rovátkák (hornyolások, vésések) vannak. Tsör-gő-kelep.

Rökölni: bögre, ordítva, sírni. Szüntelen' rököl.

Rökönyödni: első mosástól meg-penészedni: valamint az első-ki-mostta falonn történni szokott. Rökönyödés. Meg-rökönyödni.

Rönketz: alacsony valtag; de módos, idomos testü, zomok, zömök.

Röppen: sebessénn repülni. *Lásd*, Reppenni.

Rörödni: horzsólódn, kopni, korholódn, súrolódn. *Lásd*, Korholni.

Röt: vereffes, vörhenyeges, riska*, p. o. marha; v. puttony.

Rötskölni: zúzni, rontsolni, zötskölni. Öfzve-rötskölte a' ruhát, posztót. Öfzve-zötskölte, rontsolta a' szöllöt.

Rözgölödni: zörgölödni, zakatolni.

Rözse: rézső: öfze-vagdaltt, 's nyalábba-kötött ág-bog.

Rügy: rügy, fakadás, hajtás, bimbó, szem, szemzet, p. o. a' fánn.

Rütsök: motsok, piszok, szenny. Rütskös: motskos, szurtos.

S.

Sáfár*: házra-, jószággra-, gond-vifelő; Gazda, egyet-mást ki olztó, bé-fzedő. Sáfárság. Sáfárkodni. Sáfárlani.

Saja: Karmazsin*; v. saja: tömött, jó-testü p. o. posztó. Saja posztó.

Saját: tulajdon. sajátom: enyim, magamé, tulajdonom. sajátolni: magáévá tenni. sajáttság.

Sajka: könnyü sebes hajó. sajkázni.

Sajnakodni: bánkodni. sajníttani: sajnálni, fájlalni; sérvessenn, sajnosann venni valamit. sajníttya,

- sajnállya**, fájlallya a' lábát. **sajnos**: sajnálatos, fájdalmas. **sajnálat**.
- Sajog**: érzékenyenn fáj az ütéstől. **sajog** a' keze a' lapotzkától *.
- Sajtalan**: sótalan, ízetlen p. o. étek, -beszéd. **sajtalanul** szóllani.
- Sajtó**: fató, fatú, futú- **sajtolni**, **fatólni**. **sajtó'** tsatornája. **sajtó'** kaláttsa: öszve-foglalója. **sajtó-lott**: **sajtollott**, **sajtoltt** p. o. bor. **sajtónak** orsó-fája; **tsigája**. **sajtó-szekrény** *. **sajtó-tőke**: prés*, -válú. **sajtoltt** törköly. **Könyv-sajó**, **sajtolás**-bor.
- Salak** *: **sank**, **sonkoly**, **ally**, **allyadék**. **sepredék**, **sár**.
- Salang**: **sallang**, **lengő**, **lengeteg**, **lógó**, **függelék**. **salangos**: **sallangos**, **juhász bunda**, **mellynek oldaliról** **szíjak** **függének**.
- Salapolni**: **örvendeni**, **tapcsolni**, **fő-hajrással lenni**. **salapolva** **fogadták**.
- Salavári**: **salavárdi**, **bőr-ülep**, **zemes**, **irha**, **puleder** *.
- Salygatni**: **sajdítani**, **táogatni**, **válamentire érezni**. **salygatták** még **azok-is**, **hozy van lsten**.
- Sám**: **sámoly** *, a' **komphoz** **alkalmaztatni** **szokott**, **zsámoly** *-**hídatska**. a' **révben**. **sámot** **vetni** a' **kompnak**; v. **sám**: **fel-petzkelő**-, **ki-felzúttó**. **Fel-sámolni** **az hegedűt**. **Ki sámolni** a' **tsizsmát**. **sámfa**. **Ki-sámfázni** a' **farut**.
- Sandal**: **sanda**, **bantsal**, **kandits**. **sandítani**.
- Sandra** *: **szajha**; **fajtalan**, **feslett életű** **allzony**.
- Sank**: **sonkoly**. **sankos**. **Le-sankolta** a' **zavaros víz** **zet tiszta fővennyel**.
- Sannyadni**: **sanyarodni**, **hitványkozni**, **fatynadni**, **fatnyúlni**. **sannyadt**: **fatnyadt**, **tsáppant**, **el-hitványkozott**, **fáradt**, **sovány**.
- Sánta**. **Sántálni**. **Sántítani**. **Sántikálni**. **Sántúlni**. **Meg-sántítottom**.
- Sántz** *: **árok**, **árkolat**, **lator-kert**, **árok-hányás**; v. **sarampó**; v. **gyaksa-kert**. **Bé-sántzolták**, **-árkol-ták**, **-ásták**, **magokat**.

Sanyarú. Sanyargás. Sanyargani. Sanyarodni. Sanyarítani. Sanyarúság. Sanyarúann élni. Sanyarú élet. sanyargatni valakit. Igen sanyarú (kemény, kedvetlen) hozzám.

Sápítottani: sápittozni, panaszkodni, panaszolkodni. sápolni, sápolódni, sópáinkodni, zúgolódni, zsem-belődni.

Sáppadni: haloványodni, sárgulni. El-sáppasztyák az emberi szép színt a' katzér indulatok.

Sár: *lutum*; v. epe; v. sárga, sárig, sárog. sárgyék: mérges tarka, sárga gyék. sárig: sárog, sárga. sár arany: sárga. Leg-sárgább: leg-tisz-tább arany. Teli van sárral: epével. sáros: epés. sári tök: *Colocynthis*. sárgáll az arany. sárgulni kezdek. El- meg-sárgúltak a' vetések. Meg- el-sárgítottam. sárgás. sárgaság: sár-víz-nek a' testbenn' el-terjedéle. sár-ízű hal. sár-ke-rep: *melilotus*. sározzom. sárolodom.

Saraglya*: soroglya, mellyenn terhet hordoznak a' székér' hátúliyánn. *Lásd*, Ráts, és Rost.

Sarampó*: sorompó*, emeltsős híd, v. -kapu, gém; le- 's fel - vonó gyakás (gyaksás) gerenda*. Le-vonni a', gémet, sárampót, 's a' t. *Lásd*, Sántz.

Sárhozni, sárlani, folytatni, sárzani, szállani. A' kantza-ló sárlik, sárzik. Meg-sárlott: meg-fo-lyatott.

Sarj: étek' neme. Leány' sarja: ezt -sültt lúd-fi alá készítettik a' szakátsok*, Főzők.

Sarjú: sarnyú, újj hajtás. sarjadás: sarjázás, sarjadni, sarjadék. sarjadzani: újra fakadni, haj-tani. Ki-sarjadzott (fakadott, meg-kelt, meg-gyült) a' lába a' marhának. sarjú-széna*: mel-lyet a' második füből tsinálnak. Merő-széna pe-dig: melly az első füből készítettett. sarjangozik: újra ki-sarjazik, p. o. a' jégtől el-vertt gabona.

Sark. Sarka a' lábna, -tsizmának, -ajtónak, -ka-punak. sarkos: farkallatos, farkolatos (funda-mentomos*) törvények. sarok- v. fark-vas. sark-tsillag az égenn. Eg' farka. sarkával fenyegetni

az ellenséget: előtte szaladni. sarkallani: ösztönözni, hajtani, kergetni.

Sármáló: sármány. *Lásd*, Gabos.

Sarok: sorok, szeg, szégle, szeglet; szug.

Sartz: satz *, szerződés, alkalom, erőszakos kényszerítés, adó-fizetés, pénzben-alkuvás, oltor adó, oltor-ravás. sartzolni: satzolni, fizetést, adót, ígérni. sartzoltatom: satzoltatom, az adót kifizetkáróm, -fatsaróm. sartzoltató. sartzoltatás.

Sása: sása-fű, mustár-fű. Dió sása: dióból készített tsemege.

Sás: sáté, tsáté, tsászta. *Lásd*, Bozót.

Sató. *Lásd*, Sajtó.

Satnya: vézna, hitvány, vanyiga, nyomorék. Elsatnyadt.

Sátor *. Sátoros innep. sátoros fejű szeg: kalapos szeg. sátorozni.

Savanyó: savanyú p. o. alma, körtvély, tészta *. savanyított: kovász *. Bé-savanyítottani valamit, savanyodom: savanyúlok (fenyvedek).

Sávós: veszfűzős, íratos, habos, virágos ruha; -kefzkenő. sávolni: virágokra, fűjtásokra szövni, tizfrázni p. o. az abroszt. sávós abrosz *.

Seb: sebhetni: sebesíteni. sebhethődni: sebesíttetődni. Nagyonn meg-sebhedt: -sebesült, p. o. szívem. Az sebhethi szívem'. sebesenn ment a' vialdalra, és sebesenn fordult-meg. sebi vér: aludtt vér. seb - orvos. seb - kérő; kérő, seb - kötő rongy.

Sebes: gyors, ferény. sebesenn ügetni. sebes nyargalva.

Sebtibe: sebesen; v. sebes reptibe. sebtibe megindult. sebtibe le-lötte a' madarat.

Segéd: segítő; v. segédelem. segéd-vas: vas-kéz, -horog. segédség: segétség. segélyteni: segéleni, segétteni. Segédetlen. segéd had, *Lásd*, Párt.

Sejt: viaz * , viazsk *. sejtés méz: viazfűzós, méz.

Sejteni: sejdíteni, sajdítani, észre venni. Meg-sejtette a' nyúlat.

Sekély: tsekély, gázló, lábalható víz. Már a' sekély-be jutottunk.

Seléb*: selép*, filip*, zsilib*, zsilip*, zselép*. Malom-válu, v. -tsatorna.

Selejtes: vegyes. *Lásd*, Abajdotz.

Sélye: sír, v. koporsó.

Selyp. *Lásd*, Pelyp.

Semereg: sömörög, apró köles forma* fakadék. *semergés*: rántzofodás: öszve-femergetem, v. -sömörgetem: öszve-húzom, -töpöríttem, -rántzolum*. *semergős*: teperedett, töpörödött, rántzos. *sömörgözés*: rántzofodás, teperedés. *sömörgözöm*. *sömöríttem*.

Semlyék: ingovány, inogvány, söppedék, vad-víz, morotva, ér, hóltt-víz, fertő.

Semmi. *Semmis*: semmivel nem bíró. *semmivé*, v. *semmisé* tenni. *semmifedni*. *semmiség*. *semmisíteni*. *semmi* ahhoz képest. *semmi-tudó*: tudatlan.

Sennyedék: rüh, rih, rü, kofz. *sennyedékes*.

Senyvedni: rothadni, forvadni, poshadni. *senyvedttiség*. *senyvedtt* szabású. *senyvedttetske*. *senyvedttül*. *Az erkölts fokát szenved; de soha sem senyved*.

Seppedék: söppedék. *seppedni*. *seppedékes*. *Lásd*, *Semlyék*.

Sepredék: seprőlék, seprő, ally, allyadék, fank.

Sér: fáj. *Sér* a' kezem. *Mid sér?* *Sérés*: fájás. *Nagyonn sérleli*: fájlallya. *sérelmes*: fájdalmas. *Meg-sérültt*. *sértődni*. *sértés*: fájdalom, bántódás. *sértem*. *sértegetem*. *sértetlen*. *sérüdni*: sérülni. *sérüdhetetlen*. *sérültt*. *sérdekleni*: sértegetni p. o. valaki' szívét. *sérelem*. *sértőleg* szólni. *Nagy sérvéft*, v. *séréft*, *sérüléft* kapott a' hideg-léléstől.

Serdülni: fel-ki-húzalkodni, hutyorodni, nőni. *Fel-terdültt*, *fel-tseperedett*, -Ifiú.

Seregleni: seregelelni, seregenként járni, menni's a' t. Utánnunk seregelnek a' zsiványok. (tolvajok) öszve-seregelni.

Serénykedni: iparkodni, emberkedni, erőlködni. *Serény elmé.* —

Serge: kárpit, elő-fuggó, superlát *.

Ser-hányás: élelztő. *Ser-ház*: ser-áruló ház. *Serezni*, val. borozni.

Serkedni: fakadni, szivárogni. *Serkedezni*. *Ki-serkedtt* a' vér tenyeréből. *Ki-serkefztem* a' vérét. *Serkedező*.

Serkegetem: serkengetem, serkentem, költöm. *Serkenthetetlen álom*. *Tüzet serkenti*. *Lásd*, *Bújtat*. *Serkentő*: fel-költő, ébrelztő szerszám.

Serleg: pohár*. *A'* kelyhekhől *serlegeket* tsináltak. *Töltsd meg a' serleget*, klázlit *.

Serte: fertvény. *sértés*: fertvényes, disznó. *sertetset-kötő*: seréből etsetet-tsináló, *serte* a' vargák' fonalánn.

Sestély: Ivó kis asztal.

Setét. *Setétes*. *setétíttem*. *setétülök*: *setétedem*, *setét* kék —

Sias: hamis. (*A'* kis küküllő' táján.)

Sietni. *Sietendő munka*. *siettségtelen*. *siettséges*: *sietős*. *siettetni*.

Sík, v. *sík*: arany- v. eziüst-füfittel meg-futtatott p. o. bőr, -perém *. *Sikos*: arany füstös. *Sikos vászon*, -materia *.

Sík: tsúfzós, tsufzamos, síkamló. *Sík jég*. *V. Sík*: egyenes, tér, téres, térséges föld, -határ*, -mezőség, orgovány. *Ki-állani* a' síkra: a' meg-üt-közö helyre. *Ki-verni* a' síkra a' vadat. *síkitom*: síkká tefzem. *Síkúlok*: síkamlom, a' síkonn el-esem. *síkos út*. *síkság*. *síkamló*. *síkultt* has.

Sikánkozni: a' jégénn tsufzkálni. *Lásd*, *Iszánkodni*.

Sikárlani: síkárolni, símítani, tapasztani, vakolni. *Meg-síkállani* a' tálat, tányért, falat, 's a' t. *sikárló*: fal-színlő. *sikárló mész*: színlő-, fal-festő-mész. *Lásd*, *Téhely* *.

Sikátor *: szorols köz; szük utza.

Sikér: süké; ragadós nedvesség, enyvesség. *sikeres sár*, -tészta *. *Nints sikere* (haszna, fogamat-

rattya) a' szónak, dolognak. sikertelen tészta, -intés.

Sikkasztani: dugni, rejteni.

Siklani: sikamlani. siklik: sikamlik, sikamodik. El-siklott a' lába.

Sikló: sikár. sikárló. sikló-fü: tál-mosó-fü.

Sikóltani: nagyonn jajgatni. *Lásd*, Sivalkódni.

Sikólttyú: tsikólttyú, a' tézslát- (tézsolát-) a' szekér-rúddal öfzve-kaptsólo lántz.

Silány: hitvány, alá-való p. o. ember, -gabona.

Siláp: dorong*. Jó silápot metfzett. Silápolni.

Silyledni: süllyedni. Sillyefsztem: süllyefsztem. El-sillyedtt hajó —

Sima. *Sima*. *Símánn*, v. simára gyalúlni. simítottom. simíttatlan. Simítottó bárd, -fa. simúlok. simaság. simául-: gyengénn, hánni valakivel. simogatni. síma-szájú: hazug. El-simítottta a' dolgot.

Sín*, v. *ling**, v. *pánt**-marok-vas. Kerék-talpra-való-vas. *Sín**szeg. *Lásd*, *Pánt**.

Sineg, v. *zsineg*: spárga*, madzag, kötélke.

Sing: kis rőf, v. réf. singelni. Húsz ling vászon.

Sinleni: findeni, sínlődni, vajódni, vajlődni, vajudni, kornyadni, kornyadozni.

Sinór*. *Atsok'* sinórja: tsapó-tzérna, tsapó-sinór, sinór-mérték. sinórozni. sinórozat.

Síp: síp-bordó: bordó-síp, duda. Bordó-sípos: dudás. Tárogató síp.

Síp újjú: szük újjú, p. o. köntös, ing, mente.

Sír: sélye. *Sír*-ásó. *sír*-halom*. El-sírolni: eltemetni. *Sír*-kő. *Síri*.

Sírni. *Síralmas*, v. *síralmas* ének, -kérés, -panasz. *síralmasonn*. *síralom*. *sírankozni*. *síratom*. *síratandó*. *sírok'* rajta. *síratatlan*: kit meg nem síratnak.

Sírítteni: *serítteni*, *pödörítteni*, *fodrani*, *pödreni* p. o. a' bajúsztt, fonalat, orsót. El-síríttem az orsót. *Ki-sírült*: -fordúlt, -perdült a' kezemből. *sírített fonal*-, v. *tzérna**.

Sisak*: vas-fej; fej-vas. *Sisakos*: vas-fejes, v. fejvasas.

Siszek: búza-féreg, zsuzsok, zsizsik.

Sisfereg: sifterékel, fuftyorog, a' tüzes vas, midőnn tűzbe mártatik.

Siska: fánk, pánk, pánkó, tsörege; v. parafzt agyag-kementze; v. gubats, v. gubits, mellyel a' timárok a' bört tserzik.

Sipalkodni: sírva rikóltani, líkóltani. sívás rívás. sívok rívok. sívok; ordítottok, bögök, rökölök.

Sivány: zshivány, tolvaj. Siványságra adni magát.

Sivatag: ifzohyú, rettenetes, zordon p. o. helység, tartomány.

Sívó-, v. *sivány-homok*; merő-homok, mellybenn semmi líkerektség nintsen.

Só. *Só-akna*: só-bánya, akna*. *só-millye*: só-edény, só-tartó. *só-pajta*. *sós* (sózott) hús, -hal. *sós eledel-áros*. *sós orom*: lorom, ló-sósdí, ló-sóska. *Sóska*. *sótság*. *sói*. *só-íz*. *só-áros*. *sós-téj*: alutt téj, ízérdék; v. első téj a' szülés, v. ellés után. *sajtalan*: sótalan. *sózni*. *sózott-ság*. *só-adó*. *só-ház*. *savát ki-nyomtatni*, -vonatni. *Hab-só*: *sal fusile*. *Akna-só*: *sal fofsile nativum*. *Szem-só*: *sal gemmæ*.

Sod' allya: kementze' allya, pest' allya. *Lásd*, *Sut*.

Sóder. *Sódor*. *Sódar*, dífznó-láb.

Sodorni: sérítteti, sírítteti, pederítteti, fodrani. *sodrás*: *sodoríttás*. *sodrott*. *sodoríttott*, *pederíttett* p. o. *bajúfz*, -tzéna. *sodró-fa*: téfzta-nyújtó, lapíttó. *Le-fodrani*: -ütni, lábáról. *sodródik* a' füft fel-felé a' kürtöböl. *sodra*: bojttya, valaminek. *sodorgatni*: pedergetni, v. pödörgetni.

Sohajtozni: foháfzkodni, ohájtozni. *Sohajtozás*. *sohajtani*.

Sohonnai: jött-mentt ember; víz-hajtotta, bokorból-ugrott, sohonnyából jött. *Lásd*, *Bitang*.

Sok. *Sokad* magammal, -magával. — *Többed* magával. . . *Sokkal* tartozó: fülig-adós. *Sokság*: felelség, tömötség, fokaság. *Sokasolni*: fokasítani. *sokasodni*: fokasúlni. *sokasodható*. *sok-fzorozni* valami számot. *sok-érő*: fokát érő, betses, drága*. *sok-ihato*: fokát iható. *sokallani*.

Meg-

Meg-fokallotta az adakozást, -jó téteményezést. sokságos : sok rétű p. o. pogátsa, -béles. sok időtől fogva. Gyámoltalan sokaság. sokszorta : gyakorta. sok-beszédű. sok szó-beszéd. sok nemű. sok sár vagyon benne : igen epés.

Sokadalom : szabadság, országos vásár. sokadalmas : vásáros. sokadalmazás : kereskedés. Sokadalmaskodni : vásárkodni, kereskedni, sokadalmas hely : vásár hely.

Solosma * : szent ének az imádságos Könyvbenn. *Rhythmus*.

Sól a * : tzipe, topány, tzipelyős. Súlyás : tzipét.. viselő.

Solymásfz : sólyom ; v. inkább, sólyommal-bánó ; valami. Tyúkásfz.

Som : *cornum*. Som-kóró : sár-kelep. Sömos erdő. Sám-fánál főző : igen fősvény, szorofs markú.

Sompolyodni : bé-vonakodni valahova.

Sonkoly : allya, allyadékja, utóllya, gazza, sepreje, szemete valaminek. Olajnak viafznak sonkollya. *Lásd*, Sank.

Soor : sór, liget, berek.

Sopánkodni : aggódni, panaszkodni. *Lásd*, Sapolni.

Sopár : szük kezű, fősvény, sopárság. Sopárkodni.

Sor : rend. sorba állítani. Jó sort vertek a' faránn. Majd reád kerül az eb-sor. Sorozni. Két, három. foros. Egyenes forba vett utza.

Sorompó * : korlát, rekeszték, gyaksás gém. *Lásd*, Sarampó.

Soróf * : fatsaró, szorítottó. Le-sorófolni : le-szorítani, -fatsarni, -tsavarni.

Sors *. Sorsot (nyílat, kotzkát *) vetni. Sors-vetéssel, mint-eggy kotzka-vetéssel, jövendöltni, nyerni. — Sorssal választatott. Sors-vetetlen. Sorfom : állapotom. Sorsofom : társlam. Sorsoffai : eggyenlő szereztséjű társlai. Sors szerént jutott nékem ez.

Sorvadni : fonnyadni, emésztnödni, hervadni, vajadni, vajódní, lankadni, hitványodni, ösztövéredni, sínleni. Sorvasztani. Sorvasztó bánat : fogyasztó, epeasztó. Sorvadttság.

Sovány : kopár. Soványítottam. Soványodom: soványúlok, soványkodom. sovány helyenn bortsáttottál-ki (fogtál-ki): kopár helyenn kereskedel. sovány (meddű, terméktelen,) föld.

Sovár : kíváncsi, nagyon-kívánó. sovár ember. sovárogni a' tisztségre, első póltzra; igen ásítotzni, -vágyni, -vágyakodni, törni, -törekedni a' felsőbb fokra. : sovárság: vágyóság. sovárgó: vágyakodó ember.

Strázsa *: ör. Stráfa-állás: ör-állás. Strázsa-álló. . Strazsát: öröket, ör-állókat állítani, vetni p. o. az ajtóra. Lásd, Ör.

Suba : fűrtös ruha, téli öltözet.

Sudamlani : hirtelen el-tünni, el-firülni, -enyéfszni, -rejtődni, -ofontani, -illantani. Egyfzeribe el-fudamlott.

Sudar : sudár, sugár. sudar vessző. Ostor' sudarja. sudarat (sugárt) fonni az ostorba. sudar hajó. sudar szarvú ökör.

Súgár : vékony, kartsú, sudar. Súgár holzfű ágyu. Az Isten sugárlotta, v. fugarlotta, sugta, fugarlotta azt néked. Nap-sugár. sugár derekú, -termetű, -vessző. Sugárolni: fényleni. A' nap nem sugárol oda.

Súgni : fufogni, puszogni, futtogni, sugni-búgni. sugás.

Sugorgok : reszketve öszve-húzom magamat. Sugorítottam: öszve-vonom, szorítottam p. o. kezét, lábát. Markát, penzét, öszve-sugoríttya, sugorgattya. Sugorogva: nyomorúan, nyomorúltúl, fösvényenn, élni. Sugorgó: sugori, fösvény. Sugorodása valami tagnak. Sugorodni: zsugorodni, öszve-húzódni, -vonódni. Sugorogni: fázódni.

Suhadni : suvadni, suhanni, tsúszni. Le-suhadt: -suppadtt, -suvadt a' sárba. Belé-suhadt középszárig, övedzetig a' semlyékbe. Le-suhant a' szeréről.

Suháng : husáng, hosszú vessző. Meg-husángolni. Lásd, Hutyoró.

Suhantz *: nevendék parafzt fítkó.

Suhodni: vészszövel ütögetni, ostromozni. Meg-suhintom: -sújtom. Reá suhintok.

Suhogni. Suhog az első, patak*, ostor, szél, hátán a' vessző. Suhog, mint a' forró zsír* a' serpenyőbenn.

Sújtás: borítotték, borítottás, borított finór. Sújtásos nadrág. Ki-sújtásozni.

Sújtani: ütni, verni. Agyonn sújtani valakit. Meg-sújtani a' lovat. Sújtogatom: sújtolom, ostromozom p. o. az ökröt.

Súly: sully, teher, tereh. Súlyya a' nyavalyának. Súlyyosítottam. Súlyyosodni. Súlyság: sullyofság. Súlyyos dolog.

Sulyok: kos, mellyel a' földbe le-vernek valamit; v. döngölő, föld-egyengető; v. mosó-fa. Lásd, Döngölni, és Patélló.

Sulyom: vízi dió. Sulyomos tó.

Sunda: rendetlen, tsínatlan, idomtalan, tsúnya, otsmány.

Súnyni: magát meg-vonni, -húzni, meg-bukni, le-lapúlni, tselt vetni. A' nyúl meg-súnyta magát. Sunnyogni: alatonban ravaszzkodni.

Superlát*: firhang*. Lásd, Kárpit.

Suppadni: seppedni, le szállni. A' sárban le-suppadt a' lába.

Suppanni: huppanni, le-esni, hullani. Le-suppant a' székről. Le-suppantani: le-huppantani, -vetni. —

Suprdlni*: vesszőzni a' gyermeket. Suprikálni*.

Súrolni: dörgölni. súrolódzni: dörgölődzni valamihez. Meg-súrolni a' tányért. El-súrolta, tsiszolta, korholta, rágta a' kerék a' tengelyszeget.

Susárlani: susogni, futtogni; v. alatonbann rágal-mázni. Susárló.

Susnya: túnya gyermek.

Sut: sutton, pe-t mege, kementze mege. Menny a' satba, v. suttonba. Lásd, Kutzik.

Suttyolni: futólni, satólni. Sajtolni p. o. a' szőlő-gerezdéket*.

Suvadni: esni, tsúszni. Ki-suvadt a' gereblye' * nyele.

Lásd, *Suhadni*, és *Hibbanni*.

Szabad *. *Szabad* néki. *Szabad* dolog, -ember, -asztály, -levél. *szabad* levelet (*privilegium*) adni, nyerni. *szabados*: mentt; v. levél-hor-do-zó. Az *Urak'* *szabadossa*, *hajduja*, *kato-nája*. *szabad* *Úr*: *Báró*. *szabodom* *: *szabaddá* hagyom, meg-engedem, nem tiltom. Ezt nem *szabodom*. Ezt nem *szabadgyák* néked. *szabadgyábann*: *szabadonn*. *szabad* *szakállra* ittak. *Fel-szabadulás*. *szabad* *posta*.

Szabadni: *szabódni*, v. *szabodni*, *szabadkozni*, *eszenkedni*, *eszedezni*, *rimánkodni*; v. *panaszkodni*; v. *magát* *mentegeetni*.

Szabású: *formájú* *. *Bánom-szabású*: *bánni* *látfsz*-*tik*. *szomorú-szabású*: *fél szomorú*. *Tsak-nem* *ollyan* *szabású* *ember*. *Harágszom-szaba-ú*, 's a' t.

Szabni p. o. *törvényt*, *rendet*, *ruhát*, 's a' t. A' *mit* *elődbé* *szabtak* (*rendeltek*) *azt* *miveld*. *Szabás*: *rendelés*, *törvény*. *El-állottunk* a' *régi* *szabások*-*tól*. *Rend-szabás*. *szabott* (*hagyott*, *rendelt*) *idő*, *nap*, *óra* *, 's a' t. *szabdalni*: *vagdalni*, *metélni*. *Fel-szabdalni* a' *posztót*, *vásznat*. *Meg-szabdalni* az *ellenséget*.

Szád: *száj*, *szája* *valaminek*. *Bé-szádlañi*: *száját* *bé-dugni*, *-zárn*. *Bé-tenni* a' *kementze*, *hordó'* *szá-dát*. *szádoló-fa*: *hordó-dugó*, v. *dugasz*.

Szag: *üz*, *büz*. *szagatlan*. *szaglás*: *szagolás*. *szagoldogalom*. *szagofodni*.

Szágódn: *szágúldani*, *szágúldozni*, *sebeffenn* *nyar-galni*. *szágúldva* *ment*.

Szaj. *Szája-tátott*. *szájatlan*: *szó-talan*. *szájba* *rágom*. *száj-büdöség*: *száj-doh*, v. *-dohosság*. *száj-tserepezés*: *ajak-hasadozás*. *száj-padlat*: *száj-nak* *padló-fa*. *száj-tátás*. *szájongani*: *imitt-amott* *ántsorogni*; *mintegy* *száj-tátva* *szédelegni*. *szá-ja* *velztett*: *szája-fajó*.

Szak: *rész*, *táj*, *szakasz*. *Ej-szak*. *Dél-szak*. *Nap-szak*. *Eft-szak*. *Heted-szak*: *egy hét*. *Egész* *nya*.

nyarat-szaka, telet-szaka, éjt-szaka (egéssz nyáronn, télenn,) munkálkodni.

Szaka: nyelv-tsap; v. állnak kövére, -kövérsége, toka; v. torok-gyék. **Disznó-szaka**: tsík, torok-fájás. szakája van a' disznónak. Nagy szakájú kövér ember.

Szakadék: kartsú darázs forma szárnyas állatotska.

Szakadni. Szakadás a' köntösbenn, hitbenn. szakadatlan. szakadatlanúl: szüntelen. szakadatlan első. szakad az első. szakadék: el-szakadt rész. Víz-szakadék. Duna' Tisza' szakadékja. szakadékony. szakadozni. Lelke' szakadttábann kereste. Nyaka-, torka-szakadttáig. Szakadhatatlan-úl.

Szakáll. Szakállasodni, szakállatlan. szakállas: puska (régí fegyver' neme): szakállas szolgának szó a' veresége. szakáll a nőni kezdett Ifiú. Más' szakállára inni. Ovd magad' szakállas affzonytól. szakáll-verő, v. le-verő: borbély *: borotváló *.

Szakasz, idő' szakaszsa. szakaszokra: részekre osztani. Két szakaszra van építve (*contignatio*-ra) az első szakaszban, osztályban, szegésbenn lakik. szakaszonként.

Szakaszkodni: erőtlenedni. Erőmbenn meg szakaszkodtam, -estem, -fogyatkoztam, -tsökkentem,

Szakasztok: téstát vájlok, v. vájlok. szakasztó: téstá-*, v. kenyér-szakasztó (szakajtó) kosár, vájoló. szakasztó- (vájoló-) tekenő, v. teknő, v. tekenyő, v. teknyő. Ki-szakasztotta már a' kenyeret, téstát. Elődbe szakasztom (adom) annak valóságos képét.

Szakasztott-szinte: tellyeséggel, éppenn, éppenséggel. szakasztott olyan vólt. szakasztott képe az attyának. szakasztott attya.

Szakma*: (*facultas*). Kiki maga szakmája, tudománya szerént. A' felsőbb szakmábann, tudománybann forog.

Szakmány: szakvány, egéssz általlyábann bérbe-fogadás, -ki-adás; v. ki-szabott munka. Szakmányba

ba állani. A' szakmányt el-végezni. szakmány-ba ki-adni, venni a' szőlő' munkáját. szakványos munkás. Szőlő-szakvány. szakványosok. szakmánybann dolgozni. Nem vagyok szakványosfa: fogadott szolgája.

Szál: szál-hajó, tutaj, talp, talp-hajó, szál-gerenda*-hajó; borna*- v. borona*-hajó, lábbó. szála-konn hozták a' fákat. szálatság. szálas: magas. szálas ember, -erdő, -fa, -torony*. szálasodni. szá-lanként. Író-szál (-vevő). Vas-szál. Hoffz-szál: -hoffszáló (*linea*). Nagy-szál ember. Kö-szál. Fű- v. gabona-szál. . . Haj-szál. . szál-fa, -fenyő, -kard, -vevő. száka.

Szalad*: sernek készített gabona.

Szaladótzi: szaladó. szaladótzira nem kell bortsá-tani. szaladozni. szaladgáló: futározó, fut-korázó.

Szalag: kötöző, kötő. szalag-szíj: kötő-szíj. szalag szíjat metszeni hátából.

Szálankozni: szálingozni, szálongani, el-ozlani; imitt-amott lebegni, szálanként lenni. szálingó fák. *Lásd*, Szál.

Szádok: szádok, hárs-fa.

Szállani. Le szállani a' kotsiról. Meg-szállani a' vendég-fogadóbann. El szállottak (költöztek) a' házból. El-szállottak (el-ültek, v. -repültek) a' mararak. Ki-szembe-szállani valakivel. szállás adó, -ház. szállás-óftó: Kvártély*-óftó. Nintsenek szállók a' fogadóbann. szállókat fogadni; tartani. szállást-adni. szállásonn élni, lakni. szállást bérleni. szállás: tanya, külső lakás, a' mezőnn, püztánn. A' szállásonn van-nak a' szolgák, a' barmok. szállítani. szállít-tsuk ide. Le-szállítani az árrát; haragját; ke-vélységét. Ki-szálltak a' hajóból. szállítsd bé a' házba. Meg-szállók valakinél, valahol. A' szállót fogadd bé. szállott bor. Meg-szállott, meg-fenek-lelt, -ülledett, p. o. hajó a' vízbenn. Magába szállott. El-szállott az öröm. szabad szállás. szállás-tagadó.

Szal-

Szalma*. Szalma-házi nemes ember. szalma-tsutak: nyalábba-, kévébe-, -tekertt szalma. szalma-tekerts-, -szál-, -szár. szalmái.

Szalonka: madár' neme; Snef*.

Szalu: vájó, vájó-kés, völgyellő gyalu. Szalú'ni.

Szám. Számatlan: számtalan. számba venni szám-lálhatatlan-ság. számlálhatatlanúl. számíttom: számolom, számlálom. Szám-tartó, -vető, -könyv. szám-vető mester, -tudomány. szám-ki-vetett: számból ki-rekesztett. számosítom. számofodni. számos tseléddel* van. számlálás. számos-na-pok, -esztendő. számosság (numerositas). szám-haladó: számtalan. szám-vetés: szám-tartás. szá-monként. számtalanság. számtalanfzor.

Szamótza: eperj; szárától, inától könnyenn-váló erdei eper*.

Számfzer-ij: fal-törő kos, v. -fulyok, ágyu. szám-fzeríjjal lövöldözni.

Szana*-szélyt: szana-szélt, széltibenn, szerte-szélllyel, szerin-szerte p. o. nyargalnak a' mezőn a' bar-mok.

Szándék. Szándékoskodni. szándékozni. Hova szán-dékozik? El-szándékozott.

Szánni. Veszedelemre . . szánni magát. El-szánta magát. El szántt akarattal. Katonai életre szán-ta fiát. szántt szándék. szánom (keferülöm) állapottját. szánandó. szánakodom a' szegé-nyenn. szánakodatlanság. szánatos: szánásra, v. szánakozásra méltó, ügyetlen.

Szapoly: ásó-kapa*, ásó-lapát*.

Szapora: szapara; hamara-tenyésző, terjedő, termő, termékenyes; v. hamar, hamara, hamarja; v. fok. szapora-fű, -búza, -jőszág, -lifzt, -tehén. szaporaság: termőség, tenyészőség. szaporítta-ni, lokasítani, a' jószágot, az étkeket. El-sza-porodni. szaporodás. szaporáskodni: hamar-kodni, hirtelenkedni. szapora-befzed-ű. szapa-rodható. Három font* nál szaparábbat (többet) nyom. szaporább (jobb, hasznosabb) vólna, ke-zeinket egybe-költsolván, hallgatnunk. —

Szapu: két-véka; v. szapuló kád. Tedd a' szapuba a' szennyest. szapulni: szapúllani, lúgozni *.

Szár. Láb-fzár. szárába szállott az esze. szára a' gabonának, fünek, levélnek, tsizmának, faru-nak. szárába indult a' gabona.

Szarándok. Szarándokot jární: szarándokoskodni, idegenbenn bújdosni. szarándokság életünk.

Száraz- betegség, -kórság, -keh, -malom, -termézetű, -gyümölcs. száraz beszéd. száraztatlan. szá-rítottom: száraztóm. száraztató-kötél, -idő, -ízél, -termézetű.

Szarmata*: öfzve-daraboltt, -vágott akármí fok-féle. száрма*: töltött káposzta.

Szárny. Szárnyalni, v. szárnyálni: repülni. szárnya-lom: szárnyazom, szárnyat adok nékie. szárnya-szegett lúd. szép szónak szárnya nem sze ik. szárny*-allyai: a' mi szárny alatt van. szárnyas egér. Lásd, Bőr-egér.

Szárnyék: rész, oldal, szárny. szárnyhoz tartozó. szárnyék-fereg: szárnyék-vitézek. A' jobb szárnyékat igazgatta. V. Szárnyék: perém*, prém*, rojt, ragaszték. szárnyékos: prémes, rojtos.

Szaru: szaru. szarvas-bűn, -vétek, -bogár-, gomba, -fű, -kaláts, -kígyó, -mák. Szarú-köpöly. szaru-fa. Szaru-lábú. Szaruvá keményedni. Szarvasodni. Fel-szarvazni.

Szatóts: kereskedő, kufárkodó*, ádó, vévő, áros.

Szatska*: szetska*: metélék, vagdaltt szalma*, zsúp*, mellyet zabbal elegy a' lovaknak adnak abrakúl*.

Szátyár: otsmány, mosdatlan-fzájú; trágár*, -fajta-lan-beszédű.

Szatyíng: fejer len*-galand.

Szavatos: elől-fzólló, óltalmazó a' törvényes dolgokbann. szavatofság.

Száz. Század: val. harmintzad. Század magával; v. Száz: fzáz esztendőből álló idő; v. fzázadik rész; v. fzáz' allya: fzáz vitézből álló fereg. szá-zados-ság. százallom: százzal fokasítottom. száz-szorozom, századollom, v. fzázadikát véfzem, val.

val. tízelelem, harmintzadolom. . százszor szép: virág' neme. Az előbbi századok jobbak voltak.

Szédelgetni: forgatni, rázni, lobogtatni. Fej-szédülés: -szédelgés. Meg-szédíteni valakit. szédítő. szédelegni: lézengeni, tekeregni.

Szederj: szeder. szeder-in: málna*-fa. szederjes szín. szederjes a' teste a' veréstől.

Szedni. Meg-, el-, fel-, ki-, reá-, öszve-szedni. szedetlen p. o. szálló. Pénz-, adó-, vám-, 's a' t. szedő. Öszve-szedte magát: lábra állott. Fel-szedte a' pénzét.

Szeg: szög, *clavus*; v. szegélet, szeglet, szegle. A' szegbenn: szegletbenn. . van. szeges: *angulatus*, v. *clavatus*. szegezni. szeglézni: szegletezni. szeges borsó. Négy-szegű: négy szegletű. szeg-ház. szeg- v. szeglet-kő. szeg- v. szeglet-mérték. szeges bot. szeg lyuk. szegezés: nyílallás.

Szeget *: sziget, szeg. A' szegetbenn (szegbenn) ki, szállottak.

Szegni. Meg-szegni a' tilalmat, kenyeret. Nyakát, szárnyát szegni. szegése: osztállya, réte, szakasz, p. o. az háznak (*cantignatio*). Bé-szegni a' ruhát, az asztagot *.

Szegődni: alkudni, szerződni. Meg-szegődtem vele. Máshoz, közinkbe, szegődött. szegődség: alku, tokma. szegődött szolga. Lásd, Alkalom.

Szegy: szügy, melly, első tag, v. tímer a' marhábann. szügyes ló. szegy-hús.

Szégyen. Szégyengetem. szégyeníttem. szégyenkedni. szégyenleni. szégyen-kúrva: híres lotyó. szégyenedni: szégyenülni. szégyen-köre, -székre állítani valakit. szégyenes.

Szék: pad, lótna; v. bél, velő. A' tojásnak, lisztnek, mának széke. szék-bíró. Törvény-szék. szék-állás: a' törvénynek, és pernek ideig való szünete, v. meg-szünése. szék-újjítás: Tiszt-vise-lők' újjíttása. szék-gyűlés. széket gyűjteni. szék-só: salétrom *. székes (salétromos) föld, rét. széke van ezen földnek, rétnak. széket ülni:

törvényt tartani, látni. székes hely: a' tartomány' ügyének el-igazítottó helye. szék' napja. szék-ház.

Szekér. Szekerelkedni. szekeresség. Egy székérnyi: egy vitel. székér-gyártó, -kas, -kenő, -út, -fa, -bor, -rúd-, szín. szekerest fogadni. szekerezni. Úgy hajtyák, mint a' szekeres lovat.

Szekernye: saru, botos *, öreg tsizma; v. szomorú mese-játék' jele.

Szekertze *: fejzsétske. *Lásd,* Hangyár *.

Székla: a' lábbónak, tutajnak rúdgya, mellyel ki-köttetik a' szárazra.

Székreny *, láda *, bárka *, almárium *. Ruha-székreny. Frígy' * (szövetség') székrennye.

Szekszena: tereh-hordozó, nyereg. szekszénás ló.

Szél. szellet: szellő. Szellős. szél' annya: vitorla * az épület' tetejénn, ház-vitorla, szél-kakas. szél-áros; kalmár *. szeleskedni. szellőzni. szellőztetni. szelelni. szeleverdi: szeleburdi, szél-házi, szeles, széllal-béllal, hertelendi, hebehurgya, szelkó. szél-malom *. szél: kólika *, szélkín.

Szél: szély, széllye valaminek. széle (széleltsége, szélyeltsége) a' posztónak. szélire apadott, avott a' posztó: a' széllye öfzve-ment, -vonódott, -vonúlt, -fugorodott, meg-apadt, -keskenyedett. szeltében: oldaloslag. széllye hofza, eggyenlő.

Szeldelni, valam. szabdalni. szeldelet: szelet. szeldelék. szelmény: szelend, findel *, zsendely *. szelményes. szelményezni. *Lásd,* Szelni.

Szelemen: által-gerenda, mellyet az ágasokra helyeztetnek: mester*-gerenda. Közönségesenn tétethetik gerenda* helyett, szelemen.

Szelentze. *Lásd,* Berbentze.

Szélhűdtség: elfelöltség, hagymász, bódulás, böfzülés. Meg-szélhűdni.

Szeléndek: szelindek, Angliai nagy kutya.

Szeléd: szelíd, szelígy. -szelíddegetem: szelédítgetem. szelédíthetelen. szelídséges: kegyes. szelídségetenn, szelédenn, szelídül bánni valakivel.

Szél-

Szél-jegy, *meta*, vég-jel, határ-jel, szélyeket megvalasztó, -külömböztető jel.

Szelni p. o. a' kenyeret, szalonnát. szeltt: étekbevaló szeltt p. o. kenyér. szelet: metfzet, szeget. szelet-kenyér, szalonna*. szeletenként osztani. *Lásd*, Szeldelni.

Szem. Szembe-menni, -jöni, -állani, -szökni, viaskodni valakivel. Szemenn-fzedett: válogatott. Búzáat szemelni: válogatni, tisztogatni. Ki-szemelni a' rozsot * a' búzából. szemre-hányás. szemes: vígyázó, előre-látó. szemesség. szemét ki-tolyni: -vájni. szemetlen. szemtelen. szemnek vége; -szeglete. szem' fejére, -héjja, -fedele, -fénnye. szem-fény-vesztő. szemlátomást. szem-ször. szemtől szembe mondotta. szem-szeget: szem-vég. szem-golyó*. szemlélni: szemleni. Szemlem: szemre veszem. Merő szem-fül: szem-füles. szem-füleskedni. szem-pilla: szem'héjja. szemzik az első. szem-ügyet, tartani valakire; v. -kapni: bátorságot venni. szemem', kezem' ügyébenn van: közel érem, hozzá férek, férkezem. Vér-szemet nyert: bátorságot. szemtső: megszűs-látó, néző tsév. szem üveg: pápa szem. szemeskedni. szemléldödni. szemlélni. szemlélgetni. szem-só: *sal gemmae*. Tyúk-szem a' lábann.

Szemenyek: Kúnok.

Szemerítze*: szkompia*, mellyel a' Tímárok bőrt készíttének.

Szemét: hulladék, gaz, allyadék, ki-hányadék, seprőlék. szemét-domb, -verem. szemetezni. Itt lokat ne szemetezz: ne múlás. A'nép' szemettye: sepredékje.

Szem-fül: vizsgáló, hallgatódzó. szem-füles ember. szem-fülködni: szem-füleskedni. Szem-füleség.

Szemtelen-ség: artzátlan ság. Szemtelenkedni. *Lásd*, Artza.

Szemőke: szemők, nagy-szemű; v. nagy-szemöldökű.

Szemzet : bimbó, szem-fakadás p. o. a' fánn. Szemzenek a' fák; bimbóznak. Szemre óltani. Szem-óltált tenni.

Szén. Hóltt., eleven-szén. szén-fogó, szén-szíttó. szenelő: kandalló, tűz-hely. szenes víz. Tüzes-szén, v. üszög. Parázs szén. szén égető.

Széna * : széna-baglya, -kazaly. Szénát takarni: gyűjteni. Szénát veretöltni, v. veretelni: szénát vonni a' kazalyból, és azt gereblyével *, egymásra rakogatni (lábitskálni. Egy veret- (lábitska-) széna.

Szeny : motsok. Te kezéd' szennye. Szennyülni: szennyeznedni. szennyedtség. szennyültség. szennyíttem: szennyezem. Szennyes.

Szent *. Szentségtelen-ség. Szentségteleníteni: megfertőztetni p. o. a' szent-eggy-házat. Szentélet, Szenteltt-Vitéz. Szent-fizék. Szentes: szenteltt; v. Isten félő. — Szentség-lopás. Szentelő. Szenteskedni.

Szenvedni. Szenvedetes: szenvedhető, tűrhető p. o. dolog. Ki-szenvedni a' büntetést.

Szép. Szép-anya: nagy-anya, ük. Szép-atya: nagy atya,ős. Szépülök. Szépséges. Szépület. Szépíteni. Szépegetem. Szépetske. Szép Nem. A' mi Szépeink.

Szepe: szöke, fejr-szabású. Szepe ló.

Szepegni: félni. Meg-szeppenni. Meg-szeppenteni: ijesztetni.

Szapelkedni: iparkodni, emberkedni, erőlködni, 's a't.

Szepet: béllett-kas, -kosár, -szatyor.

Szeprontze: venyike: v. rözse.

Szer. Rend, út, mód*, eszköz, matéria*. Fű, patika-, bólt-szer. szer-tartás: rend-tartás, rendszabás, szokás. Gonosz szer ez a' gyermek. Jó szerű posztó. Jó szerrel fogni a' dologhoz. Már rajtam van a' szer *: series. Végbe-viszem, ha szerét ejthetem. szertelen adófság. szertelen igen: felettébb nagyonn.

Szérdék: alutt tej, tarhó.

Szerelem-Ének: virág- v. világi ének. Szerelmes : kedvelt, kedves. Szerelmetétség: szerelmesség. Szerelem-féltés, v. -félytés. szerelmeskedni. **Szerén-szerte**, v. szerin-szerte: szerte-fzélylyel, köröskörül.

Szerentse. Szerentséltetni: vak szerentsére, veszedelemre, kotzkára vetni, ki-tenni, magát, fejét, jószágát, 's a' t. Szerentsénn (veszedelembenn) forgok. Szerentsésíteni. Szerentse-kerék. Szerentsétség. Szerentsézem (ötet): szerentsét kívánok néki.

Szerha *: eszterha *, eszter-hej *, ösztör-haj *, ház-fedél' allya.

Szerkeztetni: alkalmaztatni, rakni, rendelni. Egybe-szerkeztetni: -alkotni, -állítani, -helyhetni, -átsolni az el-váltt részeket. Másokat bé-szerkeztetni (iktatni) valami hivatalba.

Szertsegni: fisegni, fiserékelni. Szertseg a' nedves fa a' tűzönn. Szertsegő gyertya.

Szerte. Ország-szerte. Szerte-fzélylyel. Szertezés*, el-hintés, ösztás.

Szérő: szérü. Szérős kert: nyomtató, tséplő, szóró hely. Enged a' szérő a' tsép-hadarónak: puha a' földé.

Szerzeni, v. szerezni. Törvényt, verset, jószágot, házat, könyvet szerzeni. Vers-, betsüllet-, igazság-, törvény-szerzés. Szerzelék: szerzés: reáadás, tóldalék. Szerezd-meg: adgy hozzá. Szerzet: találmány, tsinálmány, v. szerzemény, *institutum*. Szerzetes rend. Szerző: kezdő, készítő, alkotó; v. adót-vévőt öfzve-alkutó. Bé-szerezni (vásárlani) a' konyhára-valót. Megszerzem magamnak. Bé-el-szerzem valahova. Szerzemény: keresmény. *Lásd*, Allatom.

Szerződni. *Lásd*, Alku.

Szefz: erő, v. szag. Nintsen semmi szefze (ereje) a' bornak: -el-ment, ki-párlott minden szefze; ki-szefzelt. Szefzes ital, -bor, 's a' t.

Szidni. Szidalmas-ság: gyalázatos-ság. Szidalmatos: gyalázatos. Szidalmazdogalom. Szidalmazandó.

zandó. Szidalmazok valakit. Szidogatom. Mit szidatod magadat?

Szigony: izigony, halász-villa. Szigonyos dárda, -lántsa, -nyíl.

Szigorú: fanyarú; nyomorútt. El-szigorodni.

Szíjos, v. szívós: ki-nyújtható, likes, hajló, hajladékony p. o. vessző, -vas, -tészta, -föld. Szívósság. Meg-szívósodni: szíjosodni.

Szikár *: fonnyadt, vékony-tagú, ösztövé, madár-húsú.

Szike *: metfő szerfzám' neme.

Szikkasztani *, *ficcare*. Szikkadni *: *ficcari*.

Szikla: szirt. Kő-szikla: kő-szirt. Sziklás: szirtos.

Szil: szil-fa, alás-fa. Szilas: szil-fás hely.

Szilag: szilak, darab *. Szilag-szakadtt: szilagba-szakadtt, szerte-széllyel, darabokra szakadtt.

Szilaj: pajkos, vad, hamis; v. búja, katzér. Szilaj p. o. marha, erkölts. Szilajkodni. Szilajság. Szilajodni.

Szilánkos-fa, melly nem eggy hamar törik, mivel szálkás és erősi inai miatt nem enged az erőnek.

Szilva *. Szilva-íz: szilva-lekvár *, v. -liktárium *. Sózó szilva: vad szilva.

Szilvány: azon hús-képű, fok-rétű, vereslő rész, melly a' kopótója-alatt van a' hálnak. Az hal szilvánnya.

Szimmogni: piszegni, sziszegni.

Szimóltza: eperj*-illatú fű.

Szín. Szín bor: elő-, fajtolatlan-bor. színe (nem pedig fonákja) a' posztónak, v. más valaminek. szín: héjazat, szekér-szín, levél-szín, kotsi-szín. Mester-emberek' színnyek, a' hol árúlnak. Játék' szín (*theatrum*). színelem: színesítem; v. takarogatom, palástolom *, hálólom, hímezem-hámozom. Színlenni: vakolni, meszelni, a' falat, képet. Fal-színlő. színlő-mész. szín-méz, v. -olaj, -tészta. szín-nép: a' nép' eleje, dífze. szín-vesztő: -mútató, kép-mútató, alakos, tündér, zsib, ámíto, tsalóka, áltató. színes készkenő: szípkedő, ravasz. színt adni valaminek. Azon szín

szín (fogás) alatt. színesülni. Föld-, víz szín. Föld-színt: föld' színénn. színeskedni. színig: színjártig, színültig, tétézve, teledes-tele p. o. tölteni valamit. Kül' szín: *forma externa*. Ki-színelni. színes (festett) kép. színeség. színesgetni: ékesgetni. Két-színkedni. színelni. színlő (símítto) bárd. Bé-színleni, -fújni magát valahova. *Lásd*, Bé-színleni.

Szinte: szintén, majd. Szinte el-vezett. szint'-ügy, -annyi.

Szipka. A' furuglyának szipkája (nyelve) szipkánn, tsönn, nád- v. szalma-szálonn bort, mustot * húzni a' hordóból.

Szípni: szívni, színi. Vér-szípó: -szívó, -szopó, nádaly. Ki-, meg-szípom. szippantani. szipákolni, szipálni, szipogatni p. o. tobákat.

Szipoly: moly*. szipoly a' méh-kasbann.

Szirom: festett síma hártya, v. -bőr.

Szirony: vitla, füz-, kötő-veffzö. szironyos hely. szirnyolni, vefzfzövel kötni. szirnyos (tserepezett, darabos, rögos, görtsös, fagyos havak: *crustosae nives*).

Szirt. Kő-szirt. Nyak-szirt. Nyak-szirtonn ütni.

Szirtos, v. tziertos, szurtos, szurkos, rusnya, otsmány. szirtosfodom, szirtoság. szirtosonn: szenyefenn, darabosonn. *Lásd*, Szurt.

Szitkos: szidalmazó, káromló, szitkozódó. Szitok,

Szittani a' tüzet. szittó-fa, -vas. Valakihez szittani: pártján*, részénn lenni. Kiki a' maga fazeka mellé szitt, v. kaparja a' tüzet. Szén-szittó.

Szittyó; hinár, káka. Szittyós hely. Ötet-is kifzedik a' hinárból; vele-is meg-adattyák a' bak', löts' árrát; utól érik.

Szív: szü, szív. szívelleni: kedvelleni, v. bänni. Ötet nagyon szívellem: szeretem. Bal állapottyát igen szívellette: szívére vette, bánta. szívesíteni, biztatni, bátorítani. szívetlenkedni. szívetlenséget mutatni. szívetlenedni. szívbéli fájdalom. szívem-szakadva. szívnek-hálója. szív-

szaggató, v. szakasztó. Szív-lebegés: szív-dobogás. szív-szorulás: -fogatás. szív-kény*, *passio*. Nagy-szívűség, *magnanimitas*. szívefedni. szívesíteni. szíves kívánás.

Szívárkodom. Le-szívárkodom. szívárogni. szivárgás. Le-szivárgott a' víz. Fel-szivárog.

Szivárvány: fetskendő, tsív. szivárvány az égenn. szivárvány a' tűz-óltásra, fetskendező. szívótök (lopó-tök) mellyel bort fel-szívna.

Szívattyú: *antlia*, szívó - v. szopó-köpű.

Szivornya *: tső, mellyel húzattatik víz, bor.

Szó. Szó-beszéd. szó fia-beszéd: mese, rege. szóság. szós: sok szavú. szótlanság: szótalanság. szó-hajtó: hír-hordó, hír-harang, szó-hordozó, v. hordó, zuvatló. szót váltani, tserélni valakivel. szó-per. szó-tag. szó-taglás. szót taglani (syllabizálni). szó-tár. szó-tsere, v. -váltás. szótalansított. szavatos: szó-tévő, szó-szólló, követ, közbenn-járó a' törvénybenn, elő-szólló, *prolocutor*. szava-rebegős. Hangos szavú. szótsaplár: fetsegő, lotsogó, lúdas.

Szobor: fa oszlop*, stempely*, le-verett karó. szobor-talp. szobrozni. szobrozat.

Szokmány: nap-szám. Szokmány-szólló; v. szukmány, tzedele, tzondra, tzondora. *Lásd*, Darótz.

Szokni. Szokatlanság. El- meg-szokni. Szokottúl. Szoktatás.

Szolga*-fa: üst-tartó; v. tsizma-húzó-fa. szolgaság. szolgálai kötelelséget tenni. szolgáltatom. szolgál-társ.

Szóllni. Szóllomás: szóllás; val. hallomás: hallás. szóllongatni, szóllítgatni, szóllítdogalni. szóllítsd az ökröt: sürgesd, nógasd. Meg-szóllalni: -szóllamlani.

Szomjú. Szomjann: szomjúann. szomjúhozva. szomjúzom: szomjúhozom. szomjúhoztatom. szomjúságom' enyhíttem.

Szomogy: kedvetlen íz. Szomogyos: rossz ízű p. o. gyümölcs.

- Szomor** : komor. szomorgatni. szomorúságos. szomorgó. szomorgani : szomorogni. szomorodni. szomorság, val. komorság. szomorú-szabású.
- Szompolyodni** : szonkolyodni, szontyolodni, kedvetlenedni, szomorodni. El-szompolyodott : kedve el-meg-egett, -tsüggedt.
- Szopóka*** : szopó köpű.
- Szorgalom** : szorgalmasság, szorgalmatosság. szorgalmatlan-ság. szorgalmaztatom. szorgalmazkodni. Szorgalmatos-szándék, -kedv valamihez.
- Szorgos-dolgok** : meg-gyűltt, fiettető munkák. szorgosság : szorúltság. szorgatni : sürgetni. szorgoztatni. szorgoskodni.
- Szorított**. A' fagy' szorítvánnya. Szorítkozni : szorúlni. Szorítottó öv, -orvosság.
- Szorongatás**. A' nép' szorongása. Szorongatni. Szorongani.
- Szorofs-tenger, -utza**. Szorofs-markú : fősvény. Szorofs köz : síkator*.
- Szorúlat** : torkolat, torkollat, torok. A' tengernek, völgynek szorúlatnya. Szorúltság.
- Szotyogni** : hűllogni. Ki-, el-szotyogott a' kezemből a' gyümölcs. El-szotyogtatni. Belé-belé-szottyant a' befzedbe. Szotty belé, szilva-lé, téged borsolnak.
- Szövda*** : szövő-szék. *Lásd*, Ofztováta*.
- Szú** : fa-moly. Szú-ette gerendák. Szuvas fa. Szuvasodni.
- Szugoly** : szugolya, szuglya, szeglet, szurdék, szurdok, szuszko, szuszlik. *Lásd*, Szeg.
- Szulák** : vad-venyike; fára bab*-módra* fel-futó fa.
- Szulok** : erdei lilium*.
- Szundítottani** : szundikálni, szunnyókálni. *Lásd*, Bókolni.
- Szunnyadni**. Szunnyadagos : szunyáta, álmas, álomszuszék. Szunnyadagofonn. Szunnyasztom : szenderíttem, alutom. Szunyátánn : álmasann, résztül, lomhánn p. o. látni a' dolphoz. Szunnyadozni. El-szunnyadni. Szunnyadtann : aluvóbann, találtam. *Lásd*, Szundítottani.

Szupolyka : kiseded , kitsiny , kerekded , meg-nem erefztett, kartsú, p. o. has, orr. Szupolyka orrú: pisze orrú.

Szurdok : szurdék, rejtek-hely, szug, szugoly, szugolya; v. futton, sut, kutzik, szegle, szeglet. Szurdokos: szurdékos, rejtekes. —

Szurok. Szurkos- (enyves) -kezű: ragadó, tolvaj. Szurok-fa, -olaj*. Szurkos-fenyő, -fonal, -gyanta, -viasz*. Szurkozni.

Szurmos*: feketéllő. Szurmos farkas.

Szúromgyak : gerelly, hajító fegyver, kópia* dsida*, dárda, lántsa*.

Szuri: szenny, motsok. Szurtos gyermek. Szurto-fodni.

Szuszakodni*: piszmogni, piszmolódni, bibelődni. Mit szuszakodol?

Szuszakolni: keresni, nyomozni; v. takarni. Fel-szuszakolták: fel-keresték. Bé-szuszakolni, bé-dugdosni.

Szuszakos: szálkás, bojtos. Az orosz lány? szuszakos leánye.

Szúszék. Lásd, Hambár.

Szuszko: kementze megett-levő szurdék. Lásd, Sut.

Szuszma: renyhe, túnya, lusta. Szuszmalzkodni. Szuszmaság. Lásd, Lajha.

Szuszszanni, motszanni, sem mert.

Szútyolni*: szútyongatni (nyomorgatni) a' szegényeket.

Szuvat: a' falnak fel-hámlott, -táskásodott, -pattogzott, le-esendő darabja. Le-húllott a' falról a' szuivat.

Szög, v. szeg. Szegező fájdalom. Igen szegezget rajtam: szeges-beszéddel, -szóval, -írással, epébe mártott tollal érdekel. Maga-is szög Legény, (fekete, barna) lova-is szeretsen. Fejér-szeg, barna-szeg, 's a' t. -ember. Lásd, Szeg.

Szökni. Szökdétselni. Szökdétseldegelni. Szököllés: ugrálás, szökés, szökdétselés. Szököllő: szököldöző, ugráló; v. akadály, bökkenő. Itt a' szököllője: itt a' bökkenője, v. lökkenője; itt a' hagyd-

hagyd-el hagyd. Szökött (meg-szökött) szolga.
Szökevény.

Szöllő. Enni-való-, -lugosonn termett-, álló-, nagy-
szemű, malofa-, fejer-, ketske-tsetsü-, muska-
tály*, Romonya-, rózsa-szinú-, v. bakator-, ger-
fely*, gohér-, aszszú-, húlló-, fekete-, Leány-,
apró, tengeri, eb-szöllő. Szöllőt bújtással oró-
kíttetni. Szöllő-tő: mellynek homlító vefszjei
vannak. Szöllő-mives. Szöllő-kats, v. -kaps.
Szöllő-fő, v. fej, v. -gerezd: szöllő-nyel, nyelv-
szöllő, gerezd*. Szöllő mezgérles: -böngézés, -ben-
gézés, -lötskelés, -keresgélés a' meg-szedés után.
Szépenn borsózik (szemzik, hánnya gyöngyit)
a' szöllő. Szöllő-vástolás. Szöllős gazda: vin-
tzeller*.

Szömöltső: szemölts, sümöltső, sümölts, *verruca*
Szömöltsös: szemöltsös. —

Sömörgés: öfzve-vonódás, töpörödés, rántzofodás,
sömörgözés. Sömöríttem: sömörözöm, sömör-
gösíttem. Sömörgös: sömörgözött. Szömörts:
sömör, sömöreg, bobortsó. *Lásd*, Bibirtsó.

Szőni: szövet-, szövő-szék. szödögelni. szövevény-
es. Tarka-szövetek: -szövmények, pántlikák*.
szőtt: szövött, szövettetett. Jól öfzve-szőni, fűz-
ni.. a' dolgot, szövő: takáts*. A' vízenn szőni
kavitssal szoktak a' gyermekek.

Ször. Szöre' men'tére. szöre' vízsfájára. szörinn
elő-mutatni: szóval le-írni, szöriről meg-írni. ször-
ing: ször-zsák*. szörinn-szalánn el-veszett. ször-
tarisfnya*.

Szörnyű: Szörnyíteni a' dolgot. El-szörnyülni vala-
minn. szörnyülködni. szörnyeteg: ijesztő, tsuda
szer, otsmány kép. szörnyűség.

Szörpölni: foga közt hörpölni. szörtsölni, szür-
tsölni. szörpögetni: hörpögetni. szörpenteni.
szürtsölés.

Szősz: második kender, v. -len*: v. ki-adás; egy
napi munka. A' paraszt aszfonyokra fenni sző-
szöt öfztogattak, vetettek az uraságok. szőszös-
sége valaminek.

Szősz.

Szöfzke : szöfz - színű hajú ; szöke, szepe, fejér hajú.

Szötskö : szetske, szetskö, apró sáska, szütyöke.

Szövetkezni. *Lásd*, Alkalom, és Szövettség.

Szövetnek : szövetnek, fáklya *, világító.

Szövettség : alku, alkalom, kötés. szövettség-tétel. szövettséget tenni, vetni valakivel. szövettségre lépni, erefzkedni. szövettséges. Öfzve-szövetkezni. szövettségesse valakinek.

Szövevény : szövet, füzet ; v. tövisses hely, öfzve-szöfft-fontt, -tekerődött valami. szövevényes (öfzve-kevertt, -zavartt) dolog. szövevényes galibából ki-fejtödni.

Szövödni. Öfzve-szövödtek : -szövetkeztek, -tzimboráltak egymással. Valaki' barátságába szövödni.

Szügy : szegy, melly. szügyös. szügy-elő : szügyellő, elő hám.

Szük. Szük-idő, -pénz. szükölödni : szükölni, szükséget látni, -szenvedni. szükét látom : szükségét. Meg-szükültt a' ruha, a' gabona. A' háznak szüksege miatt. szükségem vólt kinn hálnom. Szükültségg. szükíteni a' ruhát, költséget, gabonát. szükönn kell vele bänni : takarékosann. szükség : szükület. szükültenn lenni. szük vólta miatt. szükös : szükölködő, szorúlt, meg-szorúlt, szüköt-látó p. o. ember.

Szülni : szülő, v. szülő, szüle. szüléink : nemzöink, eleink. születem : születtetem, *naſcor*. Vén szüle : banyá. Elme-, agy -szülemény. Eggyetleneggy szülöttem (magzatom) szülő nevelő földét el-hagyta. szülés' ideinn. szülése' ideire. szülőház, -szék.

Szülőke : minden, a' mi anya nélkül neveltetik-fel.

Szünni. Szünetlen. szüntelen' : szüntelenül. szünetlenül. szünet. Fegyver', törvény', iskola' szünete. szüntetés.

Szürke. Szürke-ló, -haj, -szakáll. szürkíteni. szürkülni. Bé-szürkültt : az idő a' nap' le-men'te, alkonyodása-, áldozása után bē-kezdetl letétedni.

szür-

szürkület : estveli, homályosság. szürkönyödik :
estveledik.

Szűrni bort, tejet, vizet, olajat. szüredék : szűrtt.
szüredék' fonkollya, sepreje. szürés : szitánn, ru-
hánn, fövenyenn által-erelztés. szüret, v. szüret.
Bor-szüret. szűrök. szűrő-edény, -kas, -zsák *,
-kosár, -szita *. szűrögetni : szürdögelni.

Szűtyőke. Lásd, Szötskö.

Szűzség. Szűzesség. szüzi állapotbann maradt.
szűzetske. Szűz leves.

Sömör. Lásd, Bibirtsó, és Semereg.

Söppedni : seppedni, szállani, üllepedni, lappadni,
merülni, fenekleni, fillyedni az ingoványos he-
lyenn. söppedék, seppedék, ingovány, föld' ned-
velsége. söppedékes.

Söre : hízalatt, hízott, kövér marha.

Sőreg : hal' neme. *Sturio secundus.*

Sövényezet : kertelet, kerítés. sövényezem : béker-
telem. sövényt fonni. sövénytelen.

Süger : sígér; hal' neme. *Perca.*

Sű : süv; férjnek, v. feleségnek bátyja, *Levir.*

Süketes, v. *süketes* : nagyot-halló. süketülni, sike-
tülni. süketíttem. sükettségre vette minden in-
tésimet. süket-harang, -kolomp, 's a' t.

Sül, v. *süly* : füge-formájú* bűdös var; v. arany ér,
vér-folyás. sülyös orrú.

Sül-disznó : ször-disznó, tövisses disznó.

Süldő : verő-malatz, sütni-való, bőrös petsenyének-
való fiatal malatz. süldő nyúl.

Süllő : hal' neme.

Süllyedni : fillyedni. Lásd, Fenekleni.

Sülök-fülök : el-áflzok, -száradok, el-sülök. El-sültt
a' naptól. sülni-való. sültt : petsenye*. Hozd-
bé a' sülttet. El-sül a' puska. El-nem sül a'
dolog.

Sürgetni : nógatni, unfolzni. sürgetős dolog. sürge-
tő írás. sürgetni a' munkát.

Sűrő : sűrű, sűrített, gyakor, tömött. sűríttem,
sűrösíttem. sűrödni : sűrüdni. sűrűség (*densitas*)
sűrűenn.

Sürög: sereg, ireg, forog, sürgődik: sürgölődik, fűr-
gelődik, forgolódik, sürölködik.

Süsetek: patsirta, szántóka.

Süsü: pimasz ember, hamupüpu, v. hamupüpek.

Sütni. Sütni-való: savanyító, kovász *. Nintsen
sütni-valója: nints esze. sütő nő: sütő né, sütő
asszony. sütemény. Egy sütet kenyér. Egy sü-
tetre-való liszt. sütő: kenyér- v. semlye *-sütő.
sütő-ház.

Süveg-gyártó: süveges, kalapos. süvegelni mást. A'
süveglést meg-úntam előtte. süveget vetni (azt
le-venni) más előtt. Süveg-vetéssel fogadni. Sü-
veg- v. -kutsma-gomba: sömörtsök *, szömörtsök*.
Süveg nád-méz.

Süvölteni: sivölteni, *sibilare*. Ki-süvölteni: -katzag-
ni, -hahotálni valakit.

Süvöltyü: süvöltő. Süvöltéseket tesznek a' bojtá-
rok, 's a' t.

T.

T

Tábit: habos selyem, habos tsemelet.

Tábla *. Királyi Tábla. Tábla a' kertbenn. Az
ablak' táblája, v. levele. Ki-táblázni a' kertet:
páztákra osztani. Tábla-Bíró: *Affessor*, Szék-
ülő.

Tábor. Fő-Tábor-mester. Két tábort meg-ütköztet-
ni. Napoló- (bizonyos helybenn álló) tábor.
Meg-szállítani a' tábort. Tábort járni: tábort
ki-mérni, rendelni. Tábort- v. tábor-hely-járó.
Táborezni (lagerozni*). Táborozás. Tábor' ideinn.
A' Pesti táborbann. Tábori-jel, -ágy; -strázsát*
állani. Tábor-fő: Fő-vezér. Had-vezér.

Tag. Marha-tag. Nagy-tagú. Nagy-tagba szakadt
marha, -ló. Tagos-ság. Taglom: tagolom, gyö-
tröm, dögönyözöm, loholom; v. bontzolom.
Tagolás: bontzolás. Taglat: *analysis*, fel-osztás.

Tagadólag: *negative*, tagadva. Tagaddogalom.

Tá.

Tágas: tágasítani. tágas út, kapu, udvar*. tágas az út: szabad. . tágann: bőven, hagyni a' ruhát. tágasság. Elég tág a' ruha. Meg-ki-tágítani: meg-eresztetni. tágítani: tágúlnak, engednek, gondgyaim. tágítani (meg-eresztetni) az országot. tágúlnak, riúlnak, olzónak, a' vendégek. Ne tágíts a' dolgon, magadon.

Táj: tájék, szomszédság, környék, vidék. Mi idő-tájban esett. E' tájon, tájékon, lakik. Tavasz' táján jött. Ezen helynek szép tája van. Ég-táj. tájas velem: határos, szomszédos.

Tajdok: ondok, undok, otsmány, galád, rusnya. tajdokság. tajdoklani: otsmányítani. —

Tájék: környék. E' tájon, tájékon nints mássa. Lásd, Táj.

Tajték. Tajtékozni. tajtékot túrni. tajték-kő: lábvakaró; könnyű likatos kő. tajték-gomba, v. víz-tapló (*spongya**). tajték-kövel tsíszolom, súrolom, dörgölöm, simítottom. tajtékszik a' szája.

Ták: bőr-fólt a' ki-szakadtt borskorban. rákot vetni belé, földani. rákolni. Tákozni. Nints tákja.

Takarni. Széna*, sarjú-takárás, v. gyűjtés. takarás', gyűjtés', hordás' ideinn. Bé-el-takarítani. takarodgy-el: hordd-el magad'. Ki-takarodtak: el-mentek, a' városból, a' házból. takarodóra: nyúgodalomra, tűz-bé-fedésre harangozni. takaró: lep, v. lepel. takaródzó. takarmány, v. takarvány a' barom' számára, telelésére. takarékos: gondos, kémélő. takarékos-ság. takaré: borték, fedelék.

Takáts*: Szövő. takáts-mű. takátsolás: szövés. takáts-tsónak: vetőllő.

Tál. Tál-peszér: főbzódó, nyalakodó. tal-peszérkedni. tálás: tál-tartó. tál-étel. Leveles tál. Ki-tálalták: mindenek' hallottára ki-mondották, a' titkot. tálka: tálatska, szélke, tsészke. tálnok; étket fel-adó, éték-fogó. táli. tál-nyaló.

Talabor : terebélyes, terepes. Nagy talabor kalapot tett a' fejére.

Találni. Találatlan. Öszve-találkozni valakivel. találani (lenni) valamit. Reá-találtam a' bökkendőjére. Akkor ott találtam lenni. Ez az ő találmannya. találmányos elme. találósdit játszani. találmányos-, v. találós-mese. találd-el, mit gondoltam.

Talán: talám, tán, talántán. talámozni: talámmal szóllani, -felelni. Ne talámozz.

Tálgýú : kelís, fakadék, dagadás: *vomica*. Lásd, Tályog.

Tallán*-pohár* : nagy temérdek, téras, öbles, tágas, tág, szélyes-serleg, billikom*.

Talp: szálak, szál-hajó, borona*-hajó, tutaly. talpköve: fenék-köve (fundamentoma*) a' dolognak. Ház-talp, oszlop-talp. talpra esett ember: derék. Meg-talpalni a' tsizmát. Talp-nyom, v. nyomdok. Talp-bőr. Meg-úntam egész nap talpallani; állani; Szer-tepelni: járdogalni. Tenyeres-talpas. talpazat. talpat vetni. talpaló-ja, kengyele, a' nadrágnak. talpalat: talptétel.

Tályog : tályag, gufa, daganat, szökés, kelés, fakadék, tarjag, perfenés, tsattanás, kelevény, tálgýú.

Támadni : kelni. Nap-támadat: nap-kelet. támadás: párt-ütés, zenebona. Szépen támadnak első után a' vetések. Tüzet támalztani.

Támaszték: tartalék, támasz, v. támaszt, oszlop, gyámol. Hazát támasztó, v. támogató. támasztgatni. támaszkodni valakire, v. valamihez. támogatni, gyámolíttani.

Táméntalan : teméntelen, temérdek sok p. o. ellenség.

Tanakodni : tanátskozni; v. gyanakodni. Mit, v. mi felől tanakodtok: tanátskodtok. Ebbenn nagyonn tanakodom: gyanakszom. ranó, v. tanú: bizonyság.

Tanáts. Tanátsot tartani. Öszve-gyűlt a' tanáts. tanátskodni. Tanátslani. Tanátsot adni. tanátskozni. tanátsstalanság. tanáts' végezése. tanátsúl ezt adta. tiukos Tanátsos Úr. tanátsosla az Udvarnak *, Királynak *. tanátsnok *.

Tanólmány, v. tanulmány. tanóság, v. tanúság: tanúltság, tudomány. tanúságot venni: tudományt, taníttást.

Tanórok: kerítet, el-zártt, zárlott, kerteltt, rekeszteltt legellő; az határ-ra-, mező-re-menetnek, a' barmok előll el-rekesztése. tanórok-kapu. A' tanórokban vannak a' marhák.

Tántorogni a' járásbann, hitbenn. tántorodom. tántorítottom. tántorgatom. tántoríthatatlan.

Tántz *. Tántz-mester. Ugyan ropja, rakja, a' tántzot. tántz-szoba; valam. ébed*-szoba. Kárdos-, v. fegyver-, v. fegyveres-, v. baj-, viadal-tántz.

Tanya: tonya, tó; gyűlés hely; haláízó-, vadászó hely; v. a' barmoknak külső szállások. Juh-tanya. Mennyünk a' tanyára. tanyázni. tanyázás. ranyát vetnek a' Halászkok: meg-vetik az öreg hálót.

Tapadni. Meg-tapad a' kerék a' sártól. Rá-tapad a' sár. Az ing hozzám tapad.

Tapasz: tapaszték. tapasztás: fal-likárlás. tapasztó: fal-likárló-szerzám.

Tapintani: lágyadonn tapogatni, csak alig érni, illetni, érénteni.

Táplálás. Táplálódni. táplálmány.

Tapogatni: simogatni; v. hízelkedni, v. halászni. tapogatva (óva, vigyázva) járni a' sötétbenn. tapogatódzni: nyomozni, keresni valamit. tapogató: hal-fogó kas.

Tar: kopasz, kopár, tsupasz, meztelen, mezíttelen, tsóré, guláts. tar-fő, v. fej. tar varju. tar (kalasz*-talan) búza. tar hegy. tarlani: tarolni, nyírni, koppasztani. tarló, v. talló.

Tár: kints, álló jószág; v. nyíltt. tár-ház: kintses-ház. tár-szekér Szó-tár: tárnok-szék,

-mester. tár a' kapu. táronn (nyitva) van az ajtó. tární: tárlalni, tárlani; tárasztani, nyit-tani. tárva: tátva, nyitva, a' kapu. —

Taraglya: saraglya.

Taraj: taréj, taré. tarajos: taréjos.

Taratzk: rövid ágyu, mozsár-ágyu.

Targontza: két-kerekű szekérke.

Tárgy: tzél *, arány. tárgyzani: arányozni. tárgy-ba venni valamit. tárgyzat.

Tarhó: taroh, tarh, alutt téj.

Tarhonya: alutt-, savanyó téjjel készültt éték.

Tarjag: kelés, kilis, fakadék, verelés perlenés, v. pörsönés. tarjagos-ság.

Tárituppos: fardagályos, párna *- mód *-ra púpos p. o. affzony.

Tarka: Tarka-barka. tarkáló: valamit tarkánn meg-rakó, -tzifrázó, -fitzéréző, -festő. tarkálni. tarkáltatott: tarkáltt, tarkás. tarkázni. tarka kégyó. tarkásítottm. Meg-tarkúlt.

Tární: tárasztani, nyittani. Lásd, Tár.

Tárogató: Török-, v. hajdani magyar síp. tárog-ni, tárogatni.

Társ. Hitves-, házas-, ember-, polgár-társ. társ-sítottm: párosítottm *. társfodom: társafodom: párosfodom. társalkodom. társfodás. társ-ság: társaság. Vele ne társaltasd fiadat. társas. társatlan. társalkodtatom.

Tartalék: tarts, akadály, gyámol, támasz; gát, a' víz' tartalékja, 's a' t. Minden tartalék, v. tarts nélkül rohanni. — tartaléktalan. tartalékos.

Tartani. Tartok (félek) tölle. Magát reá tartani. Réa-tartás. Szem előtt tart. tartva-költő. tartva tenyészik a' pénz. Ő-is mellettem tart. tartótság. tartózkodni: őrizkedni, valakitől. Hozzám tartózkodgy: hozzám tarts. Jobbra tarts. tartozom: köteles vagyok, tartódom: tartód-zom, v. óvom, őrizem p. o. magamat. tartós. Otthonn tartóztatták. Nem tartok vele. Magát tartóztattya.

Táska *. Haj-táska. Az Asszonyoknak' kötő táská-jok. Köldus táska. Papiros-, levél-, posta-, könyv-táska.

Tátáni : tátni, nyitni, nyíltani, nyittani. rátsd-fel a' szád' : szádat, szájadat. Száj-tátás. Szája-tátott. rátva nyitva van az ajtó. rátogni : száját tátogatni. rátott száj. *Lásd*, *Tár*, és *Tárni*.

Tatarozni : föltozni, varrogatni p. o. a' romlott ha-jót ; az haladékot bé-tömni, -dugdosni. Meg-tatarozni a' régi hordókat. Egybe-tatarozni va-lamit.

Tátorján : karó-répa *.

Tátos : változó, tündér. rátos-ló, v. gyermek. *Lásd*, *Alakos*.

Tatskó : füttyésző, fel-fitató, fel-szimatoló, keresgélő, fürkélő, gyevér eb.

Tatt : tott, mondom, tundi-illik, la. Úgy tatt. —

Tavasz : ki-kelet. tavaszi : tavaszi búza. Hol fogtok tavaszolni. tavaszszal, v. tavaszkor ment-el.

Távól : távúl, távoly, meszsze. rávolyodni : tá-vozní. rávolyítani. rávoztatni. rávolyság, távúl-valóság. El-távúlt töllem : el állott mel-löllem.

Távozní. Távozkodni. Távoztatás.

Te, 's tú vagyok vele. *Lásd*, *Tégetni*.

Tebni-lábni : mozogni ; de semmit, vagy igen keve-set tenni.

Teddegelni : miveldegelni, gyakran tenni. Tedde-gelés.

Tege : tege-nap, tegnap. regetlen : minap.

Tégely * : értz*-olvasztó-, -fűtató-edény. *Lásd*, *Ara-nyászk*.

Tégetni : te 's túval ; tével-túval szólítani valakit.

Tegez : íj, v. ív-tegez, *pharetra*. Úgy illik, mint a' bot a' tegezhez.

Tégla *. Teglát vetni. téгла-tsináló ; -vető hely ; -égető kementze *. téglázni : limogatni, nyomog-atni, egyengetni. Ki-téglázni a' ruhát. rég-lázó vas.

Téhely*: (*theca*) borotva*-tok; v. vakoló, simító-
réhelyezni, vakolni, síkárlni, színelni. Vastag-,
v. gyenge téhelyezés: vakolás, a' falonn.

Tehetőség. Tehetős ember. Nints tehetségébenn. —

Teke. Tekézni: kuglizni*.

Tekélleni: tökélleni. *Lásd*, Tökéllét.

Teként. Tekéntelni: szemlélgetni. rekéntetbenn
lenni. rekéntetbe venni fáradságát. Külső te-
kéntete a' várasnak. Az ő tekintetéért. rekén-
teni. rekéngetni. rekéntetes-ség. rekéntetlen.
rekénteteskedni. Már a' tekintete-is jó.

Tekerni: fatsarni. Tekeredetlen. tekeredett. Has-
tekerés: -rágás. tekergetni. tekervény-es út.
tekerő: tsörlő; eszköz, mellyről gombolyagba
szedik a' fonalat. Hol tekeregsz, tekergepsz, tsá-
pongassz. rekergős: fatsaros, tekervényes, fa-
tsarékos, tsavarékos.

Tekerts. Vas-tekerts: drót*. Ruha-, szalma-tekerts,
mellyenn fejekenn valami terhet hordoznak az
asszonyok.

Telek: így neveztetik a' miveletlen, 's minden épü-
let nélkül-való hely. Háznak-való telket venni.
telekes botskor, mellyet lábokra fűznek vadá-
szatkor a' nagyobb urak-is.

Teknő: teknyő, tekenő, tekenyő, mellybenn da-
gasztanak, mosnak —

Telepedni: ülni, üllepedni, szállani. Asztal*hoz,
földre telepedtek. Meg-le-telepedni. Le-telepít-
teni. Meg-telepíteni a' földet emberekkel.

Televény: töltevény, öszve-hordott, -torlott sok-
féle gaz.

Telleni: telni. tellett: töltt. Meg-tellett: -töltt, a'
hordó; tele, v. teli, teles-tele, teledes-teli,
színig, színültig, színyártigvan. telhetetlen-ség.
Ki-telhető-képpen. telleség: tellyesség. tellett.
telletlen-ség.

Tellefedni: tellyesfedni. tellesíteni: tellyesíteni.
Bé- meg-tellyesfedett rajta. Sokba telt. Fejénn
telt. tellyes-mondás, -artza, -ibolya. telles-
kedés.

Temem: tömöm. **Temett**: tömött. **Meg-temni**, -tömní, a' zsákot *, iszákot. **temés**: tömés. **temni**-való: temő, tömő.

Temérdek: vastag; irtóztató; támentalan. **temérdek-fa**, -tselekedet, -fokaság, 's a' t. **temérdekedni**: temérdekülni. **temérdekíteni**. **Temérdekség**.

Temetni. **Temetési domb**: sír-halom. **temetési** hely. **temetési tisztelet**. **temetési tisztelet**széget szolgáltatni. **temetetlen** maradt. **temetkezni**. Oda **temetkeznek**. **temetkezés**. **temettség**. **temető**. **Magát örökre el-temette**: el-rontotta.

Temető-talp: al' gerend, fark, farok, fészek, fenék, üllep, fenék-kő, talp-kő, fundamentom*, fenék-mény. **temető talpából ki-hány**ni, -forgatni.

Te-monda: te-mondározás, másról-való fok beszélgetés. Örökké te-mondároz. Mást te-mondába keverni.

Tendenevér: teneripup. *Lásd*, Bőregér.

Tengeni: tengődni: éldegelni, élődni. Tsak alig **teng**, v. **tengődik**. **teng-leng**: lengedez, illeg-billeg. **tengetni** magát dologgal. **tengés**: élő-dés. **tengetem** táplálom.

Tenger: teméntelen, támentalan, igen fok. **tenger nép** volt ott. **tenger'** szorúlatnya, öble, torkolatnya.

Tengori, -baratzk, -borjú, -kutya, -füle-mile, (*alcedo*) -Kapitány (fő-hajós) -köles, -mályva*, -nyúl, -szőlő, -tyúk, -tolvaj. **tenger-melléki**, v. -mellyéki.

Tenn' v. **tennen** magad; val. önn'-maga, enn'-magam.

Tenyészni: gyümölsözni, termeni. **tenyészik**: szaporodik p. o. a' marha. **tenyésző**: termő p. o. föld. **tenyészás**. **tenyészedés**. **tenyészet**. **tenyészetlen-ség**. **El-tenyészedett** a' fok gaz. **tenyésztő-ház**: major*-ház. **tenyésző elme**. **tenyészteni**: ültetni, óltani, szaparítani p. o. a' jobb fajú fát. **Eggy tenyészetből**: ívásból-való, mala-tzok.

- Tépleni**: tépni, tépdelni p. o. valakit, v. másnak haját. tépett (fűsült, v. fesült) gyapjú. -tépett (fosztott, bontott) ruha. —
- Tépleni**: tépleni; a' meg-áztatott, azután ki-szárított, 's meg-töretett kenderből, len*-ból a' pozdorjá*t, szarát, szálkáját ki-verni. téplő: rúd, mellyhez veretik a' törött kender. —
- Teperedni**: töpörödni, töpni, tepni, töpödni, tepedni, fonnyadni, sugorodni, rántzódni*, sömörögni. teperedett artza. töpörtő: tepertő, tepertyű, tsörge, sült szalonna*.
- Tepetskelni**: gyúrni, rontsolni, tépni, tiporni, teperni, tapodni p. o. a' szöllőt a' kádbann. Letepetskelte: -teperte, a' földre.
- Tepetzkelni**: tzipekelni, sántítani, sántikálni. tepetzkelve, tzipekelve jár. tepetzkelés.
- Tepni**: töpni, tepedni, fonnyadni, aszni. tepedtt-, töpött-, -aszfű-szöllő, -gyümöls. Lásd, Teperedni.
- Teprengeni**: töpröngeni, teprenkedni, tünödni, epekedni. Azonn tepreng, aggódik. —
- Tepsi***: tepszia*, sütő-edény. Réteft sütni a' teplibenn. *Authepfa*: hamar fel-forralható fazék.
- Tér**: tér-hely, térség, sík-mező. tér-mező: tágas, egyenes, orgovány-föld. téres. térség. Kitérni az útból.
- Térd**. térdelni: térdelleni, térdepelni, térdellő; térdeplő; térd-szék; valam. Láb-szék: zsámoly*.
- Terebélyes**: terebes, terepes, terjedtt, terpedtt p. o. fa. terebély. Lásd, Terep.
- Tere** - fere. Innen; Terelni, terétselni.
- Tereh**: teher: terh. tereh-hordozó! Terehbe (terhbe) esett. terhes-ség. terhesítés. terhesezés; terhesezés, tereh-nyereg: málha-nyereg, szekszena.
- Teremni**: termeni, termék-arany, termés arany: arany kalás. termés-ág: gyümölsös ág. termő fa. termettség: dús*, gazdag-termés. Termékeny föld. termék. Ezen föld-is, meg-termi a' gabonát. termet.

Teremteni. teremtmény. teremtetlen. Mindenből pénz teremteni. teremts, akár-honnan. teremtetlen.

Termeszteni. Sok zöldséget (kerti veteményt) termeszt a' jó kertész. természet.

Térengetni: térítgetni, téregetni, fordítgatni. térek: forduló. Meg- (vissza-) tért. téríteni. térülni: térni, fordulni.

Terep: tág, terebély. terepes; terebélyes, tágas, széllyes. terepedni: mezfizére nyúlni, terjedni, terjeszkedni. El terepedett a' fa. Nagy terebélyes (talabor) kalap a' fejénn.

Terétselni: trétselni, tereturálni, terelni. Tere-fere: teretura, lotsogás, fetsegés.

Tergélye: orsó-farkú hal.

Tergenye: terhenye, nyaláb. Lásd, Bútyor.

Terjedni. Terjeszteni. terjedék. terjedtség. terjedő-fene (farkas fene) -var. terjeszkedni.

Termékeny: termő, szapora p. o. föld. Termékenysé. terméktelen. Termőség.

Ternyő-fa: tífza-fa.

Terpedni: terpeszkedni, ki-nyújtózni. Kezét, lábát, szárnyát, el-terpesztette.

Tepetupa férfi: olyan a' férfiak közt, mint a' poszáta madár a' madarak között; tetepata, mindenre alkalmatlan, tipogó-tapogó.

Terülni: nyúlni, terjedni, terítettülni, el-terülni. Kiteríteni a' búzát; az halottat. Kiterültt (terjedtt, terjesztett) karral fogadni valakit. terítő: takaró.

Térülni: térni, fordulni. Igaz útra térülni. Bé-térült hozzám. térülés. Meg-térült (tért) a' borjú benne: meg juhászodott, -tseandefedett, téríteni. térítés.

Test. Test-állás. test' állása: állapottya; magassága, v. kitsiny léte. testesíteni. testeség. testes ember: nagy-testű. testesülni. Teltesfedni. test' alkotvannya. test' mivólta. testiség. test-szín. testetlen-ség. teste-szakadt: ina-szakadt.

Tészta *. tészta-mives. tészta-mű. tésztás éték. tészta-tsík. tészta-sütemény.

Tetej: tető. Fej-, hegy-tetej, v. -tető. tetés: hegyes. tetézés: hegyzés. Fel- v. bé-tetézni p. o. a' kazalyt. tetézett érdemeire nézve. —

Tetem: tsont. tetem-ház, tetem-tartó ház. tetem-fzedő vas. Hóltt-tetem.

Tetemes: tsontos, nagy, izmos, testes, tagos, velős, derék. tetemes-ok, -kár, -dolog. —

Tétovázni: tétova-kapni, -gondolkodni, állhatatlankodni. Magát el-nem tekélleni, meg-nem határozni.

Tetfzetes: kellemes, kellemő, kellő, tetfzö; v. lát-fzatos. Fel-tetfzik az újj Hóld. rettfzőség. rettfzöfenn. rettfzhetőleg. Tetfzet.

Tettébenn: valóbann, valósággal. Tettébenn úgy vagyon.

Tettetni: színleni, két-színkedni. tettetés-képpenn: tettetőfenn. tsak tette magát. tettes: színlett, színre-való. tettefenn, v. tettefenn banni valakivel.

Tévedni: tévelyedni. tévedtség. révelyíteni: tsá: bittani. révesztem: el-vétem, -vesztem az utat. révely-kert: tömkeleg, tévelygös-, tsal-kert.

Tikátsolni: fúladozva köhögni, köhétselni.

Tikkadni: fúladni. El-tikkadtak a' lovak. El-tikkadok a' teher alatt.

Tikkanni: büzhödni kezdeni.

Tilinka: furullya, furuglya, síp. Füz-fa tilinka. tilinkázni.

Tilólni: kendert, lent törtni. tiló: törő-, vágó-eszköz.

Tilos: tilalmas, tiltott, tilalom-alá vetett.

Tints: tset, zseréb. Eggy tints-haj, -kender, 's a' t. rintselni a' hárs-fát. Lásd, Pálmaz, v. Ige.

Tintsödni: (régi szó) hízni kezdeni, hízakodni. rintstödom. —

Tirihol a' patsirta, v. tiritse.

Tiszt: Tiszt-vifelő; v. hivatal. tisztbéli-társ. tiszt-be (hivatalba) bé avatni, iktatni. tisztemet le-teszem.

tefzem. tífztet (hívatalt) adni valakinek. tífzt kívánó. A' tífztbe megyek. tífzti óráját* bé töl-tötte. tífzt-tartó. tífzt fzerént intlek.

Tífzta *. Tífztádonn-tífzta; val. tsupádonn tsupa. tífztásonn (tífztán) bánni valakivel. A' búzát tífztálni. tífztatalanított. tífztálni: tífztánn tar-tani, tífztogatni, a' gyermekeket.

Tífztelni. Jeles adományokkal fel-tífzteltetett. tífz-teletes. tífztelel-len-ség. tífztelendőség. Nagyon tífztelendő. tífztelkedni.

Tífztes: tífztesféges, betsülletes. tífztesenn: tífztes-ségesenn. tífztesfégtelen. Tífztesfégebenn meg-rontom. tífztesfégteleníttem. tífztesfég-tétel, -adás. tífzteskedni. tífztesíteni. Jám-borság tífztesített, szemérem ékesített.

Titok. Titoknok; Titok-tudó, Belső Titkos. titok tartó ember. titkolatlan maradt a' dolog. Mit titkolódtok? El-titkolódott rofzfzasága. titkos értelmű. titkos Tanácsos.

Tivador: tódor, *Theodorus*, *nomen ppr.*

Tivornyázni *: dőzsölni, dobzódni. *Lásd*, Dever-nálni.

Tíz. Tízed' allya: tíz személyből álló katonaság. tízed' számra osztom. tízedes: tízed' allyára ví-gyázó, tíz előtt járó. tízedleni: tízedik részét el-venni, dézmálni *.

Tó-állás: víz-állás, álló tó, tótsa. ró-állásos p. o. hely.

Tobni: topni; akarattya ellen le-tenni. robd-le: tedd-le, add-vízfza.

Toborzok *: (*tripudium*) tántz *, szökés, ugrálás, ugrándozás. Toborzok-járás. roborzokat járni.

Toboz: tojás-hordásra szalmából készítettett kan-ta-szabású edény.

Tobzódni: zabállani, pazarlani, bujálkodni, kor-helkedni.

Tok. Tokosodni: pelyhesedni, toll-tokot kapni, tollasodni. tokosodnak már a' madár-flak. To-kos még a' liba: még ki-nem verté egéfszenn a' tollát. Tokba indúlt a' pafzuly*, bab*. tok-hal, tok-

- tokja : hüvelye, valami veteménynek. — tok-júh: tokló, esztendő's bárány *.
- Toka : szaka, állnak kövérsége. Nagy tokája van. tokásodni.
- Tóka : fa-harang az Oláhoknál, Bányászoknál.
- Tokány: töltött, kolbász *, v. juh-hús fonnyasztva.
- Tokla : *involutum*, bé-takaró hártya.
- Toklász *: hőle, léha, üre, üre's kalász *.
- Tokma: tukma, alku, kötés. tokmálni: alkfzani, alkudni; tokmára, alkura-lépni, crefzkedni.
- Tokmány: tok, kasza -kő -tok; fény-, fen-, fenő-kő -tok. Bőr-tokmány.
- Tólag *: tó, álló víz, posvány. *Lásd*, Pots.
- Tóldani: hozzá adni. Ki-meg-tóldani valamit. Tóldalék: földalék, pólt, pót. Ezt adta hozzá tóldalékúl. Öszve-tóldozom: földtozom, -földozom.
- Tóldúlni: tódúlni, tolyódni, gyűlni, rohanni. Öszve-, ki-tóldúlt, -tsödült . . a' fok nép.
- Tolni: tolyni, taszítottani. Tolyongani: szorongani, torlódni. Szekeret tolyni. Nagy tolyongás, szorongás, vólt. Tolyódni. Tolyóka.
- Toll: tollú. Tollas-forgós kalap. Tollas bot: -buzogány. Tollasodni: tollasúlni. Tollászkodnak p. o. a' tyúkók: tollokat egyengetik, húzogattyák. Toll-metsző: kéfetske. Tollatlan. Tollasvaras-béka: tsirke-béka.
- Tolvaj. Tolvajlás. Tolvajos hely. Tolvajkodni. Tolvajlok.
- Tolyóka: ki-, 's bé-húzható asztal *. v. láda*-fiók.
- Tolyongás: tolyakodás, taszigálódás, szorulás. *Lásd*, Tolni.
- Tomb *: sínór-mérték szerént, egyenesenn álló támasz.
- Tombolni: tapsolni, örvendeni, ugrálni. Nagy tombolás, újjongatás vala. Tombolva.
- Tombora *: timbora, lant, kobz, koboz, kintorna. Tomborálni: lantolni, kobzolni, kintornálni. —
- Temp: tompor, tompora, tsipe, tsípő-tsont, fáj a' tomporám. —

- Tempa**: életlen, buta p. o. elme, kés. — **Tompúl**-
ni. **Tompíttani**. **Tompaság**: **Tompánn**. —
- Tonna** *: hordótska. **Tonna**-vaj, -arany.
- Tonya**: tó. *Lásd*, **Tanya**.
- Topora fa**: kis fajta-fa. *Lásd*, **Pulya**.
- Toppadni**: lankadni, restsülni. Egésszenn el-toppadt.
- Toppanni**: lábaival a' földet döngetve jöni, topogva lépni. Bé-toppanni a' házba. Hirtelen mellém toppant.
- Toppantani**: lábával zörgéft, kopogást tenni. **Topogni**: tipogni.
- Toprongos**: rongyos, tzudar.
- Toportzolni** *: tapogni, tipogni, nehezenn járni. *Lásd*, **Kobortzolni**.
- Tor**: halotti vendégség.
- Torbontza**: talitska, eggy-kerekű, tolyó szekérke.
- Torkolat**: szorulat, szorofs torok; szük, mély völgy. **Tenger torkolattya**. *Lásd*, **Torok**.
- Torlani**: öszve-, meg-gyülni; v. bosszúllani. **Meg-torlott** (halmozott) lokaság, hab, jég. **Torlás**: öszve torlódni. **Torlódás**. **Meg-torlották**, v. torolták gonosz tettét.
- Tornyikolok**: kákogok, fetsegek. **Ellenem azt tornyikollya**.
- Torok**. **Torka**-szakadva kiáltani. **Torkonn** verve elragadták. **Torok'** diója. **Torok-gyék**: nyelv-tsapdagadása, *angina*. Valakit bé-meg-torkolni. **Valamit** másnak torkára, v. torkába verni. **Torkos-ság**. **Pintze*torok**: -gátor*. **Torkoskodni**: dözsölni. **Torkig** elég: dugtig elég.
- Torongy**: mérges fekély az al-felbenn.
- Torzani** *. **Torzonkodni**: trutzolni*, torzoskodni, ellenkezni.
- Torzomborz**: borzadt, borzas. **Torzomborz**-szakáll, -bajúsz, 's a' t.
- Torzalék**. **Torzalékos** káposzta. **Torzsa**.
- Tofzni**: tásztítani, tolyni, tsúsztatni. **Minden** gazdaságot bé-tofzni a' könyvbe.
- Tótsa**: víz-állás. *Lásd*, **Pots**.
- Tott**. *Lásd*, **Tatt**.

Trágár*: szemtelen, fajtalan, búja, v. buja. Trágár belzédek. Trágárság. Trágárkodni.

Trágya*: ganéj*, ganaj*, zsíradék, emésztmény. trágyás-: v. jól meg-trágyáltt (kövértített) föld. V. trágya': fűzser, pipere*, tsemege. — *Lásd*, Tözek.

Trufa*: tréfa*, játék. tréfa-belzéd. tréfálódni: tréfálkodni. Tréfátlan. Tréfaság.

Tsába: ostoba, dőre, bomlott, örültt, bolond, botor. tsábíttani. tsábúlni.

Tsadaj: dudva, bozót, tsalit, szövevényes-, bokros-hely.

Tságyató az ekébenn: fél-kerék - szabású deszka*.

Tsaholni: ugatni. Tsaholnak a' kissébb kutyák. *Lásd*, Tsehelni.

Tsajtos: motskos, tsatakos, lotskos, lotsos, bé-lus-toltt, zárral fel-vertt p. o. köpenyeg.

Tsáklya: vas-horgos rúd a' hajóloknál; v. alól vas-szeges bot a' jégenn-játszóknál. Tsáklyázni.

Tsalán: tsilyán, tsanál, tsolyán.

Tsalfa: tsalóka, hazug. tsalfa-bíró. tsalfaság. tsalfáskodni.

Tsalni. Tsalatkozás. Meg-tsalatkozni. tsalatkoz-hatatlan-ság. Tsalattság. Tsalárd. Tsalárdos. Tsalárdkodom. Tsalárd-belzédű, -mester. Tsalt (tselt, keleptzét) vetni valakinek. Hadi tsal-lal (tsalárdsággal) meg-venni a' várat.

Tsalit: tsalitt. *Lásd*, Kotyor.

Tsalnikozni*: futkosni, kószálni.

Tsalóka: tsalfa, tsalárdos. Tsalókaság. *Lásd*, Tsalni.

Tsámpás: bénna, erőtlen-lábú p. o. ember, v. ló. El-tsámpásodni. *Lásd*, In.

Tsámporodni: etzetesedni, veteredni*, romolni, fordúlni. Tsámporú: etzet*-es. Meg-tsámporodott a' bor, ser, 's a' t.

Tsanak: kaponya, fa-görtséről le-metszett héj, mel-lyel a' forrásból inni szoktak; v. tsólnok, tsónok, egygy fából ki-véselt hajótska.

Tsán.

Tsángó: nem szép hangú harang. Tsángóknak hívják a' Mólduvábann született Magyarokat-is.

Tsap*: eresztő tső. Tsap-ház: tsap-szék, fogadó, kertsoma*. Al-felbe-való tsap a' has szorulásbann. A' tavat, vizet . . le tsapolni: -vonni, -húzni, -eresztteni, -szállítani, -folytatni. Megtsapolni: -fúrni, a' víz-kórşágost. Tsapra venni a' bort. — Tsaplárkodni: tsaplároskodni. Tsaplár. Tsapláros-né. Szó-tsaplár: hír-hordó, fetségő.

Tsapás: büntetés, oltorozás, látogatás, v. vágás, út, ösveny. Sok tsapásokat szenvedni. Tsak a' tsapásonn menny. Nintsen semmi tsapás: út, nyom.

Tsapdi: tzapzi, tsapodár; magát mindenhez tsapó, -adó, -kenő, -fenő, állhatatlan. Tsapdi ember. Tsapodár-ember, -szív. Tsapodár-ság. Tsapodárkodni.

Tsapni. Tsapott (el-üzött, -hajtott) szolga*. Tsapott (rövid, kurta*) öltözet, mente-, paróka*, (vendég-haj). Tsapott (hiános, el-ütött) mérték. El-tsapott (sebéssenn el-ment, -vágatott) mellettem. Le-tsapok (-ütők) a' füled mellett. Le-tsap a' menny-kő. El-tsapta a' hasát. El-tsapta (el-ütötte) kezemről. Jól tudja a' levet tsapni. Bé-tsaptak a' marhák a' tilalmasba. Öszve tsapni valakivel. Fel-tsapatni a' gyermeket. Bé-tsapni az ajtót. Tsapólag: ódalosónn, görbén, kajszánn. Tsapintani: gyengédedenn illetni, -suhintani, -sújtani, -legyinteni. Tsapkodni: tsapdosni, tsapdozni. Tsapkodd-meg a' lovakat: sújtogasd-meg. Tsapódni: ütközni. Belém tsapódott. Tsappantó: tsaptató, madárfogó kalitka*.

Tsapó: szür-, darótz-pofztó, -tsináló, gyapjú-mives; v. sűgár az oltoron. Tsapó-sár, -kalitka* -faj-sinór*. Fel-tsaptatni (valami le-vontt ágra kötven, fel-rántatni) valakit. Öszve-tsapózni: -fenődni, -verődni, -állani, -tsepeni.

- Tsapongani* : állhatatlankodni ; v. lézengeni, imíd' amoda tsapni.
- Tsappanni* : hitványkozni, ösztövéredni, soványodni.
- Tsappantt* artza.
- Tsáprág* * : nyereg alá-való szőnyeg, nyereg-ally.
- Tsárda* : pusztabann * -lévő vendég-ház.
- Tsarnok* : tsornok, tornázt, folyosó.
- Tsafzár* : malom * -hoz-való eszköz.
- Tsáfzta* : bozótos, sáros, nedas, semlyékes hely.
- Tsata* : sereg, tsopori, v. tsuport; v. íz; v. viadal. Egy tsata (falka) juh. Egy tsatábann (izbenn, izrombann) v. ütközetbenn, ott voltam. Második tsatábann-is vízfzajött az égi háború. Tsatázní: víni. A' tsatázó piatzon: tsata-helyenn, maradt. Tsatázás. Tsata-piatz *.
- Tsatchos* : motskos, piszkos. Tsatakofság. Lásd, Tsatos.
- Tsatarázní* * : tsatázní, hadázní, hadarázní.
- Tsáté* : sás, sásé.
- Tsatorna* : első-víz-vévő kút, víz-vévő, tsatorna; v. tső, tsév, melybenn a' víz a' föld alatt foly. Tsatornás-, tseréppel fedett, héjazott, -ház. Az Eg' tsatornáji.
- Tsa'rang* : tsúnya-szavú kolomp.
- Tsatrangolni* : tsapongani, kólfázní, kóritzální, lödörögni, koslatni.
- Tsatsi* : izamár.
- Tsatska* : tsátsógó, fetsegő, lotsógó; szós p. o. gyermek. Tsatskaság. Tsatsogni kezd a' gyermek.
- Tsatt* : tsat. Tsattas: öszve-foglalás. Tsatló- (szíj, -fa) öszve-foglaló. Tsatlóst tart magának. Tsatnak a' petzke. Öszve-tsatlódní: -foglalózní. Régi barátság öszve-tsatolt, -kötött, vele.
- Tsattanas* : tsattogás. Tsattogó (fejér) -eperj *.
- Tsattantok* : pattantok, -riptyentek az ostorral. Meg-tsattant (változott) előbbi szava. Tsattogatok : tsattogtatok, pattogatok, v. pattogtatok.
- Tsáva* : lőrt érlelő lúg *, a' Szötsöknél, Tímároknál.
- Tsáválni*. Sok-fele-képp' tsáválni az írást.

Tsavargani: fatsargani, fatsarogni, tsavarogni. tsavargatni. tsavarom: forgatom, fordítottom, tekerem, tsavarítottom, tsavargatom. tsavarodom: fatsarodom. tsavarék. tsavarítva.

Tseber: tsöbör, víz-hordó öreg (nagy) edény; v. mérték' neme. Száz tseber (veder*) bora termett. tseber-rúd.

Tsegely: éék-, v. ék-formára keskenyedés, -vékonyodás. tseglyes szántó föld. tsegely van ezen földnek a' végén.

Tshelek: tziholok, róka-módonn ugatok, v. atzél-lal* (tüz-vassal) kovát (tüz-követ) veregetek, tserhelek. Mit tziholsz, tserhelsz, olly fokáig?

Tsek. Bika tsek; -tsög.

Tsék: tsetseze, tsergető; gyermek-múlató játék.

Tsekély: sekély, gázló, lábbalható p. o. víz; v. alacsony, hitvány dolog. tsekélyedem. tsekélyíttem. tsekélység.

Tsekkenni: tsökkenni, nem nőni, fogyatkozni. tsekkenő. Meg-tsekkent reménysége, ereje, jószága. Meg-tsökkent, -tsökött a' gyermek: nem nő.

Tsel: álnokság, ravaszság, tsal, les, tsalfa-ság. tselt: tsalt, lest, tzeklét, tört, vetni valakinek. tsellel meg-venni a' várat.

Tseléd*. tseléd-ház. tselédes ember. tselédenként. —

Tselefe: kurva*-kerítő, bordély*-tartó, bordély-sággal kereskedő.

Tselekedem: tselekszem, tselekekszem. tselekeddegelem. tselekedetetske. Meg-tselekvé: meg-tselekedé.

Tsellegni: tzellegni, tzellengeni, tsellengeni, lézzegni, tekeregni. Ott tsellegnek a' tolvajok: bolyonganak, bajtatnak, szédelegnek.

Tsél-tsapni: tselet-, tzelet tsapni; v. nyálaskodni, szemtelenkedni. tsél-tsapó: tséltsap, hazudozó, hivalkodó. —

Tsemege: édes étketske, frifs* éték. tsemegés: nyalánk. tsemegézni. tsemege-áros-, -piatz, -készítő.

Tsemelet : tsömölyet, teve-szörből-való habos vékony posztó, szövевény.

Tsemete : kóró, tsimota, *furculus*, esztendei növény, -hajtás. tsemetés. tsemetei. tsemetézni. Kitegetni: kitegetni. tsemetés hely.

Tsempe : (régí szó) tserép edény, v. kályha.

Tsempes : ravasz, tsalóka, tsalt-vető. tsempeskedni. tsempesség.

Tsemtsegni : tsamtsogva enni. Ne tsemtsegi.

Tsend : tsendesség, hallgatás, figyelem. tsendbenn lenni. tsendes - edni. tsendesíteni. tsendesíthetetlen. tsendes elme, -szív, -idő. tsendes *: botskor.

Tsenderíteni : tsapintani, legyinteni.

Tsendíteni, hangzatni. tsengeni: hangzani. Megtsendültt a' füle, — a' harang. tsengetni, tsendíteni az harangot. tsengettyű: tsengető. tsengő: pengő, farkantyú-tarék; v. lapos vas karika a' tengelyenn.

Tseni: aprólék holmit lopni. El-tsente a' pipáját.

Tseperedni: nőni. Fel-tseperedett Ifiú. tseperíteni, fel-allítani, galyabítani. *Lásd*, Húzalkodni.

Tseperke: gomba' neme.

Tsep-hadaró, a' tsépnek ütője, oltóra, melly a' nyeléről függ. tsépelni: tsépleni.

Tseplez-háj: tseplez-háj, takaró-háj, retzés-háj, fodor-, bodor-, fodros-, bodros-háj.

Tseplye: perje; v. újdani hajtás, farjázás. tseplye erdő. El-tseplyesedni. *Lásd*, Haraszt.

Tseplyeteg. Afizott tseplyeteg.

Tseppedék: tsepp, tsöpp. tsepegetni. tseppenteni. tsepegetve szólni.

Tsepredék: tsöpredék, apróság, apró, tseprő.

Tseprente: bokor, tövis-bokor. *Lásd*, Tseplye.

Tsepöltze: tsaté. *Lásd*, Bozót, és Sás.

Tsepzett: bomlott, szövődött, fonódott, tsapódzott, p. o. haj. Egybe-tsepzett a' haja. tsepzés. tsepzettség.

Tser: tser-fa; v. tsáva, mellybenn bőrt készítenek. tserbenn maradni; meg-akadni, reménységében meg-

meg - tsalatódni. tserbenn hagyni valakit. Ki-tserzeni, ki-dolgozni p. o. a' bört. tzerzett bört. tser-fás hely. tser makk*. tser-tölgy: *carpinus*. tser-kabala: szél-hintó; egy le-vertt fára szegeztetett gerenda, mellynek két végire fel ülnek a' gyermekek, és körös-körül nagy sebességgel forgattyák.

Tserdülni: zördülni. Tserdülés. Meg-tserdülnek a' fegyverek; a' száraz levelek a' fákonn.

Tsere: tserés hely, tserötze. Meg-hajtották a' tserét a' kopók. tsere-fa: tser-fa; V. Tsere: tserelés, tsere-bere, drintz*, drints*. tserébenn adni: meg- el-tserélni. tsereberét indítani: tsereberélni. Már meg-esett köztünk a' tsere. tserelevél: vekszel*.

Tserebül: tsere-bogár.

Tseregni: tseregni, tsörögni. Tsergettyű. Tsergőpatak*, fegyver, -szarka, -kátsa.

Tsereklye: fenyő-fa levél.

Tserélni: vissza- fel- meg- el-tserélni, *Lásd*, Tsere.

Tserény: fűzből, fűz- vesszőből, vitlából, szalagból fontt-, kötött kas, -kosár.

Tserép. Tserép-fazék. Ház-fedő tserép. tserép' tsév. tsatornás tserép: kupás, völgyes tserép. tsatornás tseréppel héjazott templom*. tserepezni: tseréppel ki-rakni. Ki-tserepezett (fel-törődött, fel-tserepedett p. o. ajak, út. — tserepes tsigák. tsiga-tserép, tekno. tserepezése a' száznak, -ajaknak: fel-törése. tserepes ajak, út. —

Tserge: lasnak, fürtös pokrótz.

Tsergedezni. A' forrásból tsergedez a' víz. tsergeteg: forrás. Tsergeni: tseregni, tsörögni. Tsergetek. Tsergető: tsergettyű, tsörgető, zörgettyű, tsergő, tserkefz. *Lásd*, Tseregni.

Tsermely: tsermelye, tsergeteg, tsörögvény, folyomány, folyó, folyadék, ér, patak*-otska.

Tserpa*: fűsör, v. forrásból merített edény.

Tsertelni: valami fegyvert fegyverrel, botot bottal ölfve-ütni, 's próbálni, mellyik erősebb. *Lásd*, Tsörtölözés.

Tsertse: fül-függő, fülönn-függő, függelék.

Tsefze: ivó kiéded edény, findsa *. Egy tsefze kávé.

Tsetleni: tsötleni, botlani. rsetlik, botlik a' rosz lábú ló.

Tséts: himlő. Tsétses. *Lásd*, Apró.

Tsetse: (gyermek szó) szép. — *Lásd*, Alak.

Tsetsegetni: tsetsegetni, ketsegetni, kényeztetni.

Tsetsésgétni: szépítgetni. Tsetsétségét mutogattya, fitogtattya.

Tsév: tseve, tsív, tső, tsü, tsuj. rséves kút.

Tsevitze *: savanyó víz, bor-víz, bor-kút.

Tsi: tsitt. Tsit-patt: halgass. Tsigetni: tsitítani, tsitítani, tsittegetni, tsillapítani, tsendesíteni, valakit szóval.

Tsiga: tsiga-biga, *limax*; v. húzó szerszám. Tsigára vonni valakit. Tsigázó: kínozó, gyötrő. Tsiga a' kútonn, melly a' kötél alatt forog. -tsiga a sajtolónn. rsigás (igás) ló. tsapó tsiga: *turbo* rsigát tsapni.

Tsiger: tsügör, löre*.

Tsík: *fluta*. rsík-szemü: apró szemü; a' kinek kis szeme van. rsíkos: vesszős, íratos, sújtásos, tzi-frás p. o. ruha, körtvély.

Tsikanni *: fitzamodni, fitzamlani, tsúfzni.

Tsiklandani valakit. tsiklandás. tsiklandozni. tsiklandó: a' tsiklandást nem szenvedhető.

Tsiklós: in-pókos, kaptzás, kaptza-tetemes, ina-ütött p. o. ló. rsiklója a' baromnak: hátulsó lábainak horgas inai.

Tsikorgatni. Tsikorítani p. o. az ajtót. rsikorgó-ajtó, -tél, -hideg.

Tsikorni: tsikarni, fatsarni. Minden penzét ki-tsikorta, -sajtolta, a' szegénységnek.

Tsilla: téfztás étek' neme.

Tsillagzat: tsillagból-ailló jegy. rsillagzás. tsillagzó. Ki-tsillagzott az Eg. rsillagatlan Eg.

Tsillámlás. Tsillámló. rsillámlani. Nagyot tsillámlott; villámlott.

Tsilleng: filleng, fűrtötske. rsilleng-szőllő.

Tsik

Tsillogni: tsillámlani, villogni, villámlani.

Tsima: káposzta *, torzsa.

Tsimaz *: tsimmaz *, ló-tetű. Gyökér-ragó tsimaz.

Tsimbók: tsombók, tsomó. tsimbókat kötni.

Tsimmeszkedni: tsipeeszkedni, tsimbelkedni, függesz-
kedni p. o. a' fzekeer' farkára.

Tsimota: tsemete, új-, nevedék-hajtás, jövés, nö-
vés, sarjazás.

Tsin: mód *, rend, szer, külső tekintet, állapot.
Tsinnya, binnya valaminek. Fel-vettem, ki-ta-
nultam a' dolognak, háznak, konyhának min-
den tsinnyát.

Tsín: tsíny, ékesség, illőség. tsínos. tsínosgatni.
tsínosítani. tsínnyán: szépen, halkal, óva,
tsínatlan.

Tsínosság. Tsínosodni: tsínosulni, ékesedni, pallé-
rozódni *. tsínosulás. tsíntalankodni: pajkos-
kodni, dévajkodni.

Tsintsér: nyak-kaloda *, nyak-vas.

Tsipalag: tsipa. tsipalagosság: tsipáság. tsipás
szemű.

Tsipe: tsípő, tsipéjére tette a' két kezét.

Tsipke: tövis, -bokor; v. retze a' ruhánn, tsipké-
ret. Ki-tsipkéztetni, rojtoztatni, redőztetni.

Tsipni. Tsíp a' légy, bolha *. El-tsípni valaki' jó-
szágát. Meg-tsípni (-fogni) a' tolvájt. tsíptető
fa. Két fa közé tsíptették.

Tsipkedni: tsípdesni. tsípi a' szemit. tsípös szavak.
tsípös ízű, -bor. tsípőség.

Tsipogni: tsipegni, mint a' kis madár-fiak.

Tsira: tsire, tsirka *. tsírázni: tsirézni. — tsirázó.
tsirájábann el-ölte a' dér.

Tsiríz: tsirízelni, kénőtsölni, ragasztolni, pap-
pázni *.

Tsirke: tsürke, tük fi, tyúk-fi. Régen minden-féle
barom-fiat jelentett. tsirke-béka: tollas-, varas-,
varatskos-, varatsos-, varantsos-, varangykos-
béka.

Tsifzamni: ifzamodni, tsifzamlani, tsifzamodni. tsi-
fzamos az út. tsifzamótság.

Tsífzár : fegyver-tsináló. V. **Tsífzár**: tsigázó. Ló-tsífzár.

Tsífzlik: tsizma-sark bőr, mellyel a' kéreg bé-borítatik belőlről.

Tsifzolni: súrolni, váslalni, fenni, dörzsölni; v. símittani, simogatni, tisztítani, fényesíteni. Tsiszold-meg a' tsizsmát.

Tsitkó, v. tsikó: vehem. tsitkózni; tsikózni, vemhezni.

Tsitt-patt: halgafs. Tsitítani: tsendesíteni. *Lásd.* Tsi.

Tsitri: rövid, tsapott, metfzett. Tsitri haj.

Tsitser*: Borsó' neme.

Tsitsóka: pityóka, földi édes alma.

Tsitsomázni: tsetsebélni, ékesgetni, fitzerézni, tzi-frázni.

Tsivogni: tsipegni. *Lásd.* Tsipogni.

Tsízike: tsíz, madár' neme.

Tsobány: tsobolyó, légely, négel, négoly.

Tsoma: tavaszszal a' torzsából ki-növő tsira.

Tsombók: tsimbók, tsomó, bog. Tsombókat-: bogot, kötni a' haján. tsombókolni. Öszve-tsombóklani: -tsombolyodni.

Tsombolygatni: kötözgetni, takargatni. Öszve-tsombolygatom hol-mimet. tsombolyítani: tsomóba kötni, szedni. Tsombolyodni: gombolyodni, tekergőzni. Öszve-tsombolyodnak a' hernyók az hidegben.

Tsombor: bors-fü.

Tsomó: bog, görts; v. egybe-kötött eggyet-más.

Tsomó-levél, -vessző, -dohány, -pappiros. —

Tsomósfodom; fel-pöffedek. Tsomózom. Tsomós gyökér. Tsomódzom.

Tsomorika: *Ranunculus*, virág' neme.

Tsomofzlom: tsomofzolom, töröm, tepetskelem, zúzom, rontsolom, p. o. a' szállót a' kádbann.

Tsomofzló-fa. —

Tsonka. Tsonka-bonka. Tsonka fog: tsontorka.

Tsonkásítottom: tsonkítottom. Tsonkúlai. Tsonkáz-

ni: vástolni, levelezni, gyomlálni p. o. a' szállót.

Le-

Le-tsonkázták a' fát. Meg-tsonkíttották a' kereskedést. El-tsonkúltt : el-nyomorodott. Tsonka torony *, kéz, 's a' t.

Tsont : merő tsont 's bőr. Tsont-efztergáros* : tsutorás. Tsont-fzedő vas. Tsont-váz : tsont-állvány, *sceletum*. Tsontofodni. Tsontos-velős. Tsont-tetem.

Tsoport : tsuport, gaj, göröngy, rög, föld-darab. tsoportos : tsuportos, gajos, rögös, göröngyös p. o. út. Értz*-tsoport : értz*-göröngy, 's a' t. : *stiffa* *, bányászna; v. tsoport : gyülekezet. Egy tsoport katona. tsoportofann járnak. Eggy tsoportbann (rakásban) vannak, tsoportozva jönnek. Öszve-tsoportoztak. tsoportos-ság. Fel-tsoportozik a' föld, az út. tsoportonként.

Tsorba : fog' héjjával-való; v. fogyatkozás. tsorbája van a' kardnak, dolognak, pénznek. Nagy tsorbát ejtett, hagyott rajta. Meg-tsorbíttani. Meg-tsorbúlt reménysége. tsorbásíttani. Ki-tsorbúlt az éle.

Tsorbaka : nyúl-faláta*.

Tsordúlttig : színyártig, színig, tetézve. Tsordúlttig tölteni a' korsót. Ki-tsordúlt örömébenn a' könyve. tsorgadozni : tsorogdogalni. tsorogni : tsorogni. Tsorogvány : folyomány, forradék, forrás, tsorgó, tsurgó, folyadék, tsermelye, patak*-otska.

Tsóré : tsurdi, mezíttelen, tsupafz; v. ordá*-s leves; favó leves, étek' neme.

Tsormoly : tsörmölye, üfzög a' gabonábann. Tsormolyás-búza, -kenyér.

Tsornok : néző folyosó. *Lásd*, Erek.

Tsorofzlya : lemez, lemes, metsző -vas az ekébenn. Vén tsorofzlya : vén ember. Vén szatyor : -szipa, -tarattyú, vén aszony.

Tsorva : homok. *Lásd*, Sívó.

Tsótán : fekete bogár; olyan, mint a' tütsök, (pütsök, prütsök, trütsök, ptrütsök) de laposabb, 's hosszabb farú.

Tsótár: tsújtár, sújtár, tzafrag, tzafrang, tsáprág *
a' lovonn. Gazdag, ékes tsótárt visel a' lova.
Tsótáros ló.

Tsóva: lengő-, inogó-pózna, tilalom-jel p. o. a'
rét-nn; v. ijesztő, váz, p. o. a' kertekbenn. Ki-
tenni, fel-ütni a' tsóvát. Ki-meg-tsóvázni a'
rétet.

Tsóválni: billegetni, lengetni, imid' amoda mozgat-
ni valamit. Tsóvállya a' farkát a' kutya. Meg-
tsóválta (-tekerte) a' fejét. Fej-tsóválás.

Tsuda: tsoda. tsuda-képpen. tsudálatos-án. tsu-
dát. tsuda-látás. tsuda szer. tsudálkodni:
tsudálkozni. tsudáltatni magát mindenekkel. R'a-
tsudált, ígézett.

Tsúf: tréfa *, tsúfság; v. tsúfos, tsúfondáros, tsú-
folódó, tréfás. Tsúfolkodni: tsúfolódni. El-tsú-
fittom: -motskolom. Tsúfra: tsúfságra, tréfára
ütni, venni, valamit. Tsúfot üzni valakiből.

Tsuha: szür-dolmány. Közelebb az ing a' tsuhánál.

Tsukló: a' forgó-tsontnak helye. Ki-ment a' tsuk-
lójából.

Tsuklya*: kukla *, *cuculla*, kápa *, tsuklyás.

Tsukni: zárni, rekeszteni. Bé-tsukni a' ládát, az
ajtót. Ki-el-tsukni.

Tsukolva: akadozva, *singultim*, p. o. szóllani. tsuk-
lom.

Tsukor: egygy marok, -egygy fürt; v. fodor. Tsuk-
ros-(-fodor) saláta. Hozz egy tsukor virágot.
Tsukrofon: Bokrofon p. o. nő. Tsukrozni: fodo-
rítani, retzéni, fürtözni.

Tsúnya: otsmány, undok; v. tsunya: az az földi
mogyoró. Tsunya-virág: földi magyaró' virága.
Bé-tsúnyázni: -motskolni. El-tsúnyítani a' szo-
bát. Tsúnyaság.

Tsupánn: egyedül, tsak. Tsupádon-tsupa. Tsupa-
(mérő) hazugság, -víz, 's a' t.

Tsupasz: kopasz, mezíttelen. El-tsupaszodni.

Tsúrni: tsavarni, tsavarogni. Tsúr-víz vagyok:
mérő víz vagyok, egésszenn el-áztam. Sokat tsúrt,
tsavart. Tsúrás-tsavarás.

Tsuszamékos : tsuszamós, síkos. **Tsuszamlom** : tsuszamom, líkamlom. **Tsuszamékofság**. **Tsuszamófság**.

Tsuszhora : tsuszkaló hely. **Tsuszkorálni** a' jégenn, líkánkozni. V. **tsuszhora** *: száraz gyümöls' neme. *Lásd*, lífánkodni.

Tsusztozogok : tsuszogok, kobortzolok, zörögve járok. **Tsusztozás**.

Tsuta : tufa, tsutka, tsutkó; kukorítza * -torzsa, török-buza -katsány, v. -tsufza, v. -tsutkó. **Tsutka** : lábatska, száratska, kö-tvély' - v. alma' szára.

Tsutaj : tsere, bokros hely. **Tsutajos**. **El-tsutajosodott** a' heverő föld.

Tsutak : egyg kötet; v. valami növötenynek (*vegetabile*) dereka : kis nyalábba kötött akármí; v. törpe. Egyg tsutak virágot adott. Író tollam vagyón egy jó tsutakkal. **Tsutakokra** kötni a' levagdaltt ágakat : nyalábokra, tsomókra. **Ré-tsutakolni** a' hordó' száját.

Tsúts : tsomó, domb, ponk, hegy, tsútsofann tsínálni valamit. **Ki-tsútsofodni**. **Tsútsozni**. **Tsútsosított**. **Ki-tsútsorodott** (döllyedett) a' szeme.

Tsütsülni : tentélni. **Tsütsüly**, fiam; tente, fiam; aludgy. (a' gyermekeknek mondgyák)

Tsö. *Lásd*, Tsév.

Tsöd : tsüd, apró gombolyü tsont, kezekbenn, és lábakbann.

Tsög : bötkö, v. bögykö, bügykö, görts, göts, bög, bog. **Tsög-bög**. **Tsögös-bögös**.

Tsök : tzök, savanyított, óltó, kovász *. **Tzökös** tzipó. **Tzökkel-sütö** : kovászfzel-sütö.

Tsökkeni : tsükkenni. *Lásd*, Tsekkenni.

Tsömbölyék : gombolyék, gömbölyék, tsombolyék; valami öszve-tsombolyodott.

Tsörege : herötze, fársángi, sütemény; valam. **Pánkó** : fánk.

Tsörge : pörtz, pertz, szalonna-pörtz, tepertö, töpörtö, tepertyü, töpörtyü, töpörödött, pörköltt *, pergeltt * szalonna *.

Tsörmöly, üfzög a' buzábann, v. tsörmölye.

Tsörtölözés: tserdüles, zörges, fegyver-tsörgés, -börgés. **Tsörtölözni**: tsertelezni, tsertelni, fegyvert egybe-verní.

Tsörölni: tsölleni, tsökre venni a' tekerőről a' fonalat. **Fel-tsörlení** a' fonalat. **Tsörölö**: tsüllö. **Tsö**: tsü.

Tsötselek: szetskevész, heába-való, giz-gaz. **Tsötselek-ember**, -beszéd.

Tsötönyözni: tsötlení, botlani, tsofzogni, lábait húzni. **Tsötönyözve jární**. *Lásd*, Kobortzolní.

Tsötör: gabona-mérték' neme p. o. véka.

Tsöz: tsösz: kerülö, páfztor*, ör, vígyázó. **Tsö** (puska*). tsös. tsösz. tsöz.

Tsöv: szivárvány, mellybe bort vesznek. **Lopó**, szívó, lopó-, szívó-tök.

Tsüggedni: tsüggni, hajlani, hajolní, hajlogní, hanyattlani: bádgyadni. tsüggedve: tsüggedttenn, fogní a' dolgót. tsügged reménnye, tsüggöbenn, függöbenn lenní. **El-meg-tsüggedt** a' teher alatt. **Erre tsügg**: erre hajol. — **Meg-tsüggedt** a' kedve; v. **meg-tsükkent**, v. **-tsökkent**. **Tsüggés**. tsüggedés. tsüggedelem. **Ott tsügg** (tsüng) fityeg. **Fel-tsüggelzteni**: -függelzteni. tsüggöleg, függöleg. tsüggedezni: kételkední, akadozni, kétségeskední.

Tsünni: lankadni: vajudní, nyavalyogní. **El tsünt**: tsükkent, erejébenn.

Tsür-bíró: élés-mester, tsürhöz-látó, tsürös.

Tsürhe: tsiri-biri, aprólék. Sok tsürhe gyermek.

Tsürök: tzigere, játék' neme. *Lásd*, Pilintzk.

Tsütske: valami dombnak, partnak vékonyonn kinnyúltt vége. **Tsüts**.

Tsütsörke: szántóka, patsirta, süsétek, pipis, piske.

Tsütsülni: le-ülni; (gyermek szó).

Tuba *: galamb *. Edes tubám.

Tudaklani: tudakolní, tudakozní. **Tudakolhatatlan**: tudakoztatlan. *Lásd*, Értekezni.

Tudákos: mathematicus. Tudákofság.

Tudalom: tudomány, tudomás, *ars.* Tudalmas-ság. tudományos. Az egész Világ előtt tudományt ítélek: *protestor*; valamint, vallást ítélek: *confiteor*. Az én tudomásommal nem esett: tudtommal, tudomásomra, tudtomra, nem vólt. Tudhatatlan. Tudóska: tudósotska. Tudva-való dolog. Tudótság.

Tuhadni: tuhúlni, fel-töltödni, -halmozódni, -torlódni, rakásra gyűlni. Fel- meg-tuhodtak az árkok. tuhasztás: fel-töltés, rakás, halmozás, torlás. tuhasztani. tuhasztott p. o. föld.

Tukma. Lásd, Tokma.

Túl. Túl (által) esni a' munkánn, dolgonn; azt el-végezni, végére hajtani.

Tulajdon: saját, maga. tulajdon értelmébenn venni az írást. tulajdon pénze, jószág. — tulajdonos-sa egy Regementnek*, várnak, 's a' t. tulajdoníttás. Ezt néki tulajdonítták. El-tulajdoníttani valaki' jószágát.

Túlnan; valam. innen, amonnan. túlnan jöttek.

Túnya. Túnyálkodni. Tunyíttani. El-túnyúl. *Lásd, Lajha.*

Túr: var, kosz, koszmó. túros-hátú ló, -fej. túrosodni. Meg-túrozni a' ló' hátát.

Turba: tüfzö, töfzü. *Lásd, Bútyor.*

Turbány*: tsalma*, török konty. Turbányos szomszéd*unk: a' Török.

Turbikolni*: turkálni. Az ételbenn turbikolnak a' dísznók, ha egyszer jól laknak; v. burokolni, buliklani. A' galambok*, gerlitzék*, turbikolnak.

Turbokolni. *Lásd, Bugyka, és Gübü.*

Turbolya. *Lásd, Baraboly.*

Turha: torha, vastag nyál.

Túrni: orrával szántani, -feszégetni. Túrnak, túrdognak, turkálnak, a' dísznók. Turkálni az ételbenn.

Túró*: Tyros, *caseus.* Túró-, béles, -etek. Túrózás: téjnek öfzve-menése. Meg-túrózott a' téj.

Turuntúl: nyóltz-lábú féreg.

Tufak : tuskó, tsutak. Tufakolni: tuskolni, izgatni, hajtani, ösztönözni; v. szúrdalni, döfni. Eleget tufakoltak.

Tufakodni : vinni, birakozni, küzlködni. Lelk' ismételtenek tufakodása.

Tufz * : zálog *; v. kezes. Fiát tufzúl adá, *obfidem, vadem, dedit.*

Tutaj : szál, talp, szál-hajó. Tutalyonn hozzák a sôt, zsendelt *, deszkát *.

Tutu : síp, tsív, tső. Vas-tutu: puská. Méreg-tutu: mérges, haragos. Te inéeg-tutu.

Tutyma : orrából szőlő; rekedti orru, tutymaság.

Tyúk : tük. Tengeri- (*Africana*). Gőr- (*medica*) tyúk. tyúkálsz; valamint Lovász, Vadász. tyúk borító: ketretz *. tyúk-fi erefztés: tük-fi ki-költés. tyúk-udvár *. tyúk-húr. tyúk-mony' fejériben való szem. tyúkmony-széki, v. tyúkmony' székje. tyúk-ól, -píp, -szem.

Tzáfolni : vissza-verní; ellene állani, meg-hamissítani. Meg-tzáfolni az ellen-vetést: meg-erőtleníteni, inát metszeni; éléből, erejéből ki-venni, meg-tompítottani. tzáfoló írás.

Tzafrag : tzafrang, lóra-való tzafrag, ló-teríttek, -boríttek. tzafragos, v. tzafrangos ló.

Tzammogni : tsammogni, kammogni, medve*-módra * ballagni.

Tzanga : olly juh, nyáj, mellynek bárányi *, gedeléji el-vesztek.

Tzankó : utóllya a' sernek, pálinkának *, égett bor-nak.

Tzapa : hal-héjas forma *, rögös, darabos. tzapabőr. tzapa pohár.

Tzéda * : dévaj, tsintalan, pajkos. tzédáskodik: dévajkodik.

Tzégér * : jel, jegy, mutató. tzégéreztetem: tzégéres: híres lotyó.

Tzekle : tör, kelettze, hurok, urok. tzelebe — keríteni valakit.

Tzellengeni. Lásd, Tsellegni.

Tzenk :

Tzenk: kutya-kölyök, ebetske, kutyátska. Katona-tzenk: katona-inas.

Tzevere: nyóltz-kilentz esztendő's Leányka. Már akkor jó tzevere vala; v. ki-kapó, tzeffre, tza-fra, szajha.

Tzibaklani. Lásd, Fitzamni.

Tzibálni: tzimbalni, rántzigálni. Meg-tzibálta a' haját.

Tzibertes: sántított, tsámpás, tzibekelő.

Tzigere. Lásd, Tsürök.

Tziher: erdőtske' vége, apró tsere, tsalit.

Tziherézni: kiáltózva játszani, tzihogni.

Tzihozni. Tzihol a' kopó, mikor a' nyúlat üzi. Tzihogni.

Tzika: tsira, új-növés, -hajtás. tzikája a' hagymának. Ki-tzikázni. tzikába indulni.

Tzikázni: tzitzázni, fel-alá-futkosni; Leányi játék' neme. Tzikát, v. tzitzát, futni.

Tzikornya: tzifrázat, ékekség, pipelség. tzikornyá-fann, pipesenn, járnai, szállani. tzikornyás beszéd. tzikornyázni a' beszédet; a' szavát az éneklésbenn.

Tzím*: *titulus*, könyvnek, levélnek tzímje. tzímezni. tzímezés.

Tzimborá: tárfaság, barátkozás, szövetség. — tzimborálni. tzimborálkodni. tzimborálás: tárfalkodás. Lásd, Alkalom.

Tzímer*: első tag, szügy, szegy. Bárány-tzímer: bárány' eleje. V. tzímer: toll-bokréta; v. nemeségi jel, nemesi tzímer. tzímeres (szép, szálás, szügyös, testes) marha.

Tzimpa: orrnak tzimpája, portzogója. Meg-ütötte az orra' tzimpáját.

Tzinkos: (*Gaukler**) játékos, alakos, álnök, lator*. tzinkosfág. tzinkoskodni. tzinkos tárfaidat ismerem. tzinkossait (tárfait) meg-fogattam.

Tzintzogni: tzitzegni, vitzogni. tzintzog, v. tzitzeg az egér.

Tzipe: tzipellő, tzipőke, tzipellős. tzipe-tsináló, (varga).

Tzi-

Tzipelni: nehezenn-, erőlködve vinni a' hátánn valamit. tzipelés. El-tzipelni valamit.

Tzirkálni*: kerülni, visgálni, tekénten. tzikálni a' vitézeket, az országot, tartományt. tzikálás: szemlélés; v. ravás, adó-vetés. tzikalom*. tzikalmazni*.

Tzirmolni: motskandani, rútolni, rútíttani. Valakihez gyalázatot tzirmolni. Artzáját bé-tzirmolni. tziromosíttani: kenni, fenni, szennyezni. tziromos, v. tziertos artza. tzirom: senny, motsok.

Tzirok: tenkely*, tönköly*. *Spelta, Zca.*

Tzirkálni: tzirogatni, símogatni p. o. artzáját.

Tziertos. *Lásd, Tzirmolni.*

Tzivakodni: tzivádni, marakodni, kotzódni, veszekedni, 's a' t.

Tzobók: tzomb. A' tyúknak, lúdnak, tzobókját szereti. tzobókos.

Tzodora: tzondra, tzedele. *Lásd, Darótz.*

Tzókó: fa-talp. tzókónn járni.

Tzondorlott: rongyollott, szakadozott, p. o. ruha, háló, ország. tzondor: tzudar, ribantzós, rongyos. El-tzondorlani.

Tzubor: zugoly, tzubor-fa, zugoly-fa a' szövő székben, melyre a' fonalat tekerik a' Takátsok*, Szövők.

Tzula: tzele, tzele-tzula, eggyet-más, holmi ruha, motyó, pešzmeg, tzutzaj. Vidd-el a' tzuladat. tzelés: tzulás. tzele-tzulát., málhát-, bútort, hordozó, tzuladár*.

Tzupogni, a' vízben, sárban, tzupog a' láb. tzipogva jöttek a' lovak a' sárban. tzipupanni. Szinte meg-tzipupant a' tsók rajta. Nagyot tzipupant a' földön, hogy le-esett.

Tzutám*: tubám*, kedvesem. tztutája: kedvesse.

Ttutzaj: tztutolék. *Lásd, Tzula.*

Tzödör: tsödör, mén-ló.

Tzök. *Lásd, Tsök.*

Tzölönk: törsökötske, tökéske. Te tzölönk.

Tzövek *: híd-láb, fa-láb, mellyre hídat tsinálnak, tzövek-verő kos; v. karó, palánk *. tzöveket le-verni. V. Karó, mellyhez a' lovat kötik. Ki-tzövekelni: ki-pányvázni (a' fűbenn) a' lovat. Ki-tzövekelni (ki karózni) a' helyet. tzövek, v. karó-rágó ló.

Tzühelődni: tzühődni *, pizsmogni, motozni valami-benn p. o. az öltözetbenn. Alig tud ki-tzühődni, -kászolódni, -vaszkolódni, -vergődni, p. o. az ágyból.

Tő. A' fának, fűnek, szőlőnek, hegynek, kertnek . . töve, allya. Szőlő-tő. rőből-, tős-tőből ki-szaggatni. rövöstől ki-húzni. rős: tövös, tørsökös, erőfs, meg-gyükerezett. rős nemzett-ségek.

Több. Többes p. o. szám. többire: többnyire. rőb-bire minden, -majd mind. többire mindenkor: tsak-nem mindenkor. többíteni; val. nagyob-bítani, kissebbíteni, hofszabbítani. többség, val. Egység. többszörözni: sokszorozni.

Tődzeni: tődzeni, tőzni, tűzni, szegni, hajtani. rő-zés: tűzés. Bé-tődzeni, a' kezkenőt. rő: tű, varró-tő, v. -tű. rő' foka, hegye, feje. Ki-tőd-zött-, varrott-ruha.

Tökélet: rendelet, végezet, határozat. — rökél-lés. rökélletes: egész, fogyatkoztalan, gánts-talan, hibátlan, tellyes. rökéletesség: tellyes-ség, 's a' t. Nagy rökéletű ember. rökéletre vinni a' dolgot: tellyedtségre. rökéletesenn (állhatatosann) viselte magát. rökéletlenkedni, hamiskodni. rökéletlensége (hamisága, tsalfa-sága) ki-tetzett. El-tekélleni, fel-tenni magá-bann. rökéletesedni. rökéletesedés. rökély*: *virtus*. rökélyes*: *virtuosus*.

Tőke-pénz: mag-pénz, fő-pénz. A' tőke-pénzt hit-hafzonra, hafzon-vételre, szaparíttásra, tényészet-re, ki adni.

Tőkedni: akadni, ökledni. A' lábába tőkedt a' he-gyefs fa, tövifs, 's a' t.

Tölgy: tölgy-fa; v. tsets. — tölgy-erdő: tölgyellő-
(hasas: ellő, borjúzó) üdő, üsző. tölgyelni.

Tölteni. Töltelek, a' mivel valamit töltenek. ryukfi-, hordó-, vankos-töltelek. Hordó, árok, puska-töltés. töltetlen. töltött-székek, kötös, -malatz-. töltike: töltsér, léhó*. töltzik: sárból tsináltt ülő hely kívül az ház' fala körül. töltözni: magát meg-tölteni. Esznek, isznak, töltöznek. Már meg-töltöztek a' fok ragadományból.

Tömény: fok, számtalan, temény. tömény-ezer: fok-, számtalan ezer. tömény lokaság.

Tömkeleg: út-vezető-, bolygó, -tsal-kert: *labyrinthus*.

Tömlő: bőr-zsák*. Tömlős. Tömlő-túró: juh-bőrbenn álló túró. V. Tömlő: duda. tömlő-síp: duda-síp. tömlő-sípos.

Tömlőtz*: berten, börtön, fog-hely, fog-ház. tömlőtz' doha. tömlőtztöt ki rontani. tömlőtztartó, porkoláb*, börtönös. tömlőtztváltság. tömlőtztözöm.

Tömni: temni, gyúrni. — A' szájába tömték az ételt. tömötség: sűrűség. tömött: dugva-lévő. Ki-tömött madár. tömött-testű, posztó, -szőrű, -lokaság.

Tömpe: tempe, törpe; tömörzszik, pitziny, parányi, kiseded. *Lásd*, Pulya.

Tönkö: töke, tölönk.

Töpörödni. *Lásd*, Teperedni.

Tör: ár; (p. o. a' vargáknál) v. tzeke, háló, ke-leptze. törbe ejteni, keríteni, valakit. Megvetni valakinek a' tört, hálót, lest, tselt, tzeke-lét. —

Tör: szüromgyak, gerelly. Hegyefs tör. tör-hor-do-zó.

Tördelék: töredék. töredék-írás.

Töredékeny: könnyenn-törő. töredék nád. Kender-törő.

Töredelem: bánat, fájdalom. Szívbeli töredelem, töredelmes-ség.

Törek : otsú, utsó, utsú. Széna - szalma - törek, ízik.

Törekedem : iparkodom, szepelkedem, kézzel lábbal rajta, érte., utánna vagyok ; v. aggódok, aggóskodom. Valakire-, vagy valaki ellen, törni, törekedni, rontani, áskálódni, fenekedni.

Törés : rontás; v. nyomás, tsapás. Ut-törés. Törtt : jártt, vertt, törött p. o. út, ösvény, v. ösvény. Törött (meg-romlott, -rothadt) vér.

Törköly : szőlő-mont, v. -maláta, ki-fajtoltt szőlő. Törköly-pálinka*.

Törpe-ember, -fa. *Lásd*, Pogonya.

Törvény. Törvényt-adó, -hozó, -szabó. Törvény-halasztás, -szünet. Törvénykedni : törvénykezni. Törvény-szék, -ház, -bíró, -hely. Törvény-mondó : törvény-tudó. Törvényre-, törvénybe idézni. Törvényre nap-tétel : kezesség-vetés. Törvényt állani : magát kezességgel kötelezni, lekötöni. Törvényt látni : szententziát*, ítéletet hozni. Törvényes dolog. Törvénytelen. Törvény' mássa : két ellenkező törvény-tétel. Törvényül írni.

Törzsönködni : vetekedni, kötödni. Belénk törzsönködtek. *Lásd*, Kaptzáskodni.

Törödni : romlani, rontódni; v. aggódni, búsongani, búslakodni, szomorogni. Törött vér.

Török : Tsont-ár, mellyel a' kotsisok élnek.

Törölgetni : törölögetni. Törülni : törleni. Törölő-szűrözni (szűrrel-, pakróttzal*, meg-törleni) a' lovat.

Törülközni. Törülköző, kendő.

Tösér : kereskedő, kalmár*, szatóts, kufárkodó*. Tösérkedni. Tösérkedés után élni.

Töstént, v. tüstént : leg ottan. *Lásd*, Ezennel.

Tözek : tözők, tözeg, ganéj*, marha-ganélat*, trágya*. Tözekes föld. Meg-tözekelni a' földet : trágyázni.

Tüdzeni. *Lásd*, Tödzeni.

Tülök : tülk, türök, szarv, szaru. Türkölteni : kürtölteni, a' kopóknak. Türköltek a' bikák, kosok.
R szar-

szarvokkal: öszve-tsaptak, erejeket késértgették, próbálgatták *. Puska-por-tartó tülök, 's a' t.
Tündér: szörnyeteg, tsuda; v. alakos, varásló, va-horázó, tátos, szem-fény-vesztő, tsalárd, magá-változtató. Tündéres. Tündérkedni: tündéres-kedni.

Tünemény: látomány. Képzelmény, v. jelenmény.
Tünet, v. tünet: lelket-képző-látás. Tünet: *objectum*; v. ötlet.

Tünödni: tünekedni, aggódni, gondolkodni, elméjét háyni vetni. *Lásd*, *Teprengeni*.

Tünöm: tünom, magam' által-változtatom. Elmém-be tünik: ötlík, jut. El-tünik: reppen, enyé-szik, -elöllem.

Türet: gyüret, vég, öszve-hajtás. Eggy türet: vég, 's a' t. -posztó. Bé-türni: öszve-egybe, bé-haj-tani. — Türedék. *Lásd*, *Türni*.

Türk. *Lásd*; *Tülök*.

Türni: szenvedni; v. gyürni, fogni, hajtani. Öszve-türni a' ruhát, pappirost, 's a' t. Türetlen (haj-tatlan) p. o. yászon. Türedelem: türelem. Tü-redelmes-ség: Türelmes. Türelmetlen. Türoz-ni, el-türozni, fel-türni magát, ruháját, kar-ját. Meg-, el-türni: -szenvedni, -viselni, p. o. a' gyalázatot.

Türtetni: türtöztetni, tartóztatni p. o. magát a' rósztól. Türtetés. Türtetve: tartóztatva.

Tüske: tövifs, Tüské ment a' lábába. Tüske- (tö-vifs-, tsipke) -bokor.

Tüstent. *Lásd*, *Ezennel*.

Tüttüs *: széles-, széllyes-, vastag-hurkának neme; májos.

Tütü: ital; gyermek szó.

Tüz: nyájas a' tűz. Tüz-ellenző, hogy a' szemet ne süsse, a' kovátsoknál *, és az értz*-olvasztók-nál. Tüz-fal: közbe-vetett fal a' gyúladás ellen. Tüzelleni. Tüzellő-hely. Fel-tüzeltem (-indítot-tam, -ingereltem) ötet. Tüzes-áldozat. Tüzes fakadék. Tüzes lapták: -bombik*, -golyóbifok*. Tüzes nyíl, Tüzes- (tengeri) tolvaj. Tüz-ger-jefz-

jesztő: tűz-szerszám. Tűz-vész. Tűz-virág. Fel-
tűzesülni: -tüzefedni. Tűzeskedni. Tűzi mester-
ség*. Tűzi játék. Szent Antal' tüze. Tűz-vető
hegyek. Tűz-hely' feje. Tűz-látó: tűzre-vígyázó.
Tűzelgő fa, -hegy, 's a' t. Tűz-félszek. Tűz-kő.
Tűzesség. Tűzről pattant gyermek.
Tűzni: szegni, varrni. Szépenn tűzött gallér*, mely-
re-való, -ruha. *Lásd* Tűdzeni.

U.

Udú: udó, odú. Udvas-: odvas-fog. Udúja a'
fának, fognak. *Lásd*, Odor.

Udvar *. Udvara' az égenn, a' Napnak, Hóldnak.
Udvar-ház. Udvari had. Udvarló palota *. Ud-
vart állani: udvari gyűlést tartani. Udvar-t hír-
detni: öszve-híni az udvart. Nagy udvart tart:
pompás * tselédeket *. Udvar' hazúgja. Udva-
riság. Udvariás minden maga-viselete. Udvar-
nok: udvar-bíró. Udvari ember: *Aulicus*.

Ugar: nyugott szántó-föld. Ugarlani: ugorolni; fel-
törni, szántani az ugart. Itt az ugarlás' ideje.
Ugarnak hagyta, v. ugaronn, a' földet.

Ugordom: ügrom; szököm. Ugrálni: ugrándo-
zni. Ugordós: szökős. Ugró-, szökő, vizet fel-lövellő-
kút. Meg-ugrattam: meg-vertem.

Ugy tott: úgy tatt, úgy ám, úgy mondom. Ugyan
úgy-é.

Uhogni: huhogni, huholni. Uhog . . a' bagoly.

Új, v. újj: újdoni mód *: újdoni-ság, valam. haj-
dani-ság. Újdon-újj. Újjolag: újjontonn, újjon-
nan, p. o. el-kezdeni a' dolgot. Újjonozni: újsá-
got kezdeni, -üzni. Újság-levél. Újság a' hól-
d-bann: hól'd' újjúltta, új-hól'd. Sok újjításokat
tesz. Újságolni. Újjítgatni. Újjontábann (elein-
tén, midőnn még új, v. újság, v. kapós-vólt)
hetsülték. Újjontábann sokat ért a' ruha.

Undok. Undokíttani: undoklani, undokodni, undokúlni. *Lásd*, Trágar *.

Undorodni: tsemerleni, tsömörteni; v. útálni valamit; v. ifzonyodni valamitől. Nagyonn meg-el-undorodott az étel-közbenn. Undorodás nélkül reá nem nézhettek. El-undorodtam tőlle.

Ünni. Ünatlan. Ünalom-: ünat nélkül, el-fáradtthatatlanul, p. o. dolgozni. Ünakodni: ünakodni, ünakozni. Ünakodva tenni a' dolgot. Üntt: rest. El-ünta magát, v. a' dolgot, a' fok bajt. Üntalan: mind-üntalan, mindég, folyvást, szüntelen, v. szünetlen. El-ünakozott. Ünakozat. Ünalmas dolog. Ünatkozó. Ünttig elég. Ünttig kérni valamit.

Ünfolni: onfolni, onfolni, izgatni, kísztetni, nógatni, ösztökélni *, ferkenteni, farkallani, valakit valamire.

Üntatni: kintetni, kinteleníteni, szorgalmaztatni, búsíttani, üntalan' kérni. Üntatlan'-is (ünfolatlan-is, kintetlen-is) végbe-vízi. Üntatás. *Lásd*, Ünfolni, és Ünni.

Ür. Uradalom: nagy birtok, nagy jószág. Uralkodogalni. Uralni: urának ismérni, -tisztelni. Uraságos: Nagyságos. Uratlan: (magva-szakadt) jószág. Üri-Rendek, -viselet. Üriásonn (Üri módonn) él.

Urok. *Lásd*, Hurok.

Üffantani *: üfsintani, illantani, illani, szökni, ofontani.

Üfzamás: üfzás, üfzomodás. Üfzamni: üfzni. Üfzdogalni: üfzkálni, által-üfzhatatlan folyam.

Üfzúttani: hufzúttani. Ne üfzútsd a' kutyát.

Üt. Valakihez útasíttott Ember. — Levél. Dolgaibann el-útasíttom. Útasíttás nélkül-is jól eleredni, menni, haladni, a' dologbann. Útatlan. Üti-társatlan. Útazó: útas. Útozás: Útozat. Ütmutató: kalaúz. Levél-útasíttás. — Üti költség. Üt-levél: pakszus *. Üti fü.

Ütálat: gyűlölet. — Ütálatossá tette: meg-útáltatta, magát. Ülálatos-ság. Ütálatoskodni.

Utól.

Utól. Utólb-, v. utóbb-írás : ragaszték, tóldalék, szerzelék, hozzá-adás a' levélbenn. Utóly ser : utólsó főzet a' serből, 's a' t. Utólsó karbann* van. Utólabb : később, utólbann, utollyára; későbbenn. Utólyyas gabona. Utól érem: el-érem. Utólyyozni: utólyát venni, ki-venni valaminek. Utól étek: utó tál-étek: tsemege. Utóbbi-: utólb-, -levelem.

Utfa: ótz (régi szó) útfaz. Utfa' Kapitánnya*. Utfa'-szemettye. Utfás gyermek: tsapongó. Utfai rend-tartás. Fő-(öreg, nagy) utfa. Ut-fánként. Utfa-ki-rakás, *Lásd, Rakás.*

V.

Vad: Vadász-mester. vad-kert : vadas kert. vadon : vadony, rengő, rengeteg, kietlen, szörnyű, sivatag, roppant p. o. erdő, v. tartomány. vadász-dárda, -eb, -háló, -keleptze. vadászó ló. Vadi kegyetlenség. vadított: Elvadúlni. Vadság. Meg-ki-vadászták: meg-kihajtották, p. o. az erdőt. vad-bika, -borsó, -dífnó, -ember, -fa, -füge, -gyömbér*, -galamb*, hagyma, -hús, -kan, -katáng, -ketske, -kender, -köles, -kölyök, kömény*, -kos, -lentse*, -ló, -mák*, -olaj*, -pólé*, -rák*, -retek*, -ruta*, -sáfrány*, -sállya*, -szamár, -zab, 's a' t.

Vád: bé-adó, bé-mondó, fel-adó, áruló, vádoló.

Vádos: vád; v. vádolhatandó; v. vádoltatott. vádoskodni.

Vadóka: vad alma; v. vad körtvély.

Vadonnan-új: újdön-új, éppenn-új. Ez vadonnan-új.

Vadótz: vad-zab, lednek, rozsnok.

Vad-viadal: vad-hartz, vad-vívás, hetz*.

Vágni. Vágás: metszés, szelés. Fel-vágott út. Kerek-vágás. Közöld (vedd-közbe) a' vágást. Vá-

gó: kendert-törő eszköz, tiló; v. minden, a' mi vágni való. Fa-vágó. Vágó, v. vágó-szék: mélszár-szék. Vágó-marha: vágni-, v. vágóra-való. Vágó, v. marha-hús: vágó: mélszárós. Főbe vágtam: ütöttem. Szóval meg-vágtam, v. -vagdaltam. Vagdaltt-tészta, -hús. Vagdaló kés, bárd, -tőke. Vagdalttat adtak a' sertésnek. Vágtsálni. A' Fa-vágatón*, v. vágónn elég forgáts, (fargáts, v. faragáts) van. Küldd-ki a' vágókat (fa-vágókat) az erdőre. Fel-vágnatni a' gyermekeket.

Vágyni. Vágyakodni: vágyódozni, vágyódni, vágyóldani, vágyólkodni*, kívánczkodni, törekedni, valamire. Tifztségre, nagyra, nagy fityre, -vágy. Vágyás. Nagyra-vágyóság.

Vagyonos: birtokos, jószágos, értékes, v. értékes, tehetős. Vagyon: vagyonság, birtok, jószág érték, v. értéki erő, tehetség. Ki-hült, -fordúlt, -kopott minden vagyonnyából, vagyonságából, v. vágyománnyából. Sokra megy az ő vagyonnya. vágyonnya el-győzi, el-birja. Meg-vagyonosodni: -gazdagodni.

Vahorászni: varázslani, bűbajoskodni. *Lásd,* Báj.

Vaj! ah! vaj mi nagy dolog e' világonn jól élni! Vaj mi szép! Vaj ki utálatos. Vaj nem. Vaj igen.

Vai. Vaj-rénye: rántotta, rátotta; zsíronn-, v. vajonn-sültt tojás. Vajló: vaj-köpülő, vajoló.

Vájolni: tésztát szakasztani, v. -szakajtani. vájló: vájoló-, v. szakajtó-tekenő, v. sütő teknő.

Vajudom: vajuszom, lankadok, fonnyadok, vajlódok, tikkadok, hitványodom, tsünöm. vajudtság. Vajudttúl látni a' dologhoz.

Vak. Vak a' kotzkábann*. vaklok: alig látok. vakli, alig-látó. vakoskodni. vakos: vaklyas, vaklandos. vaklyafonn: vaklandosann. vak-nap, -hóld: kettős, v. hármass-nap, -hóld. Vak-ablak*, -szem, -feb, -tetű, -ütés, -vereség. Vak- (titkos) ütés, v. -vereség, esett rajta.

Vákány: vágány, vápa, al-fel' völgye, hasadékja, vápája, vákánnya.

Vakarj innen: takarodgy, vakarodgy, kotródgy, kotorj.

Vakarni. L6-vakaró. Vakarts: vakaró, vakarú, bodak. vakartsálni: vakargatni, vájogatni. vakaródzom. vakaródzhatnám: vizket a' testem. Sok rosszat vakart maga nyakára. Ugyan reá vakart: reá-pergelt, -pirított.

Vakolni: mázolni, színleni, síkárlni, téhelyezni*. Vastag-, vékony-vakolás. Fövenyes vakolás. vakoló kalán. vakolat.

Valahára: későre. valahára (egyszer valaha)] el-érkezett.

Valamidönn: valamikor; v. valami időnn. Valami-dönn itt vólt.

Válasz: felelet, elő-adás, el-beszéllés; v. külömböztetés, választás, külömbség. válasz-levél. válasz-tétel: elő-adás; v. meg-választás. választéví: meg-ítélő, -bíró. Választot (választ.) venni, -tenni, -adni. válaszolni: felelni. válasz-út: út' el-válása, ágazása, el-ágazó út.

Választani. választva adni. választatlanul: választás nélkül. választó-víz, -mester, -szer, -mesterség, -kementze, v. -edény. Választék. Haj-választék. El-választott minket a' tiztség, az halál. Ki-, meg-, el-választani a' javát.

Választig: váltig, váltigen, választigen, felette, eléggé, elég képpenn. Választig, váltig, — in-tettem. váltig — dolgozott. váltig szerezett.

Váll: humerus, v. thorax. váll-köz. vállba-vágott mente: újjatlan mente. váll-hegy: váll' hegye. váll-lapotzka, -köze. Fel-vállalni: magára venni. vállat vont, v. vonított: vállal felett. Fel-venni, le-vetni, a' vállat. vas-váll: melly-vas, fegyver-derék. Fél vállra: fel-nem öltve, öltetlen, palástul*, panyókául venni p. o. a' mentét.

Vallani. Vallás. vallást tenni. vallás-tétel. vallatni valakit. vallatás. vallatlan. Meg-vallani.

Bé-vallani íőszágát, valakit; v. valaki' dolgát.
Kárt vallani: szénvedni.

Válni. Válthatatlan. Majd el-válik a' dolog. Meg-válik, ki lessz erősebb. Még derék ember válhat belőle. Ki-vált közülök, a' feregből. Ki-válalkoztak a' többi közül valami hármann.

Való: (löny*, *ens*) v. nem tréfa*, valójábann-való, igaz. Való-e, a' mit mondasz? való, (igaz) hogy ott voltam. Nem való, a' mit emlegetnek. valóba: valóbann. valódi: igazi, valóságos, valódi igaz. Valódi Magyar. — való nezt: -való-nézve. Erre-való nézt: erre-való nézve. Azokra való nézve (azoknál fogva) tetemes károkat vallottak.

Váltani: szerezni, tserélni, vissza-venni, ki-fizetni, változtatni. Jőszágot, gyűrűt, rabot, váltani. Ki-váltani a' zálag*-ot. Fel-váltódni. Meg-váltani életét, valakit az haláltól. Mit kívánsz váltságul? Fel-váltani az ör-állót. Ki-változni: szabadulni, szabadíttatni, mentekezni, — a' veszélyből. Ki-válthatatlan. Ezenn mást kell váltani: venni, szerezni. Meg-kell néha a' ruhát váltani: változtatni. Meg-váltani a' kormányt az ekébenn.

Változni. Változandó-ság. Változhatatlan-ság. Változat.

Válu: víz-tartó. Moslékot önteni a' váluba. Váluból itatni a' marhát. Malom*-válú. *Lásd*, Selép*.

Vályog: polyvával*, v. szalmával*, öfzve-gyúrtt's hempelygetett sár, könnyöleg sár. Tapasztani, v. építtetni-való sár: mór*, égetetlen tégl*. vályagolni. Le-húllott a' vályag a' falról. vályagfal.

Vám. Vámolni: vámot venni. Vám-pénz. Híd-, malom-vám. vámos-ság. vámozni.

Vándor*: útzó, szarándok. Vándorlani. Vándorlóba menni: országot, világot látni, jőni menni, jární kelni.

Vánkos: párna*. Vánkos-héj, v. -haj. *Lásd*, Fe*.
ally.

Vánszorodni: fatynadni, vajudni, tsünni, erőtlenedni, aszni, száradni. *Fel-vánszorogni*: fel-kelni, valami nehezenn. Nem tudom, hol vánszorog. *Vánszorogj-ki* (kászológy-ki) v. vaszkolódgy-ki, már egyszer az ágyból. Egésszenn el-vánszorodott. *Lásd*, Szakaszzkodni.

Ványolni. Ványolóba vinni a' posztót. Valakit jól meg-ványolni: meg-dögönyözni, -rakni. *Lásd*, Kallani.

Vápa: lápa, láp, lápos hely, víz-allás, tótsa, motsár, fertő; v. lapos-térség, -hely. Vápás.

Var: túr, kosz. Olt-var. Varasodni. Varasítottom: ki-febesíttem. Ki-, bé-, meg-varadzott. varas-béka. *Lásd*, Tsirke.

Várandós: szüléshez közelgető. várakozat. váratlán. várandó (férjhez menendő) -személy. várás: várakozás.

Várási-szabás: -rend-tartás, -kormányozat, -igazgatás, -törvény. *Lásd*, Lak'-kormány*.

Várnyi: akkora mint-egy vár. Falunyi. — Embernyi magasságú. —

Várási-község: *Respublica*. Várási módra: tisztelet-gesenn. Várási-rendű, -szóllás.

Varázslani: varázsolni. Varázsló-ság. varázslás. *Lásd*, Báj.

Vár-fok. *Lásd*, Fok.

Varrani: varrni. varrást ki-fejteni, -bontani. varratlan. varró. varró láda*, v. -párnátska. varrás után, v. varrással, elődni, tengődni; tengetni életét, gyermekeit. varromány. Hím-varrás. varrdogalni. varrogatni.

Varfa*: vörse*, vesszőből-fűzött, kötött, fontt hal-fogó, v. -tartó.

Várta*: erkély, ör-álló-hely, fiók-strázsa*. Ör-ház, v. -hely. vártázni. várta-ház.

Vartyogni: lotsogni, fetsegni, karatyolni; v. rekegni, regelni, mint a' béka.

Vartzogni : retsegni, ropogni. Vartzog a', foga kö-zött a' főveny, v. kö-morzsalék.

Vas : Vasba, v. vasra-verní valakit. Vas-derék: vas váll, mejj-vas. Sing*-vas: marok-vas. vas-bánya. Vas-hámor*: pörölő*, vas-koh, v. -kohó. vas-, értz*-égető kementze*. vasaló: téglázó* vas. Rab*-vas. Vas-rosda, -rofta*, 's a't. Vas fulyom: három-szegű vas, *murex*. vas-salak*: vas-szar, -ally, -ganél. Vas ing. Vas borona*. Vas-áros. Vas kapots. Vafazni. Vafas szekér. Eleget vafaltam rajta (eleget úntattam, eleget kopátsoltam-, tüzeltem rajta) de meg-nem ejt-hettem. Vafat verni. Vas-verő (*malleator*) vas-gyűrő. Vas-verő: pöröly.

Vaskos : tsontos, izmos, velős, vállas, tenyeres, talpas p. o. Hajdú.

Vásni. Váfott: váslott, kopott; v. pajkos, hamis p. o. Ifjú, Leány. — El-váfott, v. -váslott, a' köntösöm, fogam. Nem fog benne vásni a' fogad: nem lesz részed. váslalni: koptatni. El-váslaltam a' ruhát.

Vastag : izmos, erős, vaskos. — Vastag eledel, éték. vastagíttani: erősíteni, valakit a' jóbann. Vastagodni: vastagúlni, vastag: durva, (go-romba*) felelet. vastag ember, -fa, -vászón. vastagság.

Vástolni: leveleit le-szedni a' szöllőnek (*pampinare*) vástolás! Lásd, Levél.

Vataléf: palatzk, bor tsutora, kulats, verefs gyurkó.

Vatsogni: sírva kiáltani. Ne vatsogj. Ne vatsog-tasd a' gyermekeket.

Vatsora*: est-étel, est-lakás. Vatsorálás. Vatsorál-godalni. Vatsorálhatnám; *coenaturio*. Vatsorá-lok. Vatsorátlan marad. Az ebéd* helyett-is tétethetik: dél-étel, v. dél-lakás. (Lakni: enni inni. Jól-lakni). Reggelezni*: reggel falatozni. Reggelezés: reggeli falatozás, reg-étel. Déllez-ni: délbenn enni. Déllezet: dél' étel, v. -lakás. Estelezni: este enni. Estelezet: est-lakás, 's a't.

Vatzkor : vad-körtvély. vatzkor-fa.

Vatzogni : ketzegni, kotzogni, öszve-ütödni, kot-szanni. A' hidegtől szinte vatzogott a' foga.

Vatzok : vafzok, ágy, alom, ágybeli. vidd-ki a' vatzkodat. A' vatzkát tzipeli : hordgya. Ki-vafzkolódní : -vatzkolódní, bújni, az ágyból. Ne vafzkolódgý : ne mozgolódgý — ne félzkelódgý, tudni-illik az ágybánn.

Váz : váfz, íjefztő, a' madarak ellen. rsont-váz : *skeleton*. váz-gondolat. Mind ezek tsak íjefztő vázak.

Véd : védelem, óltalom, védség; v. óltalmaz; v. *Patronus*. Védem : mentem, védelmezem. Védés : védelmezés. védő. vedő-, v. véd-írás : mentő-írás. védőleg. Ő nékem védem; v. védőm (*Patronus*) én néki védettye (*cliens*) vagyok.

Vedleni : verdeni, tollát húllasztani, kükleni, vet-kezni. *Lásd*, Küköltt.

Vég. Vég-pofztó, -váfzon. végestől venni a' váfz-nat. Egész véget venni. vég' (végső) bútsú. Vég' hurka' le-esése. vég' órára * jutni. véges véginn : éppenn utóllýánn. végezetre : végre, p. o. azt mondtam. véget vetett barátságá-nak. végre hajtom : végbe, v. véghez vífzem. Végiglen : végig, p. o. ott maradtam. Végbéli : határos, szomfzedságos. Nem lefz jó vége. vég-ház : erőfzég, vár. Vég : határ. Végséges. Véges-elme : határos. végső fzó a' törvénybenn. Végetlen : vegtelen. Vég-vetés : véget - vetés. Vegtől végig körül-nézte.

Végett : miatt, okért, okra-nézve. Mi végett jöt-tél. Ennek végbe-vitele végett. A' végett ke-restem-meg.

Végezni : *finire*, v. *statuere*. Végezét. végzés. Ő Felsége végezése fzerént. Az Orfzág' végezése. Nem lefz jó végezete : vége; rofzúl fejezi-bé. Ki-, el-vagyon végezve; ha Magyarok akarunk lenni, magyarul tanúllýunk. Ki-végezni valakit a' Világból. Ki-tudgya, mit végzett felölle az Iften? El-végeztem magambánn, hogy — Vége-zetre:

zetre : végtére, utóllýára. Ez el-végezett (meghatározott) dolog már.

Végezet : szabás, rendelés. Az örök végezet így hozta.

Vegy : vegyes. vegyíttem. vegyesíttem. vegyület. vegyülmény. *Lásd*, Elegy.

Vékony. Vék'nyítottom : vékonyítottom. Vékonyítottatlan. Vékonyonn élni. Vékonyodom. Vékonyság. Vékony - ajándék ; -zörgő-gyólt ; -vessző. Fáj a' vékonyom. A' vékonyát fájlallya. Vékonyonn énekel. Meg-vékonyodott, meg-hurkant, a' ló.

Vehem : tsikó, tsitkó ; a' lónak, számárnak . . vemhe, fíja. vemhes : potzokos, ellős, nagy-hasú. Vemhezni : elleni, tsikózni. Meg-vemhezett. Meg-vemhersedni. El-vemhezett : el-vetélt, el-vetette vemhét.

Vélemény. Vél'ni. Vélekedni. E' merő vélemény, és nem tudomány. véleményes állítáfok. Merő igazság gyanánt árúllya véleménynyeít.

Velefzta * : széna-rend. Még-velefztábann vagyon a' le-vágott (kaszált) fű : még gyűttetlen, nints még fel-takarva, öfzve-takarítva, tsomóba, buglyákba rakva, öfzve-gereblyélve*, öfzve-hárogatva. Gereblye* : hárogató.

Vén. Vénhedem : vénhűszöm, vénülök, öregszem. Vénítteni. véni. *Lásd*, Agg.

Vendég. Vendég-haj, -fal, -fog, -ház, -ajándék, -szoba. vendég-óldal : a' szekér-óldalonn két részfől fel-kötött rúd. Meg-vendégleni. vendégeskedni. Új vendégek. vendéggé híni valakit : *invítare*. vendéggé-hívás. vendég-hívogató. vendég-fogadó-s.

Vendély : bor-hordó edény.

Venni : *accipere*, v. *amere*. veddegelni. veddegelő. El-veddegelni az ajándékot ; más' jószágát. Meg-venni a' várat. Ki-vettem belölle a' titkot. Sok ezerenn vette. Rosszra, v. jó nevenn venni a' jó tanátsot.

Vér. Vérbe keverem. vérbenn-fagybann hagyta. vérem-húll. vér-húllatlan. vér-kelés : kelevény. Vér.

Vér-kórságos. vér-fzopó: (fzomjúhozó) kegyetlen. Vér-Atya-fi. Vér-szerént-való rokonság. Vérem: atyámfia. Vérség: atyafiság. Vér-kő: *haematites*. Vérengezni. Verengező-hadak, -tábor. Meg-vérzeni, -vérezni valakit. Vérzik az orra. Vér-fszemet kapott (bátorságot). Véres-hurka: gömbözt. Vérmes éték. Vér-kelés, v.-keles. Vérzik a' szívem, midönn látom.

Verdeni: kopni, mellyedni. Verdik az eszed. *Lásd*, Vedleni.

Verdödni: vergödni, magát ide 's tova hányni vetni. A' sárban verdödik. Verdödik a' meg-fogott egér; a' madár a' kalitzkában; az hal az há-lóban. *Lásd*, Verhüdni.

Vérem. El-vermelní a' gabonát. Vermelésé: föld alá bújtatása, elletése, a' szöllő-tőnek. Vermes.

Veresleni: vörösleni, vereselleni. Veresledni: vörös-södni. Vereslő. Veres hagyma' rojttya.

Verhüdni: verekedni, iparkodni, vergödni, szabadulást keresni; magát a' sárból, veszélyből, tör-ből, ki-akarni fejteni. Nehezenn tudunk a' vízből, hinárból, ki-vergödni, -verhödni, -verhüdni, -kászolódni, -vánfszorgani, -mászni, -gázolni, -verekezeni, -kapni, -kapaszkodni, -mentekezeni, -fejtödzni, —

Veríttek: verejték, veréték. Veríttezem: verejtezem, veríttekezem. Verejtezők: *pori*, verítettéklikak*, verítették-járó apró lyukak*, -részek.

Vérmes: sikes, kövér. Vérmes föld. Semmi vérmessége nints a' földnek. V. Vérmes: véres. Vérmes a' szeme: a' vér el-futotta. El-meg-vérmesedett a' szeme.

Verni. Vereség: verés. Vereség' helye. Verő: pöröly. Haragnak verője, -ütője, nyelve, -szíve. Vertt arany. Vertt út. Rendbe verni, állítani, p o. a' tábort, a' sereget. Pénz-verő ház. Öszve-verödni: -nyomúlni, -tolyongani. Utat, sínört, verni. Veregetni. Fel-vertt leves. Nagy ditsőségre, gazdagságra, tisztre, verekezeni. Fel-verní a' ládát, házat, tábort. Fel-verní a' vadat;

dat; valakit álmából; valaminek árrát; a' méheket; a' tselédet. Mezöre verni a' marhát. Rakásra verni a' pénzt. Verődni: ütődni, rontsolódni. Ver az ér, óra. Verttelék *: *moneta*, v. nyomadék*.

Verőtze: kis ajtó, p. o. a' kertenn, a' pitvarbann. *Lásd*, Ráts.

Vers *. Vers-szerző: Költő. Vers-tudomány: vers-szerzés' tudománya. Versezni: verset írni, -szerzeni, -költetni. Versezet. Versező.

Verselni: verselleni, mással fel-tenni, -ki-fogni, -vetélkedni. Ez aval ver'ellő. Vele nem verselhet'fz: vele fel-nem tehet'fz, nem vetélkedhetel.

Versenes: versenyos, makrantzos, makats, makatsos, konok, perlődő, perlekedő, nyakas, durtzás. Versenelség, 's a' t.

Versenkedni: versengeni, vetekedni, vetélkedni, harfolódni, viaszalkodni, háborgani, virrongani, pántolódni, kötekedni, kötődni, tzivódni, tzi vakodni, marakodni, perlekedni. — Versenkedés: versengés, versenség. Versengős, 's a' t.

Versent-, v. verset futni valakivel: vele a' futásbann vetélkedni. *Lásd*, Verselni.

Vér-tályag: vér-tálygú, vér-tárj, a' vérnek meggyűltte, -torlódása. A' vér-tályagbann húllanak a' barmok. Meg-vér-tárjazott az üdő.

Vész: varfa *, vörse *, háló; v. halas tó, tonya; v. fergeteg. Szél-vész. Tűz-vész. Vészes.

Veszekedni: tsappanni, hitványodni, hitványkodni, szakaszkodni. — Nagyon meg-veszekedett (veszett, erőtlepedett, meg-hurkant — a' lovam, marhám, 's a' t. V. Veszekedni: dühődni, veszni. Veszekedgy-meg: dühödgymeg, vessz-meg.

Veszködni *. A' ló, ha el-szabadúl, ki-veszkődik: kioront, -tör, az ólból, istállóból*.

Veszni: Veszetlen; ép, nem-romlott. Veszett pénz. Veszett (romlott) jofzág. Veszett (dühödt) kutyá. Veszetttség: veszés. Ész-veszés.

Veszteni. Meg-veszteni valakit p. o. méreggel. Hírevesztett. Gyermek-vesztés. Ész-vesztés. Megvesz-

vesztett. Nagy veszteségével (kárával) vitte végbe. Meg vesztegetni (rontani, -döglelni) az erkölcsöt, Ifjat, tudományt. *Lásd*, Dög. Útat, Izemfényt, . . veszteni. Vesztegetetlen: ép, jó, romlatlan. Semmi veszteségével (vesztével, kárával) nem gondolni. Meg el-vesztegetődni valaminek. Meg-veszteni (ígézni, bájolni) a' gyermeket. El-vesztegetni jószágát.

Veszteg: tsendes; v. helybenn-maradás. Veszteghallgatók: nyugszom, nem szóllok. Vesztegség: tsendesség, tsend. Veszteglés. Veszteglő. Ülly, maradgy, veszteg. Vesztegetes: tsendes, békés, békés. Vesztegetesenn. Vesztegeteség. Vesztegetesek: hallgatók tsak.

Vesződni: bajlódni. Vesződés: vésződség, baj, galyiba. —

Véték. Vétkes: hibás, gántsós; v. bűnös. Valakit vétkesíteni: vádolni, gyalázni, vétkesítés. Vétkeség. Vétkesenn tenni valamit. Vétkezni: hibázni. Útat vétett, v. vesztett. Vétetlen: ártatlan, büntelen. Véteni másnak, v. más ellen.

Vetekedni: vetélkedni, versengeni: újjat vonni, p. o. valami felett; a' tudománybann, tanulásbann. Vetélkedő társ.

Vetél. El-vetelt: idétlent szült, v. -ellett. Vetélés, 's a' t.

Vetemedni: vetődni, el-fajúl, el-távozni; magát el-szánni. Rosszra vetemedni. Istentől, Attyaitól, el-vetemedett, el-fajúlt. Hozzám vetemedett: jutott, jött.

Vetemény. Veteményézni. Veteményes kert, -hely, -ágy. Vetemény-magnak tokja, héjja.

Véteni: vétkezni. Vétkeség. Vétketlen. Vétkeztetlajdonítani. El-vetem az útat, varrást, rendet, 's a' t. Vétetlen út. —

Veteredni *: (Pázmány-is él vele) romlani, tsámponodni, poshadni. Meg-veteredik a' fokáig álló bor.

Vetkezni. Vetkeződni. Vetkeznek a' madarak: küklenek, verdenek, vedlenek; tollaikat, hánnyák, új.

újíttyák, mellyedzenek. Le-ki-vetkezni a' ruhából (nem pedig ruhát). Ki-vetkezni minden emberségből. — Vetkező ház: vetkeződő hely.

Vetni. Vétöllő: (a' szövésbenn) tsanak, mellyel által.vetik az ontokat (bél-fonalat). Ellen-vetni, v. néki-vetni, magát. Meg-vetette: megbakta-, magát. Vetni valakire: valakit okozni. Magadra vész. Vetény fa: melly el-vetett magból termett. Mást meg-vetni. Szántó-vető. Jó vető magra szert tenni. Vetetlen föld. Vetett ágy. Agyat, számot, földet, kotzkát, adót, tselt, akadalyt-vetni. Vetést tenni: magot vetni. Szépek a' vetések. Egy vetést tettem a' kotzkával. Szemre vetés, -hányás. Vetett- (rakott, tsináltt, ki-kövezett) út. Oda vetődni: jutni, vetemedni. Meg-, el-, ki-, öszve-, hátra-vetni valamit.

Vetretze: sültt szalonna-szelet. *Lásd, Pörtz.*

Vétzer: Détzer. *Decebalus.* Vára lehetett ennek a' Baróti határnak Ölt-vize felé men'tében, mellynek része mái-nap'-is Vétzernek neveztetik.

Vezetni. Vezető: Vezér. Fő-Vezér. Vezér-gyeplő. Vezeték ló: mellyet vezetnek. Vezetékelni. Vezetékeny: könnyenn-vezethető. A' tudománybann vezetője vala, v. vezérlője. Vezérlésére bízott. Szép a' bé-vezetése (elől-járó beszéd) annak a' könyvnek. Pompás *, (fényes) bé-vezetés a' várasba. Vezérség. Vezéri. Vezeték név. Vasat, értzet *, vezetni: nyújtani. Had-, tábor-vezető. Vezeték szándék: második (nem első) szándék. Ez vala vezetékek szándékja, hogy —

Véznya. *Lásd, Satnya.*

Viadal: hartz, ütközet, viadalom. Viadalmas: viadalos. Viaskodni: víni, hartzolni, tsatázni, tuslakodni, bajlódni. Viadallal meg-veszem a' váraft. Viadal-mester. Viadali.

Víd: víg, vídám. Vídámodom: vídúlok. Egésszenn meg-vídúlt. Vídámonn: vígann, vídámúl, örömet, jó kedvvel, vígadva. Vídítottom: vídámítottom. Vídám-artza, -kedv. Vídámság.

Vígasztalni: keservét, bánattyát, enyhíteni, le-fájlítani, olaszolni; kedvre hozni. — **Vígasztalatlan.** **Vígasztalhatatlanul.** **Vígadni.** **Vígadozni.** **Vígság:** vígaság.

Vígyázni. Szoros vigyázat. **Vígyázó** torony *. **Vígyázatlanság.** Éjjeli vigyázó. **Vígyázgatni:** **Vígyázó** szemek.

Vigyorogni: vigyorgani; fogát fíttva nevetni; száját félen-vonzani, -vigyorítani; v. fogát tsikorgatni. **Szaj-vigyorítás:** szaj-tátás. **Vigyorgó:** nevető.

Világ. Világ írási tudomány: *Cosmographia.* Világ-író. Világolni: világoskodni. Világos nappal. Világosodni: világosúlni. Világodatkor: világodni kezdvén az idő. Világ-, v. világos-virradttig. Világtalan-ság. Világ' farka. Világi Rend. Világos-ház, -vár. Világosítottok: világítottok. Világosítottom.

Villám. Villámás; villámlás. Villámat. Villámó: villámló. Villámom. Villámozom: fénylem, ragyogok, tündöklöm. Villámozat. Villámodom; villámlók; v. meg-virradok. Már villámodik: virrad. Villámodatkor: virradttkor.

Villogni, v. villagni: tündöklenni, fényleni, tsillogni, ragyogni. Villogó fegyver. Villogás. Villogvány; tsillogvány. Villogtattya fegyverét.

Villongok, v. villangok: harfolódom, pántolódom, vetekedem, veszekedem, zivakodom, zenebonáskodom, pörlekedem, kardoskodom, kaptzáskodom, háborgok, verlengek, viszfázkodom. Villongás. Villongó. Villongság.

Víni. Meg-víttak egy más közt. Vívás, baj-vívás. Vad-vívás. Vívódni: vetekedni. Erőssenn vívok. Meg-víttam a' várat. El-vívom tőlle az országot. *Lásd,* Viadal.

Vinni, vivő félbenn vólt. Vitel. Egy vitel-széna, -fa: mellyet egyszerre el-vihetni. Meg-viszem az adólságot; ennek az hírét. Ki-vinni ennek a' hírét, az ország' széllyeit. Vitetlen. Vitethetem. A' törvény' elejébe, törvény-székre, vinni ügyét. Egig vinni, -emelni, szóval valakit.

Vinnye: kováts*-műhely. Az ő vinnyéjében koholtatott ezen purdi hazugság.

Vintzázrozni: hantzúrozni*, játszodozni, nevetkezni, hinnyogni, vinnyogni.

Virág. Virágjábann élő. Most él virágjábann. Virágból nőtt pölyh. Virág-káposztá. Virág' széke nek száratskája. Virág' tokja, -szára. Virágos-ágy, -bársony, tafota*, -fandsa*, -polhár*, -sálka*, -szélke, -tsésze, -kert.

Virgantz: virgontz, furtsa, fürge, fürgentz, eleven, p. o. Ifjú. Virgantzság. Virgantzkodni*.

Virittani: virúlni; zöldelleni. Virittanak a' fák, kertek, mezők: zöldellenek, fakadnak, hajtanak. Virittás. Virítottó. Virúlat.

Virits: valami növényből (*vegetabile*) magból, gyümölből, fából ki-főtt, húzott, -ütött, -nyomott, sajtolt, -eresztett lév. Arpa-, rozs-virits (ser). Nyir virits: -víz, nyirfa lév. Alma-, körtvély-virits: tsíger, v. tsügör.

Virradni: verradni. Virradta: reg, v. reggel. Virradóra jöjj-el. Virradttakor (virradttkor) itt leszek. Virradtta előtt. Virradás előtt-való. Virrasztani: vígyázni, ébrenn lenni. Virrasztás. Virrasztó (Bakter*) éjjeli ór. Virrogatni: gyakran vígyázni.

Virrongani: virrogni, tziwódni. Szüntelen virronganak egymás közt. Lásd, Villongok.

Viselni: tűrni, hordani, győzni. Viseldegelem. Ugyan csak emberül meg-viselte (-tanította, -győzte, -rakta) p. o. az ellenséget. Csak belém kötekedgy, v. kötelődz, majd meg-visellek. Viselő: terhes, nehézkes. Viselt: viseltes, avitt, kopott, vásott p. o. ruha. Hány viselet- v. öltözöruhája van. Már el-nem viselhetem, a' mit tesz' rajtam, (nem győzöm, nem tűröm). Viseld a' bajt, melly reád rayatott. Maga szép viselésével.

Visgálni: kémteni, nyomozni, tekénten. — Visgálóra venni. Szorols visgálat alá vetni. Visgálódni. Meg-visgálok a' dolgot. Ég-, tsillag-visgálók.

gálók. Visgálból küldötték ötet. Meg. ki-visgáltatom.

Visítani: fennyenn, hangosann p. o. nevetni. Visíttás.

Viskó: szük; alaton-hajlék. *Lásd*, Gugyóló, és Gurdély.

Vislatni: fürkészni, füttyészni; keresgélni, 's a' t. Mindent fel-vislat, -kutat. Visla-eb. Vislató szemekkel lenni. Vislatás.

Vissz hang: visszsa-hang, visszszáló-hang; visszsa-vertt, -ütött, -szökő-hang. Vissz-hangolni. Vissz-hangolás.

Viszketni. Viszketeg: rüh; v. viszkettség. Viszketeges. Viszkettető-serke; a' bőr alatt. Viszket a' lába a' tántzra. Mindég arra viszketett; arra fájt, a' foga; arra törekedett, -ásíttozott, -sovárgott. Viszketeges elme. Viszketek: *prurio*. Viszketdegelem.

Viszont: vizsontag; megint, ismét; ellenbenn. Vizsontagsága (változása, fordúltsága) az időnek. Vizsontag-való: viszonyos. Viszonyosság. Vizsontagolni: vizsontolni, viszonyolni, viszonyozni, vizsont tselekedni. Vizsontagi hasonlóság. Vizsontaglás. Sok vizsontagságonn ment-által. Vizsontagsággal voltak egy máshoz.

Visszsa-élés: *abusus*, gaz szokás. Visszsa-adatás, beféllés, -fizetés, -foglalás, -foglaló levél, -fordúltság; -hívhatatlan, -morgás, -szövés, -tanulás, -tulajdonítás, -pötkölödni, -vonulni, v. -vonódní. *Lásd*; Visszszás.

Visszszálkodni: kotzódni, vetélkedni; egyeneetlenkedni, visszszát vonni, v. visszszáskodni, 's a' t.

Visszszálni: közbe szőni p. o. valami vászonba, diktába (vászon neme) más színt. Visszszállott fonál.

Visszszálys erő: *vis repulsiva*.

Visszszánozni: visszszsa-adni. Visszszánozó; v. viszonyos-ízeretet. *Lásd*, Visszont.

Visszszás: fordúltt, ellenkező, bajos. Igen visszszás ember: Ez nekem igen visszszásnak tetszik. Vissz-

szásonn esik a' dolog. Visszálag: visszafásonn, ellenkezőleg. Visszájára vette az inget magára, fordítva, fonákul. Visszájára fordult a' dolog. Visszásokodni: ellenkezni.

Vita, v. **víta**: baj, bajlódás, galiba. Sok vitám volt vele.

Vitatni: ostromlani, kényszeríteni. Eleget vitatott; de nem vehetett szándéka' tellyesíttetésére. Nagyon vitatta a' dolgot. Azt vitatta (erősíttette, állatta) a' többi között, hogy — Ezt vitatás nélkül is megengedem. *Lásd*, **Víni**.

Vittsani: felelni: hasádozni. A' gesztenye, fondorjából*; a' bab*, tokjából ki-vittsan, ha megérett.

Vitel: *vectura*. Vitel-bér. Széna-vitel. Egy vitet (egy vitelre való-) p. o. szalma. Az el-vitele lokba kerül. A' pénz' bé-vétele a' ki-vitelével meg-nem egygyezik.

Vitéz: vitézi hátorság. Vitéz kötés. Vitézlő. Vitézkedni. Választott vitéz. Vitézlő-, -társ, -társaság. Szentelt Vitéz.

Vitzek: halas-tó.

Vitzkándozni: fitzkándozni, ugrándozni. Vitzkándoznak az apró halak a' vízben.

Víz: víz-állás-os, v. álló hely. Víz-bé-vitel: víznek bé-vitele, p. o. a' városba tsatornákonni. Vizenyős: vizejtött, nedves, víz-öntött. Vízereftő. Vízet el vető barázda*. Vízi erő-, -had, -leány (*nympha*) -tyúk, -mesterségek, -pók*, -borjú, -bika. Víz-mellyékiek. Víz-mérő. Víz-folyam. A' víz libég. Víz-mosás. Víz-kórság-os. Víz-torlás, -zajlás. Víz'árka. Vízelni. Vízellő-edény. Víz-buborék. Vizesítem: vizezem. Vízellet: húgy. Víz-rekefztés. Víz-le-tsapolás. Víz-özön.

Vizza*: pászta a' szöllőben. Hány vizsára osztotta a' szöllőt?

Vólta: mi-vólta-ság: miség. Vólta-képpenn, v. vólta-ként. Bel', kül-vólta a' dolognak: állapottya. Mi-vóltom. Mi-vóltod. Mi-vólta, 's a' t.

Vonagni : vonakodni, vonyalgani, vonyalgodni, vonyogodni, húzódozni; v. vonaglani, haldoklani, mellyébenn heregni, v. hiritzelní. **Vonaglás**: fel-vonás, mellyébenn heregés.

Vonni : vonszani. **Vondosni**. **Vonítottani**. **Vonogó** : vonyogó, kamó; széna-, szalma-vonó. **Vontt. arany**. **Vontató** p. o. hely, kaptató, hágó. **Vonat**: húzat. Első vonatra (húzásra) mindigárt nyert. **Hegedű**, kéz-vonó. **Vonzó erő**. **Ki-elvonni** magát. **Jót vonítottani** valakire. **Vonogatni**. **Mihelyt ki-vonta** a' lábát a' házból. **Öt-felvonásbann** lesz a' játék. A' ruhákat **vonogattya** a' rántzokból. Szép vonásokat tesz a' hegedűnn. **Húzó-vonó** Tisztek. **Ki-meg-vonni** (élesíteni) a' borotvát *. **Vonva** : vontatva. **Vontató** : (forspont*)lovak. **Vontatófok**: forspontofok*.

Vő: vej. **Vő-fély**. **Vő-legény**. **Vőm**: vejem.

Völgyelni: hornyolni, vésni. **Völgyelő gyalu**. **Vőb**gyes.

Vörhőnyeges : vernyeges, vörhenyeges, gesztenyeszínű p. o. ló. **Vörhőnyő**: fekete-piros, kástélyos p. o. bor. **Vörhőnyős sárga**: arany színű. **Vörhenyedem**: vörhenyülök. **Vörhenyезem**. **Vörhenyített**.

Vörös : veres. **Vörösellem** : vörössellem, valamenyire veres vagyok, vöröslem. **Vöröslik**: vereslik. **Vörösellő**: vörös-szabású. **Vörös posgas**: veres színű. **Vöröses**.

Z.

Zab. **Zab-gyermek**: fattyú. **Zabló válú**. **Megzabolni** : -abakolni *, a' lovat. **Zabos**. **Zabi**.

Zabállani : zabálni, zabálódni, fokát enni, nyelni-falni. **zabállott**, -zabáltt ló (az ételtől, v. italtól).

Zabola: fek, kantár. Zabolázás. zabolátlan Ifiú, -ló. zabolánn tartani, hordozni. Néki-eresztteni a' zabolát, kantárt. zabolázni a' lovat, a' rossz erköltsöt, indulatot. zabolás fenyítették. *Lásd*, Ere.

Zagyva: elegy-belegy; elegyes, vegyes; v. tsászta, bozót; v. káka, szittyó; v. sásas hely; v. zagyva; Magy. Ország' térségénn egy víznek neve. zagyválni: keverni, zavarani. Mindent öszve zagyválni. zagyválás.

Zaj: zörgés, kiabálás; v. a' víz' színénn úszkáló jég-darabok. Meg-indúlt; el-ment a' zaj. zajlik a' Duna; jegez. Meg-zajdúltak, fel-zajdúltak, fel-kiáltottak; -zendültek, -rivadtak, -riadtak, fel-fortyantak, -buzdúltak a' népek. zajdulás, zajos-tenger, -gond, zajló víz. zajosodni. zajogni: kiabálni. Ne zajogjatok.

Zajda: bútör, málha, tergenye, tzutzolék, kötzölék, tüfzö, turba. zajdás.

Zákány: seprő, seprőlek, ally, allyadék, zavar, zavarék, motsok. zákányos víz. Le-fzállott zákánnya a' víznek: meg-fzállott, -üllepedett a' víz. Meg-zákányosodott.

Zakatolni: zörögni, zörgetni. Ne zakatollyatok.

Zaklatni: kényszeríteni, únszolni, nyomorgatni, kergetni. Mind-addig zaklatott, valameddig szándékát nem tellyesítetttem. zaklatni a' marhát, parasztot, jobbágyot, alatt-valót. zaklatás. zaklató. zaklattság.

Zálag *: zálog *. Zálagba vetni a' jószágot. zálagba-vetés. Meg-zálagolni valakit. zálagba-venni valamijét. zálagos p. o. föld. Örökre el-zálogosította jószágit. zálogosítottás. zálogolni. zálogját ki-váltani. zálogért játszani. zálogul adni. zálogba adni, vetni. *Lásd*, Tufz *.

Zamántz: zomántz: belé-égetett festék; v. máz. Zamántzozó; zomántzoló-, üveg-, korsó-, 's a' t-hímező, -író; *Encaustes*. zamántzos: égetéssel festett, zomántzozott. zamántzos gyűrű, kard, 's a' t.

Zanót : perje-fű, eke-akadály. *Cytisus*.

Záp : rothadt, romlott p. o. tojás. záponn maradt (meg-zápúlt, ki-nem költ) tojás. záp fog: őrlő fog; *molaris dens*. V. Záp: kölü. *Lásd*, Fentő.

Zár : zává* , závor*, retesz, lakat. Zárlani: zárni, zárni, reteszelni. Bé-zárkozni a' szobába. Ki-zárni. A' zárt fel-törni. Zárlott hely. Záros ajtó, 's a' t.

Záfló: áfló. Záfló' allya: záfló-ally, egy záfló alatt-való Legénység. Záflós Úr: záfló-tartó.

Záflpa: fehér húnnyor, pírűszentő fű. Záflpás.

Zátony: gázló, tsekély víz, mellybenn a' hajó fel-akad, meg-feneklik. Zátonyos hely: főveny-dombos. Zátonna a' víznek.

Zavar: chaos, zavarék, keverék. A' zavarból kihúzta. Zavaratlan. zavarított, zavarom, zavarosított. Zavarodom. Zavaros. Zavargatás. Zavarlani. Zavarodás.

Zeke: tzedele, zekele; gyapjú-posztóból Katonai rövid köntös. *Sagum*, v. *sagulum*. Innen eredhetett: *Zakum*, *Zakulum*, *Zekum*, Tzedele, Zeke; és így származhattak talán: *Zekele*, *Zekelyes*, *Székely*, *Siculi*.

Zemes: irha; v. lágyann készült bőr.

Zendülni: lázzadni, zenebonáskodni, háborodni. Fel-zendült a' nép. Zendülés támadt. Zendülő félbenn vannak a' nemzetek. Zendíteni. Zendítő. V. Zendülni: hangzani. Zendülnek az hurok; füleim. Meg-zendült az erdő a' kiáltástól. Meg-zendült az Eg: -dörgült, v. -zördült.

Zengeni: zenegni, hangzani, pöngeni. Zeng az Eg, hegedű, harang, fül. Zengés-bongás: harfogás, zörgés-börgés, tsengés-böngés. Zenegés. Zengedezés. Zengetni: zenegtetni. Zengedezet.

Zér-zúr: zivatar; zörgés, ropogás, tsattogás.

Zomántz: kékellő szín; de változó; mint a' galamb nyakánn szemlélhetni. *Lásd*, *Zamántz*.

Zomok: zömök, tömött, vaskos, köptzős, p. o. legény. Zomok (kurta*) -kígyó. Zomokság.

Zordon: ifzonyú, sivatag, irtóztató. Zordon-szavú, -erdő, -tartomány.

Zsákmány: martalék, ragadmány, ragadomány, préda*, dúlás, fosztás, rablás. Zsákmánylom: zsákmányolom, ragadom, fosztom. Ki-fel-zsákmánylották az Országot. Zsákmányos: dúló, fosztó, pulztító.

Zsámoly*: láb alatt-való szék, láb-szék, lábálló, láb-ally; v. Zsámoly; olly hídatska, melyet a révbenn könnyebb bé, v. ki-szállásnak okáért a komphoz szoktak a révélszek vetni. Rév-zsámoly, v. rév-sám.

Zsarát: apró eleven szén, tüzes pernye, tüzes hamv. Zsarátbann sültt tojás. Zsarátolni; parázsolni. Lásd, Parázs.

Zsarolni, ki-zsarolni, ki-vájni, -sajtolni p. o. másnak minden pénzét.

Zsebelni. Ki-zsebelték: ki-ürítették, v. -fosztották, pénzből.

Zsémbeledni: zsimbeledni, sopánkodni, sápolódni. Zsémbes ember. Zsémbeskedni. Zsémbeség. V. Zsémbeledni: morgolódni, perlekedni, veszekedni.

Zsendülni: ideinn-, eleve-, v. előre-érni. Zsendülnek a' gyümölsők. Zsendülés.

Zsenge: *primitiae*, gyümölsőzésnek első zsengéje. Gabona-zsenge. A' munkának zsengéje. Még most van zsengéjébenn: kezdeténn. Mindgyárt zsengéjébenn ki-veszett.

Zsib: játékos, alakos, komédiás*, tántzos, tzin-kos. Zsibság. Zsib-vásár: ó szerfzám-piatz*. Zsib vásári ó árú.

Zsib vásáros: ovitt, kopott, viseltt, ruha-, v. szerfzám-áruló, v. -áros. Zsib-vásárt indított.

Zsiba: liba, lúd-fi, pipe. Ezen utolsó tsibét-is jelent.

Zsibbadni: fásúltni, mereyedni, alunni. Meg-zsibbadt (alutt) keze, lába. Zsibbasztó hal (*torpedo*). Zsibbadás. Zsibbasztani. Zsibbadozni.

Zsibogni: tsipegni, pipegni; madár-fi-, lúd-fi-mód-ra szállani; v. fufogni, pusbogni. Ne zsibog-jatok.

Zsilep. *Lásd*, Seléb.

Zsinár: alá való, haszontalan, hivalkodó, kofzlo-bár. Zsinár-ember.

Zsineg: madzag, kötélke. Zsineget erefzteni, ver-ni, fodrani.

Zsír*: zsíradék, Zsíros-táska*, -tarisnya*. Zsíro-zom. Zsírosítottam a' földet: ganajozom, tará-gyázom*. Zsírofodom. Zsíratlan föld. — Zsírt olvasztok. Olvadék zsír.

Zsivaj: zsibongás, zaj, kiáltozás. Zsivajgani, zsi-vajogni, zsivajgás. Zsivajt ütöttek: kiáltozást indítottak, -tettek. Zsivajgó.

Zsivány: tolvaj, lator*, kalóz. Zsiványkodni. Zsi-ványság.

Zsöld*: bér, fizetés, hó-pénz. Zsöldös: hó-pénzes p. o. Katona.

Zsólna: madár' neve.

Zsombik: zsombok; a' vágás, lapos helyekenn ki-álló hantos ponkotska. Fel-zsombikolni: han-tokat rakásra hányni; meg-jelelni a' határ' * szé-leit, v. határt vetni, hantsikolni. Hangya-zsom-bik, -boly. *Lásd*, Hantsikolni.

Zsufa*: sáfrányos lév. Zsufa-fakó ló. Zsufa-színü; verhenyös-, sáfrány*, vialsz-színü.

Zsugor: sugori; magát igen meg-vonó, fösvény, som-fánál-főző. Zsugorogni: sugorogni, magát refzketve öfzve-húzni, fázodni. Zsugorgatni: su-gorgatni, a' pénzt, 's a' t. öfzve-zsugorodott a' lába. Sugorítani.

Zsummogni: magábann dörmögni, -zörgölödni, du-hogni.

Zubbony: zubony, gyapottal töltt újjatlan köntös.

Zúdúlni: nagy hanggal, zúgással, indíttatni, -jöni, -esni, omolni. Nagy-zúdúlva le-dőlt a' torony*. Meg-zúdúlt a' ház, erdő a' nagy kiáltástól. Fegyverre zúdúlt a' nép. Néki-zúdítottam az öfstromnak a' vitézeket. Le-zúdítottam a' követ

a' hegyről. — Ki-zúdult a' nép az utzára. Zúdulás.

Zúgni. Zúgnak a' szelek; az öszve-gyűlt méhek; a' sebessenn folyó vizek. Zúgó-szelek, patakok, -tenger. Zúgó: meg-rekesztett víznek, halastónak, ki-folyó torka. Zúgója a' tónak. Zúg az egész ház a' tombolástól; a' lizerü a' tsép-hadaróktól. Zúgó-pergettyű: játék-eszköz.

Zúgodni: zúgolódni, morgolódni. Zsémbeledni, sopánkodni. —

Zuhanni: zörgéssel esni, -húllani. Zuhanás. Partokról zuhanó vizek. Ki-, bé, meg-zuhanni. Zuhogni: ez kevesebb, hogy sem, zúgni. Zuhogása a' víznek, esőnek. Le-, ki-zuhintom. *Lásd*, Zúdulni.

Zugoly: Takáts* zugoly-fája a' szövö székben.

Zurbolni: zavarni, gubúlni, turbokolni, tsubokolni, botolni, habutzkolni, a' vizet halászatkor. Zurboló; tsubokló, botoló, gübü, habutzkoló, víz-zavaró rúd. —

Zúz: A' szárnyas állatokbann. Lúd-, tyúk-zúz. Tyúk' zúzza. Nem jól mondatik: tyúk' zúzaja. Ki-máját, ki-zúzzát szereti.

Zuzmaráz: zuzmara, fagyos harmat, lom. Zuzmarázni. Zuzmarázos-éjtszaka, -fa. *Lásd*, Lom.

Zúzni: rontsolni, rötskölni, öszve-hányuni-vetni. Mindent öszve-zúz. A' markábann öszve-zúzta. Zúzás.

Zökkenni: bökkeni, le-ütödni. Nagyot zökkent a' kősi.

Zökögni: rázódni, hányódni, dötzögni. Zökögős út. Zökögés.

Zöld. Zöld ágat nyefek (botolok). Zöld ággal befontt tornázt. Zöld-béka. Zöldellő: fél-zöld. Zöldellem: zöldülök, zöldellek. Zöldenn. Zölditem: élelstem, zöltség: *viriditas*, v. *viridaria*. Zöld-piatz: mellybenn zöltséget, paréjt mit árúlnak. Téli zöld.

Zömök. *Lásd*, Zomok.

Zöpögni: zokogni, tsuklással sírni. Zöpögés.

Zör.

Zördülni: dördülni. Zördület, dördület. — Megzördül az Ég, fegyver, ajtó, 's a' t. Zörgeni: zergeni, zörögni, zeregni. Zördíteni. Zörgetni: zergetni.

Zörgettyü: zörgető, tsergettyü, kerep, kereplő, tserkefz, korgattyú, kelep, p. o. a' madarak ellen.

Zörgölödni: zörögni, morgolódni, dörmögni, dömmögni. Zsémbeledni. Zörögdegelni.

Zörönyö: vizet bé-ivó p. o. kö. A' víz által-szivározzik (szűrődik) a' zörönyönn.

Zötsköltni: gyúrni, rázni, zúzni, dömötsköltni valamit. Egybe zötskölödöt a' szekérenn a' szöllő, v. egyéb gyümölts.

Zür-zavar: zúr-zavar, háború, szélvész, fertegeg, öszve-zavarodás. Nagy zürzavar volt az Országann. Zür zavaros idők. Zúrni-zavarni: öszvehabarni, keverni.

Ö.

Öböl: *sinus*. Az edénynek, kútnak, öble. Tenger öble. Öblös. Ki-öblíteni p. o. a' kantsót. Meg-ki-öblözni valamit. Ki-ront öbléből a' dagályos víz.

Ödzeni: ötszeni. Ödzö: ötszö. *Lásd*, Edzeni.

Ögyelgeni: ögyelegni, tsavarogni. *Lásd*, Kovályogni.

Ögyíteni *: egyíteni *. Ögyvelíteni *, vegyíteni, egyvelíteni, elegyíteni. —

Ökle: hal' neme; v. kulyakja valakinek. *Lásd*, Kulyak, és Ököl.

Ökledni: öklödni, akadni, szűrödni. Belé-ökledett a' tövis a' lábába. Ökledés: öklödés.

Öklelni: szúrni, szarvával döfni. — Öklel az ökör. Hegyess törrel által-öklelte: döfte, szúrta. Le-öklelte szúrom-gyakkal (dsidával *, kopjával *) a' lóról. Belé-öklelte egész markolatig fegyverét.

rét. Öklelés : szúrás, döfés; v. oldal-fájás, nyílallás, *pleuritis*. Öklelet-fájdalmú: *pleuriticus*. Ökleldezem : szúrogatom, döfölöm. Egybe-öklelkedtek, v. -öklelkeztek a' bikák. Öklelődni. Öklelő. Öklelve. *Lásd*, Türköltni.

Ökrész : ökörrel-bánó; valam. lovász, juhász. —

Ökrödni : ökredezni, bőfogni, kérödni, kérödzenni. Nem aggódok éretlen ökrödésével.

Ököl : *pugnus*. Ökölnyi. Öklöske: meg-öklözni (ököllel-verni) valakit. Öklös. Ököl-igazság: erőben álló.

Öl : Egy ö-l-széna. Ölembe veszem. Ölembe kéredzik, v. kéredzkedik, a' gyermek. Egy-két ölnyi. — Ölelő kezekkel fogadta. Ölelkezni. Ölelni. Ölelgetni. Meg-öfve-ölelkeztek.

Ölni. Öldödni: öldöklenni, gyilkolni. Öldöklő. Öldöklés. Öletés, Öletett: öltt. Ki-meg-el-öfve-ölöm; -öletem. Öledék: ölni-való p. o. állat.

Öltetni. Öltözni. Fel-öltözni. Öltsd-fel a' dolmányt mentét. — Egy öltő: öltöző, -ruha. Öltözet. Öltözés. Öltözködni. Öltöztető. Kezére öltötte (vonta) a' kesztyűt; újjára a' gyűrűt; kardgyára a' kofzorút; karjára a' paizst.

Önn': önnön; val. enn', ennen; tenn': tennen. Enn' magam, tenn' magad, onn' maga.

Önként : maga magától, önnön-kénnyénn, v. -kéjénn, kélz-akarva, v. -akartva, jó szánttából. Önkénti : önként-való.

Önteni. Víz, bort, 's a' t. önteni. Értzet* önteni (olvasztani). Öntő-mester-ség. Öntött kép. Öntvös: ötvös. *Lásd*, Ötteni.

Ör: örző, vígyázó, strázsáló*, személy, v. -hely, Várta*, erkély; v. strázsa*, ör-ház. Ör-állás. Ör-álló. Ört-állani. Ört-tartó erős vitézek: fiók-, v. fok-örösök. Ör-fa az hajóbann; vagy olyan fa-állás, a' mellyenn vígyáznak. *Lásd*, Örizni.

Ördög: ördög. Ördögös. Ördögöfség. Ördöggebéltett, -határos. Ördögösködni. Ördögi-mesterség. Ördög-üzés.

Öreg:

Öreg : agg , vén , nagy. Öregbedem : nevededem, öregbülök. Öregedem : öregszem , öregülök. Öregbíttem : nagyítottam, szaporítottam. Öreg (nagy) -dézsa , -tseber , -gesztenye * , -kő , -üst , -templom * . — Öregenn (nagyonn , keményem) sültt tojás.

Örizni : örözni : örzeni. Örizgetni. Örizet : nélkül való p. o. nyáj. Örizetlen-ség. Örizkedni (magát óvni) valakitől. Örizet alatt van a' nyáj. Örző. Örzöket rendelni, vetni, az ajtóra. Örizve.

Örlödni. Elég örlős van. Örlemény : örleni-való. Örlő : Mólnár * .

Örv : Eb' nyakára vetett gallér * . (nyak-szíz, nyak-vas) v. ízín , fogás , menttség , ürügy. Illyen örvvel (ürügygyel színnel , fogással) el-ment ; ki-mentette magát. Ennek örvével (ürügygyével) ki-adott rajta. Örvös eb. Örvös- (mint egy galléros nyakú) galamb *. Meg-örvözni. A' *szorofs markú* szó, a' jó Gazda' nevével örvöztetik : színeltetik. —

Örök : birtok , jószág ; v. örökös ; v. szüntelen-, vég nélkül, tartandó. Én vagyok örök ezen jószág, bann. Te vagy öröke (örökösse) ezen földnek. Az én örököm' : örökségem', másnak nem adom. Öröktelen : örök-, örökség-nélkül-való. Öröktelenné tészem : örökétől meg-fosztom : abból ki-rekeszttem , tagadom , -zárom , -taszítottam , -tíltom. Örökíttem : örökösíttem ; nyomossá , tartóssá-tészem , gazdagítottam , szaporítottam. Meg-öröködni : -örökösödni. Örök-föld , -idő , -szolga , -jobbágy. Örök gyermek : örökbe-fogadott. Örökkétig. Örökké-valóvá tészem. Örökös Úr , -társ. Örökös képpen.

Örű : ürű , herbéts * , herbe , heréltt kös. Örűi. Örű-hús.

Örülni : dörülni , bolondúlni , kábúlni , tsábúlni , eszelősödni. Meg-tébolyodni. Meg-örültt. Örülés. Örültt-ség. *Lásd*, Kábolgyás.

Ös : ös , szép apa , nagy apa , öreg apa. Ös-fi : örök , v. örökös. Ösöd' attya. Ösöd' bátyya. Ösömnek öfi.

öfi. Ösöd' öfinek attya. Ösi-jószág, -fzokás-törvény.

Ösvény, v. inkább, ösveny (valam. fövény) gyalog út. Ösvenyt verni, -tsinálni.

Öfz: *autumnus*, v. *canus*. Öfzi idő, -vetés, -gyümölcs, -féreg. Öfzölni; valamint, telelni; nyáralni, v. nyaralni; távafzolni. Ott öfzöltünk. Öfz-haj. Öfzbe-tsavarodott ember. Öfzülni. Öfzség.

Öfzintén: öfzinte; tisztánn, egygyügyünn, valóságosfann, igazánn. Öfzinténn szóllani: ki-mondani valamit. Öfzinteség: tisztaság. Ö-fzinte-való.

Öfz-hang: (valam. öfz-vér, öfzvér) hang-eggyezés, harmonia.

Öfz'vellet* (*Synthesis*).

Öfztöke*: eszteke*, szántó-vas tisztító, (*rallum*); v. öfztön (*stimulus*). Öfztökélni: esztekélni. Öfztökélő. Öfztökével tisztítottom.

Öfztön: eszten. Öfztönözet. Öfztön ellen rugóldozni. Öfztönös, a' mit öfztönözni kell, valamint a' rest ökröt. — Öfztönöfenn.

Öfztör: öfztörje, a' Madarásfzok' eszkoze; hofzfú ágas-bogas fa; lábtó helyett szolgál. A' ketsegéket-is illy fákon szokták szárogatni. Öfztör-héj; öfztör-haj, eszter.haj, eszterha.

Öfztövér: sovány. Öfztövér-ábrázat, -hús, -marha. Öfztövéredni. Öfztövéritteni. Öfztövérség.

Öfzveledni*: öfzve-elegyedni, öfzv' egyeledni. Öfzvelítteni.

Öfzve: együtt, v. egybe. Ö véllek, öfzve (együtt) el-veszet. Mind öfzve csak annyi vólt. Öfzvegyülni. Öfzve- (egybe-) veszni, 's a' t.

Öfzve-faragódni: egybe-alkunni, -félni, meg-egygyesedni. Nem tudnak öfzve-faragódni.

Öfzve-hasonlítani mással valakit. Öfzve-hasonlíthatatlan.

Öfzveség: *summa*. Öfzveséggel: egygyüött, öfzveleg; mind öfzve. Öfzveséggel mind el-adni, v árúlni a' Kalmár* munkát. Öfzveséges.

Öfzve

Öszve-tsombolyodni : tsomóba gyűlni, mint p. o. a' hernyók a' fákon.

*Öszve-tsödül*ni : -töldülni, -tsoportozni, -sereglenni, torlódni. *Öszve-tsödü* t a' fok gyermek.

Öt. *Ötönn* : *quini*. *Ötönn-ötönn* mennyetek. *Ötöd'* : ötödik. *Ötöd-fü* : öt ezteendő p. o. tinó. *Ötös.* *Ötödlöm.* *Meg-ötödlöm* : ötödik részét el-veszem. *Öt-száz-adik* : *quingentesimus*. *Öt-szegü* : öt-szegletü. *Ötö*ni hatolni: magát mentegetni.

Ötleni : hatni, érni, jutni. *Altal-ötlött* szívén a' hegyefs tör. Sok gondolatok ötlenek elmémbe. Ugy annyira szívébe ötlött, hogy soha el-nem felejtetheti. Ezen hír egész lelkemet meg-ötlötte. Szemébe ötlött : akadt, tünt. *Ötlés.* *Ötlödni.* *Ötlekezni.* *Ötlet* : *objectum*.

Ötset : etset, borosta *. *Lásd*, *Etset*.

Öttö : öntő. *Ö-töm* : öntöm, olvasztom. *Öttetett* : öntetett. *Öttés* : öntés. *Ötves* műhely.

Öv. *Fel-övedzem* a' kardomat. *Övedző*, *evedző*, *lapát* *. *Övedzőig* (övig, övedzetig) ér a' víz. *Meg-övedzeni* a' hordót (abrontsolni *). *Övedzetet* vetni, vonni, ütni, a' hordóra. *Öv-gyártó.* *Övedzetlen.* *Övi.* *Eg' övedzete*, v. *övezete*.

Öz-olló : öz-fi, zerge *, zeri *. *Öznek* a' fia.

Özvegyleni. *Özvegység*benn élni. *Özvegylő.* *Özve-gyíttem.*

Ü.

Übör. Bár jól húzzad übrödet az N. N. kaptájára *, mintájára.

Üdvöz : idvez, bódog, áldott, szerentsés. *Üdvözlet* : idvezlet. *Üdvölség-es-képpen*, *üdvözleni* valakit : bódogítani; v. köszönteni. *Üdvözlésére* (köszöntésére) menni valakinek. *Üdvözíteni.* *Üdvözíttetni.* *Üdvözülni.* *Üdvözültt* (bódogúlt) atyáink' idétt, v. idejékben.

Üdöl.

Üdölni: ferkenni. Fel-üdölni: fel-ferkenni, -otsódni, ebrülni.

Ügy. Fel-vettem az ügyét, dolgát, baját. Nints igaz ügye. El-igazítottam ügyét. Ügyes bajos dolgom van. Ügyes beszéd. Mi az ügyed? Mitsoda ügybenn-jöttél? Ügye-fogyott: ügyetlen, elhagyatott, nyomorék. Ügyetlenség. Reá ügyeltünk: hozzá láttunk, vigyáztunk. Ügyész: ügyfolytató (prókátor*). Ügyekezni: igyekezni. Ügyibe (helyesenn, annak módgyával, kellete szerént) enni, ülni, fogni a' dologhoz.

Ühödni. Lásd, Meg-ühög.

Ük: szép-, v. nagy-anyának anyja, *Proavia*. Üknek-üki, v. -üke, *Atavia*. Ük' anyja: *Abavia*. Üköm' bátyja: *avunculus major*.

Ülep: üllep, v. ület (fenék) a' nadrágbann, gatyábann. Ki-szakadt az üllepe, ülepe, ülete, (feneke) jó sort vágta az üllepére, . . farára, fenekére.

Üllepedni: szállani. Meg-le-szállni. Meg-le-üllepedett (-szállott) víz. El-üllepedett (-ültt, -merültt, meg-feneklett) hajó. Üllepíteni. El-üllepíttem a' tsónakat, 's a' t. a' vízben.

Üllő. Üllő nap; ülnap, ünnep, innep. Ünnepleni: innepet ülni.

Ültetmény: *planta*, valam. vetemény. Ültetményezni. Ültetményes-kert. Ültető. Ültetés.

Ülő: ülő-vas, mellyenn verik a' vasat.

Üngeni: béka-ként hangzani az orrából.

Ünő: üfző, fiatal tehén. Ünő-borjú. (*Ino*)

Üre. Lásd, Hőle.

Üreg. Üreg-hely (*caverna*). Lásd, Hézag.

Üres. Üritteni: üresíteni. Ürülni: üressédni. Üres-ségem (időm) vagyon: reá érkezem. Üregetni, v. ürítgetni. Üreg.

Ürge: egér' neme.

Ürk: kötel' feje. A' vitorlák' rúdgyait, a' kötelek' ürkeit, és tsigájit arany és ezüst borítottá.

Ürü. Lásd, Örü.

Ürügy: szín, fogás, *praetextus*. Lásd, Ör. v.

Üst:

Üst: vas - v. réz-fazék. Égett-bor-főző üst. —

Üstök. Üstökös Atyáink, -őseink. Meg-üstökölték.

Üstökbe kötni haját. Egy más' üstökébe kapni.

Üstököt vonni, húzni, valami dolog felett.

Üstöllést*: mindgyárt, tüftént. *Lásd*, Ezennel.

Üszkötölni*: ingerleni, izgatni, ösztönözni valakit valamire. *Lásd*, Ösztöke.

Üszköllo: járom*-páltza*, v. járom-szíj.

Üszö. *Lásd*, Ünö. (Ino).

Üszög: *titio, torris*. Tüzes-, v. ki-öltött-üszög. Bé-takarni hamuval az üszögöt. Üszögös fa. Üszög: tsörmölye, tsormolya, rosda, ragya, a' gabonábann; v. kézfíttetlen, egészzen ki-nem dolgozott. Még üszögébenn van a' munkám: még hamvas, üszögös; még hamvábann van. Üszögös gabona.

Ütni. Ütés. Vak-ütés: *contusio*, vak-seb. Ütésből lett kék a' testenn. Ütögetni. Hozzá-ütödni: verődni. Öszve-ütötték ellenem a' fejeket. Tsúf-ra, tréfára ütni a' jó intést. Tüzet ütni. Kezet ütni egymással. Harang'ütője. Olajat üttetni a' len-magból. Ütközni. Meg-ütközni egész erővel. Az a' gondolat ütközött (ötlött) elmémbe. Sze-membe ütközött: akadt. Meg-ütköztem magambann, rajta, dolgánn. Belém ütközött: -botlott, -ütődött. Köbe, fába, 's a' t. ütköztem, v. -üt-között lábam. Ütközet: viadal, vívás. Ütközés. Meg-ütközés. *Lásd*, El-ütni.

Üvölteni: ivölteni, rikóltani, rikoltozni, kiáltozni, ujjongatni, kajalni-bajalni.

Üz: szag. Üzölni: szagolni. Meg-üzölni p. o. a' virágot, -büzölni a' dögöt.

Üzekedni: üdzekedni, meg-folyatni. A' tehénről mondatik. Meg-üzekedett: meg-fútosott (borjat kapott) a' tehén.

Üzni: hajtani, kergetni; v. folytatni. Üzni az el-lenséget. Üzi (folytattya) a' dolgot; mestersé-gét. Üzőbe vette a' meg-szőkött szolgát. Végére üzni (hajtani) a' fel-vett munkát. Ki-üzni (-ker-getni, ki-pelengér*-ezni a' szajhákat. Nagyonn

meg-üzle (-kergette, -hajtotta) a' lovakat. Éjjel nappal üzni a' játékot, tántzot, tobzódást. — Ki- bé-üzni (hajtani) a' marhát. Mindég üzi az eszét (töri fejét, mesterkedik) hogy valami zsirosabb kontzra kaphasson.

Üzőgetni: hajtogatni, kergetdegelni. Üződni: hajtódni. Üzetlen-is el-megyen. Üzdögelni: hajtókalni.

V É G E.

*

*

*

HA a' reménylett fegedelem, mellyet az idén a' M. Hír-mondó által-is kértem a' Tudós Hazafiaktól, el-érkezett volna; nagyobb tökéletességre ment volna ezen SZÓ-TÁR. Nem találkozott (ezt fájdalom nélkül nem említhetem) igyekezetemnek eggy Elő-mozdítója-is; ki-fogván Tíft. P. DUDÁSI ANTALT, a' kinek anyai nyelvünk mellett való szíves törekedését eléggé nem dítírhetem.

Ne-talán meg-ütközzék a' többször elő-for-duló *-jelre egy-valaki: mi végre nézve éltem légyen azzal, ki-fejezem rövidedenn:

AI.

I. A' velem más ízbenn közlött, 's általam a' többtől meg-külömböztetett szók közül némelyeket semmi könyvbenn nem olvastam, sem beszéd közbenn nem hallottam. Ha (a' mit nem reménylek) gántsosonn jöttek volna kezemhez; azok fognak számolni érettek, a' kiktől vettem: én mindenkor kész vagyok a' leveleket részemre bizonyságúl elé-állítani. —

II. Azok mellé pedig, a' mellyek Ország-szerte szokásbann vannak; azért tettem az említett jelt, mivel atyafiságosok más idegenn nyelvvel. Vaj mi sokat számlálhattam volna elő még ezekenn kívül! — Mellyik Rész költsönözte légyen a' másikatól? én azt most itt nem feszegetem: azt tudom, hogy egy nyelv sem kérkedhetik azzal, hogy mentt minden abajdotztól. Ha a' Német illy bátorsággal fel-jegyezné a' más Nemzetekkel rokonos számtalan szavait, bezzeg nem merne semmit-is szemünkre hányni.

A' nyomtatásbéli fogyatkozások meg-fognak jobbít
tatni, így olvasván:

Lap.	Sor.		Lap.	Sor.	
7	—	5 kármány.	123	—	14 <i>Kótsagos agy:</i>
8	—	9 alakosság.	—	—	35 Kotyogós,
—	—	30 alázatosság.	124	—	17 a' felhőben
10	—	33 zörönyön (	126	—	6 bájolni,
14	—	34 birtóka,	—	—	24 köz fajból-
33	—	1 betses.	—	—	36 Tajték-kő:
34	—	9 gyürke.	130	—	25 <i>Közösödni.</i>
38	—	24 keverés	132	—	24 polgári
39	—	15 el-hasadgyon.	134	—	16 Látszólag.
40	—	25 Élemez	—	—	Látszólag.
46	—	30 Elő-hozakodni	137	—	34 garádits *;
47	—	19 -húzható	—	—	37 Bé-lépített
—	—	12 <i>Émetten:</i>	147	—	9 Már pelyhesedik
48	—	11 Meg-enyhült	177	—	14 nyüzsgögni. nyüz-
—	—	36 Ki-eregetni	—	—	sög,
79	—	27 a' hadakozástól	182	—	28 főráts
82	—	16 lábú	190	—	17 Ki-vefzett
93	—	26 Kegyes, nő, . .	191	—	5 <i>Ki:</i> ruh,
94	—	31 Játék-kő: <i>marad-</i>	—	—	17 <i>Rigójás</i> *;
		<i>gyon-el.</i>	201	—	6 fikár, fikárló.
100	—	5 : kajtsos,	—	—	14 <i>Sima:</i> sima.
123	—	1 <i>Keserű.</i>	241	—	39 Tsemege-
114	—	13 bére.	245	—	24 Tsipkézet.
—	—	14 Kéz-ij. Kéz-ijjal-	249	—	24 <i>Tsütsolni:</i> —
—	—	34 <i>Kies:</i> kedves,	—	—	Tsütolly
115	—	22 ki-kéregetem,	250	—	2 tserdülés, zörgés,
121	—	5 kóritzáltál?	260	—	1 . Undokodni;
122	—	19 : eledel,	266	—	24 . Vastag.

PH
2625
B3
1792

Baroti Szabo, David
Kisded szo-tar

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
